

Miguel de Cervantes

DON KIŞOT

100 Temel Eser

SAY

Miguel de Cervantes

# DON KIŞOT

Önsöz: Nalan Barbarosoğlu

100 TEMEL ESER



Miguel de Cervantes Saavedra

# Don Kişot

Önsöz:

Nalan Barbarosoğlu

Çeviren:

Nazan Altay

Resimleyen:

G. A. Harker

**SAY**  
İstanbul

**Say Yayınları**  
100 Temel Eser

**Don Kişot - Miguel de Cervantes Saavedra**

ISBN 978-975-468-594-7

Bu kitap, özgün yapı bozulmadan, James Baldwin'ın 1910'da yayımlanan uyarlaması esas alınarak 12 - 15 yaş grubuna uygun biçimde indirgenmiş; bazı istisnalar dışında özel adlar Türkçeleştirilmiştir.

Çeviren: Nazan Altay  
Resimleyen: G. A. Harker

Baskı: Lord Matbaacılık ve Kâğıtçılık  
Davutpaşa Cad. Emintaş San. Sit. No: 103/430  
Topkapı-İstanbul  
Tel: (0212) 674 93 54

© Say Yayınları

Ankara Cad. 54/12 • TR-34410 Sirkeci-İstanbul  
Telefon: 0 212 - 512 21 58 • Faks: 0 212 - 512 50 80  
e-posta: sayyayinlari@ttmail.com  
web: www.sayyayincilik.com

**Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.**

Ankara Cad. 54/4 • TR-34410 Sirkeci-İstanbul  
Telefon: 0 212 - 528 17 54 • Faks: 0 212 - 512 50 80  
e-posta: dagitim@saykitap.com  
online satış: www.saykitap.com

# İÇİNDEKİLER

## ÖNSÖZ

Hayatını Seçen Bir Kahraman Olarak Don Kişot  
(Nalan Barbarosoğlu) .....7

BİRİNCİ BÖLÜM .....13

La Mancha'lı Ünlü Asilzade Don Kişot'un Kişiliği  
ve Uğraşları .....15

Don Kişot'un İlk Macerası .....20

La Mancha Kahramanının Şövalyelik Unvanını  
Alışı .....27

Handan Çıktıktan Sonra Şövalyemizin Başından  
Geçenler .....33

Şövalyemizin Sıkıntısının Sonu .....40

Papaz ile Berberin Şövalyemizin Kütüphanesinde  
Yaptıkları Tetkikler .....45

Don Kişot'un Şarap Tulumlarına Hücumu ...48

Don Kişot'un Yeldeğirmenlerine Hücumu ve  
Diğer Kayda Değer Maceralar .....53

Kaybedilen Miğfer .....62

Koyun Sürüsüyle Macera .....67

Mambrino'nun Miğferi Nasıl Ele Geçirildi? ...76

Don Kişot Birçok Talihsiz Mahkûmu Nasıl  
Özgürlüklerine Kavuşturdu? .....80

Sierra Morena'da (Kara Dağlar) Don Kişot'un  
Başına Gelenler .....88

Sierra Morena Macerasının Devamı .....95

Dulcinea'ya Mesaj .....98

Sanço Panza Yolda .....105

Rahip ile Berber Tasarladıkları İşini Nasıl  
Başardılar? .....108

Handa Cereyan Eden Diğer Olay .....126

Don Kişot'un Büyülenmesi ve  
Handan Hareket .....130

İKİNCİ BÖLÜM	143
Don Kişot'un Hastalığı Sırasında Rahip ve Berber ile Görüşmesi	145
Toboso'lu Dulcinea'yı Görmeye Giden Don Kişot'un Başından Geçenler	158
Sanço'nun Dulcinea'yı Büyülemek İçin Gösterdiği Maharet	163
Don Kişot'un Hokkabazlar ile Macerası	169
Don Kişot'un Aynalar Şövalyesi ile Karşılılaşması	175
İki Şövalye Arasında Müthiş Bir Karşılılaşma	182
Don Kişot'un Aslanlar Macerasında Gösterdiği Büyük Cesaret	194
Sihirli Sandal Maçerası	202
Dük ile Düşes	207
Dolorida'nın Başından Geçenler	221
Sanço Panza'nın Ada Valiliği Vazifesine Başlaması	227
Sanço'nun Şehrin Anahtarını Teslim Alması	231
Sanço'nun Ada Valiliğinin Sona Erişi	237
Beyaz Ay Şövalyesi Rolünü Kim Oynamıştı?	244
Dulcinea'yı Büyüden Kurtarmak için Sanço'nun Yaptıkları	247
Don Kişot'un Evine Dönüşü, Hastalığı, Vasiyeti ve Ölümü	250
<i>Don Kişot'taki</i>	
Ana Karakterler	259
Diğer Karakterler	259
İsimsiz Ama Önemli Karakterler	260

# ÖNSÖZ

## HAYATINI SEÇEN BİR KAHRAMAN OLARAK DON KİŞOT

Akdeniz'in kabına sığamayıp Cebelitarık Boğazı'yla Atlas Okyanusu'na açıldığı güneybatı ucunda, İspanya'da, günümüzden 601 yıl önce Ocak 1605'de okurlarıyla buluşur *Don Kişot*. Kitabın tam adı "La Mancha'lı Yaratıcı Asilzade Don Kişot" tur. Ve 601 yıldır, Hıristiyanların kutsal kitabı *İncil*'den sonra en çok okunan, en çok çevrilen roman olarak dolaşır dünyanın dört bir yanını. Ünü, yazarı Miguel de Cervantes Saavedra'yı kat be kat aşar.

Neden?.. 600 yıldır, dünyanın birbirine benzemeyen coğrafyalarında, farklı iklimlerde yaşayan, farklı farklı dilleri konuşan milyarlarca insan Don Kişot'u neden bu kadar sevmiş, benimsemiş ve kendine yakın hissetmiştir? Ve neden "Donkişotluk" bütün dünya dillerine bir deyim olarak girmiştir?

50 yaşlarında, sağlam, zayıf yapılı, ince yüzlü, sabahları erkenden kalkan, ava düşkün bir çiftlik sahibi bir adamdır Don Kişot, Don Kişot olmadan önce. Okuduğu şövalyelik hikâyeleri onu öyle derinden sarar ve etkiler ki, bir şövalye olmaya karar verir. Yarım bırakılmış ya da sonu gelmeyen hikâyeleri tamamlamak için yerini yurdunu bırakarak yollara düşer. Sahip olduklarına bir ideal uğruna sırt çevirir. Yaşadığı gerçekliği tersyüz edip kendi gerçekliğini yaratır Don Kişot. Hayallerinin ardına düşer.

Don Kişot'un hayalleri, hayatının sınırlarından, yaşama koşullarının dayatmalarından büyüktür, hayat gerçekliğinden daha gerçektir. Şö-

alye giysilerini üstüne geçirip miğferini taktığından itibaren bir şövalyedir Don Kişot... Şimdiye kadar okuduğu, dinlediği şövalyelerin bütün özelliklerini kendinde birleştirir, kendini (kişiliğini, ayatını) yeniden yaratır ve kendisine verilen/sulan değil, kendi yarattığı bir hayatı seçer. Avı meraklısı bir çiftçi değildir artık. Hayatının akışını eğiştirecek bir seçim yapmış ve seçtiği, üstelik evresinde somut bir karşılığı olmadığı halde seçtiği bir hayatın içine atılmıştır. Özgür iradesini harekete geçirmiş, seçmiş ve kendini bir "şövalye" olarak atamıştır hayatın içine. Don Kişot'un hayatında anahtar sözcük, "seçmek" tir.

Yaşadığı çağ ve ortam düşünüldüğünde, 'şövalyelik' sadece bir unvan değil, bir yaşama biçimidir. Şövalye olmak, oldum denilince olunan bir şey değildir üstelik. Örneğin, savaşa katılan ya da savaşan herkese şövalye denmez. Şövalyelik, ancak uzun bir eğitimden sonra, yeterlilik kanıtlandıktan sonra alınan bir unvandır. Ve şövalyeliği sosyal ve siyasal konumu yüksek, yönetici sınıftan "senyör" ya da "kral", törenle verir. Genellikle ortu günlerine denk getirilen törenlerde şövalye adayının omuzuna senyör ya da kral ya da yetkili bir başka şövalye kılıcının sırtıyla dokunur. Bu törenden geçmeden şövalye olunamaz. (Oysa, Don Kişot'un serüveninde, 'adaletli bir dünya' özleminde atına atlayan Don Kişot'a şövalyeliği, adalet terazisinin eksi kefesinde durduğu kabul edilen açlıkların dünyasından gelmiş, kaba saba bir hançerecektir. Yaşamın bir trajedisidir bu; bir yandan da gerçeği.)

Hayallerinin sonsuzluğunda "karşı koyulacak ırdırılar, düzeltilecek hatalar, giderilecek haksızlıklar, cezalandırılacak suçlar, ödenecek borçlar" Don Kişot'u bekliyordu, bir an önce yola çıkmalıydı. Önce kendine bir ad bulmalıydı... Uzun uzun düşündükten sonra koydu adını: La Mancha'lı Don Kişot... Ve kısıflı olanaklarıyla zırhını, miğferini elleriyle yaptı, macerasının ayrılmaz parçası



cılız atı Rocinante'yi hazırladı ve en büyük aşkı Dulcinea'yı yarattı zihninde; uğruna ölünecek bir kadın... Aşk, şövalyeliğin olmazsa olmaz niteliklerinden biriydi. Her şövalyenin kaderini yönlendiren bir kadın olmalıydı. Madem böyle bir kadın yoktu Don Kişot'un hayatında, o da yarattı; engin hayal gücü ne güne duruyordu... Don Kişot düşündü ve Dulcinea gerçeklik kazandı. Böylece Don Kişot, Dulcinea'yla birlikte aşkını da seçmiş oldu.

Evinin kapısını çekip çıktığında, Rocinante'nin sırtına atlayıp dik omuzlarıyla oturup önünde uzanan yola gururla baktığında bütün geçmişinden sıyrılmıştı Don Kişot... Hayallerinin kılavuzluğunda, kendi hayatını seçen bir adamdı artık. Bir şövalyeydi; seçtiği ve uğruna başkoyduğu erdemlerle donanmış soylu bir şövalye... Bundan böyle, dünyanın tüm gerçekleri, Don Kişot'un hayalleriyle yer değiştirebilirdi. Ve değiştirdi de. Don Kişot'un soluk alıp verdiği dünya, kendi kafasında yarattığı dünyaydı; ona verilen, sunulan bir dünya değil. Hayat onun hayatıydı, seçtiği hayatı ve sadece kendisinin gördüğü bir dünyaya yaşayacaktı. Kararlı, inançlı, cesur, korkusuz bir şövalyeydi Don Kişot. Kim ne derse desin... Dünyanın somut gerçekleri, Don Kişot'un soyut gerçekleriyle başedemezdi, etmemeliydi.

Don Kişot'un savaşı, şövalyelik ruhundan giderek daha az pay alan dünyanın gerçekliğine açılmıştır. Bu savaşta Don Kişot, yoluna çıkan Karakaçan'ın rahvan adımlarına alışkın Sanço Panza'yı da kaderine ortak eder etmesine de, Sanço Panza'nın hayat karşısındaki derdi başka, kaygıları ve özlemleri başkadır; Don Kişot'un seçtiği değerlerin tam karşıtı değerlerle varlık kazanmıştır Sanço Panza... Don Kişot'un sırt çevirdiği tüm değerler Sanço Panza'da cisimleşmiştir adeta... Bu karşıtlık onları birbirine daha da bağlar. Don Kişot, Sanço Panza'nın karşı çıktığı her şeyin yanında ya da içinde yer alarak yaşar serüvenini; Sanço

Panza ise Don Kişot'a karşı çıkararak. Tüm serüvenlerde, farklı değerler bir aradadır; okuru her defasında bir çatışma beklemektedir. Hayal dünyasının gerçekliğiyle yaşanan dünyanın gerçekliği hep karşı karşıyadır.

Don Kişot'un serüveninde -resim sanatında birçok tabloya konu, edebiyata esin kaynağı olmuş- 'yeldeğirmenleriyle savaş' tipik ve semboliktir... Hayatın en büyük "saçma"sıdır bu savaş.\* Yeldeğirmenlerini bir dev olarak gören ve kılıcıyla üstlerine yürüyen Don Kişot, onları yeryüzünden kaldırmaya kararlıdır. Kararlılığının arkasında "kötülükle savaşmak gerekir" inancı yatmaktadır. Sanço Panza'nın yakarıp yalvarmaları kâr etmez ve Don Kişot, atını yeldeğirmenlerine sürer. Sonuç malûmdur. Hırpalanan ve yenilen Don Kişot'tur yine. Ama Don Kişot, yeldeğirmenlerine (devlere) savaş açılabileceğini göstermiştir. İnsan soyunun cesaretini ve korkusuzluğunu, direnmeyi ve karşı çıkmayı göstermiştir. Bu gözdağı ve bu başkaldırı bile yeterlidir devlerin sonsuz otoritesini sarsmak için. Otorite, dimdik ayakta olabilir ama Don Kişot'un her kılıç darbesi otoritenin yüreğinde bir yara açmıştır. Yara ne kadar kapanırsa kapansın, izi kalacak ve Don Kişot'un şanı yüzyıllar boyu insanoglunun efsanelerinde yerini alacaktır. Don Kişot, olanaksızlığın aynı zamanda bir olanak da olabileceğini kanıtlamıştır. Savaşın sonunda, Sanço Panza'nın kollarında üstü başı parçalanmış ve tüm yenilmişliğiyle uzanırken, aslında yaralanan otoritedir. Bu anlamda Don Kişot'un aldığı yaralar, otoritenin aldığı yara yanında bir hiçtir. Don Kişot, serüvenlerine kaldığı yerden devam edecektir... Ama yeldeğirmenleri (devler) tarih karşısında saldırıya uğramış bir otorite olarak zaman

\* Antik efsanelerdeki, tanrılardan ateşi çaldığı için kendinden kat be kat büyük ve ağır bir kayayı tepeye çıkarmaya mahkûm Prometeheus'un eyleminden de "saçma"dır. Sonuç olarak, bunu göze almasına rağmen Prometeheus'unki bir cezadır. Oysa Don Kişot'unki bir seçim.

içinde çözülecek ve o gün geldiğinde de yok olacaklardır.

Don Kişot'la aynı zamanda modern edebiyatın kapılarını açan Miguel de Cervantes Saavedra'nın adını anımsamayanlar bile Don Kişot'u yarattığı için minnet borçludur. İnsanın tüm çağlarda kendisini aşan hayat karşısında gereksinim duyduğu güveni Don Kişot, insana yeniden kazandırmıştır. Cervantes, farkında olsa da, olmasa da, günümüz demokratik toplum yapısının özgür bireyleri için Don Kişot'la bir model yaratmıştır. Hayalci ve cesaretli. Bugün, Don Kişot soyundan gelenler, aramızda bugünün yeldeğirmenleri için bir tehdit olmayı sürdürüyorlarsa, bu hayalleri yüzündendir. Güzel, iyi ve yaşanılır bir dünya için kurduğumuz hayaller olmasa, hayat karşısında bu kadar sağlam durabilir, zorluklara direnebilir miydik?.. Ve hayallerimizi tutuşturan, olanaksızın olabilirliğini gösteren Don Kişot, bu yüzden daha yüzyıllarca insan soyuna esin kaynağı olmayı sürdürecektir... İyi ki.

*Nalan Barbarosoğlu*

*Mayıs, 2006*



# BİRİNCİ BÖLÜM



## LA MANCHA'LI ÜNLÜ ASILZADE DON KİŞOT'UN KİŞİLİĞİ VE UĞRAŞLARI

La Mancha eyaletinin, adını hatırlamak istemediğim bir köyünde, yakın bir zamana kadar bir tazısı, eski bir kalkanı, cılız bir atı ve silahlıkta takılı bir mızrağı bulunan asilzadelerden biri yaşamakta idi. Koyun etinden ziyade inek etiyle hazırlanan bir haşlama, nerdeyse her akşam yenen sirkeli ve bol salçalı bir çorba, cuma günleri pişen mercimek, cumartesi günlerine mahsus beyin, baş, paça gibi şeyler ve pazar günleri de fazladan pişen güvercin, asilzadenin gelirinin dörtte üçünü bitirirdi. Geri kalan kısmı da, bayram günleri için ince kumaştan bir ceket, kadife pantolon ve yine kadife ayakkabılar ile diğer günler için yerli kumaştan yapılmış sağlam bir elbiseden ibaret olan giyim eşyasına ayrılmıştı. Kırkını aşmış bir kâhya kadın, onun daha yirmi yaşına gelmemiş bir kız olan yeğeni ve hem ev işlerine hem de tarlaya bakan, atı tımar eden ve bağ ile de ilgilenen bir uşak ev halkını oluşturmaktaydı. Ellisine yaklaşmış bulunan asilzademiz gürbüz, zayıf yapılı, uzun boylu, zayıf yüzlü, sabahları erken kalkmaya alışmış, ava çok düşkün bir adamdı. Kendisine Quijada veya Quesada lakabı verilmiş olduğuna dair çeşitli fikirler ortaya atılsa da en güvenilir kaynaklardan kendisinin Quejana diye anıldığını öğrenmekteyiz. Fakat, hikâyemizde bunun pek bir önemi yoktur; ne de olsa şu anda önemli olan gerçeklerden uzaklaşmamak.

Şunu bilmek gerekir ki, asilzademiz, işi olmadığı günler -aslında neredeyse yılın büyük bölümü böyle geçerdi- kendini şövalye romanlarını okumaya o kadar zevk ve merakla vermişti ki, av-

lanmayı ve çiftliğinin idaresini neredeyse unutmuştu. Hatta bu merak öyle bir noktaya vardı ki, en iyi topraklarından birçoğunu şövalye romanları almak için sattı ve bu konuda neler bulduysa evini onlarla doldurdu.

Fakat bunların hiçbirini Feliciano de Silva'nın eserleri kadar beğenmiyordu. Kitapların açık ve anlaşılır olmaları hoşuna gitse de bazen hiçbir şey anlamadığı karmaşık cümleler de kendisine bulunmaz inciler gibi görünüyordu. Özellikle, şu acayip cümlelerle yazılmış aşk ve düelloya davet mektuplarını pek beğenirdi: "*Fikirlerimi reddetmek için ileri sürdüğünüz nedenler irademi o kadar zayıflatıyor ki, güzelliğinizden şikâyetim hiç de nedensiz değildir.*" Eşine az rastlanan şu cümleyi de söylemeden geçmeyelim: "*Yıldızlar ile birlikte ilahi bir şekilde sizlere kuvvet veren ve büyüklüğü, layık olan layık güzellikler bahşeden gökler ki ey yüce gökler.*" Ona müthiş görünen bu gülünç cümleler asilzademizin aklını başından almaktaydı. Aristoteles'in bile, mezarından kalkıp gelse de, bir anlam veremeyeceği bu cümleleri çözmeye uğraşan asilzade gecelerini uykusuz ve acı içinde geçirirdi.

Don Belianis'in aldığı ve diğer şövalyelerde açtığı yaraları hayretle okur ve tedavisini yapan hekimlerin bütün maharetlerine rağmen bu yaraların yüzünde ve vücudunda derin izler bırakmalarının nasıl imkânsız olacağını düşünür dururdu. Bununla beraber, bu bitmez tükenmez maceraların sonunu getirmeyi vaat ederek kitabını bitiren yazarı her türlü övgünün üstünde görürdü. Hatta birçok defa benzerlerini yazmak için, eline kalemi alıp işe başlamak içinden geldiyse de, daha önemli bulduğu fikirler kendisini bu işten vazgeçirdi. İngiliz Palmerin ile Gal Amadis'ten hangisinin daha iyi şövalye olduğunu hakkında Sigüenza'dan profesör unvanı almış bilgili bir adamı olan kasaba papazı ile birçok defalar kavga bile etti. Fakat, kasabanın berberi Üstat Nikolas, Güneş Şövalyesi'yle kimsenin kıyaslanamayacağını, sadece





Gal Amadis'in kardeşi Galaor'un onunla karşılaştırılabileceğini söylüyordu; çünkü onun her koşula uyabilen bir yaratılışı vardı ve kardeşi gibi yapmacıklı ve sulugözlü bir insan olmadığını ileri sürüyordu. Sözün kısası, zihni yalnız bu gibi düşünceler ile meşgul olan asilzademiz günlerini ve gecelerini bu kitapları okumakla geçirirdi. Sonunda az uyuyup çok kitap okumaktan beyni kurudu ve aklını kaybetti.

Kitaplarda okuduğu şeylerle tamamıyla dolmuş olan zihni, yalnızca büyüler, kavgalar, meydan okumalar, savaşlar, yaralanmalar, aşk ilanları ve birçok divaneliklerle doldu. Onun için yeryüzünün tarihi okuduğu saçma hikâyelerden ibaretti. Bu konuda hiçbir şüphesi olmayan asilzademiz, Cid Ruy Diaz'ın kesinlikle büyük bir şövalye olduğunu, fakat buna rağmen, bir vuruşta iki devi ortalarından bölen Kızgın Kılıçlı Şövalye ile karşılaştırılamayacağı söylüyordu. Bernardo del Car-

pio, Herkül nasıl Antaios'u boğmuşsa, Roland l'Enchante'yi onu örnek alarak öldürmüştü. Kibirli ve kaba olan devler ırkından olmakla beraber nazik ve terbiyeli olan büyük Morgante'den de övgüyle bahsederdi. Fakat yine de en çok sevdiği kahraman Renaud de Motauban'dı. Onun, yolcuların yolunu kestiğini, dar boğazlarda soygunculuk yaptığını, efsanelerin dediğine göre tamamıyla altından olan Muhammed'in heykelini çalmak için şatosundan çıktığını gözünün önüne getirdiği zaman hayranlığı daha da artardı. O hain Ganelon'a gelince; o haine tekmeler atabilmek için kâhya kadını, üstelik yanında yeğenini de vermeye, bütün kalbi ile razı idi.

Nihayet, aklını tamamıyla kaybettiğinden, hiçbir delinin aklına gelmemiş olan bir fikre saplanıp kaldı.

Gerek memleketine hizmet etmek, gerekse kendi şan ve şerefini yükseltmek için gezgin şövalyeliği tekrar canlandırarak, zırhını kuşanıp at sırtında elinde silahlarıyla macera aramak, suçluları cezalandırmak, haksızlıkları düzeltmek gibi faydalı başka şeyler olamayacağına karar verdi. Zavallı deli, bileğinin gücü sayesinde kendini şimdiden Trabzon İmparatorluğu'nun\* tacını başına geçirmiş gibi görüyordu. Bu hoş düşüncelere kapılarak anında işe başladı ve ilk işi, atalarından kalma eski ve paslı zırhları aratıp temizletmek oldu. Bunları elinden geldiği kadar düzelttiyse de önemli bir şeyin yerinde olmadığını üzülenek fark etti. Miğferin, yüzü tamamıyla örten kısmı yoktu. Fakat yeteneğini kullanarak buna bir çare bulabildi. Kartondan yaptığı eksik parçayı miğfere takarak biraz olsun eski haline benzetebildi. Sonra bunun sağlam ve dayanıklı olup olmadığını anlamak için kılıcı ile üzerine iki darbe indirdi. Daha ilk darbede bir haftada yaptığı şey parçalandı. Bir miğferin bu kadar kolay parçalanabilmesi pek hoşuna gitmedi. Böyle bir tehlikeye karşı kendini ko-

\* IV. Haçlı Seferi sırasında Bizanslı prenslerin kurduğu üç devletten biri. (Ed. n.)

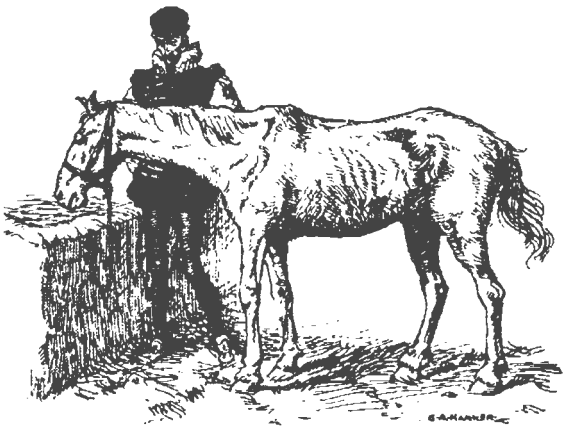
rumak için miğferin içini küçük demir şeritlerle daha dayanıklı bir hale getirdi. Artık çok sağlam bir miğfere sahip olduğunu düşünerek ikinci bir denemeye gerek görmedi.

Bu iş bitince atını görmeye gitti; canlı bir iskeletten farksız olan zavallı hayvan kendisine, İskender'in Bukephalus'undan ya da Cid'in Babi-eca'sından daha üstün göründü. Bu hayvana bir isim bulmak için dört gün düşündü. Öyle ya bu kadar ünlü bir şövalyenin bu kadar güzel bir atının kendine layık bir isme sahip olmaması doğru değildi. Birçok isim bulup hepsinden vazgeçtikten sonra nihayet Rocinante isminde karar kıldı. Bu isim, asilzademiz için, atın ne olduğunu ve ilerde neler olacağını ifade eden bir anlam taşımaktaydı.

Bundan sonra kendisine de bir isim bulması gerekiyordu; bunun için de sekiz gün düşündükten sonra Don Kişot adını aldı. Bazı kişilere göre asıl ismi Quesada, başkalarına göre de Quijada idi. Fakat, mademki Amadis yalnız ismi ile yetinmeyip buna vatanının ismini de ekleyerek Gal Amadis adını almıştı, o da cesur bir şövalyeye layık olsun diye memleketinin ismi olan La Mancha'yı ekleyerek La Mancha'lı Don Kişot oldu.

Zırhlarını temizledikten, miğferini tamamladıktan, atına bir isim verdikten ve kendi gerçek ismini bırakıp şanına uygun yeni bir isim aldıktan sonra artık sıra âşık olacağı kadını bulmaya gelmişti. Çünkü, aşksız gezgin bir şövalye, meyvesiz, yapraksız bir ağaç ve ruhsuz bir beden gibidir. Kendi kendine şöyle söyleniyordu:

"Eğer günahlarımın cezasını çekmek için ya da iyi bir tesadüf eseri olarak bir deve rastlarsam -bu da gezgin şövalyelerin başına gelen şeylerdendir- ve kendisini bir vuruşta devirir ve ikiye bölersem veya teslim olmaya zorlarsam, onu alıp kendisine götüreceğim bir kadınımla olsa iyi olmaz mı? O zaman deve, sevgili metresimin önünde diz çöktürür ve şunları söyletirdim:



'Ben, Malindrania Adası hükümdarı Dev Caraculiambro'yum. Kendisine hiçbir zaman hakkettiği gibi saygı gösterilmeyen, ünlü şövalye La Mancha'lı Don Kişot beni yaptığımız bir savaşta yendikten sonra yüce huzurunuzda gelmemi emretti. Yüce hanımefendi, beni dilediğiniz işte kullanınız.'"

Ah, böyle bir konuşma şövalyemizi nasıl da mutlu ederdi! Bazı söylentilere göre zamanında, çevredeki köylerden birinde oturan güzel yüzlü bir kız vardı ve bu kıza kısa bir süre âşık olmuş fakat kızın ya bundan haberi olmamış ya da umursamamıştı. Asilzademiz, kalbinin sultanı olarak işte bu kıızı seçmişti. Fakat ona prenseslere layık bir isim vermek istediğinden Dulcinea Toboso adını koydu; kız El Toboso köyünde oturmaktaydı. Uzun uzadıya düşündükten sonra bulduğu bu isim Don Kişot'a kendisine ve atına bulduğu isimler kadar tatlı ve ahenkli geldi.



## DON KİŞOT'UN İLK MACERASI

Bütün hazırlıkları tamamlanmış olduğundan, şövalyemiz düşündüklerini gerçekleştirmeyi daha

fazla geciktirmek istemedi. Zira, böyle bir gecikmenin yeryüzünde sebep olacağı kötülükleri düşünerek bir an önce harekete geçmek istiyordu. Çünkü intikamını alacağı kötülükler, onaracağı hatalar, gidereceği haksızlıklar ve ödeteceği borçlar o kadar çoktu ki artık zaman kaybetmemesi gerekiyordu. Temmuz ayının en sıcak günlerinden bir sabah, gün doğmadan kalktı, kimseye görünmeden ve bir şey söylemeden zırhlarını giydi, Rocinante'nin sırtına atlayarak mızrağı elinde, kalkanı kolunda, kartonla yamanmış miğferi başında arka kapıdan çıktı. Sonunda kendini kırlara atabilmişti. Böyle güzel bir düşüncenin uygulamasının fazla bir engelle karşılaşmadan başlayabilmesinden oldukça keyiflenmiş bir halde ilerlerken, aklına gelen bir düşünce kendisini neredeyse başladığı işten vazgeçirecekti. Şövalyelik unvanını resmen almamıştı ve şövalye yasalarına göre bu unvanı almadan herhangi bir şövalyeye dövüşemez ve savaşılamazdı. Şövalye unvanı taşısa bile, acemi bir şövalye olarak bileğinin hakkıyla bir şövalyeyi yenene kadar beyaz zırh giymesi ve armasız kalkan taşınması gerekiyordu. Bu düşünceler bir kurt gibi içini kemirip duruyordu. Fakat buna da bir çare buldu. Maceralarını okuduğu birçok şövalyenin yaptığı gibi, karşısına ilk çıkacak kişiden resmen şövalyelik unvanını almayı kararlaştırdı. Üstündeki zırhı da ilk fırsatta, bembeyaz oluncaya kadar temizlemeyi göze alarak beyaz zırh sorununu da çözdü. Bu düşüncelerle sakinleşen Don Kişot Rocinante'yi kendi keyfine bırakarak yoluna devam ediyordu. Yaşayacağı maceraların buna bağlı olduğunu sanıyordu.

Yoluna devam etmekle beraber, maceraperest şövalyemiz kendi kendine konuşuyordu:

“Gelecekte, kahramanlıklarımın gerçek öyküsü basıldığı zaman, öykümü kaleme alan yazarın, sabah erkenden ilk yola çıkışımı şu şekilde yazacağından kim şüphe duyabilir: ‘Işık Tanrısı, sarışın saçlarının altın örgülerini yeryüzüne henüz serp-

ğinden çıkıp, La Mancha ufuklarına güller serpe-  
rek ilerleyen güzel şafağın vücudunu, tatlı nağme-  
leriyle henüz kutlamaya başlamışlardı ki, kahra-  
man Don Kişot, insanı tembelliğe davet eden kuş-  
tüyü yastığını terk edip ünlü atı Rocinante'ye bin-  
di ve eski, bilinen Montiel Ovası'nda yol almaya  
başladı."

Gerçekten de o ovada ilerliyordu; bundan son-  
ra sözlerine şunları da ekledi: "Gelecek nesillere  
hatırlatmak üzere tunç üzerinde kazılmaya layık  
nice kahramanlıklarımı okuyup faydalanacak asır,  
ne mutlu bir çağ olacak. Ve ey, benim maceraları-  
mı yazmak şerefine nail olacak olan bilge, yazıla-  
rında, sadık ve vefakâr arkadaşım, sevgili atım  
Rocinante'yi de unutmamanı rica ederim." Ondan  
sonra, sanki gerçekten âşıkmiş gibi sözlerine şöyle  
devam ediyordu: "Ah! bu esir kalbin sahibi pren-  
ses Dulcinea, beni huzurunuzdan kovarak, bir da-  
ha gözünüze görünmekten menederek, beni müt-  
hiş bir acıyla cezalandırdınız. Hiç olmazsa aşkınız  
uğrunda bu kadar acı çeken bu yaralı kalbi unut-  
mayınız."

Bu gibi saçmalıklara, dilini taklit etmeye çalış-  
tığı kitaplarından öğrendiği diğer saçmalıkları da  
ekleyerek yavaş yavaş yol almaktaydı. O kadar  
yavaş ilerliyordu ki, güneş iyice yükselmiş ve kız-  
gın ışınlarını etrafa saçıyordu; zavallı şövalyenin  
başında eğer biraz beyin kalmış olsaydı o da eri-  
yip gidecekti. Hemen bütün gün, anlatmaya değer  
hiçbir olay ile karşılaşmadan yol aldı. Bu da ümit-  
lerini boşa çıkarıyordu, çünkü, üzerinde bileğinin  
kuvvetini deneyecek birine rastlamayı çok iste-  
mekteydi. Bazı yazarlara göre, ilk macerası Lapice  
Limanı olayı, bazılarına göre de Yel Değirmenleri  
olayı idi. Bununla beraber, bu konuda yaptığım  
araştırmalardan ve Don Kişot hakkında okudu-  
ğum yazılardan anladığıma göre, şövalyemiz o  
gün hiçbir olay ile karşılaşmadan bütün gün git-  
miş ve akşam olunca atı ile birlikte yorgun ve aç-  
lıktan ölmek üzere bir hale gelmişlerdi.

Dinlenmek için etrafta bir şato veya bir çoban kulübesi araştıran Don Kişot, yolundan pek uzakta olmayan kötü bir han görünce, bunu kendisini kurtuluşa götürecektir bir yıldız gibi izleyerek atını oraya doğru sürdü. Kapıda tesadüfen hafif meşrep iki genç kadın vardı. Bunlar, geceyi handa geçirmek için oraya inen bazı katırcılarla Sevilla'ya gidiyorlardı. Kendisine, bütün düşündükleri ve çevresinde gördüğü her şey gerçek, romanlarda okuduklarına uygun gibi görünen Don Kişot, hanı görür görmez, bunu romanlarda anlatılan, hendekleri, iner kalkar köprüleri, dört kulesi, karar-mış gümüşten mazgal başlıkları olan bir şato sanmıştı. İşte şato sandığı hanın yakanında Rocinante'yi durduran şövalyemiz, şövalyelerin şatoya geldiklerini bildirmek için boru çalan cücenin mazgalların birinden çıkmasını bekledi. Fakat, cücenin meydana çıkmakta gecikmesi ve Rocinante'nin de ahıra gitmek için sabırsızlanması üzerine kahramanımız, genç kadınların durduğu kapıya kadar ilerledi. Bunlar, kendisine, şatoları önünde vakit geçiren güzel kızlar gibi göründü.

Tam bu sırada, sürüsünü toplamak için boynuz boru çalan bir domuz çobanı, Don Kişot'a, gelişini haber veren cüce gibi göründü ve bundan dolayı da oldukça mutlu oldu. Fakat, hana yaklaştığı zaman, kılık kıyafetinden çekinen kadınlar içeri girmek istediler. Bunun üzerine Don Kişot, miğferinin karton siperliğini kaldırarak tozlu yüzünü gösterdi ve şöyle dedi:

“Asil ve güzel hanımlar kaçmayın ve hiçbir şeyden korkmayın. Çünkü, bağlı olduğum şövalyelik yasaları, beni, herhangi bir kimseye ve özellikle de sizin gibi saygıdeğer hanımefendilere hakaret etmekten men eder.”

Genç kadınlar, hayret içinde, Don Kişot'un, kötü miğferinin sakaldığı yüzünü görmeye çalışıyorlardı. Fakat, soylu olmaktan tamamıyla uzak genç kızlar, saygıdeğer hanımefendi olarak anıldıklarını duyunca kendilerini gülmekten alamadılar. Bunun üzerine, öfkelenen Don Kişot şöyle dedi:



“Alçakgönüllü olmak güzelliğe yakışır, sebep-siz gülmek ise nezaket kurallarına uygun değildir, fakat size bu sözleri sıkılmanız ve neşenizi kaçırmamız için söylemiyorum, çünkü sizlere hizmet etmekten başka hiçbir amacım yoktur.”

Genç kadınların hiç de alışkın olmadıkları bu sözler ve şövalyenin garip kıyafeti, kahkahalarını artırmakta, bu da Don Kişot’un sabrını taşırmaktaydı. İyi ki bu sırada hancı ortaya çıktı da şövalyemizin öfkesi sınırı aşmadı. Bu adam, San Lucon sahili halkından olup gayet akıllı, hilebaz, kurnaz ve hırsız bir Endülüslüydü.

Zırhlı asilzadenin acaip yüzü ile tuhaf kılığını görünce o da genç kadınlar gibi gülecekti, fakat gülünç de olsa, şövalyenin savaş malzemelerinden ürkmüş olmalı ki, daha kibar davranmaya karar vererek, Don Kişot’a şöyle dedi:



“Şövalye hazretleri, burada yatak haricinde her neye ihtiyaçları varsa hepsini bulabilirler. Çünkü yatak bizde, noksan olan tek şeydir.”

Şatonun sahibinin alçakgönüllüğünden pek memnun olan Don Kişot hemen şu cevabı verdi:

“Ey, şatonun sahibi, ben her şeyi hoş görürüm, silah benim süsümdür, savaş da dinlenme aracım.”

Hancı, Don Kişot’un kendisine şato sahibi diye hitap etmesine şaşırarak, “Mademki öyledir,” dedi, “Efendimiz geceyi burada uykusuz geçirmek isterlerse, hiçbir yerde burada ki kadar rahat edemeyeceklerdir.”

Sözlerini bitirince, koşarak Don Kişot’un yanına geldi, üzengisini tuttu ve şövalye de, bütün gün bir şey yememiş aç bir adam gibi zorlukla atından indi.

İlk işi, hancıya, atına oldukça iyi bakılmasını, zira onun yeryüzündeki yaratıkların en mükemmel olduğunu söylemek oldu. Hancı ata baktığı zaman, Don Kişot’un söylediklerinin yarısı kadar bile olmadığını gördü. Atı ahıra götürdükten sonra, misafirin yanına dönen hancı, Don Kişot’un kadınlarla barışmış olduğunu ve bunların şövalyenin zırhlarını çıkarmasına yardım ettiklerini gördü. Kadınlar, zırhın iki parçasını çıkarmışlardı. Fakat zırh yakalığı ile miğferi çıkarmayı bir türlü beceremiyorlardı. Don Kişot, bunları yeşil şeritlerle birbirine öyle sıkı bağlamıştı ki, düğümleri kesmekten başka çare kalmamıştı.

Şövalyemiz bunların kesilmesine şiddetle karşı çıktı ve miğferini bütün gece başından çıkarmayı tercih edeceğini söyledi. Bundan daha garip ve daha gülünç bir manzara olamazdı. Bununla beraber, şövalyemiz, asilzade kızlar olarak gördüğü bu yosmaların kendisine gösterdikleri ilgiden oldukça etkilenmiş olarak, onlara, büyük bir nezaketle şunları söyledi:

“Hiçbir şövalye, hanımlardan, Don Kişot’un köyünden geldiği zaman gördüğü hizmeti görmemiştir; asil kızlar kendisine, prensesler de atına baktılar.

Atımın ismi Rocinante'dir, kendi ismim de La Mancha'lı Don Kişot'dur hanımlar. Hizmetinizde bir iş başarıp da huzurunuzda çıkmadan önce kimliğimi öğrenmiş olmanızı isterdim. Fakat, biraz önce de söylemiş olduğum Lancelot'nun eski bir romansını şu ana uyarlamakta aceleci davrandığım için affınızı dilerim. Fakat bana emredeceğiniz ve benim de sizlere itaat edeceğim zaman da gelecektir, işte o zaman sizin hizmetinizde bulunmayı ne kadar çok arzuladığımı bileğimin kuvvetiyle sizlere ispat edeceğim."

Bu gibi şairane sözlere alışmamış olan bu yosmalar verecek cevap bulamayıp sadece yiyecek bir şeyler isteyip istemediğini sordular. Memnuniyetle yemek istediğini söyledi Don Kişot. Şansına o gün cuma olduğundan handa, ancak katırcıların yiyebileceği kuru morina balığı cinsinden başka bir şey bulamadılar. Hancı, Don Kişot'a başka balık olmadığından, morina balığı yemek isteyip istemediğini sordu, onun da en sevdiği yemeğin balık olduğunu söylemesi üzerine, kapının önüne sofru kuruldu. Biraz sonra, şövalyeye o kötü morina balığı ile kendi zırhlarından daha siyah ve daha sert küflü bir ekmek ikram edildi. Fakat, hâlâ başında olan miğferi Don Kişot'un ağzına bir lokma bile yemek götürmesine izin vermiyordu. Genç kadınlardan biri kendisine yardım etmek zorunda kaldı. Fakat kendisine hiçbir şey içirmeye imkân yoktu, bereket hancının aklına uzun bir kamışın içini oyarak bir ucunu şövalyenin ağzına sokup diğer ucundan da şarabı dökmek geldi. Böylece asilzademiz bu işi de halletmiş oldu. Kahramanımız, yeşil şeritlerini kestirmekten başka her şeye sabırla katlanmayı tercih ediyordu. Tüm bunlar olurken, hana, domuzları iğdiş eden bir adam geldi ve işe başlamadan önce kuvvetli birkaç ıslık çaldı. Bunun üzerine Don Kişot hanın ünlü bir şato olduğu konusunda oldukça ikna oldu. Yemek esnasında müzik de var diye sevindi; o zaman yediği kuru morina balığı kendisine alabalık, o kara

ekmek kar gibi beyaz, yosmalar hanımefendi, hancı ise şato sahibi olarak görüldü. İşte bu nedenle bu sefere çıktığı için son derece memnundu. Yalnız, canını oldukça sıkıan şey, henüz resmen şövalye unvanını almamış olduğundan hiçbir maceraya meşru bir şekilde atılamayacağı konusundaki fikriydi.



## LA MANCHA KAHRAMANININ ŞÖVALYELİK UNVANINI ALIŞI

Bu düşüncenin verdiği sıkıntı ile, yavan yemeğini kısa kesen Don Kişot, ayağa kalktı hancıyı çağırdı ve kendisiyle birlikte ahıra girdi, o zaman adamın dizlerine kapandı ve yalvardı: "Kıymetli şövalye, sizden beklediğim bir iyiliği bana bahşetmedikçe, hiçbir zaman buradan kalkmayacağım."

Konuğunun bu sözlerinden ve ayaklarına kapanmasından şaşkına dönen hancı, onu kaldırmaya uğraşıyordu, ama başarılı olamayınca istediği şeyi yapmaya söz verdi. Don Kişot, "Zaten bunu, yüksek vicdanınızdan bekliyordum." dedi. "Sizden istediğim şey, dünyaya sağlayacağı fayda kadar size de şeref verecektir. Bütün arzum, yarın şafak sökerken bana şövalyelik unvanını bahşetmenizdir. Bu gece, sabaha kadar şatonuzun kilisesinde savaş ibadetinde bulunmama izin vermenizi rica ediyorum. Böylece, dünyanın dört bucağına giderek, benim gibi serbest dolaşan şövalyelerin yöntem ve düzenlerine uyarak zayıflara ve mazlumlara yardım edebileceğim."

Biraz önce söylediğimiz üzere, hancı oldukça kurnaz bir adamdı. Don Kişot'un deliliğinden zaten kuşku duyuyordu. Şimdi artık hiç kuşkusuz kalmamıştı. Alay etmek amacıyla, ciddi bir tavır takınarak cevap verdi:

"Senyor, bu kadar asil bir arzu sizin kadar asil bir şövalyeye layıktır. Bu arzunuzu yerine getirmek

için biçilmiş bir kaftanım. Bütün gençliğim böyle şerefli bir görevi yapmakla geçmiştir. Dünyayı do-laştım ve maceralar peşinde Malaga varoşlarında, Sevil, Segovi, Valencia pazarlarında, limanlarında, halka açık bahçelerde, borsada sözün kısası iş yapa-bileceğim her yerde gezdim. Her şeyden önce genç kızlar ile dul kadınların işleriyle uğraştım ve hepsi-ni başardım. İspanya mahkemelerinin hemen hep-si bu konuda beni haklı çıkardılar. Yaşlandığımı hissettiğim zaman şatoma çekildim. Şimdi burada kendi gelirimle rahat bir hayat sürüyorum.

Buradan geçen başıboş şövalyeleri, elimden geldiği kadar iyi karşılamaktayım. Bu kadar soh-bet ve ilgiye karşılık kendilerinden beklediğim, fazla yük teşkil eden paralarını benimle paylaşma-larından oluşmaktadır. Şu anda emrinize verebile-ceğim bir kilisem yok, çünkü daha iyisini yapmak için eskisini yıkmış bulunuyorum. Fakat, kilise ol-masa da olur. Bahçem büyük ve uygundur. Savaş ibadetini yapmak için aradığınız bir yer. Törenin kalan kısmını Allah'ın yardımı ile sabah tamamlar-ız. Bundan sonra, artık yeryüzünde kalmamış olan en iyi şövalyelerden biri olursunuz. Önce, be-ni çok ilgilendiren bir konu hakkında bana bilgi veriniz: Paranız var mı?"

Don Kişot, "Hayır." diye cevap verdi. "Hiçbir şövalyenin bu önemsiz madeni üzerinde taşıdığı-nı hiçbir yerde okumadım."

Hancı, "İşte burada yanılıyorsunuz..." dedi. "Tarihçilerin paradan söz etmelerinin sebebi, şö-valyelerin para gibi gerekli bir şeyi yanlarında bu-lundurmada yola çıkmayacaklarına emin olma-larından ileri geliyor. Emin olunuz ki, her şövalye-nin cebinde dolu bir kese, sırtında temiz bir göm-lek ve yaralanması halinde yaralarını tedavi et-mek için küçük bir kutu merhem de yanında bulu-nurdu.

Siz de takdir edersiniz ki, müthiş bir savaştan sonra, bir buluta binmiş genç bir kızın veya cüce-nin, bir tek damlası yaraları iyileştirmeye yeterli gelecek ilahi bir su getirip şövalyelere içirecekleri-

ne kesin gözüyle bakılamaz. Daha tedbirli davranmak için, seyislerini sargı bezi, merhem ve para taşımak için görevlendirirlerdi. Seyisleri olmadığı zaman, -bu da pek nadir bir şeydi- atlarının sağrısında bulundurdukları küçük bir yiyecek burcu içinde erzaklarını taşırlar ve bunu da hiç belli etmezlerdi. İşte bunun için, şövalyelikte evlatlığım-mışsınız gibi, size öğüt veriyor, hatta emrediyorum, parasız kesinlikle yola çıkmayınız, göreceksiniz ki böylece çok rahat edeceksiniz.”

Don Kişot, hancıya öğütlerini dinleyeceğine söz verdi. Savaş ibadetine başlamakta acele ettiğinden, gidip zırhlarını aldı ve bahçenin ortasında, kuyunun yanındaki bir yalağın kenarına getirdi. Yalnız kalkanı ile mızrağını kullanarak yalağın önünde aşağı yukarı dolaşmaya başladı. Gökyüzü açık ve mehtaplı idi. Şövalyenin çılgınlıklarını hancıdan duyan han müşterileri, Don Kişot’u uzaktan izlemeye gelmişlerdi.

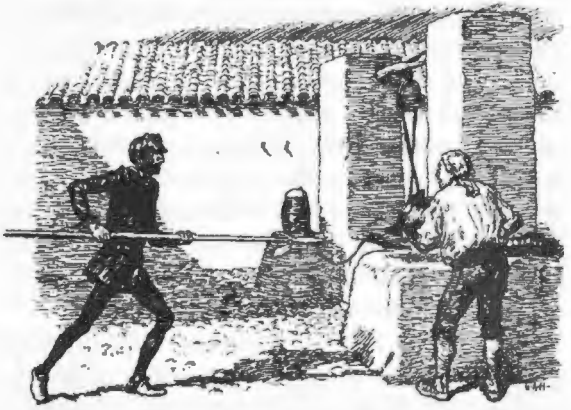
Kendilerine hiç önem vermeden gezintisine devam eden Don Kişot, zaman zaman mızrağına dayanıyor ve zırhlarına bakarak gururlu ve rahat bir tavır takınıyordu.

Mehtaplı güzel bir gece idi. Ay ışığı şövalyenin her hareketinin iyice görülmesini mümkün kılıyordu.

Handaki katırcılardan biri, o sırada hayvanlara su vermek için dışarı çıktı ve asilzademizin yalağın üstünde bulunan zırhlarını kaldırmaya başladı.

Bunun üzerine Don Kişot korkunç bir sesle bağırdı: “Ey korkusuz şövalye, her kim olur isen ol, bu zırhlara dokunmaktan sakın! Onların sahibi henüz kılıç kuşanmamış serbest şövalyelerin en kahramanıdır. Karışmam ha... Bu hareketin hayatına mal olur.”

Fakat katırcı bu tehditlere aldırmayarak zırhları kaldırıp bir tarafa attı. Bunun üzerine Don Kişot gözlerini göğe dikerek Dulcinea’sına şöyle seslendi:



“Ey kalbimin kadını, esirin olan şövalyeyi ilk defa atıldığı bu serüvende yalnız bırakma ve onu koruma lütfunda bulun.”

Sözlerini bitirince kalkanını fırlattı, mızrağına iki eliyle sarılarak zavallı katırcının başına öyle bir şiddetle indirdi ki, oracıkta hareketsiz bir halde yere serdi. Eğer hareketini tekrarlamış olsaydı katırcının hiçbir tedaviye ihtiyacı kalmayacaktı. Sonra zırhlarını toplayıp tekrar yalağın üzerine koydu ve dolaşmaya başladı.

Daha sonra, başka bir katırcı, kendinden geçmiş yerde yatan arkadaşının başından geçenlerden habersiz, kendi katırlarını sulamaya gelmişti. O da öteki gibi yalağın üstündeki zırhları kaldırdı. Don Kişot bu sefer hiçbir şey söylemeden ve Dulcinea’sını bile anmadan, mızrağını kavradığı gibi katırcının başına indirerek üç dört yerinden yaraladı. Hancı ile handa bulunan herkes şövalyenin yanına koştu. Don Kişot kalkanını siper ederek haykırdı:

“Ey güzeller güzeli, zayıf kalbimin kuvveti! Şimdi artık esiriniz olan şövalyeye, bu tehlikeli macerada, gözlerinizi çevirmenizin zamanı geldi.”

Bu sözlerden sonra kendisini o kadar güçlü hissetti ki, bütün dünyanın katırcıları bir araya toplansalardı onu bir adım geriletemezlerdi. Bununla beraber, yaralıların arkadaşları şövalyeyi taş

yağmuruna tuttular. Don Kişot, kalkanı ile kendini koruyor, ama yalaktan da ayrılmıyordu.

Hancı, şövalyenin bir deli olduğunu ve bunu kendilerine önceden haber verdiğini, bu işte dayak yemekten başka bir şey elde edemeyeceklerini bağırarak söylüyordu. Hancı'dan daha fazla bağırarak Don Kişot, hepsini alçaklık ve ihanetle suçluyor ve şatonun senyörünü da, serbest şövalyelere bu şekilde davranılmasına izin verdiği için, vefasızlık ve kötülük ile suçluyordu. Eğer şövalyelik ünvanını almış olsa idi haddini bildireceğini söylüyordu. Sözlerine devamla,

“Fakat sizler, alçak ve sefil sürüsü, gelin, yaklaşın da küstahlığınızın cezasını vereyim.” diye bağırıp duruyordu.

Bu sözleri o kadar cesaret ve kesinlikle söylemekteydi ki, kendisine saldıranları dehşet içinde bırakmıştı. Korku içinde kalan katırcılar, sonunda hancının öğütlerini dinleyerek iki yaralıyı alıp çekildiler. Bunun üzerine, Don Kişot, sanki hiçbir şey olmamış gibi, gayet soğukkanlı bir şekilde silahlarının başında nöbet tutmaya gitti. Kahramanımızın deliliklerini artık hiç de hoş görmemeye başlayan hancı, kendisine şu ünlü şövalyelik ünvanını bir an önce vermeyi kararlaştırmıştı. Şu hödük hancıların kabadayılıklarından dolayı Don Kişot'dan özür diledi. Aslında mükemmel bir şekilde cezalandırılmış olduklarını da söyledi. Bütün bu işlerden haberi olmadığına dair güvence verdikten sonra, iki saat silah başında nöbet tuttuğu için, geleneklere göre yapılması gereken kucaklaşma ve kılıçla ense sine vurma töreninin, kilise olmadığına göre, başka herhangi bir yerde yapılabileceğini ekledi.

Hancının bu sözlerine hemen inanan Don Kişot, törenin hemen yapılmasını rica etti. Amacı, şövalyelik ünvanını aldıktan sonra, şatoda kendisine yine meydan okunacak olursa, hiç kimseyi canlı bırakmamaktı. Kurnaz hancı, bu sözler üzerine hemen gidip katırcılara verdiği arpa ve samanların hesabını tuttuğu defteri aldı ve arkasında elinde mum tutan küçük bir çocukla ve daha önce sö-



zü geçen iki genç kadınla birlikte geri geldi. Don Kişot'a önünde diz çöktürdüktan sonra, sanki bir dua okuyormuş gibi, defterine bakarak bir şeyler mırıldandı ve elini kaldırıp asilzademizin ensesine oldukça güçlü bir şekilde vurdu; ardından aynı şekilde kılıcının tersi ile vurdu. Genç kadınlardan biri, şövalyeye kılıcını kuşattı, öteki de ayaklarına mahmuz taktı. Bunlar, Don Kişot'un biraz önceki saldırılarını görmemiş olsalardı, gülmekten bayılacaklardı. Kılıç kuşatan yosma, "Tanrı sizi talihli bir şövalye yapsın ve savaşlarınızda da başarılar ihsan etsin." dedi.

Kadının bu sözlerine minnettar kalan Don Kişot, şan ve şöhretinden kendilerine de bir pay ayırmak üzere, isimlerini öğrenmek istedi. Kadınlardan biri, Toledo'lu bir ayakkabı tamircisinin kızı olup, adının La Tolosa olduğunu, Sanço Bigenaya'daki kulübelerden birinde oturduğunu, diğeri de adının La Molinera olup, Anteqera'da bir de-



ğirmencinin kızı olduğunu söylediler. Şövalyeye nerede rastlarsa hizmetine hazır olacaklarına da ilave ettiler. Don Kişot, bu sözlerden duygulanmıştı. Kendilerine teşekkür etti ve ricası üzerine, Dona lakabını kabul edip artık Dona Tolosa ve Dona Molinera isimlerini taşımalarını rica etti.

Tören sona erdikten sonra, serüven peşinde koşmak için yanıp tutuşan yeni şövalyemiz gidip Rocinante'nin eğerini vurdu ve atına binip hancının karşısına geldi ve onu kucaklayarak gösterdiği iyi muameleden dolayı o kadar çılgınca sözlerle teşekkür etti ki, bu sözleri burada tekrarlamak bir delilik olacaktır. Şövalyeden kurtulduğuna son derece memnun olan hancı, şövalyeden hiçbir ücret bile istemedi, artık rahata kavuşmuştu.



## HANDAN ÇIKTIKTAN SONRA ŞÖVALYEMİZİN BAŞINDAN GEÇENLER

Don Kişot handan çıktığı zaman gün ağarmaya başlamıştı. Sonunda, şövalye unvanını elde ettiği için o kadar gurur ve sevinç içindeydi ki, atının üstünde sevincinden rahat duramıyordu. Hancı'nın tavsiyesine uyarak para ve gömlek tedarik etmek ve bir de seyis edinmek üzere evine dönmeyi kararlaştırdı. Komşularından bir çiftçiyi bu işle görevlendirmeyi düşünüyordu. Çoluk çocuk sahibi, yoksul bir adam olan bu çiftçi, gezginci bir şövalyenin seyisliği için biçilmiş kaftan idi. İşte bu düşünce ile kasabasına doğru yollandı, sahibinin amacını anlamış gibi görünen Rocinante öyle hızlı gitmeye başladı ki, sanki ayakları yerden kesilmişti.

Şövalyemiz, bu sırada, sağında bıraktığı bir ormandan feryatlar duymaya başlamıştı. Bunları duyar duymaz, mesleğinin gerektirdiği görevleri başarmasına imkân verdiği için Tanrı'ya şükretti.

Bu iniltiler, herhalde imdat bekleyen bir zavalının feryadıdır, hemen yardımına koşmalıyım, diye söylendi.

Don Kişot hemen hayvanını ormana doğru sürdü, ormanın kenarında bir meşe ağacına bağlanmış bir kısrağ gördü. Diğer bir meşe ağacına da yarı beline kadar çıplak bir çocuk bağlanmıştı. On beş yaşlarında olan bu erkek çocuğu feryat etmekte idi. Çocuğun feryatları boşuna değildi. İri yarı, güçlü kuvvetli bir köylü, çocuğu bir kayış ile dövüyor ve her vuruşta "Sus, dikkat et, ibret al" gibi sözlerle azarlıyordu. Çocuk, "Bir daha yapmam efendim; Tanrı aşkına bu seferlik affedin, bundan sonra sürüye daha iyi bakarım." diye yalvarıp duruyordu.

Bunu gören Don Kişot, gür ve kızgın bir sesle köylüye bağırdı:

"Kendini savunmaktan âciz bir çocuğu dövmekten utanmayan ve arlanmayan vahşi ve canavar şövalye, atınıza binip mızrağınızı elinize alın, (Don Kişot bunu söylerken, kısrağın yanında duran uzun bir sopayı gösteriyordu) hareketinizin şanlı bir savaşçıya yakışmaz bir şey olduğunu göstereceğim size."



Köylü, tam midesi üzerine çevrilen bu mızrağı kullanan zırlı hayaleti görür görmez, ölümünün yaklaştığına hükmetti. Titreyerek cevap verdi:

“Şövalye hazretleri, cezalandırdığım bu delikanlı sürüme bakması için tuttuğum maaşlı hizmetkârımdır. Görevini o kadar kötü yapıyor ki, her gün birkaç koyunum eksiliyor. Kendisini bu ihmal veya hilekârlıktan vazgeçirmeye uğraştığım halde, o bunu, parasını vermemek için yaptığımı iddia etmek cüretinde bulunuyor. Tanrı'nın adına ve kendi başıma yemin ederim ki yalan söylüyor.”

Don Kişot, “Yüzüme karşı yalan söyleme küstah!” diye bağırdı. “Şu mızrak, nasıl oluyor da, şu anda göğsünüzü delmiyor, vallahi şaşıyorum. Haydi bakalım, şu çocuğun bağlarını çözün ve parasını hemen ödeyin, yoksa sizi mahvederim.”

Çiftçi başını eğdi, hiç cevap vermeden delikanlının bağlarını çözdü. Don Kişot, çocuğa, efendisinden ne kadar alacağı olduğunu sordu. Çoban, “Ayda yedi riyalden dokuz aylık.” diye cevap verdi.

Şövalye hesapladı, borcun altmış üç riyal tuttuğunu buldu. Çiftçiye, ölmek istemiyorsa, bu parayı hemen vermesini emretti. Çiftçi korkudan tir tir titreyerek borcunun bu kadar olmadığını, çobana verdiği üç çift kundura ve bir hastalığı sırasındaki kan aldırma için bir riyalin bu hesaptan düşülmesi gerektiğini söyledi.

Don Kişot sözlerine şöyle devam etti:

“Hayır, bu iki masraf, yediği dayağa sayılacak. O sizin kunduralarınızı eskitti ise, sizde onun derisini yırttınız; hastalığında berber onun kanını aldı ise, siz de sağlıkta kanını aldınız. Böylece hesap dengelenmiş oldu.”

Çiftçi, “İşin kötüsü, üzerimde para olmamasıdır, fakat Andres zahmet edip eve kadar gelsin, riyallerini vereyim.” dedi.

Çoban, “Tanrı korusun!” diye haykırdı. “Onunla gitmek mi? Tanrı göstermesin! İkimiz



yalnız kalınca, Aziz Bartolomeus gibi derimi yüzer."

Kahramanımız, "Merak etme." dedi, "Bana saygısı, benim için yeterli bir güvencedir. Aldığı şövalyelik unvanı adına bana yemin etsin, kendisini serbest bırakırım ve eminim ki paranızı hemen alırsınız."

Andres, "Fakat..." dedi, "Zat-ı asilaneleri, efendimin asla şövalyelik ünvanı almamış olduğuna dikkat buyursalar. Bu adam, Quintanar'da oturan zengin Juan Haldudo'dur."

Don Kişot, bunun üzerine şu cevabı verdi:

"Ne önemi var? Haldudo'lardan da şövalye çıkabilir. Aslında, herkes kendi eserinin çocuğudur."

Zavallı Andres'in cevabı şu oldu:

"Ah, hangi eserinin çocuğu acaba? Alnımın teri ile kazandığım hakkımı vermiyor!"

Bunun üzerine çiftçi, "Paranızı vermek istemiyor değilim kardeş." dedi. "Lütfen benimle beraber geliniz ve ne kadar şövalyelik unvanı varsa, hepsi adına yemin ederim ki, hakkınızı faiziyle birlikte alacaksınız."

Don Kişot, "Faizler sizin olsun." dedi, "Sizden istediğim şey, yalnız daha doğru hareket etmenizdir. Size öğüdüm olsun, dikkat edin. Yoksa, bir kertenkele gibi saklansanız bile sizi yine bulur cezanızı veririm. Size bu emri verenin kim olduğunu tanımanız gerekir. Bundan böyle daha iyi itaat etmek için biliniz ki ben, mağdurların intikamını alan ve zalimleri cezalandıran, La Mancha'lı kahraman Don Kişot'um. Haydi, Tanrı sizinle olsun, yemininizi asla unutmayın."

Bu sözleri söyledikten sonra çıkıp gitti. Çiftçi, şövalyeyi gözleriyle takip etti ve Don Kişot gözden kaybolunca uşağına, "Evlat..." dedi, "Rica ederim yanına geliniz. Zalimlerin cezasını veren bu şövalyenin bana emrettiği şekilde size olan borcumu bir an önce ödemek isterim."

Andres, "Çok iyi edersiniz." dedi. "Çünkü, eğer sözünüzde durmazsanız o iyi kalpli ve kahraman şövalye, Tanrı ona uzun ömür versin, size o sözü tutturmasını bilir."

Çiftçi, "Elbette." dedi, "Fakat ödeyeceğim parayı çoğaltmak için borcumu arttırmayı pek istiyorum."

Bunları söyledikten sonra Andres'i kolundan çekerek aynı meşe ağacına bağladı ve öncekinden daha şiddetle kırbaçladı.

Sonra, "Senyor Andres..." dedi, "Zalimleri cezalandıran şu ünlü şövalyeyi çağırırsanız. Bakalım bu zulmün cezasını vermek için nasıl hareket edecek?"

Sonunda Andres'i ağaçtan çözdü. Çocuk ağlayarak, Don Kişot'u arayıp bulacağını ve kendisine her şeyi anlatacağına yemin ederken, zalim çiftçi de gülererek oradan ayrıldı. Haksızlık bu şekilde giderilmiş oldu.

Bu sırada, kahramanımız, gün gibi açık bir haksızlığı bu kadar güzel düzelttiğinden dolayı gururlu ve memnun, yoluna devam ediyor, şanlı mesleğinin bu güzel başlangıcından dolayı kendi kendini tebrik ediyordu.

Yavaş bir sesle şöyle diyordu:

“Ey güzeller güzeli Toboso’lu Dulcinea, talihi-  
ne şükret! Bu sırtı yere gelmez şövalyeyi hükmün  
altında bulundurmak mutluluğunu tat; o şövalye  
ki, dünyanın bildiği üzere daha dün kılıç kuşan-  
mışken, bu sabah dünyaya bir adalet dersi vermiş,  
zayıfı, kendisine zulüm edene karşı gücüyle koru-  
muş, bir barbarın elinden, genç ve korkak bir ço-  
cuğu kurtarmıştır.”

Sözlerini henüz tamamlamıştı ki, Don Kişot,  
yolun dörde ayrıldığını fark etti. O zaman, dört  
yol ağzına geldikleri zaman, başıboş şövalyelerin  
hangi yolu seçmeleri gerektiğini atlarına bıraktık-  
larını hatırladı ve bu işi Rocinante’ye bıraktı. Hay-  
van da hiç tereddüt etmeden doğruca ahırının yo-  
lunu tuttu.

Henüz iki mil gitmemişti ki, kahramanımız,  
karşıdan atlı bir kafilenin geldiğini gördü. Gelen-  
ler, ipek satın almak için Murcia’ya gitmekte olan  
Toledo’lu tüccarlardı. Altı kişi idiler; peşlerine de  
altı seyis ile üç katırcı vardı. Don Kişot bunları gö-  
rür görmez büyük bir serüvenle karşılaştığına ka-  
naat getirdi ve hafızasını yoklayınca, bu rastlantı-  
dan nasıl yararlanacağını kestirdi.

Yolun üzerine doğruldu, mağrur bir tavır takı-  
narak üzengilerine sıkıca bastı, mızrağını hazırla-  
dı ve kalkanını vücuduna yapıştırdı. Başıboş şö-  
valyelerden oluştuğunu sandığı kafilenin yaklaştı-  
ğını görünce sesini yükselterek küstahça bağırdı:



“Hiçbiriniz, yeryüzünde hiçbir güzelin, La Mancha imparatoriçesi, Toboso’lu eşi bulunmaz Dulcinea’ya yaklaşmadığını itiraf etmeden, bir adım ileri atmasın.”

Bu sözleri söyleyen garip kıyafetli adamı gören tüccarlar, şaşkınlıkla durdular, fakat çok geçmeden bunun bir deli olduğunu anladılar. O zaman, içlerinden alaycı ve hoş sohbet biri bu rastlantıdan bir alay konusu çıkarmak istedi.

“Şövalye hazretleri...” diye söze başladı, “Hiçbirimiz bu dediğiniz kadını tanımıyor. Onu bize bir kere gösterin. Eğer dediğiniz kadar güzel ise, güzelliğini canı gönülden itiraf ederiz.”

Don Kişot, “Peki ama, bir kere kendisini göreceğ olursanız, bu kadar açık bir gerçeği itiraf etmenize artık gerek kalır mı?” diye cevap verdi. Asıl önemli olan, kendisini görmeden güzelliğine emin olmanız, güzel olduğunu itiraf etmeniz ve bunu yeminle tasdik etmenizdir. Aksi halde, mağrur ve kibirli adamlar savaşa hazır olun. İster asil şövalyelik yasaları gereğince birer birer, ister ayarınızdaki insanların yöntemlerince hep birden karşıma çıkın. Benim bileğimin kuvveti, yalnız başıma haklı davamı savunmaya yeterlidir.”

Don Kişot’un bu sözlerine tüccar şu cevabı verdi:

“Şövalye hazretleri, burada kaç prens varsak, hepimiz adına sizden ricaya cesaret ediyorum, emin olmadığımız bir şey hakkında kesin bir söz söylemeye bizi mecbur etmeyin ve vicdanımızı rahat bırakın. Zaten, bu yolda bir fikirde bulunmamız diğer Alcarria ve Estremadura Kraliçelerinin ve İmparatoriçelerinin de aleyhinde olacaktır. Onun için, efendimiz, bizlere bu hanımın bir resmini gösterme lütfunda bulunurlar ise, resim ne kadar küçük olursa olsun, hatta bir buğday tanesi kadar bile olsa, yeterli bir fikir edinebiliriz; öyle ya, numuneye göre hemen anlarız. Hatta daha şimdiden onun o kadar lehinde düşünüyoruz ki, istediğimiz resim kendisini şaşı, tek gözlü, topal,

kanbur olarak da gösterse yine sizin hoşunuza gidecek şekilde söz söyleyeceğiz.”

Don Kişot büyük bir öfkeyle haykırdı:

“Alçak rezil, o ne şaşdır ne de kambur, gözleri parlak, endamı da bir Guadarrama iğlerinden daha narin ve daha düzgündür. Küstahlığınızın ve küfürlerinizin cezasını şimdi göreceksiniz.” Mızrağını kavradığı gibi alaycı tüccara doğru saldırdı. Eğer Rocinante'nin ayağı sürçmemiş olsaydı, cüretkâr tüccarın işi kötü olacaktı. Rocinante kapaklandı ve süvarisi de yerde yuvarlandı. Hemen kalkmak için çabaladıysa da kalkanı, zırhları, mızrağı ve mahmuzları buna engel oluyordu. Boş yere kalkmak için çabalarken, diğer taraftan beceremeyince:

“Kaçmayın alçaklar, hata atımda, o düşmeseydi cezanızı çekecektiniz.” diye haykırıp duruyordu.

Tüccar kafilesinden bir katırcı, bu meydan okumalara fazla tahammül edemeyerek, atından düşen zavallı şövalyeye yaklaştı ve mızrağını alıp kırdı. Kırılan parçalardan birini kapıp Don Kişot'a bütün gücüyle vurmaya başladı, hatta efendilerinin o kadar şiddetli vurmaması için bağrımlarına bile kulak asmadı. Bu dayak faslı katırcının hoşuna gitmişti. Mızrağın bütün kırık parçalarını sıra ile denedikten sonra dayağa son verdi ve yoluna devam eden kafileye yetişti.

Tek başına kalan şövalyemiz ayağa kalkmaya yeltendi ise de, sopa yağmurundan sonra bu iş daha zorlaşmıştı. Yerinden kıpırdayamamakla beraber, birçok başiboş şövalyenin başına gelen bu belaya, sırf atının hatası yüzünden uğramış olduğundan dolayı kendini pek mutlu sayıyordu.



## ŞÖVALYEMİZİN SIKINTISININ SONU

Artık yerinden kımıldayamadığını görünce, zavallı Don Kişot her zamanki çareye başvurdu. Ki-



taplarında yazılı olaylardan kendi durumuna benzeyen birini zihninde araştırdı. Deliliği, Baudouin ile Mantova Markisi'nin, Charles tarafından birincisinin yaralı olarak dağda bırakıldığı zaman, başlarından geçmiş olan serüveni hatırlattı ona. Çocukların, gençlerin ve yaşlıların da bildikleri ve inandıkları bu hikâyeler mucizeler gibi aslı faslı olmayan şeylerdi.

Fakat bu hikâyeye, içinde bulunduğu duruma fazlasıyla uyuyordu. O zaman, acılı bir adam gibi yerde yuvarlanarak, yazarın Baudouin'e soylettiklerini zayıf bir sesle tekrarlamaya başlamıştı:

"Ey ruhumda yaşayan güzel, neredesin, bu acıma hiç mi zlmyorsun? Ya bunları bilmiyorsun ya da vefasızsın."

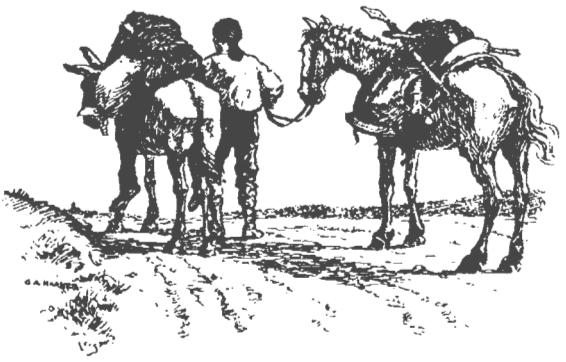
Sonunda şu kelimeleri söylerken, "Ey Mantova Markisi, ey amcam ve efendim!" bir rastlantı eseri olarak kasabadaki komşularından bir ifti, değirmene bir yük buğday gtrmekteyken kendisine yaklaştı ve acısının ne olduğunu, neden böyle acı acı şikâyetlerde bulunduğunu sordu. Kendisini Baudouin sanan Don Kişot, iftiyi amcası Mantova Markisi yerine koymakta gecikmedi ve cevap olarak mısralarına devam etti. Aynı zamanda da başından geçen felaketleri ve imparatorun oğlu ile karısı arasındaki aşk maceralarını romanda okuduğu şekilde uzun uzadıya anlattı.

Bu kadar garip ve tuhaf şeyleri duyup hayrete düşen ifti, şvâlyenin yarısı kırılmış miğfer siperini çıkardı, toza bulanmış yüzünü temizledi ve biraz dikkat edince kendisini tanımakta gecikmedi.

"Aman Tanrım, ne görüyorum, siz misiniz senyor Quijana!" (Don Kişot'un gerçek isminin Quijana olduğunu bu da ispat eder) diye haykırdı.

"Fakat, kim sizi bu hale getirdi?"

Çiftçinin bütün sorularına, şvâlyemiz romanını okumakla cevap veriyordu. Merhametli köylü, kendisinden hiçbir şey öğrenemeyeceğini anlayınca, Don Kişot'un zırhını çıkarmaya başladı. Vücudunun hiçbir tarafında kandan eser yoktu. Bunun



üzerine kahramanımızı ayağa kaldırdı, tuttu, yolda fazla sarsılmaması için kendi eşeğine bindirdi ki bu hiçde öyle kolay olmadı. Bundan sonra, şövalyenin silahlarını ve mızrağının parçalarına varıncaya kadar her şeyini topladı ve Rocinante'ye yükledi. Bir eliyle Rocinante'nin diğeri ile de eşeğin yularlarını tutarak kasabaya doğru yollandı. Yolda giderken Don Kişot'un söylediği şeylerin ne ifade edebileceğini anlamak için zihnini yorup duruyordu.

Diğer taraftan kahramanımız da düşüncelere dalmış bulunuyordu; o kadar bitkin ve yorgun bir haldeydi ki, eşeğin üstünde bir türlü tutunamıyor ve içini çektiği zaman iniltisi göklere yükseliyordu. Bu da çiftçiyi, Don Kişot'un ne gibi bir acı çektiğini, tekrar sormaya yöneltti. Fakat sanki şeytan, şövalyenin okuduğu bütün şeylerden kendi durumuna benzeyenleri aklına getirmekten zevk alıyordu. O sırada artık Baudouin'i unutmuş, onun yerine Antequera valisinin, Mağripli\* İbni Serrac'ı hapsedtikten sonra kaleye götürmesi hikâyesini aklına getirmişti.

Öyle ki, çiftçinin sorduğu sorulara cevap olarak, Jorge de Montemayor'un *Diana* isimindeki eserinde esir düşen İbni Serrac'ın Rodriguezo de Narvaez'e verdiği cevabı veriyor ve bütün bu olayları kendi durumuna öyle güzel uydurarak konuşu-

\* Mağripli: Doğulu. (Ed. n.)

yordu ki, çiftçi bu kadar hezeyanı duyduğu zaman çıldıracak gibi oluyordu. Asilzademizin tamamıyla deli olduğuna artık hükmetmiş olan köylü, bu uzun söylevi kısa kesmek için bir an önce kasabaya varmak istiyordu.

Bu sırada, kahramanımız uzun söylevine şunları da ekledi, "Senyor Don Rodriguezo de Narvaez, şunu bilmeniz gerekir ki, size sözünü ettiğim şu güzel Şerife, şimdi uğrunda geçmişin, bugünün ve geleceğin bütün şövalyeleri tarafından yapılanların çok üstünde yaptığım, yapmakta olduğum ve yapacağım işlere memnun olacak olan eşsiz Toboso'lu Dulcinea'dır."

Artık zihni büsbütün karışmış olan zavallı çiftçi, gözlerini iyice açmış, şövalyenin söylediklerini anlamaya çalışıyordu.

"Ah aziz efendim..." dedi, "Rica ederim bir kerre düşününüz ki ben ne Don Rodriguezo de Narvaez, ne de Mantova Markisi'yim. Ben, komşunuz ve hizmetkârınız Pedro Alonso'yum. Siz de, ne Baudouin ne de Mağripli İbni Serrac'sınız. İyi ve kahraman bir asilzade olan Senyor Quijana'sınız."

Don Kişot, "Ben kim olduğumu iyi biliyorum." dedi, "Ve istersem, yalnız söz ettiğim kimseler değil, hatta on iki Fransız prensi ve çok ünlü olan dokuz prens bile olabilirim, çünkü onların bütün yaptıkları benim serüvenlerimin yanında hiç kâhır."

Yolcularımız böyle konuşurlarken akşam olmuş ve artık kasabaya varmışlardı. Çiftçi, Don Kişot'u evine bıraktı. Şövalyenin, sessiz sedasız evden kaybolmuş olması, ortalığı telaşa vermişti. Dostları, köyün papazı ve berber, o sırada orada bulunuyorlardı. Kâhya kadın avazı çıktığı kadar şöyle haykırıyordu:

"Bu işe ne dersiniz, Bay Pero Perez? (Papazın adı). İşte tam altı gündür efendim ortada yok. Ne atını, ne kalkanını, ne de silahlarını bulabiliyoruz. Ah başıma gelenler! Bayılarak okuduğu o lânet şö-

valyelik kitaplarının aklını başından aldığına öleceğimi bildiğim kadar eminim. Şimdi iyice hatırlıyorum. Kendi kendine konuşurken, başıboş bir şövalye olup maceralar peşinde koşmak istediğini söyleyip duruyordu. Bütün La Mancha'nın en akli başında adamını bu hale sokan bu kitapların hepsi kahrolsun!"

Aynı fikirde olan Don Kişot'un yeğeni de berbere şöyle diyordu:

"Ah, Üstat Nicolas, amcam bazen bu uğursuz kitapları iki gün iki gece okur, sonra birden kalkarak kitapları fırlatır, kılıcını kapar duvarlara vururdu. İyice yorulunca oturur ve kulelerden büyük dört dev öldürdüğünü söylerdi. Alnından akan ter için de, bu savaşta aldığım yaralardan akan kan derdi. Bunun üzerine büyük bir bardak su içer ve bunun fevkalade bir iksir olduğunu, dostu sihirbaz Esquife tarafından, yaralarının iyileşmesi için verildiğini iddia eder dururdu. Sizi bunlardan daha önce haberdar etmediğime ne kadar üzgünüm, çünkü o zaman dinsizler gibi ateşe atılmaya layık olan bu kitapları yakar ve amcamı bu durumdan kurtarabilirdiniz."

Papaz, "Ben de aynı fikirdeyim." diyordu. "Bu kitapların tehlikesine karşı fazla gafil davrandık. Yarından tezi yok, bunlara bir ibret dersi vereceğim. Benim en iyi dostumu mahvettiler, daha başkalarının da kanlarına girmelerine razı değilim."

Onlar böyle konuşurlarken, Don Kişot'u getiren çiftçi kapıyı çalarak seslendi:

"Açınız, lütfen kapıyı açınız, yaralı olarak gelen Montova Markisi'ne, Senyor Baudouin'e ve Antequera valisinin savaş esiri olarak getirdiği Mağripli İbn-Serrac'a kapıyı açınız."

Bu sözleri duyunca herkes kapıya koştu. Kimi dostunu, kimi efendisini, kimi de amcasını tanıdı ve yorgunluğundan eşeğin sırtından bile inemeyen Don Kişot'u kucaklamak için başına üşüştüler.

Kahramanımız kendisini karşılamaya gelenlere, "Durunuz!" dedi, "Atımın hatası yüzünden ya-

ralandım, yaram ağırdır. Beni yatağıma götürün ve tedavi için Hekim Urganda'yı çağırın."

Kâhya kadın, "Duyuyor musunuz?" diye haykırdı. "Ben demedim mi? Gelin, gelin efendim! Urganda'yı işe karıştırmadan biz sizi iyi edebiliriz. Ah! Sizi bu hale sokan o kitaplara lânet olsun."

Don Kişot'u yatağına götürdüler ve yaralarını arayıp vücudunda yaradan eser görmeyince şaşkınlığa düştüler. Bunun üzerine Don Kişot, "Son derece müthiş on kadar devle çarpışırken, atımla beraber yere yuvarlanıp sadece örselendim." dedi.

Papaz, "Ya öyle mi?" dedi. "Demek işin içinde devler de var ha! Kitaplar hemen yarın yakılacak."

Don Kişot'u daha başka şeyler de sordular ise de, şövalye cevap olarak karnını doyurmak ve uyumak istediğini söyledi. İsteği yerine getirildi. Şövalye dinlendiği sırada çiftçi, Don Kişot'u nasıl bulduğunu ve söylediği delilikleri anlattı. Köylünün verdiği bilgi papazın kararını güçlendirdi. Ertesi günü, erkenden kalkarak gidip dostu usta Nicolas'ı buldu ve birlikte Don Kişot'un evine gittiler.



## PAPAZ İLE BERBERİN ŞÖVALYEMİZİN KÜTÜPHANESİNDE YAPTIKLARI TETKİKLER

Papaz ile berber Don Kişot'un evine geldikleri zaman, yorgunluktan bitkin düşmüş olan kahramanımız derin bir uykuya dalmıştı. Papaz, genç bir kız olan Don Kişot'un yeğeninden kitapların bulunduğu odayı hemen açmasını rica etti. Genç kız ile kâhya kadın memnuniyetle yerine getirdiler bu ricayı. Hep birlikte kütüphaneye girdikleri zaman güzel ciltli yüz kadar büyük ve birçok da küçük kitap buldular. Dışarı çıkan kâhya kadın biraz sonra, kutsanmış su ile dolu bir fincan ve bu suyu serpmeye yarayan tüylü bir değnek ile geri geldi.

"Papaz efendi..." dedi, "Beni dinleyin de önce odayı, bu suyu serperek kutsayın. Yapacağımız iş-

ten dolayı, bizden öç almak için, korkarım bu kitapların içinde bulunan büyücülerden biri bizi büyülemesin.”

Papaz, kâhya kadının bu saflığına güldü ve kitapların içinde korunmaya değer bir eser bulunup bulunmadığını anlamak üzere bunları kendisine teker teker vermesini Usta Nicolas’dan rica etti. Fakat şövalyenin yeğeni, “Hayır olmaz!” diye haykırdı, “Hiçbirini saklamayın. Hepsinin amca-ma kötülüğü dokundu, hepsini pencereden atmalı, bahçeye yığılmalı ve altlarından tutuşturarak yakmalı.”

Kâhya kadın da aynı fikirde idi, ama papaz razı olmadı ve hiç olmazsa kitapların isimlerini okumak istedi.

Usta Nicolas ona ilk olarak *Galya’lı Amadis*’in dört kitabını uzattı. Papaz, “Ah! bu kitapta sanki esrarengiz bir şey var, zaten İspanya’da ilk defa basılan şövalyelik kitabı olduğunu ve bütün diğerlerine de örnek teşkil ettiğini duymuştum. Ben-ce hemen yakılmaya mahkûm edilmelidir.” dedi.

Berber, “Hayır, hayır!” diye cevap verdi, “Sizi temin ederim ki bu kitap, aynı konuda olanların içinde en iyisidir, onun için affedilmesi gerekir.”





Papaz, "Hakkınız var..." dedi, "Şimdilik affedelim. Ondan sonra gelen kitap nedir?"

"Galya'lı Amadis'in oğlu *Esplandian'ın Kahramanlıkları*."

"Ha! Oğlu babası ayarında değildir. Kâhya kadın pencereyi açıp *Esplandian'ı* atınız. Bahçede yakılacak kitapların ilki olsun."

Bir süre sonra kitapları tek tek gözden geçirmekten yorulmaya başlamış olan papaz, daha fazla araştırmadan vazgeçerek kalanların ateşe atılmasına karar verdiği sırada, berber bir kitap açmış ve isminin *La Lagrimas de Angelica* olduğunu söylemişti. Bunun üzerine papaz birden doğrularak, "Eğer bu eser benim emrimle ateşe atılmış olsa idi, hiçbir zaman teselli bulamayacaktım. Çünkü yazarı yalnız İspanya'nın en ünlü şairlerinden biri olarak kalmamış, aynı zamanda da Ovidius gibi, latinlerin milattan kırk üç yıl önce yaşamış, pek tanınmış şairlerinin bazı efsanevi eserlerini de büyük bir başarı ile çevirmiştir." dedi.\*

\* Meleklerin Gözyaşları. Bahsettiği şair Luis Barakona de Sato'dur. (Ed. n.)

## DON KIŞOT'UN ŞARAP TULUMLARINA HÜCUMU

Tam bu sırada Don Kişot'un şöyle bağırmakta olduğunu duydular:

"Koşun, koşun, cesur şövalyeler, bileklerinizin gücünü burada göstereceksiniz, işte saraylılar cirit oyununu nerede ise kazanacaklar."

Hepsi şövalyenin bulunduğu yere koşuştular ve kitapların incelenmesine hemen son verildiği için, içlerinde şüphesiz pek değerli olan ve bu nedenle papazın affedeceği birçok eser de ateşe atılmaktan kurtulamadı.

Dostları odasına girdikleri zaman, Don Kişot uyanmış, ayağa kalkmış, kılıcı elinde avaz avaz bağıyor ve sağa sola kılıç darbeleri indiriyordu. Üzerine atılarak zorla yatağına yatırdılar. Kahramanımız yatağı girince papaza dönerek, "Başpiskopos Turpin Hazretleri..." dedi, "Burada On İki Prens olduğumuz halde, üç günden beri durmadan kahramanlığımız sayesinde elde ettiğimiz turnua (cirit) başarısını saray mensuplarına bırakmamız büyük bir ayıptır."

Papaz, "Sakin olun aziz dostum!" dedi, "Talih değişiyor, bugün kaybedilen yarın kazanılabilir. Şimdi, yalnızca sağlığınızla meşgul olalım. Yaralı olmanız da, herhalde fazlasıyla yorgunsunuz."

Don Kişot hemen cevap verdi:

"Yaralı değilsem de o kadar çok hırpalandım ki, ne deseniz haklısınız. Çünkü en büyük kahraman olmak şerefini elinden almak istediğim için, o piç Roland öfkeyle bir meşe ağacı kütüğü ile beni uzun uzadıya dövdü. Fakat ayağı kalkar kalkmaz, yaptığı büyülere rağmen bu hareketini onun burnundan getirmezssem bana da Reinaldes del Montauban demesinler. Şu anda her şeyden önce yemek yemeye ihtiyacım var; yemeğimi getirsinler; ondan sonra da intikam almak için beni serbest bırakınız."

Şövalyemiz kendine getirilen yemeği yer yermez tekrar uykuya daldı ve hazır bulunanlar da



bu kadar büyük bir delik karşısında şaşkınlık içinde kalarak dışarı çıktılar.

Kâhya kadın, Don Kişot'un uyuyor olmasından yararlanarak bahçeye atılan ve evde kalmış olan diğer kitapları hemen yaktı. Böylece, papazın ağır hüküm vermesinden ve talihsizlikleri yüzünden genel kütüphanelerde korunması gereken eserler de alevlerle kül oldu. Böylece, kurunun yanında yaş da yanar, atasözü doğrulanmış oldu.

Papaz ile berber, dostları da hastalığını kökünden tedavi etmek istediklerinden, sanki bütün fenalıklar kitaplardan geliyormuş gibi, kahramanımızın kütüphanesinin kapısını duvarla örmeye karar verdiler ve bu işi hemen başardılar. Şövalye kitaplarını arayacak olursa, kendisine, bunları bir büyücünün alıp götürdüğünü söylemesini yeğeniye iyice tembih ettiler.

Don Kişot, iki gün sonra iyileştiği zaman ilk işi kütüphanesine gitmek olmuştu. Fakat kapıyı bulamayan şövalye, eliyle duvarları yoklayarak kitaplarının bulunduğu yeri uzun uzadıya aradı ve bütün bu araştırmaların boşuna olduğunu anladığı zaman, kâhya kadından kütüphanenin yerini sordu.

Önceden gerekli talimatı almış olan kadın, "Hangi oda?" diye cevap verdi. "Ne kitap kaldı ne de kütüphane. Hepsini şeytan götürdü."

Yeğeni olan genç kız, kâhya kadının sözünü keserek, "Şeytan götürmedi." dedi, "Siz burada değilken, bir ejderhaya binmiş bir büyücü geldi ve kütüphaneye girdi. Orada ne yaptığını bilmiyorum, birkaç dakika sonra evi duman içinde bırakarak damdan havalanıp gitti. Artık odanın yerinde yeller esiyordu. Ancak şunu hatırlıyorum. Kâhya kadın da hatırlar, bu lânet ihtiyar çıkıp gideceği zaman yüksek sesle, evin sahibine müthiş bir kin beslediği için kendisinden intikam alacağını söyledi ve isminin de Bilge Munaton olduğunu ekledi sözlerine."

Don Kişot, "Munaton değil Freston demiştir." dedi.

Genç kız, "Freston mu, Friton mu bilmiyorum ama, isminin ton ile bittiğinden eminim." dedi.

Don Kişot, "Evet onun bir büyücü ve aynı zamanda da en büyük düşmanım olduğu doğrudur. Kendisinin koruduğu bir şövalyenin, günün birinde tarafımdan yenileceğini derin bilgisi sayesinde öğrenmiş ve o günden beri bana, elinden gelen bütün kötülükleri yapmaktan geri kalmamıştır. Fakat bütün bunlara rağmen, kaderin önüne geçemeyecektir."

Yeğeni, "Elbette amcacığım." dedi. "Fakat bütün bu kavgalara karışmaktan, dünyayı dolaşıp çoğu kez kötü rastlantılarla karşılaşmaktansa evinizde rahat rahat otursanız daha iyi olmaz mı? Bir atasözü vardır: Yün aramaya gidenin bazen kendi yünü kırılır."

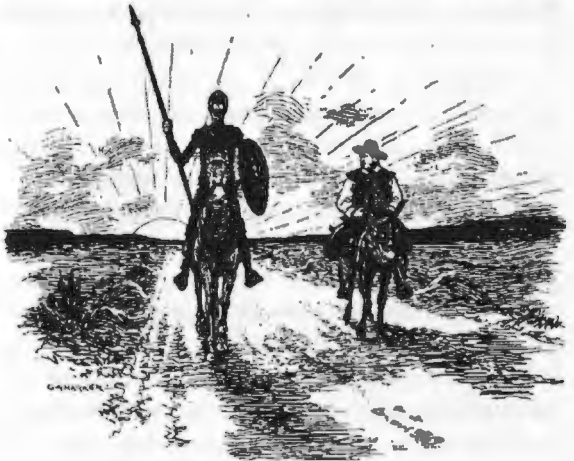
Don Kişot, "Ah sevgili yeğenim!" diye cevap verdi, "Siz bunu ne kadar yanlış anlıyorsunuz, ben, yünüm kırılmadan önce saçlarımin bir kılına dokunmaya cesaret edecek olanın bütün sakalını yolup koparırım."



Şövalyenin öfkelenmeye başladığını gördüklerinden daha fazla konuşmak istemediler.

Asilzademiz, o günü takip eden on beş gün içinde daha sakinleşmiş görünüyordu. Yeni bir sefere çıkmaya hazırlandığını kimseye belli etmiyordu. Yalnız, papaz ve berber ile sık sık yaptığı görüşmelerde, sürekli başıboş şövalyeliğin yararlı bir şey olduğunu ve onu tekrar canlandırmak istediğini ısrarla söylüyordu. Papaz, bazen Don Kişot'un fikrine katılmıyor ise de pek çok kez haklı olduğunu ileri sürerek kendisini yatıştırıyordu. Bu süre içinde, Don Kişot, komşularından bir çiftçiyi hizmetkârı olarak kendisine refakat etmesi için kandırmaya uğraşıyordu. Papazın bundan hiç haberi yoktu. Bu çiftçi iyi fakat beyinsiz bir adamdı. Kahramanımızın bu adama yaptığı vaatler arasında sürekli tekrarladığı bir söz vardı. Şanlı bir meslek olan başıboş şövalye seyisliğinde, bir çırpıda bir adanın valiliğini ele geçirmesi de vardı. Sanço Panza adındaki bu saf çiftçi özellikle bu umuda kapıldı ve valiliğin peşinde koşmak için çoluğunu çocuğunu terk etmeye karar verdi.

Artık kendisine bir seyis bulmuş olan şövalye, şimdi de para bulma işine girişti. Tarlasının birini sattı, ötekini rehin etti, bu iki işte de zarar etti, ama sonunda epey miktarda para elde etmeyi başardı.



Dostlarından birinden kendi kalkanından daha iyi bir kalkan aldı, miğferini tamir etti, hancının tavsiyesine uyarak yanına birkaç gömlek de aldı ve yola çıkacakları gün ve saati Sanço Panza ile birlikte kararlaştırdılar. Sanço'ya, özellikle, bir heybe bulmasını söyledi, o da unutmayacağına dair söz verdi. Fakat yaya olarak gitmeye alışık olmadığı için iyi bir hayvan olan eşeğini de birlikte götürmek istediğini de ekledi. Bu iş Don Kişot'un biraz canını sıktı. Eşeğe binmiş olarak bir şövalyeye refakat eden hiçbir ünlü seyis hatırlamıyordu. Ama ilk yeneceği şövalyenin atını Sanço'ya vermeyi tasarlayarak, onun eşekle gelmesinde bir sakınca görmedi.

Bütün işlerini yoluna koyduktan sonra, bir gece Don Kişot ile ünlü seyisi Sanço, hiç kimseye duyurmadan yola çıktılar. O kadar yol almışlardı ki, gün ağarırken, artık kimsenin kendilerine yetişme olasılığı kalmamıştı. Eşeğinin üstünde, heybesi ile kocaman tulumu arasında yer almış olan Sanço, bir patrik tavrı takınmış olup vali olacağı adaya bir an önce varmak için sabırsızlanıp duruyordu.

Yüreği ümitle dolu olan şövalyemiz, mağrur bir tavırla başı dimdik, sıska hayvanı üzerine kurulmuş, yine Montiel Ovası'nda ilerliyordu. Güneş ışınları, kendisine eğik geldiği için, ilk çıkışında olduğu kadar rahatsız etmiyordu. Konuşmak için sabırsızlanan Sanço söze başladı:

"Saygıdeğer efendim..." dedi, "Gezgin şövalye, bana vaat ettiği adayı unutmamasını rica ederim. Sizi temin ederim ki, bu ada ne kadar büyük olursa olsun, kesinlikle kötü yönetilmeyecektir.

Don Kişot, "Dostum Sanço..." diye cevap verdi, "Gezgin şövalyeler, ötedenberi fethettikleri adaları ve krallıkları seyislerine vermeyi görev edinmişlerdir. Böyle asil bir geleneğe aykırı hareket etmek istemeyeceğimi pekâlâ takdir edersin. Ben daha fazlasını da yapacağım. Sana sözünü ettiğim şövalyelerin birçoğu, seyislerinin hizmetlerine karşılık çoğunlukla, seyislerinin yaşlanıp hizmet ede-

mez bir duruma gelmelerini beklerler ve ancak o zaman kendilerine kontluk veya valilik ünvanıyla bir eyalet bağışlarlar. Fakat, Tanrı ikimize de ömür verirse, ben, altı güne kalmaz öyle büyük bir imparatorluk fethedeceğim ki, ona bağlı adalardan biri senin işine yarayacaktır. Bunu gözünde o kadar büyütme. Şövalyelik mesleğinde hiç beklenmedik öyle fırsatlar çıkar ki, insan inanmak bile istemez. O zaman sana vaat ettiğimin fazlasını da veririm.”

Sanço, “Bu hesaba göre, söz ettiğiniz mucizelerden biri sayesinde kral olacak olursam, karım Juana Gutierrez kraliçe, çocuklarımız da veliaht mı olacak?” dedi.

Don Kişot, “Bundan kim şüphe eder.” cevabını verdi.

“Ben biraz şüphe ederim, çünkü karımı biliyorum. Sizi temin ederim ki, gökten yağmur gibi taç yağsa hiçbiri Mari Gutierrez’in başına yakışmaz. Size şimdiden karımın kraliçeliğinin on para etmeyeceğini söyleyebilirim. Belki kontes olabilir, fakat ondan bile emin değilim.”

“Üzülme dostum, Tanrı kendisine layık bir şey verir. Sana gelince, sen de valilikten aşağı bir mevki kabul edecek kadar hevesini kırma.”

“Söylediğiniz gibi yapacağım Senyor.” dedi Sanço ve efendisinin emirlerinden dışarı çıkmayacağına, onun kendisine uygun göreceği bir yeri vereceğine inandığını ekledi.



## DON KİŞOT'UN YELDEĞİRMENLERİNE HÜCUMU VE DİĞER KAYDA DEĞER MACERALAR

O sırada, Don Kişot ovada otuz kırk kadar yeldeğirmeni görünce silahşoru Sanço'ya seslendi:

“Dostum, talihimiz yaver gidiyor. Şu karşıdaki müthiş devleri görüyor musun? Sayıları otuzdan fazla. Bunlarla savaşıp hepsini öldüreceğim. Ala-

çağımız ganimetler ile zenginleşmeye başlayacağız. Bu lânet yaratıkları yeryüzünden kaldırmakla Tanrı'ya da hizmet etmiş olacağım."

Sanço şaşkınlıkla, "Hangi devler?" diye sordu.

Don Kişot, "İşte şu gördüklerin, kolları ne kadar büyük, kolları hemen hemen iki fersah uzunluğunda olanlar bile vardır."

"Fakat efendim, aman dikkat edin, onlar dev değil yel değirmeni; sizin kol sandığınız da kanatlarından başka bir şey değil."

"Senin maceralarda hiç tecrüben olmadığı görülüyor, eğer korkuyorsan buradan çekilip bir köşede dua etmeye koyul, ben ise, eşit şartlar içinde bulunmadığım halde, bu tehlikeli savaşa girişeceğim."

Bu sözleri söyler söylemez Rocinante'yi mahmuzlayıp değirmenlere saldırdı. Bunların dev değil yel değirmeni olduğunu bağıra bağıra söyleyen Sanço'yu dinlemiyordu bile. İşin garip tarafı, değirmenlere yaklaştığı halde fikrini hiç değiştirmemesi idi.

Var gücüyle bağırarak, "Kaçmayın alçak mah-luklar!" diyordu, "Size karşı saldıran şövalye tek başınadır."

Tam bu sırada, rüzgâr çıkmış, değirmenlerin kanatları da dönmeye başlamıştı.

Don Kişot, "Ne yapmanız boşuna. Kollarınızı Briareus denilen devinkinden fazla da sallarsanız, cezanızı hafifletecek değilim."

Bu sözlerinden sonra, kalkanını öptü ve canını Dulcinea'sına emanet ederek mızrağı elinde, ilk değirmenin kanadına saldırdı. Dönmekte olan kanat Don Kişot'u atı ile birlikte havaya kaldırıp yirmi adım öteye fırlattı. Sanço eşeğini alabildiğine sürüp efendisinin yardımına koşuyordu. Şövalyemiz öyle şiddetli düşmüştü ki, seyis onu kaldırmakta epey zorluk çekti.

"Tanrı yardımcım olsun!" dedi. "Bunlar yel değirmenidir, dikkat edin, diye o kadar bağırdım.



Buna inanmamak için insanın kafasında başka değirmenlerinin dönmesi lazım.”

Kahramanımız, “Sus, sus dostum Sanço!” diye bağırdı. “İnsan talihinin cilvelerine esir olduğunu en çok savaş mesleğinde anlar. Hele düşman, kitaplarımı çalan o korkunç büyücü Freston olursa. Ne yaptıklarını şimdi pekâlâ anlıyorum. Devleri yenme şerefini elimden almak için onları değirmen şekline şoktu. Sabredelim, kılıcım er geç onun hilelerini alt edecektir.”

Sanço, “İnşaallah!” dedi.

Şövalyeyi kaldırıp omuzları yerinden oynamış olan Rocinante'nin sırtına bindirdi.

Kahramanımız atına binince doğruca Puerto Lapice Limanı'nın yolunu tuttu. Geleni geçeni o kadar çok olan bir yerin elbet maceraları da bol olacaktı. Yalnız değirmen kanadının kırıldığı mızrağına çok acıyordu. Hatta Sanço'ya, “Dostum...” dedi, “Bir kitapta okumuştum, Perez de Vargas isminde bir İspanyol şövalyesi, bir savaş sırasında kılıcı kırıldığı için, bir meşe dalı veya kütüğü ile o kadar çok Mağripli'yi öldürmüştü ki kendisine Mac-

huca\* lakabını takmışlar. Ben de Vargas gibi yapacağım. İlk rastlayacağım meşe ağacından bir dal keseceğim ve bunu silah olarak kullanacağım; bununla öyle kahramanlıklar göstereceğim ki, sen de bunlara tanık olacağın için gurur duyacaksın.”

Sanço, “İnşallah!” dedi, “Fakat bir parça doğrulun, pek yan yan gidiyorsunuz.”

“Doğrusu, düştüğümden beri canım yanıyor. Şikayet etmiyorum, çünkü şikâyet etmek gezgin şövalyelerin şanına yakışmaz; onların karınları yarılıp bağırsakları fırlasa bile yine de ses çıkarmamaları gerekir.”

“Vay canına! Eğer şikâyet etmek seyislere de yaksaksa, ben ne yapacağım? Çünkü en küçük bir tırmık yesem derimi yüzüyorlarmış gibi bağırırım. Fakat, efendim, yemek zamanı gelmedi mi dersiniz?”

Don Kişot, kendisini aç hissetmediğini fakat canı isterse yemeğini yiyebileceğini Sanço’ya söyledi. Bu izni alınca, Sanço, eşeğinin üzerinde kuruldu, heybesinden yiyeceklerini çıkardı. O anda macera peşinde koşmaktan daha iyi bir şey olamayacağını düşünerek efendisini takip ediyor; bir taraftan yemeğini yiyor ve diğer taraftan da matarasını öyle zevk ve iştahla kaldırıp kafasına dikeyordu ki, bu, Malaga’nın en yaman ayyaşının bile ağzının suyunu getirebilirdi.

Gün batınca, maceracılarımız geceyi ağaçlar arasında geçirdiler. Don Kişot sağlam bir dal seçip mızrağını oraya astı. Ormanlarda ve çöllerde buldukları zaman uyku saatini, yalnız sevgililerini düşünmekle geçiren şövalyeleri taklit etmek için bütün gece gözlerini yummadan yalnız Dulcinea’sını düşündü durdu. Fakat Sanço sabaha kadar mışıl mışıl uyudu. Eğer efendisi seslenmemiş olsaydı, ne yükselen güneşin yüzüne vuran ışıkları ne de sabah olurken şakımaya başlayan kuşların sesi kendisini uyandıramayacaktı. Gözlerini açın-

\* Tepeleyici. (Çev. n.)





ca hemen şişesini kaptı, fakat bir gün öncesine göre daha hafiflemiş olduğunu anlayınca üzüldü.

Kahramanımız ise âşıkâne düşünceler ile oldukça doymuş olduğundan kahvaltıdan vazgeçti. İki de hayvanlarına atlayarak yola koyuldular, üç saat gittikten sonra Lapice Limanı'na vardılar.

Don Kişot, "Kardeşim Sanço!" diye haykırdı, "Artık burada macera denilen şeye kollarımızı açabiliriz. Fakat her şeyden önce sana vereceğim şu öğüdü sakın unutma. Beni müthiş bir tehlikede

bile görsen, kılıcına sarılıp o tehlikeye atılmaktan sakın. Sen ancak, bana saldıranlar ayaktakımından kimseler ise çarpışabilirsin. Eğer saldıran şövalyeler ise, sen şövalye ünvanına sahip olmadığın için, dövüşe girişmen şövalye yasalarına aykırı olur.”

Sanço, “Emin olunuz efendim...” dedi, “Emirleriniz harfiyen yerine getirilecektir. Ben zaten çok barışsever ve kavgadan nefret eden bir adamım. Fakat saldırıya uğrayacak olursam yasalarınıza kulak asmadan kendimi savunurum.”

Don Kişot, “Aksini söylemiyorum.” dedi, “Fakat beni şövalyelere karşı savunmaya gelince, saldırma hislerine hâkim olmalısın.”

Sanço şu cevabı verdi:

“Hay hay, efendim, dediğiniz gibi hareket edeceğim, öğütlerinizi de kutsal kabul ediyorum.”

Sözlerini henüz bitirmişlerdi ki, iki Benedik rahibinin, hecin develeri kadar yüksek katırlara binmiş ve şemsiyelerini açmış, kendilerine doğru geldiklerini gördüler.

Gözlük de takmış olan bu rahiplerin arkalarından dört beş atlının etrafını almış olduğu bir araba geliyordu. Arabada Hindistan’a gidecek olan kocasıyla buluşmak üzere Sevilla’ya gitmekte olan Viscaya’lı bir kadın vardı. Rahipler, bu kadınla birlikte seyahat etmiyorlardı, fakat yolları aynıydı.

Don Kişot bunları görür görmez seyisine seslendi:

“Ya ben yanılıyorum ya da şimdiye kadar görülmemiş bir macerayla karşılaşıyoruz. Bize doğru gelen şu kara hayaletler hiç şüphesiz iki büyücüdür. Kesinlikle, şu arabanın içinde bir prenses kaçınıyorlar. İşte, bütün gücümü kullanarak engel olacağım bir haksızlık.”

Sanço cevap verdi:

“Aman efendim, bundan sakınınız, şeytana uymayın. Bu iş yeldeğirmenleri olayından daha kötü olabilir. Ne kadar dikkatle baksam da iki papazla seyahat eden bir kadından başka bir şey göremiyorum.”

“Sana bundan önce de söylediğim gibi, mace-  
ralardan bir şey anlamıyorsun. Yanılmadığımı sa-  
na şimdi kanıtlayacağım.

Don Kişot, bu sözleri söyler söylemez, Roci-  
nante'ye atlayarak hayvanı Benedik rahiplerine  
doğru sürdü. Papazların yanına gelir gelmez ken-  
dilerine şöyle haykırdı:

“Şeytanın yordakçıları! Arabanın içinde kaçır-  
dığınız bu asil prensesleri hemen serbest bırakın  
ya da kötülüğünüzün cezasını görmek için ölüme  
hazırlanın.”

Papazlar, Don Kişot'un garip tavrına şaşırdılar  
ve katırlarını durdurdular.

İçlerinden biri, “Şövalye hazretleri...” diye ce-  
vap verdi, “Sizin dediğiniz kimselerden olmak  
şöyle dursun, biz Benedik rahibiyiz. Arabanın  
içinde kaçırılmış prensesler olup olmadığını bilmi-  
yoruz, buna emin olabilirsiniz.”

Don Kişot rahibin sözlerini keserek, “Beni tatlı  
sözlerle aldatamazsınız. Sizleri çok iyi tanırım.  
Uğursuz alçaklar!” dedi.

Mızrağını kaptığı gibi zavallı papazlardan biri-  
ne saldırdı. Adamcağız, ancak katırdan incek ka-  
dar zaman bulabildi. Diğer rahip, arkadaşına nasıl  
davranıldığını görünce, katırını var gücüyle mah-  
muzlayarak rüzgâr gibi kırlara daldı. Papazın ye-  
re indiğini gören Sanço, hemen eşeğinden atlaya-  
rak kendisini yakaladı ve elbisesini çıkarmaya  
başladı. Fakat bu sırada iki uşak yanına gelerek  
Sanço'ya neden papazı soyduğunu sordular.

Sanço, “Bu benim yasal hakkımdır.” dedi.  
“Efendim Don Kişot'un kazandığı savaşın gani-  
metlerini alıyorum.”

Sanço'nun söylediklerini anlamayan ve alaya  
da tahammülleri olmayan uşaklar, Don Kişot'un  
oldukça uzakta arabanın etrafındaki adamlar ile  
konuştuğunu gördüler. Bu cesaretlerini arttırdı ve  
Sanço'nun üzerine çullanıp, yere devirdiler ve sa-  
kalında bir tek kıl bırakıncaya kadar dövdüler.  
Sonra, gidip papazı yerden kaldırarak katırına



bindirdiler. Papaz korkudan titreyerek, uzakta olup bitenleri izleyen arkadaşının yanına, gitti. Bunun üzerine ikisi de, maceranın sonunu beklemeden sanki kendilerini gerçekten şeytan kovalıyormuş gibi, istavroz çıkararak yollarına devam ettiler.

Bu sırada, Don Kişot arabanın yanına gelmişti. Kapısına yaklaşarak içindeki kadına, "Madam..." dedi, "Artık özgürlüğünüze kavuştunuz, istediğiniz yere gidebilirsiniz. Şu kolum sizi kurtarmış ve küstah düşmanlarınızı cezalandırmıştır. Siz de kurtaranın ismini elbette öğrenmek istersiniz. Ben, Toboso'lu Dulcinea'nın kölesi, gezgin şövalye Mancha'lı Don Kişot'um. Hizmetimin karşılığı olarak sizden istediğim tek şey, Toboso'ya kadar gitme zahmetine katlanıp, o ünlü kadının huzuruna çıkmamız ve sizi özgürlüğünüze nasıl kavuşturduğumu kendisine söylemenizdir."

Arabaya refakat eden Viscaya'lı bir atlı, Don Kişot'un bütün söylediklerini duymuştu, kahra-

manımızın arabayı yolundan alıkoyduğunu ve Toboso yönüne çevirmekte ısrar ettiğini görünce, Don Kişot'a yaklaştı ve mızrağını çekerek memleketine özgü kötü bir şive ile, "Çekil şuradan serse-ri şövalye!" dedi. "Yaradan aşkı için, eğer arabayı serbest bırakmazsan seni öldürürüm, bana Visca-ya'lı derler."

Kahramanımız gururla cevap verdi:

"Alçak! Eğer şövalye olsaydın, bu küstahlığı-  
nın cezasını çoktan görmüştün."

"Ben şövalye filan değilim! Ben Viscaya'lıyım. Karada, denizde ve şeytana karşı bile savaşırım. Sen yalan söylüyorsun, eğer mızrağını atıp kılıcını çekersen, senin işe yaramazın teki ispat ederim."

"Şimdi görürsün..." diyen Don Kişot, mızrağı-  
nı yere fırlattı, kılıcını aldı ve kalkanını siper ede-  
rek düşmanına saldırdı. Don Kişot'un üzerine sal-  
dırdığını gören Viscaya'lı, altındaki katırına pek  
güvenmediğinden yere inmek istedi, fakat zaman  
bulamadı. Ancak kılıcına sarılabildi ve kalkan gibi  
kullanmak için arabadan bir minder çekti. Etrafla-  
rında bulunanların hepsi, çarpışmalarına engel ol-  
mak istediler ise de başarılı olamadılar. Çünkü Vis-  
caya'lı o kötü şivesi ile eğer bu savaşı önlemeye ça-  
lışacak olurlar ise, hanımı da dahil olmak üzere,  
engel olacakların hepsini öldüreceğine yemin edip  
duruyordu. Korkusundan arabacıya oradan uzak-  
laşmasını söyleyen arabadaki kadın, bu müthiş sa-  
vaşı uzaktan seyrediyordu.

Viscaya'lı ilk olarak düşmanının omuzuna öy-  
le bir kılıç darbesi indirdi ki, kalkanı olmasaydı,  
kahramanımız beline kadar ikiye bölünecekti. Bu  
darbenin etkisiyle Don Kişot bir nara attı:

"Ey güzellik çiçeği, kalbimin sultanı, sana layık  
olduğunu kanıtlamak için büyük bir tehlikeye atı-  
lan şövalyenin yardımına gel..."

Bu sözleri söyler söylemez kılıcını kaldırıp Vis-  
caya'lıya yıldırım gibi saldırdı. Viscaya'lı minderi  
siper etti ve bu gibi işlere alışkın olmayan ve yor-  
gunluktan bitkin düşmüş bulunan katırını yerin-

den kımıldatamadığı için, kendisini tehdit eden korkunç darbeyi olduğu yerde bekledi.

Bütün seyirciler hareketsiz, gözleri kılıçlarda dehşet içinde kalmışlardı. Arabadaki kadın ve hizmetçi kadınlar, seyislerinin ve kendilerinin selamete ermesi için, İspanya'nın bütün azizlerine adaklar adıyorlardı.



## KAYBEDİLEN MIĞFER

Bu iki kahraman, korkunç kılıçlarını birlikte kaldırmış, sanki yeri ve göğü tehdit ediyorlardı. İlk darbeyi indiren cesur Viscaya'lı oldu. Bereket versin ki, kılıcı yana döndü ve keskin tarafı karşısındakine dokunmadı. Aksi halde, bu darbe hem savaşa hem de kahramanın maceralarına son verebilirdi. Fakat onu daha büyük işlere yöneltecek kaderi, Viscaya'lı'nın kılıcını döndürmüş, yalnız Don Kişot'un miğferinin bir parçasını ve kulağının da yarısını alıp götürmesi ile bırakmıştı. Ey Tanrım, kendine böyle davranıldığını gören La Mancha'lı kahramanın öfke ve gazabını acaba kim anlatabilir? Şövalye, hemen üzengilerine basarak doğruldu, kılıcına iki eliyle sarıldı ve düşmanının kafasına öyle bir indirdi ki, Viscaya'lı başına bir dağ indiğini sandı.

Darbe o kadar şiddetli olmuştu ki, siper ettiği mindere rağmen, talihsiz Viscaya'lı'nın ağzından, burnundan ve kulaklarından kan gelmeye başladı. Eğer katırın boynuna sarılmamış olsa idi soluğu yerde alacaktı. Fakat altındaki katır ürktü ve koşmaya başladı, sıçradı, şahlandı ve sonunda süvarisini yere yuvarladı. Viscaya'lı'nın yere düştüğünü gören Don Kişot, hemen atından atladı ve düşmanına doğru koşarak kılıcının ucunu iki gözünün ortasında tuttu:

"Ya teslim olursun, ya kafanı keserim." diye haykırdı.

Viscaya'lı o kadar sersemlemişti ki cevap verecek hali kalmamıştı. Kahramanımız o kadar öfkeye kapılmıştı ki, düşmanını sağ bırakmayacaktı. Fakat o zamana kadar bu dövüşü titreye titreye izleyen arabadaki kadınlar, Don Kişot'un yanına koşuştular ve seyislerinin hayatını bağışlaması için yalvarmaya başladılar. Don Kişot gururla cevap verdi:

"Saygıdeğer ve güzel prensesler, arzunuzu kabul etmek benim için memnuniyettir, ama bir tek şartım var, o da bu şövalyenin Toboso'ya kadar gidip güzel Dulcinea'nın huzuruna çıkacak ve emrine amade olduğunu söyleyecek."

Zavallı kadınlar, Dulcinea'nın kim olduğundan haberleri bile olmadan, Viscaya'lı adına, şövalyenin her istediğini yapmayı vaat ettiler. Bunun üzerine, Don Kişot mağlubun hayatını bağışladı.

Papazların uşaklarından yediği dayakla sersemleşmiş olan Sanço Panza, kendine gelince efendisinin giriştiği dövüşü dikkatle takip ederek, galip gelmesi için dua etmeye başladı. Öyle ya, Don Kişot galip gelince kendisine vaat ettiği adanın valisi olacaktı.

Savaştan galip çıkan efendisinin Rocinante'ye tekrar binmeye hazırlandığını görünce, hemen koşarak diz çöktü ve atına binmeden önce elini öperek saygılı bir sesle, "Saygıdeğer efendim!" dedi, "Eğer bu tehlikeli savaşta kazanmış olduğunuz adayı bana bağışlama lütfunda bulunursanız, ada istediği kadar büyük olsun, sizin istediğiniz şekilde yöneteceğime emin olabilirsiniz."

Don Kişot şu cevabı verdi:

"Dostum Sanço Panza, bu yaptığım savaş, adalarla ilgili maceralardan değil, sadece büyük yollar üzerinde yapılan dövüşlerden ibarettir, bu gibi savaşlarda insan ya kellesini ya bir kulağını kaybeder; sabırlı ol, diğer bir fırsatta sana yalnız bir ada valiliği değil daha fazla şeyler vereceğim."

Sanço teşekkür etti. Don Kişot'un elini öptü ve atına binmesine yardım ettikten sonra, eşeğine atlayıp şövalyenin peşi sıra yola koyuldu. Kahramanımız arabadaki kadınlardan izin almadan dört nala bir ormana daldı.

Bir hayli yol aldıktan sonra Sanço Panza, "Beni dinleyin..." dedi, "Bana kalırsa, bir kilise bulup sığınmak daha iyi olacak. Mağlup ederek bıraktığımız kişi çok kötü durumdaydı. Santa Hermandad\* eğer bunu haber alacak olursa, ikimiz de hapishaneyi boylarız. Bir kere hapishaneye girdik mi, ne zaman kurtulup çıkacağımızı Tanrı bilir."

Don Kişot hemen şu cevabı verdi:

"Düşmanlarını cehennemin dibine gönderdiği için gezgin bir şövalyenin adalete teslim edildiğini nerede gördün ve hangi eserde okudun?"

"Ah efendim, ben cehennemin dibini bilmem, fakat hapishaneyi iyi bilirim ve şunu da biliyorum ki, Santa Hermandad denilen örgüt kavga edenleri bile oraya atıyor."

"Korkma dostum, hiç telaşa gerek yok. Eğer Hermandad sana bir şey yaparsa, o zaman ben onu hapsederim. Fakat doğru söyle, yeryüzünde benim kadar cesur ve yiğit bir şövalye var mıdır? Hiçbir tarihte, benden daha kararlı, daha metin, daha becerikli vuran ve düşmanını atından atmak konusunda daha usta bir şövalyenin varlığını okudun mu?"

"Doğrusunu isterseniz okumam yazmam olmadığından tarih filan okumuş değilim, ama sizin kadar cesur bir efendiye de asla hizmet etmedim. Bununla beraber, bu cesaretin bizi düşündüğüm yere götürmemesini Tanrı'dan dilerim. Şimdilik zat-ı asilaneleri, çok kanayan kulağını sarsalar fena olmaz. Heybemde biraz sargı bezi var, beyaz merhem de var, biraz durun da size bunları vereyim."

"Ah dostum! Eğer bir küçük şişe Fierabras merhemi yapmak aklıma gelmiş olsaydı, şimdi bunlara hiç ihtiyacım kalmayacaktı."

\* İspanya'da on beşinci asır sonlarında yol kesen hırsızlar ile serserilere karşı kurulmuş bir milis kuvveti. (Çev. n.)



“Ne ilacıymış bu?”

“Bu ilacın reçetesini ezbere biliyorum. Bu ilacı elinde bulunduran ne yaradan korkar, ne de ölümden. Onu bir kere yapıp sana vermeliyim. Sanço, ondan sonra bir çarpışmada beni, yarı belimden ikiye bölündüğümü göreceksin, ki bu hemen hemen hergün olağan şeylerdendir, yerde duran yarımı hemen kaldırır, kanım donmadan öteki yarıma yapıştırırsın. Yalnız tam yerine denk getirecek şekilde yapıştırmaya dikkat et. Sonra, sözü geçen ilaçtan bana iki yudum içir. O zaman göreceksin ki, turp gibi dipdiri olacağım.”

“Eğer öyleyse, efendim, ben vaat etmiş olduğumuz valilikten şimdiden vazgeçiyor ve hizmetlerimin karşılığı olarak sizden yalnız ilacın tarifini istiyorum. Onun bir dirhemini ne zaman olsa üç dört riyale satarım. Hayatımı namusumla kazanmak için de bu bana yeterli. Yalnız, yapması pahalıya mal olur mu olmaz mı, işte bunu bilmek gerekir.”

“Aşağı yukarı dört riyale hazırlanır.”

“Aman, ne diyorsunuz? Şunun reçetesini bana Tanrı aşkına söyleyin.”

Don Kişot, “Sus bakalım!” dedi, “Senin için daha başka sırlar ve mükafatlar hazırlıyorum. Şimdi şu kulağımı sar bakalım. Doğrusu, canım çok ya-nıyor.”

Sanço heybesinden merhem ile sargıyı çıkardı. Fakat Don Kişot miğferinin tamamıyla kırılmış olduğunu görünce az kalsın aklının kalan kısmını da kaybedecekti. Hemen kılıcını çekti, gözlerini gök yüzüne kaldırarak, “Ey kainatı yaratan ulu Tanrı!” diye bağırdı. “And olsun, bana bu hakareti yapan küstahtan intikamımı alıncaya kadar, örtü üstünde yemek yemeyeceğim, karıma yaklaşmayacağım, şimdi şu anda aklımda olmayan, ama Mantova Markisi’nin böyle bir durumda katlandığı bütün acılara katlanacağım.”

Sanço efendisinin sözünü keserek, “Dikkat ediniz...” dedi, “Eğer şövalye emrinize uyup gider

Madam Dulcinea'yı görürse, kendisinden isteyeceğiniz başka bir şey kalmaz."

Don Kişot, "Söylediklerin doğru." dedi. "Yeminimin intikam bölümünü geri alıyorum. Fakat Sacripante'ye çok pahalıya mal olan Mambri-no'nun ünlü zırhı kadar sağlam ve değerli bir miğfer elde edinceye kadar yeminime sadık kalacağımı tekrar ediyorum."

"Böyle yeminler etmeyin efendim, bunların zararından başka yaraları yok. Katırcılardan ve arabacılarından başka adam yüzü görmediğimiz bir memlekette, miğferli bir adam bulmamız uzun sürerse, yaşlı bir deli olan şu Mantova Markisi'nin katlandığı cezaları taklit etmek için bir de yiyeceksiz mi kalacaksınız?"

Don Kişot, "Bu konuda yanıyorsun." dedi, "Ben eminim ki iki saate kalmadan buraya, Albraca savaşında bile görülmemiş sayıda şövalye geleceğini göreceksin."

"Aksini iddia etmiyorum. İnşallah her şey yoluna girer de bu sefer hasretini çektiğim şu adayı ele geçiririz."

"Adaya sahip olacaksın dedim ya, artık bundan hiç kuşkun olmasın. Cezire bulamazsak, Danimarka ya da Soliadisa\* krallıkları hazır değil mi? Bunlar karada olduklarından senin için daha elverişlidirler. Fakat şimdi bunları bırakalım. Geceyi geçirmek ve ilacımı hazırlamak için sığınacak bir şato buluncaya kadar bana biraz yiyecek verebilir misin? Bir taraftan da kulağım fena halde ağrıyor."

"Bir soğan, biraz peynir ve birkaç parça ekmekten başka bir şeyim yok. Sizin gibi büyük bir şövalyeye bunları nasıl ikram edebilirim."

Don Kişot cevap verdi:

"Bu konuda hiç bilgin yok. Eğer benim gibi pek çok sayıda olan şövalyelik kitaplarını okumuş

\* Galya'lı Amadis'in eserlerinde adı geçen hayali krallık. (Çev. n.)

olsaydın, kahraman meslekdaşlarımın, kralların verdikleri ziyafetler hariç, hiçbir zaman sofraya oturmadıklarını öğrenmiş olurdun. Çoğu zaman da hava ile yaşarlardı. Fakat ne de olsa insan olduklarından biraz gıda almaya ihtiyaçları vardır. Onun için dolaştıkları ormanlarda, çöllerde aşçıları olmadığından, yedikleri şeyler, senin şimdi bana verdiğin gibi köy yiyecekleriydi. Onlara uyalım ve yiyelim.”

“O halde, efendim, bundan böyle heybemi şövalyelik yasalarına göre dolduracağım. Yani sizin için kuru meyveler, benim gibi bir seyis için de daha besleyici şeyler.”

“Gezgin şövalyenin yalnız kuru meyve yemesi gerekir demedim. Fakat çoğunlukla yedikleri kuru meyve ve tanıdığım birkaç çeşit otur dedim.”

“Ah, efendim bu otları bildiğiniz ne kadar iyi oldu, çünkü bana kalırsa, günün birinde bu otlara çok ihtiyacımız olacak.”

Hem konuşup hem de rahat ve sakin bir şekilde yemeklerini yiyorlardı. Ortalık kararmadan sığınacak bir yer bulmak için yemeklerini kısa kestiler ve atlarına binerek zaman yitirmeden bir kasabaya doğru yollandılar. Bu sırada keçi çobanlarının kulübeleri civarında bulunuyorlardı, burada mola vermeyi kararlaştırdılar. İyi bir kasabaya gidemedikleri için Sanço huzursuzdu. Don Kişot ise geceyi açık havada geçirdiğinden dolayı çok neşeliydi. Çünkü bu durumu gezgin şövalyeliğe pek uygun bulmuştu.”



## KOYUN SÜRÜSÜYLE MACERA

Bir gün bir tepenin üstünde ilerlerken kendilerine doğru kalın bir toz bulutunun geldiğini gören Don Kişot, Sanço'ya dönerek, “Sanço!” diye bağırdı, “Talihin yüzümüze güleceği gün artık geldi. Gelecekte herkese bir ibret dersi olacak gücümü göste-

reçegim zaman gelmiş bulunuyor. Sanço.... Bize doğru gelen şu toz kasırgasını görüyor musun, bunu kaldıran, dünyanın bütün milletlerinden oluşan ve sayısız askerleri olan koskoca bir ordudur.”

Sanço, “Bu hesapla, bir değil, iki ordu olacak. Çünkü şu tarafta da bir toz bulutu görüyorum.” dedi.

Don Kişot, Sanço’nun gösterdiği yöne baktı ve silahlarının doğru söylediğini anladı. Bunun üzerine büyük bir sevinç duydu. Çünkü bu geniş ovada savaşmak için iki ordunun karşılaşacağını sanıyordu. Zavallının zihni savaşlar, büyüler, olaylar, dövüşler, kısacası şövalyelik kitaplarında okunan bütün efsaneler ile o kadar dolmuştu ki, her söylediği, her düşündüğü bunlara aitti. Gerçekte, Don Kişot’un gördüğü bu toz bulutu, kendilerine doğru gelen gelen iki koyun sürüsü tarafından kaldırılmıştı. Fakat bu toz bulutu o kadar kesifti ki, koyun sürüsü yaklaşıncaya kadar ne olduğu anlaşılamadı.

Don Kişot, koyun sürülerinin iki büyük ordu olduğuna o kadar emindi ki, Sanço da sonunda buna inanmaya başladı ve dedi ki:

“Senyor, şimdi ne yapacağız bakalım?”

Don Kişot hemen cevap verdi:

“Ne mi yapacağız? Zayıfları koruyacağız ve muhtaçlara yardım edeceğiz. Şunu iyi bil ki, karşıımızdaki şu orduya, Trapobana\* gibi çok büyük bir adanın hükümdarı İmparator Alifanfaron kumanda etmektedir. Bu ordunun peşinden gelen ise Alifanfaro’nun can düşmanı ve Garamantes kabileleri kralı Pentapolin’in\*\* ordusudur. Savaşlarda sürekli kolu çıplak olarak savaştığı için kendisine Kolu Sıvalı lakabı verilmiştir.” Sanço, “Bu iki hükümdar acaba neden can düşmanı olmuşlar?” diye sordu.

\* Binbir Gece Masalları’nda da adı geçen, Âdem ile Havva’nın kovulduklarında dünyaya indikleri bir ada, eski adıyla Serendip... (Çev. n.)

\*\* Libya çölünde dolaşan tevarik, bevadiah ve levamilerden söz ediliyor... Bütün bunlarla halin başlangıcı ifade edilmek istenmektedir. (Çev. n.)

Don Kişot, "Aralarındaki düşmanlığın sebebi, bir kafir olan Alifanfaron'un, Pentapolin'in kızına âşık olmasıdır. Bu kız oldukça güzel ve hoş bir Hıristiyan kıızıdır. Pentapolin, Alifanfaron'a dininden vazgeçip Hıristiyan olmadıkça, kızını kendisine vermeyeceğini söylemiş."

"Sakalım üzerine yemin ederim ki, bu hükümdar haklıdır. Ben kendisine elimden geldiği kadar yardım etmeye hazırım."

"Böylece görevini yapmış olursun. Hem de bu gibi savaflara girişmek için şövalye olmak şart değildir."

"Evet anlıyorum, ama eşeğimi nereye bırakayım ve onu savaştan sonra nerede bulayım? Eşeğe binerek savaşa katılacağımı hiç sanmuyorum."

"Hakkın var, söylediğin pek doğru, fakat eşeği kendi haline bırakabilirsin; kaybolursa da zararı yok çünkü savaşı kazanınca elimize o kadar at geçecek ki, Rocinante'yi bile başka bir at ile değiştirmem mümkündür. Şimdi gel de beni dinle, şu iki büyük ordudaki ünlü şövalyeleri sana gösterip tanıtmak isterim. Kendilerini iyice görebilmen için şu küçük tepeye çıkalım."

Kahramanımızın ordu sandığı koyun sürülerini görmek için sözü geçen tepeye çıktılar.

Gerçekte hayal kuran Don Kişot, meçhul kahramanları birer birer ve uzun uzadıya tarif etmeşe başladı.

Hayali şövalyelerin isimlerini sayıyor, zırhlarını ve armalarını öyle anlatıyordu ki, onu duyan şaşkınlıktan şaşkınlığa düşerdi.

Kısacası, zavallı şövalye okuduğu yalan yanlış isimleri ve savaflara dair yazılmış ne kadar hezeyan varsa tekrarlayıp duruyordu. Hiçbir şey söylemeden dinleyen Sanço Panza, efendisinin tarif ettiği şövalyelerle devleri görebilmek için arada başını arkasına çeviriyorsa da, hiçbir şey göremeyince dedi ki:

"Senyor, eğer bu dediğiniz şövalye veya adamlardan burada eser varsa ben kendimi şeytana tes-

lim etmeye hazırım, çünkü bunlardan bir tanesini bile görmüyorum, belki de gördükleriniz o geceki hayaletler gibi sihir ve büyüden ibarettir.”

Don Kişot cevap verdi:

“Ne diyorsun? Atların kişnemesini, boruların sesini, davulların gürültüsünü de mi duymuyorsun?”

“Birçok koyun ve kuzu melemesinden başka bir şey duymuyorum.”

Sanço haklıydı, çünkü oldukça yaklaşmışlardı, artık iyice fark ediliyorlardı. Don Kişot silahtarına dönerek dedi ki:

“Korkun, gördüğün şeyleri birbirinden ayırt edebilmene engel oluyor. Korkunun etkilerinden biri, hisleri karıştırmak ve eşyanın gerçek şekillerini değiştirmektir. Eğer korkuyorsan bir tarafa çekilip beni yalnız bırak. Bileğimin gücüyle savaşı tek başıma kazanabilirim.”

Don Kişot bu sözleri söyler söylemez Rocinante’yi mahmuzladı ve mızrağına doğrultup tepeden ovaya doğru yıldırım hızıyla inmeye başladı:

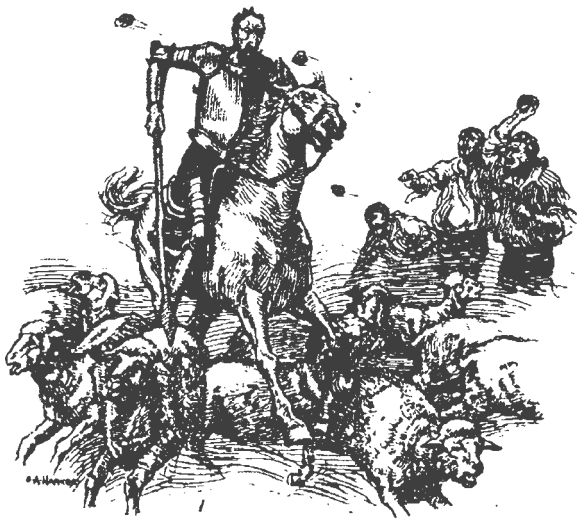
Sanço boş yere bağırp duruyordu:

“Geri dönünüz senyor, geri dönünüz, yemin ederim ki, saldırdığınız koyun ve kuzulardan başka bir şey değil. Beni dünyaya getiren talihsiz ananın başına yemin ederim ki. Geri dönünüz. Senyor! Ey Tanrım, bu ne deliliktir! Görmüyor musunuz, ortada ne şövalye ne dev ne şeytan ne de kedi var! Ne yapıyorsunuz efendim? Ah! Günahı ne çok bir adammışım da haberim yokmuş!”

Sanço’nun bu sözlerine kulak asmayan Don Kişot, avazı çıktığı kadar hakırıyordu:

“Ey! değerli, Kolu Sıvalı Pentapolin’in bayrağı altında savaştan şövalyeler! Cesaret! Benim peşim sıra gelin de, onun intikamını Trapobana’lı Alifanfaron’dan nasıl kolayca alacağına tanık olun!”

O anda koyun sürülerine şiddetle saldırarak sanki en gaddar düşmanlarıyla savaşıyormuş gibi önüne gelen zavallı koyun ve kuzuları öldürüp



duruyordu. Çobanlar, Don Kişot'a boş yere, "Dur ne yapıyorsun?" diye bağıyorlardı. Bağırip çağırılmalarının boşuna olduğunu görünce sapanlarına sarılıp şövalyeye yumruk gibi taşlar yağdırmaya başladılar. Fakat bunlara hiç aldırmayan Don Kişot sağa sola saldırarak yüksek sesle, "Nerelerdesin, ey kendini beğenmiş Alifanfaron?" diyordu, "Çık karşıma bakalım, seni burada tek başıma bekliyorum. Değerli Pentapolin'e karşı haksız olarak açtığın savaşın cezasını göreceksin."

Tam bu sırada bir çakıl taşı kaburgalarına isabet ederek iki tanesini fena halde zedeledi.

Don Kişot, kendisini ölmüş veya hiç değilse ağır şekilde yaralanmış sandı. Bunun üzerine önceden hazırlanmış olduğu o lânet ilacı içmek için, ilaç kabını ağzına götürdü, ama gerekli miktarı içmek nasip olmadı, çünkü tam o anda çobanların savurduğu taşlardan biri tenekeye çarparak üç parça etti ve kaptan sekerek birkaç dişini kırdığı gibi parmaklarının ikisini de ezdi.

Bu iki darbenin şiddetinden atından yuvarlanan şövalye yere düşüvermişti. Bunu gören ço-



banlar Don Kişot'u öldürdüklerini sanarak, hemen sürülerini topladılar ve öldürülen yedi sekiz koyunu da alarak oradan savuşup gittiler.

Bulunduğu tepeden efendisinin çılgınlıklarını seyreden Sanço, iki eliyle sakalını yolarak, dünyaya geldiğine pişman bir halde talihine küfredip duruyordu.

Don Kişot'un attan yuvarlandığını ve çobanların da kaçtığını görünce bulunduğu tepeden indi ve efendisinin yanına koştu, onu baygın değilse de pek fena bir halde buldu ve dedi ki:

"Ah senyor! Ben size geri dönünüz, saldırdığınız düşman ordusu değil, koyun sürüleridir demedim mi?"

Şövalyemiz cevap verdi:

"Beni takip eden o lânet sihirbaz her şeyi yok etmesini veya başka bir şekle sokmasını çok iyi bilir. İşte burada da, o haine karşı kazanacağım şan ve şöhreti kıskanarak düşman bölüklerini koyun sürüleri haline soktu. Bak, hem beni memnun etmek hem de gerçeği öğrenmek ister misin, hemen eşeğine binip o hain davarları uzaktan takip et. Göreceksin ki, buradan biraz ötede koyun şeklinden çıkıp, sana önce de tarif ettiğim gibi, dosdoğru güçlü insanlar haline gireceklerdir. Fakat şimdi beni yalnız bırakma, sana ihtiyacım var. Yaklaş da ağızma bak, kaç dişim kalmış. Ağızımda hiç diş kalmadığını sanıyorum."



Efendisinin yanına yaklaşan Sanço, iyice görmek için burnunu adeta Don Kişot'un ağızına soktu. Tam bu sırada, midesine indirdiği lânet ilaç şövalyemiz üzerinde kerametini öyle bir gösterdi ki, midesinde ne var ne yoksa, tüfekten kurşun çıkar gibi bir hızla Sanço'nun yüzüne gözüne fıskırdı.

Sanço şaşkın bir halde bağırdı:

"Aman Tanrım! Efendim ölüm derecesinde yaralanmış, ağızından kan kusuyor."

Fakat biraz dikkat edince, hele o pis kokudan, efendisinin kan kusmadığını, biraz önce içtiği o kerametli ilacın etkisini gösterdiğini anladı. O zaman, Sanço Panza'nın içi o kadar bulandı ki bağırsaklarında ne var ne yoksa hepsini efendisinin yüzüne gözüne veriştirdi."

Böylece, ikisi de çok gülünç bir hale düştüler.

Sanço, yüzünü ve sakalını silmek ve efendisinin yaralarını sarmak için bir bez bulmak ümidiyle eşeğinin yanına gitti. Ama heybesini handa unuttuğunun farkına varınca, az kalsın öfkesinden çıldıracaktı. Kendi kendine, yeniden binlerce lânet okudu ve efendisini hemen orada terk etmeye, ada valiliği de dahil olmak üzere, alacağı her türlü ödülден vazgeçerek kasabasına dönmeye içinden karar verdi.

Don Kişot yattığı yerden güçlkle kalktı ve kalan dişleri de düşmesin diye sol eliyle ağızını kapadı, sağ eliyle de yerinden kıpırdamamış olan sadık Rocinante'nin dizginini tuttu. Büyük bir kedere düşmüş bir adam gibi, başını ellerinin arasına almış ve eşeği üzerine eğilmiş olan Sanço'nun yanına gitti. Silahlarını bu derece üzgün görünce dedi ki:

"Ey Sanço! Bil ki bir adamın diğer bir adama üstünlüğü, onun başaramadığı şeyleri yapmakla olur. Tutulduğumuz bu sağnaklar, havanın iyileşeceğine ve işlerimizin düzeleceğine açık bir işaret değil midir? İyiliğin de kötülüğün de bir sonu olduğunu bilmiyor musun? Kötülük uzun sürdüğünden, iyilik döneminin yakın olduğu şüphesiz-

dir. Bu yüzden, başıma gelen belalar için artık üzülmekten vazgeç, zaten sen bunlara katılmadın.”

Sanço söylenmeye devam etti:

“Nasıl?” dedi, “Acaba daha dün çarşaf içinde zıplatılan babamın oğlu değil de başkası mıydı? İçinde varı ve yoğu ile birlikte elimden giden heybe acaba kime aitti?”

“Ne diyorsun, heybeni mi kaybetin?”

“Evet, heybem yok.”

“Öyleyse bugün oruç tutmaya mahkûmuz.”

“Şüphesiz, eğer talihsiz şövalyelerin, sizin gibi yiyecek bulamadıkları zaman yedikleri otları bulamazsak, aç kalacağımız kesin.”

“Yine de şu anda, Dioskorides’in tarif ettiği bütün otlara, bir parça kara ekmekle iki balık başını tercih ederim, hatta bu otlar Laguna\* tarafından resmedilmiş bile olsa fikrimden dönmem. Pekâlâ Sanço, eşeğine bin de beni takip et, herkesin rızkını veren Tanrı, bizim gibi emirlerini yerine getirmeye uğraşanları unutmaz. Yüce Tanrı, ne havadaki sineği, ne yeraltındaki kurdu ne de sular altındaki kurbağa yavrusunu lütuflarından mahrum etmez. İyilere olduğu gibi kötülere de layık oldukları şeyleri verir. Zalimlere de adillere de haklarını bildirir.”

Sanço efendisinin sözünü keserek, “Doğrusu, siz gezgin şövalyeden çok iyi bir vaiz olmalıymışsınız.” dedi.

Don Kişot, “Sanço...” dedi, “Gezgin şövalyeler her şeyi bilirler, bilmek zorundadırlar. Eskiden, gezgin şövalyelerden öyleleri vardı ki, sanki Paris Üniversitesi’nden çıkmışlar gibi ordulara vaaz verirlerdi. Şurası kesin ki, ne kalem mızrağı ne de mızrak kalemi körletebilir.”

“Çok güzel ama, artık buradan uzaklaşalım. Çünkü geceyi geçirecek bir yer bulmamız gerek. Tanrı yardımcımız olsun da bulacağımız yerde ne

\* Andres de Laguna (1540-1559, Segovia), Papa İkinci Jules’in baş hekimi... Dioskorides çevirileriyle ünlüdür. (Çev. n.)

zıplamalar, ne hoplaticılar, ne yorganlar, ne hayaller, ne de büyücü Magripliler bulunmasın. Çünkü aksi takdirde, artık bütün bu işleri terk edip çekip gideceğim.”

“Sanço, oğlum, bunu Tanrı’dan, bizzat kendin iste. İstedığın yolu tut. Yatacağımız yerin seçilmesini bu defalık sana bırakıyorum. Hele şu elini uzat da, üst çenemin sağında kaç dişimin eksildiğini parmaklarınla yokla.”

Bunun üzerine Sanço parmaklarını efendisinin ağzına soktu, alt ve üst çenelerini yoklayarak sordu:

“Bu tarafta kaç dişiniz vardı?”

Don Kişot, “Azı dişimden başka dört dişim daha vardı.”

“Ne söylüyorsunuz efendim!”

“Dört tane diyorum, beş olması da mümkündür, çünkü bu saate kadar diş çektirmedim ve kendi kendine çürüyen de olmadı.”

“Evet ama, alt çenenizde iki buçuk diş kalmış. Üst çeneye gelince, ne tam ne de yarım diş var, avuç içi gibi dümdüz.”

Don Kişot, bu kötü haberi alınca dedi ki:

“Kılıç kullandığım sağ kolum olmamak koşuluyla, bir kolumu kesseler bu kadar üzülmezdim. Çünkü dişsiz bir ağız taşsız bir değirmen gibidir. Elmastan daha değersiz tek diş yoktur. Ne yapalım, takip ettiğimiz şövalyelik mesleğinin ağır yasaları böyle gerektiriyor. Haydi dostum. Yürü ve bana yol göster. Götüreceğin yere gitmeye hazırım.”

Sanço öne geçti ve geceyi geçirecekleri bir yer bulmayı umduğu tarafa yürümeye başladı, fakat çok işlek bir caddeye benzeyen büyük yoldan da uzaklaşmadı. Don Kişot da ağır ağır onu izliyordu; çünkü çobanların yaraladığı yerleri atının her hareketinde ona acı veriyordu.



## MAMBRINO'NUN MIĞFERİ NASIL ELE GEÇİRİLDİ?

Günler geçti ve Don Kişot'un hâlâ başı çıplaktı; henüz nereden bir miğfer edineceğini bulamamıştı çünkü. Fakat her gün bir macera yaşıyorlardı ve şövalye ve silapşörünü her köşebaşında yeni bir hareket sahası bekliyordu. Bir sabah, bir köyden diğerine giderken yolda, başında altındanmış gibi parlayan bir şey bulunan bir adam ata binmiş, kendilerine doğru geldiğini gördüler.

Don Kişot, bu adamı fark eder etmez, Sanço'ya dönerek: "Atasözlerinden daha doğru bir şey olmadığını bilir misin?" dedi. "Bunlar tecrübelerle kanıtlanmış vecizelerdir, bütün bilimlerin de ana-sıdır. Özellikle, bir kapı kapanırsa bir başkası açılır, sözü ayrıca bir gerçektir. Eğer bu işin hakkından gelemesem kabahat benim olacaktır. İşte şu adam, başında ele geçirmeye yemin ettiğim Mambrino'nun\* miğferini taşıyor; bu miğfer hakkında ettiğim yemini bilirsin."

Sanço cevap verdi:

"Aman senyor, söylediklerinize, özellikle yapacaklarınıza çok dikkat edin. Bu defaki işte de öncekilere benzemesin."

"Hay sersem herif hay!.. Öncekilerle bu miğfer arasında nasıl bir ilişki var?"

"Ne bileyim efendim, fakat önce olduğu gibi, şimdi de aklıma gelen şeyleri söylebilirim, belki asil şahsiyetinizin yanıldığını kanıtlayabilirim."

"Nasıl olur da aldanırım, hain herif, alacalı kır beygir üzerinde buraya doğru gelen şövalyenin başında altın bir miğfer bulunduğunu görmüyor musun?"

"Benim gördüğüm, boz bir eşeğe binmiş bir adam, başında da ne olduğunu çıkaramadığım bir şey var."

\* Mambrino, İspanya'yı istila eden Arap halifelerinden birinin ismidir. Şövalye romanlarının ünlü Mağrip Kralının kendisini silah işlemez yapan tılsımlı başlığı. (Çev. n.)

“İşte o görüp de ne olduğunu anlayamadığın şey, ünlü Mambrino’nun miğferidir. Yanımdan biraz uzaklaş da beni rahat bırak, bu işi hayırlısıyla başarıp ne zamandan beri arzu ettiğim o değerli miğferi ele geçireyim.”

Gerçekte, şövalyemizin gördüğü at üstündeki miğferli adam, birbirine yakın, berberi ve eczanesi olmayan iki yoksul köy halkını traş eden bir berberdi. Hasta bir köylüden kan almak, öteki köylüleri de traş etmek için yola çıkmıştı. Yolda yağmura tutulunca yeni olan şapkasını korumak için leğeni başına geçirivermişti. Ovula ovula parlaklaşmış olan leğen, uzaktan altın gibi parlıyordu. Don Kişot’un at sandığı da Sanço’nun dediği gibi, boz bir eşekti.

Her gördüğünü, okumuş olduğu kitaplara göre değerlendiren zavallı Don Kişot’a göre, köy berberi bir şövalye, boz eşek, güzel bir kır at, berber leğeni de ünlü Mambrino’nun miğferiydi.

Berberin yaklaştığını görünce, Rocinante’yi dört nala sürdü, mızrağını berbere saplamaya niyetlenmişti. Adamcağıza yaklaşınca, “Kendini koru, miskin yaratık ya da bana ait olan şeyi kendi isteğinle teslim et!” diye haykırdı.

Üzerine hayalet gibi bir adamın saldırdığını gören zavallı berber neye uğradığını şaşırarak canını kurtarmak için kendini yere attı ve kalkar kalkmaz hızla ovaya doğru kaçtı. O sırada, leğen yere düşmüştü. Bu başarısından memnun olan Don Kişot, Sanço’ya dedi ki:

“Bu kafir herif hiç de aptal değil. Tıpkı, avcılardan elinden kurtulmak için kuyruğunu koparıp atan kunduz gibi yaptı. Yani aradığımız şeyi atarak kendini kurtardı. Sanço, şu miğferi yerden kaldır.”

Sanço leğeni inceleyerek dedi ki:

“Bu leğen hiç de fena değil, en az sekiz riyal eder. Leğeni efendisine uzattı, o da alıp başına geçirdi. Fakat siperliği bulamayınca, “Bu ünlü miğ-



feri kullanan kafirin başı oldukça büyükmüş, fakat işin kötüsü bunun yarısı yok." dedi.

Berber leğenine ünlü miğfer denmesini işitince, Sanço kahkahayı bastı, ama efendisini öfkelen-dirmekten korktuğundan kendini hemen tuttu.

Don Kişot, "Ne gülüyorsun Sanço?" dedi kaş-larını çatarak.

"Ne olacak, berber leğenine pek benzeyen bu miğferin ilk sahibi olan kafirin kafasının büyüklü-güne gülüyorum!" dedi.

"Ne düşündüğümü biliyor musun? Bana kalır-sa, bu adam, her nasılsa eline düşmüş olan bu miğferin değerini bilmiyormuş, fakat altından ol-duğunu anlayınca bir kısmını eritip almış olacak ki, bu değerli miğferi bir berber leğeni haline sok-muş, işte dediğin gibi bir berber leğeni haline gel-miş olması bundan ileri geliyor. İlk rastlayacağım sanatkâra bu değerli miğferi tamir ettireceğim ve öyle arzu ederim ki, savaş ilahı Mars için yapılan miğferden daha mükemmel olsun. Şimdilik, miğ-

feri olduğu gibi kullanacağım, hiç yoktan iyidir, hiç olmazsa beni atılan taşlardan korur.”

“Evet ama, taşlar sapanla atılmamış olmalı. Hani o taşlar ki, enenizi kırmış ve beni kusturan o ilacın da kabını kırmıştı.”

“Sanço sen iyi bir Hıristiyan değilsin, çünkü başına gelen ufak tefek Şeyleri unutmuyorsun. Bu gibi Şeylere fazla önem vermek temiz bir kalbe yakışmaz. Ne olmuş, hangi ayağın topal ve hangi kaburgan kırılmış, yoksa kafan mı parçalandı? Hele havaya hoplatılışın, zaman geçirmek için yapılan bir Şakaya benziyor; zaten öyle olmasaydı, intikamını almak için hana kadar döner ve Helena’nın kaçırılmasından intikam almak için Yunanlılar’ın yaptıklarım bile yapardım. Fakat eğer Dulcinea Helena’nın yaşadığı dönemde yaşamış veya Helena Şimdi hayatta olmuş olsaydı, güzelliğiyle bu kadar Şöhret kazanamazdı.”

“Bütün bunlar iyi ama, bir boz eşeğe benzeyen bu benekli atı ne yapacağız, sahibinin dönüp bunu aramayacağı kesin.”

“Mağlup ettiğim kimseleri soymak detim değildir, zaten böyle bir Şey Şövalyelik yasalarına uymaz. Bu at veya eşeği kendi haline bırak, biz uzaklaşınca sahibi gelir bulur.”



“Doğrusu yasalarınız da pek dar. Bari semerleri değiştirebilir miyim, bir anlasam.”

“Pek iyi bilmiyorum, eğer çok ihtiyacın varsa, bu yasayı öğreninceye kadar değiştir.”

Sanço efendisinin bu izninden yaralanarak semerleri hemen değiştirdi. Yeni semeri eşeğine vurduğu zaman, hayvan kendisine daha güzel görün- dü ve bundan çok memnun oldu.

Daha sonra oturup, cenaze alayından ellerine geçen yiyeceklerin kalan kısmıyla karınlarını do- yurdular ve keçe değirmenlerinden gelen sudan içtiler. Lakin değirmenlere çok kızmış Don Kişot hiç o tarafa bakmıyordu.

Artık kızgınlığı geçmiş olan Don Kişot, yemek- ten sonra gezgin şövalyelerin yaptıklarına uymak için hiçbir yön belirlemeden hayvanlarına binip yola koyuldular. Rehberliği her zaman olduğu gi- bi Rocinante’ye bıraktılar.

Yolda kahramanımızın anlattıkları hep şöval- yelik hikâyeleri, kahramanlık destanları ve ben- zerleriydi. Kendini krallıklara yakın görüyor ve bir kere kral olunca Sanço’ya bağışlayacaklarını anlatıyor, saf bir adam olan Sanço da bu sözleri dinleyip duruyordu.



## DON KİŞOT BİRÇOK TALİHSİZ MAHKÛMU NASIL ÖZGÜRLÜKLERİNE KAVUŞTURDU?

Ünlü bir Arap yazar olan Seyid Hamid Badincani, bu hoş ve merak uyandırıcı hikâyede anlattıkları- na göre, Don Kişot gözlerini kaldırdığı zaman, el- leri kelepçeli ve tesbih taneleri gibi uzun bir zincir- e dizilmiş on iki kişinin yaya olarak kendilerine doğru geldiklerini gördü.

Bunlar, iki süvariyle iki piyadenin koruması al- tındaydılar. Atlılar arkebüz tüfekler, yayalar da mızrak ve kılıçlarla silahlanmıştı. Bunları görür görmez Sanço dedi ki:



“İşte kral tarafından kadırgalarında kürek çekmeye mahkûm edilmiş adamlar, bunları kadırgalara sevk ediyorlar.

Don Kişot cevap verdi:

“Nasıl, kürek mahkûmları mı? Kralın bir kimseye şiddet göstermesine imkân var mı?”

“Öyle demek istemiyorum. Yani işledikleri suçlar dolayısıyla kralın kadırgalarında kürek çekmeye mahkûm edilmiş bulunuyorlar diyorum.”

“Her ne olursa olsun, bu adamlar kendi istekleriyle gitmiyorlar, zorla götürülüyorlar.”

“Sözleriniz doğrudur.”

“Anlaşıldı, bu iş beni ilgilendiriyor, çünkü görevim düşkünlere yardım etmek ve zorla yapılan hareketlere engel olmaktır.”

“Asil şahsiyetiniz şuna dikkat etmelidir ki, adaleti temsil eden kral bu serserilere haksızlık etmiyor, ancak işledikleri suçlardan dolayı cezalandırıyor.”

Sözlerini henüz bitirmişlerdi ki, kafile yanlarına vardı.

Don Kişot, büyük bir nezaketle, bu zavallıların hangi sebepten böyle sürüldüklerini muhafızlardan birine sordu.

Atlılardan biri, “Senyor...” dedi, “Bunlar kralın kadırgalarında kürek çekmeye mahkûm edilmiş adamlar, bundan fazlasını bilmiyorum. Sizin de bundan fazla bilgiye ihtiyacınız yok sanırım.”

Don Kişot ısrar ediyordu.

“Ben bunların her birinin neden dolayı mahkûm olduklarını anlamak isterdim.”

Don Kişot o kadar nezaketle konuşuyordu ki, öteki muhafız, “Senyor...” dedi, “Bu sefiller hakkında verilen hükümlerin sureti yanımızda, ama okumak çok uzun sürer, şimdi heybelerimizi karmakarışık etmeye değmez. Eğer isterseniz ne yaptıklarını kendilerinden sorunuz. Sorularınıza cevap vereceklerine şüphe yoktur, çünkü gevezeliği çok severler.”

Şövalyemiz bu izin üzerine mahkûmlara yaklaştı ve içlerinden birine suçunun ne olduğunu sordu.

“Âşık oldum.” dedi adam.

Don Kişot şaşırılmış bir halde, “Ne! Başka bir sebep yok mu? Yalnız âşık olduğun için mi? Eğer âşıkları küreğe göndermek gerekseydi ben çoktan beri kürek çekiyor olurdum.” dedi.

Mahkûm, “Benim aşkım sizin bildiğiniz aşklardan değil.” “Çamaşırıla dolu bir sepete o kadar muhabbetle sarılmıştım ki, bir türlü bırakamıyordum. Eğer zabıta müdahale etmemiş olsaydı, hâlâ kollanımın arasında tutacaktım. Suçüstü yakalandım. Sorguya filan çekilmedim. Hemen mahkûm edildim. Yediğim kırbaçlardan omuzlarım benek içinde kaldı. Çayırdaki üç yıl kaldıktan sonra döneceğim.”

“Çayırdan kastınız ne?”

“Yani kralın kadırgaları.”

Bu mahkûm yirmi dört yaşlarında vardı. Kahramanımız aynı soruyu öbür mahkûma sordu.

Adamcağız o kadar kederliydi ki, hiç cevap veremedi. Bunun üzerine, ilk soruyu sorduğu mahkûm, “Bu öyle bir kanaryadır ki, fazla öttüğü için küreğe gidiyor!” dedi.

“Ne demek, şarkı söyleyenler küreğe mi gönderilir?”

“Evet, senyor, işkencede ötmekten daha tehlikeli bir şey olmadığı için küreğe gidiyor.”

“Fakat bildiğime göre kederli zamanlarda şarkı söylemek insanı teselli eder.”

“Orada tam tersi olur, bir kere öten hayatının sonuna kadar ağlar!”

“Bundan hiçbir şey anlamıyorum.”

Bu sırada muhafızlardan biri söze karıştı:

“Senyor, bu adamların dilinde keder ve acı içinde şarkı söylemek, işkence edilirken suçunu itiraf etmek demektir. Bu sefile işkence etmişler, o da hayvan çaldığını itiraf edince altı yıla mahkûm olmuş ve fazladan da iki yüz kırbaç yemiştir. İşte

onun için bu kadar üzüntülü duruyor. Diğerleri de onu hor görüyor. Çünkü kendilerine göre, tanık olmadıkça, işkenceye tahammül edip suçu itiraf etmemek gerekir. Bence, pek de haksız değiller.”

Don Kişot, ben de aynı fikirdeyim, diyerek, üçüncü bir mahkûma döndü ve, “Ya sen ne yaptın?” dedi.

Mahkûm hiç nazlanmadan cevap verdi:

“On duka altınım olmadığından beş yıl küreğe mahkûm edildim.”

“Sizi kurtarmak için yirmi duka vermeye canı gönülden razıyım.”

“Geç kaldınız senyor, bu denizin ortasında aç kalıp da parası olduğu halde istediğini alamayan bir adamın haline benzer. Eğer hapisteyken yirmi dukam olsaydı, sorgu hâkiminin hatırını sorar avukatımın da zihnini açardım ve şu anda bir av köpeği gibi zincirli olarak bu yolda olmazdım.”

Don Kişot, saygıdeğer bir adama benzeyen ak sakallı ihtiyara dönerek, suçunun ne olduğunu sorduğu zaman, ihtiyar ağlamaya başladı. Diğer bir mahkûm onun yerine cevap verdi:

“Bu namuslu adam, beş yıl kürek çekmeye mahkûm edildi, mahkûm olduğu zaman süslü elbiselerle at üstünde gezdirildi.”

“Eğer yanılmıyorsam, söylediğiniz şey teşhir cezası olsa gerek.”

“Evet, doğru. Muhabbet tellallığı ve biraz da sihirbazlık yapmış.”

“Suçu yalnız arabuluculuktan ibaret olsaydı, bu adam kürek çekmeye değil, çekenlere kumanda etmeye memur edilmeliydi. Kendisine verilen ağır cezadan ötürü üzüldüm. Fakat sihirbazlık da ettiğini duyduğum zaman bu üzüntüm yok oldu. Muhabbet nüshaları yazanlar, birtakım saf kimse-leri çıldırtmaktan başka bir şey yapmazlar.”

İhtiyar bu kez kendisi cevap verdi:

“Senyor, tamamen haklısınız. Kesinlikle büyü-çülük yapmadım. Diğer suçumu inkâr etmem, çünkü arabuluculuğun kötü bir şey olduğunu san-

mıyorum. Amacım herkesin dostluk içinde yaşamasıydı. Şimdi beni küreğe gönderiyorlar, oradan sağ çıkacağımı sanmıyorum, üstelik idrar darlığından da muztaribim.”

İhtiyar mahkûm tekrar ağlamaya başladı. Sanço çok üzülmüştü, adamcağıza çıkarıp bir riyal verdi.

Don Kişot, beşinci mahkûma dönerek suçunun ne olduğunu sordu. Bu adam hiçbir üzüntü belirtisi göstermeden cevap verdi:

“İkisi yakınım, dört kızla kızla o kadar fazla oynadık ve şakalaştık ki, bu yüzden memleketin nüfusu çoğaldı. Bu işin faili olduğum kanıtlanınca altı yıla mahkûm oldum. Fakat bu cezayı hakkettim, üzülmiyorum, çünkü gencim. Zat-ı asaletleri yoksula sadaka vermek isterlerse çok iyi ederler. Biz de size dua ederiz.”

Muhafızlardan biri bu mahkûmun oldukça nüktedan bir öğrenci olduğunu ve iyi Latince de bildiğini söyledi.

Don Kişot, bundan sonra diğer mahkûmlarla ve özellikle birçok suç işlemiş, on yıla mahkûm edilmiş Gines Pasamonte'yle konuştuğundan sonra dedi ki:

“Sevgili kardeşlerim, söylediğiniz sözlere bakılırsa, mahkûm olduğunuz cezalara layık iseniz de buna bir türlü razı olamıyorsunuz ve zorla sevk ediliyorsunuz. Kiminiz parasızlık yüzünden, kiminiz çevresi olmadığı ve yargıcın haksız kararları karşısında gerektiği gibi savunulmadığınız için haksız yere mahkûm edilmişsiniz. Bütün bunları düşündüğüm zaman vicdanım beni size karşı görevimi yapmaya davet ediyor. Mensup olduğum şövalyelik mesleği, beni zayıfları korumaya mecbur ediyor. Tatlılıkla iş yapmak mümkün olduğu zaman şiddete başvurmak uygun olmayacağından, sizi serbest bırakmasını komiser efendiden rica edeceğim. Bana kalırsa, kral hazretlerine daha uygun hizmet edecek kimseler bulunur. Tabiatın özgür olarak yarattığı insanları esir etmek herhalde pek kötü bir şeydir.

Muhafız efendiler! Bu talihsiz insanlar şahsınıza karşı hiçbir kötülük yapmadılar. Varsın her biri günahını kendi taşınsın! Kötüleri cezalandıran, iyileri ödüllendiren Tanrı vardır. Namuslu ve dürüst adamlar başkalarının celladı olamazlar. İşte efendiler, size tatlılıkla, güzellikle rica ediyorum. Bu adamları bırakın. Eğer isteğimi kabul ederseniz size minnettar olurum. Fakat reddedecek olursanız, gördüğünüz şu mızrak, şu kılıç ve şu kol ile bu isteğimi size zorla kabul ettireceğim.”

Bu nutku dinleyen komiser, “Saçmalığın daniskası!” dedi. “Kralın mahkûm ettiği adamları salıvermek sanki elimizdeymiş ya da emir vermek yetkiniz varmış gibi konuşuyorsunuz! Haydi, yolunuza devam edin senyor, şu başınızdaki leğeni biraz kaldırın da kendinizi üç ayaklı sanmayın.”

Don Kişot öfkeyle, “Kedi de, sıçan da korkak da sizsiniz!” diyerek adamın üzerine öyle bir hızla saldırdı ki, neye uğradığını anlayamayan adamcağız kendini savunmaya zaman bulamadan bir mızrak darbesiyle ağır şekilde yaralanarak yere yuvarlandı. Bu ani hareket karşısında şaşırان muhafızlar kılıçlarını çekerek şövalyeye saldırdılar. Don Kişot fena bir duruma düşmüştü. Fakat mahkûmlar kaçmak için bu kadar uygun fırsat bulunca, zincirlerini kırarak muhafızlara saldırdılar. Muhafızlar bir taraftan Don Kişot’a diğer taraftan mahkûmlara karşı durmak zorunda olduklarından bir şey yapamıyorlar ve bundan yararlanan şövalye, ardı arkası kesilmeden saldırıyordu. Mahkûmlardan birisi, Sanço’nun yardımıyla zincirinden kurtuldu ve yere yuvarlanmış komiserin tüfeği ile kılıcını aldı. Artık kâh bir muhafızı kâh diğerini tüfekte tehdit etmekteydi. Diğer mahkûmlar da zincirlerinden kurtulunca muhafızları taş yağmuruna tuttular. Sonunda, bütün muhafızlar kaçmak zorunda kaldı. Bu olaydan hiç memnun olmayan tek kişi Sanço Panza’ydı. Çünkü kaçan muhafızların Santa Hermandad’ı haberdar edeceklerini ve bu mahkemenin kilise çanlarını



çaldırarak mahkûmların kaçtıklarını ilan edeceğini ve kendilerini yakalamak için okçular göndereceğini biliyordu. İşte bu yüzden, efendisine caddeyi terk edip dağlara çekilmeyi teklif etti. Don Kişot, "Ben ne yapacağımı bilirim." dedi. Komiseri soyup soğana çeviren mahkûmları etrafına topladı ve, "Gördüğü iyiliğe karşı teşekkür etmek, faziletli insanların görevidir." dedi. "Beyler, sizin için yaptıklarımı gördünüz. Bütün bunlara karşı sizden istediğim, zincirlerinizle Toboso'ya kadar gidip Senyora Dulcinea'nın huzuruna çıkarak, sizi, aşkının esiri olan Hazin Yüzlü Şövalye'nin gönderdiğini ve sizleri kurtarmak için yaptıklarımı kendisine söylemenizdir. Ondan sonra istediğiniz yere gidin." dedi.

Bütün mahkûmlar adına Gines Pasamento cevap verdi:

"Bizleri kurtaran senyor şövalye, söylediklerinizi yapmamız imkânsız, çünkü biz toplu olarak

seyahat etmeye cesaret edemeyiz. Teker teker gitmek zorundayız. Santa Hermandad Mahkemesi'ne düşmemek için yerin dibine girmemiz gerekirse gireceğiz. Fakat yüksek şahsiyetinizin istediği şeyi, Senyora Dulcinea'nın mutluluğu için dua ederek yerine getirebiliriz. Bu dua, gece ve gündüz, otururken veya kaçarken yapılabilir. Halbuki bunun için Toboso'ya kadar gitmek, tekrar zincire vurulmamıza sebep olabilir."

Öfkesinden ateş püsküren Don Kişot şu sert cevabı verdi:

"Ey küstah! Tanrı'ya yemin ederim ki zincirlerin omuzunda olduğu halde Toboso'ya kadar tek başına gideceksin."

Pek sabırlı olmayan Gines, zaten Don Kişot'un aklı başında bir insan olmadığını hareketlerinden anlamıştı, bunun üzerine arkadaşlarına bir işaret verdi ve hepsi biraz geri çekilerek şövalyenin üzerine taş yağdırmaya başladılar. O kadar taş atıyorlardı ki, Don Kişot kalkarıyla kendini korumamıyordu. Rocinante de mahmuzları hissetmeyecek kadar şaşırılmış bir haldeydi. Sanço, sanki bir siper arkasına sığınmış gibi eşeğin arkasına saklandı. Don Kişot kendini daha çok korumaya imkân bulamadığından, bir süre sonra yere yuvarlandı.

Mahkûmlardan biri Don Kişot'un başındaki berber leğenini kapıp yere vurdu, leğen birkaç parçaya bölündü. Sonra, Don Kişot'un paltosunu aldılar, ellerinden gelse şövalyeyi çırılçıplak soyacaklardı, fakat bir an önce kaçmak için Sanço'nun da kaputunu alıp çekildiler. Muhafızlardan kalan şeyleri de aralarında paylaşmayı unutmadılar. Savaş alanında yalnız eşek, Rocinante, Sanço ve Don Kişot kalmıştı.

Başını eğmiş, zaman zaman kulaklarını silkiten eşek, hiç şüphesiz hâlâ taş yağdığını sanıyordu. Rocinante yediği taşların etkisiyle efendisinin yanına yıkılmış yatıyordu. Hemen hemen çıplak denecek bir halde olan Sanço da Santa Herman-

dad'ın korkusuyla tir tir titriyordu. Don Kişot ise kendilerine o kadar iyilik ettiği insanlardan bu kadar kötü muamele gördüğünden dolayı üzgündü.



## SIERRA MORENA'DA (KARA DAĞLAR) DON KİŞOT'UN BAŞINA GELENLER

Kendini bu kadar kötü bir durumda bulan Don Kişot silahşoruna dedi ki:

“Kötülere iyilik etmenin denize su dökmek demek olduğunu her zaman işitirdim. Eğer seni dinlemiş olsaydım bu bela başımıza gelmeyecekti. Bir kere olan oldu, sabırlı olmak ve ileride daha tedbirli hareket etmek gerek.

“Ben na kadar Türk'sem, sizin de aklınız o kadar başınıza gelir. Bana inanmış olsaydınız bu zararlara uğramazdık. Şimdi bari sözümü dinleyin de daha büyük bir beladan kurtulalım. Size şunu söyleyeyim ki, Santa Hermandad'a karşı şövalyeliğiniz hiç para etmez, o, bütün dünya şövalyeleri gelse bile pirim vermez. Santa Hermandad'ın oklarının şimdiden kulaklarımda vızıldadığını işitiyorum”\*.

“Sanço, sen korkaksın, fakat bana inatçı deme diye sözünü dinleyip uzaklaşacağım. Fakat bir şartla, o da ölünceye kadar kimseye korkumdan kaçtığımı söylemeyeceksin ve ancak senin ricalarının üzerine gönlün hoş olsun diye bu tehlikeden sakındığımı söyleyeceksin.”

“Senyor, çekilmek demek kaçmak demek değildir. Fakat tehlike kaçınılmaz olduğu zaman beklemek deliliktir. Kendini tehlikeye atmayarak yarın için korumak daha akıllılık olur. Ben cahil bir köylüyüm, ama anlayış denilen şeyden biraz bende de var. Onun için benim sözlerimi dinlediğiniz için hiçbir zaman pişman olmazsınız. Roci-

\* Santa Hermandad, idam edeceği mahkûmları oklarla öldürtürdü. (Çev. n.)



nante'ye bininiz, isterseniz yardım edeyim. Aklım bana, artık ellerimizden çok ayaklarımıza ihtiyacımız olduğunu söylüyor.”

Don Kişot cevap vermeden atına bindi ve Sanço da öne düşerek Sierra Morena'ya daldılar. Silahşorun amacı, bu dağları sıra ile geçerek Viso veya Almodovar'a kadar giderek oralarda bir süre kayalıklar içinde saklanmak ve böylece kolluk kuvvetlerinin elinden kurtulmaktı. Kendisine en çok cesaret veren şey, mahkûmlar ile yaptıkları savaştan erzak torbasını kurtarmış olmaktı.

Her şeyleri soyguncular tarafından alındığı halde, yiyeceklere dokunulmamış olması gerçekten bir mucizeydi. O gece Sierra Morena'nın ortasına kadar geldiler. Sanço yiyecekleri bitinceye kadar o mevkide kalmalarını efendisine teklif etti. Bunun üzerine iki kaya arasında, meşe ağaçlarının altına yerleştiler. Fakat aksi bir rastlantı sonucu, işlediği pek çok suç yüzünden pek haklı olarak Santa Hermandad'dan korkan ve sırf Don Kişot'un deliliği ve şiddeti yüzünden zincirden kurtulan mahkûmlardan Gines de Pasamonte de aynı yere sığınmış bulunuyordu. Şövalye ile silahşorunu seslerinden tanıyan bu haydut, onların uykuya dalmalarını bekledi. Ahlak düşkünleri her zaman nankör olduklarından ve ihtiyaç da insanı kötü yollara sevkettiğinden bu kötü adam uyumakta olan Sanço'nun eşeğini çalmayı tasarladı; Rocinante'nin ne satmaya ne de rehin veremeye yaramayacağını anladığından eşeği alarak güneş doğmadan önce savuşup gitti. Dünyayı sevindirecek fakat Sanço'yu üzecek şafak sonunda yüzünü gösterdi. Eşeğini bulamayan Sanço o kadar ahlak ve vahlar çekti ki, bu ağıtlarla uyanan Don Kişot şaşkın bir halde ne olduğunu sordu

Sanço inleyip duruyordu, “Ey evimde doğmuş olan evladım, çocuklarımın eğlencesi, karımın sevdiği, komşularımın gıpta ettiği, günlük nafakamı temin eden sevgili eşeğim!”



Don Kişot, meseleyi anlayınca, silahşorunu elinden geldiği kadar teselli etmeye çalıştı ve sabırlı olmasını tavsiye ederek, kendisine bir senet vereceğini ve böylece evindeki beş sıpadan üçünü alabileceğini söyledi. Bu sözlerden teselli bulan Sanço gözyaşlarını sildi, hıçkırıklarını teskin etti ve lütufkârlığından dolayı efendisine teşekkür etti.

Don Kişot kendisini dağlar arasında görünce pek memnun oldu. Buralarda kendinden önce dolaşmış şövalyelerin başından geçen maceraları düşünmeye öyle dalmıştı ki, dünyada her şeyi unutmuştu. Artık kendisini güvende hisseden Sanço'nun endişeleri yok olmuştu, efendisini yaya olarak takip ediyor ve serüvenlerle hiç zihnini yormadan torbadan çıkardığı yiyecekleri iştihla yutuyordu.

Bir ara başını kaldırdığında, efendisinin mızrağın ucuyla yerden bir şey kaldırdığını gördü, bunun üzerine yardım etmek için koştu. Don Ki-

şot'un yanına geldiği zaman şövalyenin birbirine bağlı bir çantayla bir yastığı mızrağına takmış olduğunu fark etti. Don Kişot bu ağır çıkını açıp içini gözden geçirmesini Sanço'ya emretti. Silahşor hemen işe koyuldu. Yarısı çürümüş olan çanta asma bir kilit ile kapanmıştı. Fakat çürüyen tarafında bir delik açıldığı için, buradan dört tane en iyicinsten Hollanda bezinden dikilmiş bir gömlek, değerli çamaşırlar ve içinde yüz altın bulunan bir çıkın çıkardı. Bunu gören Sanço, "Tanrı'ya çok şükür, bizleri unutmadı." dedi.

Araştırmalarına devam ederek, çok değerli ciltli bir hatıra defteri de buldu.

Don Kişot, "Bana bak, bu benim, para da senin olsun." dedi.

Sanço teşekkür ederek efendisinin elini öptü ve çantanın içindekileri heybesine indiriverdi.

Don Kişot, "Öyle sanıyorum ki, bu dağlarda yolunu yitiren bir gezgin, hırsızlar tarafından öldürülmüş." dedi.

Sanço cevap verdi:

"Senyor, bu imkânsız, çünkü eğer gezgini öldürenler hırsız olsaydı, bu parayı burada bırakmazlardı."

"Haklısın Sanço, bunun nasıl olduğunu kestiremiyorum. Sabret de şu sayfaları bir karıştırayım, belki bizi aydınlatacak bazı yazılar bulabilirim."

Don Kişot defteri açtı, ilk bulduğu müsvedde gibi görünen bir şiiri Sanço'nun da duyması için yüksek sesle okudu.

Şiir Philis isminde birisinin aşk acılarını anlatıyordu.

Don Kişot, "Doğrusunu istersen, adamcağız fena şair değil, ben şiirden biraz anlarım." dedi.

"Nasıl efendim! Asil şahsiyetinizin şairliği de mi var?"

"Sandığından fazla Sanço, Senyora Dulcinea'ya yazdığım manzum mektubu okuduğun zaman, bunu anlayacaksın. Fakat eski şövalyelerin şiirlerinde anlamdan çok ruhu okşayan bir şey vardı."

Don Kişot, bir sayfayı çevirdi ve dedi ki:

“İşte bir mektup, başlangıcına bakılırsa bu bir ışık mektubu olmalı.”

Şövalye defteri baştan başa karıştırdı, fakat ölümlü adam hakkında bir şey öğrenemedi. Defterde şikâyete, yakınmalara dair birçok şey vardı.

Bu arada, Sanço çanta ve yastıkta bir şeyler bulmak için arayıp durdu, ama fazla bir şey bulamadı. Bununla beraber, efendisinin hizmetinde bekmiş olduğu bütün eziyetleri unuttu, çünkü çıplakındaki para yüz altından da fazlaydı.

Don Oujote'ye gelince, âşık olduğu kadından gördüğü ihanet yüzünden dağa kaçmış olması kuvvetle muhtemel olan maktulün kim olduğunu anlamak için düşünüp duruyordu.

Bu sırada, karşısındaki küçük bir dağın tepesinde kayadan kayaya, çalılıktan çalılığa hayret verici bir çeviklikle atlayan bir adam gördü.

Şövalye, bu adamın çıplak olduğunu fark etti. Kara ve sık sakallı, saçları karmakarışık, yalın ayak olan bu adamın üstünde sarı kadifeden eski bir şalvar vardı. Her ne kadar yıldırım gibi geçnişse de, Don Kişot bütün bunları fark edebilmişti. Onu izlemek için Rocinante'yi sıkıştırıyordu, ama bu sarp ve sivri kayalıklarda hayvanın koşması kolay olmadığı gibi, aslında Rocinante'nin de koşacak hali kalmamıştı. Don Kişot, bu adamı heybenin sahibi sanıyordu ve onu arayıp bulmak için gerekirse bir yıl ardından koşmaya kararlıydı. Sanço'ya dedi ki:

“Ben bu taraftan gideyim, sen de öbür taraftan git de şu adamı izleyelim. Belki, gözümüzün önünden o kadar çabuk kaybolan bu adamı böylece ele geçiririz.”

Rocinante'i sürdü, Sanço da yüklü bir eşek gibi efendisini izlemeye başladı. Dağı dolaştılar, onları sonra kurtlar ve köpekler tarafından paralanmış bir katır ölüsüne rastladılar, bu da kaçan adamın heybenin sahibi olduğu olasılığını güçlendirir. O sırada bir kaval sesi duydular, sesin geldiği arafa baktıklarında, büyük bir keçi sürüsü ile te-

penin üstünde ihtiyar bir çoban gördüler. Don Kişot çobanı çağırdı, kimsenin geçmediği bu ıssız ve vahşi yerlerde Don Kişot ile Sanço'yu gören çoban şaşkınlığa düştü.

Sanço, "Gel, gel, sana her şeyi anlatacağız." dedi.

Adamcağız tepeden indi ve Don Kişot'un yanına gelerek ona dedi ki:

"İddia ederim ki, şu hendeğin içinde yatan katır ölüsünü izliyorsunuz. Söyleyiniz senyor, bu hayvanın sahibine hiç rastladınız mı? O hayvan altı aydır orada duruyor."

Don Kişot, "Kimseyi görmedik, fakat bir çanta ile bir yastık bulduk."

"Onları ben de görmüştüm, fakat el sürmemiştim. Hatta yanlarına bile sokulmadım. Bu gibi durumlarda insanı hırsızlıkla suçlayabilirler, insan kör şeytana da uyabilir."

Bu sözleri duyunca, Sanço araya girdi:

"Ben de kendi kendime aynı şeyi söyledim, bu sebeple çantaya hiç yaklaşmadım ve olduğu yerde bıraktım."

Don Kişot çobana sözlerini tekrarladı:

"Bu eşyanın sahibini tanıyor musun?"

Çoban, "Bütün bildiğim şu ki, altı ay önce temiz kıyafetli ve yakışıklı bir genç, şu gördüğünüz katıra binmiş, buraya üç fersah mesafede bulunan bir çoban kulübesine gelerek dağın en ücra ve en sarp köşesinin neresi olduğunu sormuştu. Biz de burası olduğunu söyledik. Gerçekten de öyledir. Bu bilgi üzerine katırını bu taraflara sürdü ve o zamandan beri yalnız bir defa görüldü. Buraya geldiğinden birkaç gün sonra, çobanlarımızdan biri yolda kendisine rastlamış. Adam, çobana saldırarak yüzlerce yumruk attıktan sonra eşiğinde bulunduğu ekmek ve peyniri alıp şaşılacak bir çeviklikle dağa kaçmış. Bunun üzerine adamı aramaya çıktık. İki gün sonra onu bir ağaç kovuğunda bulduk. Adam sakin bir halde bize doğru geldi, yüzü güneşten o kadar yanmıştı ki, kendisini tanıyama-

dık. Elbisesi parça parça olmuştu. Yaptıklarından dolayı kendisini ayıplamamamızı, çünkü bunu bir adağı yerine getirmiş olmak için yaptığını söyledi. Kim olduğunu sorduk. Asla cevap vermek istemedi. Yiyecek bulmak için dövüşmesine gerek olmadığını, kendisine memnuniyetle yardım edeceğimizi de söyledik. Özür diledi ve bundan böyle nafkasını Tanrı rızası için isteyeceğini söyledi. Yalnız, kendisini nerede bulabileceğimizi bilmiyordu. Ortalık karardığı zaman nerede bulunuyorsa orada yattığını söyledi ve sözlerini o kadar acıklı yakınmalarla bitirdi ki, üzülmemek için insanın kalbi taştan olmalı. Davranışlarından bir asilzade olduğu anlaşılan genç adamın sözlerini üzüntüyle dinlerken, birdenbire sustu. Kaşlarını çattı, dudaklarını büktü ve böylece biraz kaldıktan sonra, ansızın içimizden birine saldırdı ve yumruklamaya başladı. Arkadaşımızı adamın elinden güçlükle kurtardık, yoksa dayaktan öldürecekti onu. Adam bir taraftan arkadaşımızı yumrukluyor, bir taraftan da şöyle haykırıyordu: 'Ah hain Fernando! Bana yaptığın hainliğin cezasını burada çekeceksin, ellerim vefasızlığın, kötülüğün ve hilenin yuvası olan yüreğini koparacaktır.' Daha buna benzer pek çok küfür savuruyordu. Neyse, arkadaşımızı adamın elinden kurtarmıştık. Adam da, kendisini izleyemeyeceğimiz kadar sık çalılıklara girerek gözden kayboldu. Bu olaydan sonra, zaman zaman deliliğinin tuttuğunu ve bu durumunun nedenin ise Fernando adında bir kişiden gördüğü ihanet olduğunu anladık. Ondan sonra, adam birkaç kez daha davranışlarıyla deliliğini doğruladı. Kendisine yiyecek vermeye hazır olduğumuz halde, yine bize saldırarak almak istedi; bazen de gözleri yaşlı bir halde Tanrı rızası için yiyecek istiyordu. Hatta daha dün, üç arkadaşımınla birlikte bu zavallı adamı zorla Almodovar şehrine götürüp tedavi ettirmeye karar verdik.

İşte, heybe ve katırın sahibi olan bu genç adam hakkında tüm bildiklerim bunlar."

Çobanın bu hikâyesini oldukça ilginç bulan Don Kişot, adamı mutlaka arayıp bulmaya karar verdi. Fakat tam bu sırada talih Don Kişot'a yardım etti; genç adam kayalar arasından çıkageldi. Hepsini nezaketle ve nezleli bir sesle selamladı. Şövalyemiz de aynı nezaketle karşılık verdi ve atından inerek bu kaçık adamın boynuna sarıldı. Adamcağız buna çok şaşırmişti.



## SIERRA MORENA MACERASININ DEVAMI

Don Kişot, bu sefil Dağlar Şövalyesini dinliyor ve o da anlatıyordu:

“Kim olursanız olunuz senyor, nezaket ve lütfkârîliğınıza son derece minnettarım.”

Kahramanımız, amacının kendisine hizmet etmek olduğunu ve ıstırabına candan ortak olmak istediğini söyledi. Dağlar Şövalyesi, Hazin Yüzlü Şövalyeyi baştan aşağı iyice süzdükten sonra, “Bana verebileceğiniz yiyecek bir şeyiniz var mı? Açlıktan ölüyorum, karnımı doyurduktan sonra hikâyemi anlatmaya devam ederim.” dedi.

Sanço heybesinden, çoban da torbasından hemen yiyecek şeyler çıkararak bu talihsizi adama verdiler. Adamcağız kıtlıktan çıkmış gibi ağzındaki lokmayı bitirmeden bir lokma daha atıyor ve çiğnemedi acele acele yutuyordu. Yemeğini bitirince kendisini izlemeleri için işaret ederek, onları yakında bulunan bir çayırılığa götürdü ve çimenlerin üzerine uzanıp hikâyesini anlatmaya başladı:

Endülüs eyaletinde zengin bir ailenin çocuğu olan Cardenio ismindeki bu adam, kendisi gibi asil ve zengin bir aileye mensup Luscinda isminde bir kızla uzun zamandan beri sevişmekteydi ve ona büyük bir aşkla bağlıydı. Ancak Luscinda'nın Cardenio kadar cesareti yoktu, bu yüzden evlenme istekleri bir türlü gerçekleşmiyordu. Bu iki genç arasındaki ilişki artık göze çarpmaya başladı-

ğından Luscinda'nın babası, Cardenio'ya evinin kapılarını kapamak zorunda kalmıştı.

Bu karara son derece üzülen Cardenio, kızın babasına Luscinda ile evlenmesine izin vermesini rica etti. Fakat böyle bir önerinin Cardenio'nun babası tarafından yapılması gerektiğini ileri süren Luscinda'nın babası evlenme isteğini nezaketle reddetti.

Kızla görüşemeyen Cardenio, onunla mektuplaşmaya başlamıştı. Cardenio babasına başvurarak genç kız ile evlenmesi için girişimde bulunmasını rica ettiği sırada, Endülüs'ün en tanınmış kişilerinden Dük Ricardo tarafından çiftliklerinde büyük oğluna arkadaşlık etmesi için yazılmış bir mektup gelmişti Cardenio'ya. Dük Ricardo'nun bahsettiği bu teklifi kabul etmekten başka çaresi olmadığından, kıza bir mektup yazarak, dönünceye kadar beklemesini rica ettiği gibi, babasına da, o zamana kadar kızını kimseye vermemesi için yalvardı.

Cardenio çiftlikte Dükün küçük oğlu Fernando ile sıkı bir dostluk kurmuştu. Kendisinden hiçbir sırrını gizlemeyen Fernando, bir gün babası için çalışan bir çiftçinin kızını sevdiğini ve kızı kendisine metres edinmek istediğini söylediği zaman Cardenio, böyle bir hareketin çok kötü sonuçlar doğuracağını asilzade arkadaşına anlattıysa da, âşık genci fikrinden caydıramadı. Bunun üzerine, Dük Ricardo'ya gitti ve hayvan satın almak bahanesiyle Fernando ile memleketine dönmek için izin istedi. İzin alınca yola çıktılar ve gelip Cardenio'nun babasının evine yerleştiler.

Evine döner dönmez, Cardenio'nun ilk işi Luscinda ile tekrar mektuplaşmak oldu. Cardenio, pek çok kez Luscinda'nın evine bakan penceresinden sevgilisini izleyerek özlemini bir dereceye kadar giderdi, ama bu arada Fernando da kızı görmüş ve eşi bulunmaz güzelliğine vurulmuştu. Cardenio'ya sevdiği Luscinda'nın mükemmel bir kız olduğunu her fırsatta tekrarlayan Fernando,



kıza gönül vermiş ve çiftlikteki sevdasını çoktan unutmuştu.

Luscinda şövalye kitaplarını okumaya son derece meraklıydı. Bir gün, Cardenio'dan Galya'lı Amadis isimdeki şövalye romanını mektupla istemişti.

Hikâyenin burasında, şövalyelik romanlarını duyan Don Kişot kendinden geçmiş bir halde adamın sözünü keserek, Senyora Luscinda'nın şövalye maceralarına olan merakı dolayısıyla son derece zeki ve bilgili bir kız olduğunu söyleyerek, onun böyle yararlı eserleri okuyup incelemesinin, değerini bir kat daha arttırdığını ifade etti.

Kahramanımız için, Luscinda, artık dünyanın en değerli ve en mükemmel kızıydı. Bundan sonra Cardenio'ya, okuduğu yüzlerce şövalye destanından söz etmeye başladı.

Gözlerini Don Kişot'a diken Cardenio'nun delilik nöbeti tutmuştu, hikâyesine devam edecek halde değildi; zaten şövalyemiz de duyduklarından rahatsız olduğu için dinleyecek durumda değildi. Kendisine hakaret edildiğini duyunca, yeniden deliren Cardenio yerden bir taş kaparak, Don Kişot'un göğsüne öyle bir şiddetle fırlattı ki, sırtüstü yere serdi. Bunu gören Sanço Panza, yumruğunu sıkarak delinin üzerine yürüdü ise de, Cardenio onu da yere devirdi ve üstüne çıktı. Silahşoru kurtarmak isteyen çoban da aynı kaderi paylaştı. Üçünü de deviren deli, ormanlara daldı. Öfkeyle yerinden kalkan Sanço, bu adamın bu hallerini söyleseydi, daha dikkatli hareket edeceklerini bahane ederek çobanla kavgaya tutuştu. Çoban, bunu kendisine daha önce söylemiş olduğunu ve suçun Sanço'da olduğunu ileri sürüyordu. Çoban ile Sanço birbirleriyle öyle şiddetli kapışmışlardı ki, Don Kişot araya girmemiş olsaydı, sonu çok kötü olacaktı. Sanço efendisine bağırıyordu:

“Hazin Yüzlü Şövalye, bırakın da bu adamı döveyim. O da benim gibi köylü, şövalye değildir. Kendisiyle dövüşüp başımıza açtığı belanın intikamını alabilirim.”

“Doğru söylüyorsun, ama onun bu işte hiç suçu yok. Şövalye onları yatıştırdıktan sonra, Cardenio’yu bir daha bulmanın imkânı olup olmadığını çobandan sordu; çünkü hikâyenin geri kalan bölümünü dinleme hevesiyle öfkesini unutmuştu. Çoban, daha önce de söylemiş olduğu üzere, yerini bilmediğini, ama buralarda dolaşmaya devam ederse onu deli ya da akıllı haliyle mutlaka bulacağını tekrarladı.



## DULCINEA’YA MESAJ

Bir gün Don Kişot silahşoruyla sarp dağların arasında aylak aylak ilerlerken birden durgunlaştı. “Kardeşim Sanço...” dedi, “Eğer canını seviyorsan, ben sana aksini söyleyinceye kadar benimle tek söz konuşma.”



Zihni garip, saçma hayallerle dolu Don Kişot yeni ve ciddi bir konuda düşünüyorsa benziyordu. Derin bir sessizlik içinde ilerliyorlardı.

Sanço bu sessizliğe daha fazla dayanamayarak efendisine dedi ki:

“Hakkımda göstermiş olduğunuz yüksek teveccühten cesaret alarak, karım ve çocuklarıma dönmem için izninizi rica ederim, hiç olmazsa onlarla istediğim gibi konuşabilirim; çünkü hiç konuşmadan bu ıssız yerlerde arkanızdan gelmek zorunda olmam ölümden beter. Başıma gelenler yetişmiyormuş gibi bir de dilsizler gibi peşinizden gelmek doğrusu çekilir şey değil.”

“Seni anlıyorum Sanço, pekâlâ, bu dağlarda buldukça istediğin kadar konuşmana izin veriyorum.”

“Dinle beni.” dedi Don Kişot, “Hem kendim hem de senin için bir plan yaptım, kardeşim Sanço.” Ardından da silapşoruna onu Dulcinea’ya bir mektup ulaştırması için Tobosa’ya gönderme niyetinde olduğunu söyledi.

“Üç güne kadar yola çıkmanı istiyorum.” dedi, “Rocinente’yi de alırsın.”

“Çok güzel, efendim.” dedi Sanço, “Ama ben yokken siz ne yapacaksınız?”

“Ben mi? Ben ne mi yapacağım? Roland’ı taklit edeceğim; Güzel Angelica’nın kendini Medoro’ya teslim ettiğini haber alınca kederinden deli oldu ve ağaçları kökten söküp atmaya, kaynakların sularını bulandırmaya, koyun sürülerini tahrip etmeye, çobanları öldürüp kulübelerini yakmaya, kısacası, tarihe yazılacak daha bin türlü delilik yapmaya başladı. Belki de Roland’ın deliliğinden vazgeçerek, şan ve şöhret edinmek için Amadis’in yaptığı gibi halimden şikâyet etmekle yetinirim.”

“Fakat, bunlara ne gerek var, Toboso’lu Dulcinea’nın bir suç işlediğine dair elinizde bir kanıt var mı?”

“İşte, meselenin önemli noktası burası. Eğer gezgin bir şövalye, bir neden yüzünden deli olursa kimse bir şey diyemez, ama nedensiz yere akli-

nı kaçırsa, bu kalbine hâkim olan kadını düşün-  
dürebilir. Fakat bu kadar zaman, sevgilim Dulci-  
nea'dan uzak kalmış olmam buna bir neden teşkil  
edebilir. Ortada böyle akla yakın bir neden var-  
ken, boş yere zaman kaybettirme bana. 'Dulci-  
nea'ya göndereceğim mektubun cevabı gelinceye  
kadar burada deli olarak yaşayacağım. Eğer o ka-  
dın sadaketime layık ise hemen deliliğe ve çile  
doldurmaya son veririm, değilse, sabrederim. Ak-  
lımdayken sorayım, Mambrino'nun miğferini kur-  
tarabildin mi?"

Bu sözleri dikkatle dinleyen Sanço bağırdı:

"Hazin Yüzlü Şövalye, artık sözlerinize inan-  
mayacağım. Söylediklerinize bakılırsa, kazanıla-  
cak kraliyetler ve imparatorluklar, verilecek ada-  
lar ve diğer vaatleriniz efsane türünden yalanlar  
gibi görünüyor. Bir berber leğenine Mambri-  
no'nun miğferi dediğinizi duyduktan sonra bütün  
ümidimi kesmez de ne yaparım."

"Sanço, sen yeryüzündeki silahşorların içinde  
en az akıllı olanısın. Hâlâ farkına varmadın mı?  
Şövalyelerin, bütün hareketleri hayal, delice ve tu-  
haf gelir. Bunlar, gerçekte böyle değilse de, ara-  
mızda bulunan birçok büyücü her şeyin şeklini  
değiştirmekte ve ortalığa zarar saçmakta oldukla-  
rından, sana öyle görünüyorlar. Neyse, şimdilik  
buna ihtiyacım olmadığından senin yanında kal-  
sın. Zaten, eğer Roland gibi çilekeş olmaya karar  
verirsem, bütün zırhlarımı çıkarıp anadan doğma  
çırılçıplak soyunacağım."

Bu sırada diğer kayalardan ayrılmış gibi duran  
dik ve yüksek bir kayanın dibine gelmişlerdi. Çev-  
resi akar-sular, yabancı ağaçlar ve çiçekler ile dolu  
olan bu yer gerçekten çok güzeldi.

Şövalye hemen atından inerek deli gibi bağırdı:

"Tanrım! İşte, çilemi doldurmak için beni mah-  
kûm ettiğin yer. İşte, gözyaşlarımla suyunu çoğal-  
tacağım dere! İşte, kalbimden kopacak feryatlarla  
titreteceğim ağaçların yaprakları, ey sizler, kır  
ilahları! Bir kadının aşkıyla yanan talihsiz bir âşi-

ğın şikâyet ve inlemelerini dinleyin! Ey gecelerimin nuru olan Toboso'lu Dulcinea, talihimin biricik yıldızı, hasretinle inlediğim şu halime acı!"

Bunlarla ve daha birçok tumturaklı sözlerle nefesini bir hayli yorduktan sonra, Sanço'ya gitmek için hazırlanmasını söyledi.

Sanço, "Eşeğimi çalanlara lanet olsun. Sayın efendim, eğer sizin deliliğiniz ve benim de yolculuğum doğruysa, eşeğimin yerine geçmek üzere Rocinante'yi hazırlasak fena olmaz. Çünkü yaya gidip gelmek uzun zaman alır, yürümeye de halim olmadığından başka çare göremiyorum."

"İstedığın gibi yap, Sanço, fakat bütün bu deliliklerimi ve ıstıraplarımı kalbimin sultanına söylemeyi unutma. Ne yapacağıma da dikkat et."

"Şimdiye kadar gördüklerimden daha fazla ne görebilirim ki?"

"Neler mi görebilirsin? Silahlarımı etrafa saçmak, elbiselerimi yırtmak, kayalara başımı çarpmak gibi şeyler yapmam gerekmez mi?"

"Aman efendim, başınızı vururken çok dikkat edin, çünkü burada öyle kayalar var ki, daha ilk vuruşta çileniz hemen sona erer. Hiç merak buyurmayın, ben Senyora Dulcinea'ya yaptıklarınızdan fazlasını söylerim."

"Hakkımdaki iyi niyetlerinden dolayı sana teşekkür ederim. Fakat yaptıklarımın adi bir taklit veya şaka olmadığını iyice öğren, çünkü yalancılık, şövalyelik yasalarına tamamıyla aykırıdır. Onun için atacağım taklaların doğru olması gerekir."

"Peki, ama mektubunuzu çabuk yazıp veriniz, sizi bu çilekeşlikten çabuk kurtarmak isterim."

"Öyle olsun, ama kâğıt olmadığı için, mektubu yaprak üzerine yazarım, sen de onları ilk rastlayacağın köyün hocasına kâğıt üzerine çektirirsin."

"Öyle ama, imza ne olacak?"

"Ünlü şövalye Galya'lı Amadis mektuplarına hiçbir zaman imza atmazdı."

“Öyle olsun, ama sıpalar için yazılacak senedin mutlaka imzalı olması gerekir.”

“Ha, şimdi aklıma geldi, Cardenio'nun sayfaları vardı, onların üzerine yazarım olur biter. Fakat, öyle sanıyorum ki, kendisine gönül verdiğim Toboso'lu Dulcinea okuma yazma bilmez. Babası Lorenzo Corchuelo ve annesi Aldonza Nogales, bu kızı çok çekingen büyütmüşler.”

Bu sözleri işitince Sanço bağırdı:

“Nasıl? Toboso'lu Dulcinea dediğiniz, Lorenzo'nun kızı mı? Ben onu çok iyi tanırım. Biçimli, güzel bir kızdır. Hem de çok güçlü bir sesi vardır. Bir gün babasının tarlalarında çalışan oğlanları çağırmak için köyün çan kulesine çıktı ve öyle bir bağırdı ki, sesi hemen işitildi. Sonra hiç de kibirli değildir, herkes ile şakalaşır ve eğlenir. Doğrusu bu kız için ne yapsanız azdır. Hatta aklınızı büsbütün kaçıracak olsanız bile sizi kimse ayıplamaz.”

“Sanço, çok geveze bir adammışsın vesselam.”

Don Kişot, bunun üzerine aşk üzerine uzun bir nutuk çekti.

“Söylediklerinizin tamamıyla doğru olduğunu kabul ediyorum. Ben eşeğin tekiyim. Ah, fakat bu kelimeyi ne diye telaffuz ettim ki; yine eşeğim aklıma geldi, üzüldüm. Her neyse, mektubu yazın da gideyim.”

Bunun üzrine, bir köşeye çekilen Don Kişot büyük bir sessizlik içinde uzun uzadıya bir şeyler yazdı ve sonra pek beğendiği tumturaklı mektubu Sanço'ya okudu. İmzasının üstüne “Ölünceye kadar kulunuz olacak Hazin Yüzlü Şövalye” ibaresini koydu. Amacı, Sanço eğer mektubu kaybedecek olursa metni hatırlayabilmesiydi.

Don Kişot mektubu okuyup bitirince, Sanço kendinden geçmişçesine haykırdı:

“Ah efendim! Yemin ederim ki şimdiye kadar böyle güzel şeyler duymadım. Doğrusu sizin bilmediğiniz bir şey de yokmuş.”

“Gezgin şövalyeler her şeyden biraz anlarlar.”

“Sözlerinize inanıyorum, şimdi Rocinante’yi hazırlayıp hemen yola çıkmalıyım. Yapacağınız çılgınlıkları seyrederek fazla zaman kaybetmek istemiyorum. O kadar deliliklerinize tanık oldum ki, onları anlatınca zaten fazlasını sormayacaklarına eminim.”

“Sanço, hiç olmazsa anadan doğma soyunayım ve bir iki düzine çılgınlık yapayım da, bunları anlattığın zaman; gözünle görmedin diye vicdan azabı çekmeyesin.”

“Tanrı aşkına senyor, önümde soyunmayın, çok üzülür, ağlarım. Zaten bu gece kaybolan zavallı eşeğim için o kadar ağladım, sızlandım ki başım ağrıdı. Birkaç çılgınlığınızı görmemi istiyorsanız, soyunmadan yapın ve kısa kesin de zaman kaybetmeden beklediğiniz cevabı getireyim. Daha



fazla ağzımı açtırmayın, çünkü açacak olursam artık karışmam.”

“Sanço, anladığıma göre, sen de benden daha akıllı değilsin.”

“Ben o kadar deli değilim, ama biraz sinirli bir adamım. Her neyse, şimdi ben dönünceye kadar ne yiyeceksiniz? Yoksa Cardenio gibi gidip çobanları döverek ellerinden ekmeklerini mi alacaksınız?”

Don Kişot, ot ve yabani meyveyle karnını doyurmaya çalışacağını, ama aslında bir şey yemeyip çile doldurması gerektiğini söyledi. Bunun üzerine Sanço'nun dönüşte burayı nasıl bulabileceği meselesini görüştüler. Don Kişot, yüksek kayaların üzerinden Sanço'nun dönüşünü kollayacağını temin etmekle beraber, silahşorun bir demet saz alarak ovaya çıkıncaya kadar yollara işaret koymasını da kararlaştırıldı.

Sanço, bir miktar saz kestikten sonra, efendisiyle vedalaştı ve ikisi de gözyaşlarını tutamadılar. Silahşor Rocinante'ye binince, şövalye hayvana iyi bakmasını tembih etti. Sanço daha yüz adım uzaklaşmadan geri dönerek efendisine dedi ki:

“Senyor, aslında doğru söylediniz, deliliklerinizi söyleyebilmem için hiç olmazsa bir kısmını görmeliyim. Siz birçok şey yapmak istiyorsanız da, bir deliliğinizi görmem yeterli.”

Don Kişot hemen cevap verdi:

“Ben sana dememiş miydim? Bekle, bu bir dakikalık iştir.”

Hemen bütün giysilerini çıkarıp bir iki defa havaya sıçradı ve iki de takla attı. Başları yerde ayakları havada olduğu sırada Don Kişot'un münasebetsiz yerleri görünmeye başladığından, artık efendisinin deli olduğuna kalbi ve vicdanı rahat olarak yemin edebileceğini anlayan Sanço, daha fazla görmemek için hayvanı sürerek yola çıktı.





Sanço doğru yolu bulunca Toboso yönünde ilerlemeye başladı. Bir süre sonra çarşaf içinde hoplatıldığı hana varmıştı. Çoktan beri soğuk şeyler yemekten bıkmıştı Sanço Panza; oraya vardığında yemek zamanıydı, sıcak bir şey yemek isteğiyle hana yaklaştığında burasının o lanet yer olduğunu anlar anlamaz, kendisini tekrar havaya hoplatıyorlarmış gibi bir hisse kapıldı ve yemek zamanı olmasına rağmen içeri girmeye cesaret edemedi. Tam o sırada, oradan geçen iki kişi Sanço'yu tanır gibi oldular. Biri ötekine dedi ki:

"Rahip efendi, bizim maceracının evindeki kâhya kadının anlattığına göre efendisine silahşor olarak eşlik eden Sanço Panza değil mi bu?"

"Ta kendisi, hem de Don Kişot'un atına binmiş."

Adamlar, şövalyenin kitaplarını inceleyen rahip ile berberdi. Sanço da kim olduklarını hemen anlamıştı. Rahip, Sanço'yu çağırarak Don Kişot'un nerede olduğunu sordu. Silahşor, efendisini bilinmeyen bir yerde bıraktığını, fakat önemli bir işle uğraştığı için, bu konuda açıklama yapamayacağını söylemesi üzerine, berber dedi ki:

"Hayır, hayır, Sanço, madem ki onun atına binmiş bulunuyorsun, efendini öldürerek hayvanını çaldığına hükmederiz, o zaman kabak başında patlar."

"Beni tehdit etmeye kalkışmayın, benim öyle insan öldürecek, mal çalacak adamlardan olmadığımı herkes bilir. Tanrı insanın alnına ne zaman öleceğini yazmıştır. Efendim dağların ortasında çile çekmekle meşgul."

Sanço, daha sonra, başlarından neler gelip geçtiğini ve Lorenzo'nun kızı Dulcinea'ya bir aşk mektubu götüreceğini de anlattı. Berber ile rahip şaşırıp kalmışlardı. Her ne kadar Don Kişot'un deliliği biliniyorduydu da, bu kadarına ihtimal vere-

miyorlardı. Dulcinea'ya yazılmış mektubu görmek istediler. Sanço, mektubu ilk önüne çıkacak köyde temize çektireceğini ve iyi bir kâğıda yazdırması için efendisinden emir aldığını söyledi. Rahibin mektubu temize çekmeyi vaat etmesi üzerine, silahşor elini koynuna sokarak mektupları aradı, ama bulamadı; çünkü efendisinin yanında unutmuştu. Mektupları bulamayınca soğuk terler dökmeye ve saçını sakalını yolmaya başladı. Bunu gören rahip ile berber, sebebini sordular. Sanço, üzgün bir şekilde cevap verdi:

“Bir dakika içinde üç sipa kaybettim, bunlar da en azından bir şato eder.”

Berber, “Sanço, neler söylüyorsun?” dedi.

Bunun üzerine silahşor, eşeğini nasıl kaybettiğini ve olanı biteni ayrıntılarıyla anlattı.

Rahip, bunu yeniden yazdıracağını vaat ederek Sanço'yu teselli etti.

Silahşor, “Öyleyse, Toboso'lu Dulcinea'nın mektubunu unuttuğuma sıkılmam, çünkü hemen bütün metnini ezber biliyorum.” dedi.

“Pekâlâ, bize oku da kâğıda çekelim.”

Berberin bu önerisi üzerine, Sanço, hatırlamak için başını kaşımaya, sağa sola bakmaya ve tırnaklarını kemirmeye başladı. Sonunda şöyle haykırdı:

“Rahip efendi, körolası şeytan aklımı çelmiş, mektubu bir türlü hatırlayamıyorum. Fakat galiba şöyle başlıyordu: ‘Ey asil ve cenabet hanımefendi!’”

Berber, “Hayır, cenabet değil, ‘Ey asil ve âlice-nap hanımefendi!’ olmalı.” dedi.

“Evet, doğru, öyle olacak. Eğer yanılmıyorsam şöyle devam ediyordu: ‘Yaralı, üzgün, uykusuz zat-ı âlinizin ellerinden öper, vefasız güzel!’ Sonra da ona gönderdiği sağlık ve hastalıkla ilgili şeyler söylüyor ve şöyle bitiyordu: ‘Ölünceye kadar kulunuz Hazin Yüzlü Şövalye.’”

Mektubun içeriğini tekrarlariken, pek çok hezeyanlar söyledi. Sonra, efendisine dair bildiği şeyleri hikâye etti, ama handa kendi başına gelen şeyle-

ri anlatmaktan kaçındı. Eğer Dulcinea'dan uygun bir cevap getirecek olursa, aralarında anlaşmışları üzere, efendisinin hemen imparator veya kral olmak için hareket edeceğini ve imparator olunca kendisine ada valiliği verip, çok büyük toprakların varisi olan bir kadınla evledireceğini de ekledi.

Sanço öyle bir ciddiyetle anlatıyordu ki, rahip ile berber bu zavallının zihnini altüst eden Don Kişot'un deliliğinin ne kadar müthiş ve tehlikeli bir şey olduğunu düşünerek üzüldüler. Fakat bunlara itiraz ederek zaman kaybetmek istemediler. Zaten hoşça vakit geçirip gülmüşlerdi. Efendisinin yanında imparator veya hiç olmazsa başpiskopos olabilmesi için sıhhat ve sağlığına dua etmesini kendisine tavsiye ettiler.

Sanço, "Efendimin canı, imparator değil de başpiskopos olmak isterse ben ne yaparım, acaba piskoposlar silahşorlarına ne verirler?"

Rahip cevap verdi:

"Bir mahalle papazlığı veya kilise muhafızlığı verebilir sana, bunların geliri oldukça önemlidir, ayrıca, bir o kadar da ek gelir gelirleri var."

"Fakat bunun için bekâr ve ilim sahibi olmak gerekir, oysa ben hem evliyim, hem de okumam yazmam yok. Bu durumda imparatorluktan vazgeçer de başpiskopos olursa vay halime!"

"Hiç üzülme dostum, biz imparator olması için efendimize yalvarırız."

"Bunun için Tanrı'ya dua edeceğim."

Rahip, "Tam akıllı insanlar gibi konuşuyor ve iyi bir Hıristiyan gibi hareket ediyorsun. Ama şimdi, efendinizi o nafîle çilekeşlikten nasıl kurtaracağımızı düşünmek için hana girelim, zaten yemek zamanı da geldi."

"Siz giriniz, ben girmeyeceğim, sebebini daha sonra söylerim. Ama rica ederim, bana sıcak yemek, Rocinante için de arpa gönderiniz."

Bunun üzerine, rahip ile arkadaşı hana girdiler. Berber Nikolas, biraz sonra, Sanço'ya sıcak yemek

gönlü ve teni her hane vardı. Rahip, Don Kişot'un mizacına pek uygun bir plan hazırlamıştı. Böyle ki: "Rahip, gezgin bir bakire kılığına girecek ve berber Nikolas da kılığını değiştirerek onun se-yisi olacaktı. Don Kişot'a bulunduğu yere giderek, dertli, yardıma muhtaç bakire ondan bir ricada bulunacaktı: Kendisine gideceği yere kadar eşlik etmesini, kötü yürekli bir şövalyenin ona yaptıklarının intikamını almasını, ama maskesini çıkarmasını istememesini, intikamını alıncaya kadar bu konuda bir şey sormamasını rica edecekti. Böylece, şövalyeyi evine götürmeyi tasarlamaktaydılar.



## RAHİP İLE BERBER TASARLADIKLARI İŞİ NASIL BAŞARDILAR?

Berber ile rahip hemen harekete geçmeye karar verdiler. Rahip yeni cübbesini hancının karısına emanet bırakarak, karşılığında bir kadın elbisesiyle bir peçe aldı. Berbere de öküz kuyruğundan takma bir sakal yapıp taktı. Böylece, ikisi de kılık değiştirmiş oldu. Hancı ile karısı bu hazırlıkların se-bebini anladıkları zaman, handa Don Kişot'un ve silahşorunun başından geçenleri bütün ayrıntılarıyla, Sanço'nun gizlemek istediği olay da dahil, anlattılar. Hancının karısı, rahibi kadın kılığına sokmayı başardı, ama rahip başına kadın şapkası geçirmek istemedi, bunun üzerine bir takke geçirdi başına ve yüzünü uzun bir peçeyle örttü. Rahip, şemsiye kadar geniş olan şapkasını giyip katırın üstüne kadınlar gibi yan oturdu. Berber de takma uzun sakalıyla kendi katırına binmişti. Hancı, karısı, Maritornes oradaydılar, onlarla vedalaştıktan sonra yola çıktılar. Maritornes, her ne kadar çok günahkâr bir kızdıysa da, yüreği temizdi, böyle Hıristiyanca bir girişimin başarıyla sonuçlanması için dua etti. Daha elli adım gitmemişlerdi ki, yeni sığılından sıkılmaya başlayan rahip dedi ki:

“Arkadaş, rica ederim şu kılıklarımızı değiştirelim, ben seyis olursam, hiç olmazsa ruhanilik şerefim bu derece zedelenmez, eğer razı olmazsan, Don Kişot’u cehennem zebanilerinin götüreceğini bilsem bile bir adım daha atmam.”

Bu sırada onlara yetişen Sanço, bu karnaval kılıklarını görünce kendini tutamayarak kahkahayı bastı.

Kılıkları değiştirdikten sonra, rahip ne söyleyeceğini berbere öğretti.

Yolda giderlerken, Sanço dağda rastladıkları bir deliyle başlarından geçen şeyleri anlattı, ama çanta ve para hakkında bir kelime bile söylemedi.

Ertesi gün, Sanço’nun yolu bulmak için sazları döktüğü yere geldiler. Rahip ile berber, niçin kılık değiştirdiklerini Sanço’ya anlattılar ve Don Kişot’un yanında kendilerini tanımamazlıktan gelmesini; ayrıca mektubu Dulcinea’ya verdiğini, okuma yazma bilmediği Dulcinea’nın cevabı söz-l olarak gönderdiğini, şövalyeye ilesine son verip gelip kendisini görmesini, bu durumun kendisini çok üzdüğünü söylemesini tembih ettiler. Bunları yapacak olursa, Don Kişot inzivadan vazgeçip imparator veya kral olmak için hemen yola çıkacağına emin olmalıydı. Sanço, bütün bu sözleri aklında tutmak için gözlerini dört açmış dikkatle dinliyordu. Efendisini başpiskoposluktan vazgeirerek imparator olmaya teşvik edeceklerinden dolayı ikisine de teşekkürler etti ve dedi ki:

“Ben sizden önce gitsem ve efendime Dulcinea’nın söylediklerini söylesem, belki oraya kadar zahmet etmenize gerek kalmadan dağlardan iner.”

Sanço’nun bu önerisini uygun buldular ve geri dönünceye kadar kendisini bekleyeceklerini vaat ettiler. Sanço, iki arkadaşını bir akar suyun kenarında birkaç ağaç ile bir iki kayanın olduğu hoş ve güzel bir gölgelikte bırakarak dağların arasında gözden kayboldu.

Sıcak bir ağustos günüydü, ögle geçmiş, saat e gelmişti. Buldukları yerin serin ve oldukça

hoş olması Sanço'nun dönüşünü rahat rahat beklemelerine çok uygundu.

Tam bu sırada güzel sesli bir adamın uzaklarda şarkı söylediğini duydular. Hiçbir müzik aleti olmamasına rağmen, ses kulağa pek hoş geliyor ve insanın ruhunu okşuyordu. Şarkıyı söyleyenin köylü bir çoban olmadığı, sesin oldukça pürüzsüz ve tatlı olmasından anlaşılıyordu.

Bu ıssız yerde böyle güzel bir ses işittiklerine şaşırان rahip ile berber kulak kabarttılar ve dinlediler. Şarkı şöyleydi:

*"Mutluluğumu kim mahvetti? Kibir.*

*Istırabımı arttıran ne? Kıskançlık.*

*Sabırımı tüketen ne? Yoksulluk.*

*Öyleyse, ümit, kibir, kıskançlık ve yoksulluk ile bağdaşmayacak,*

*Istırabıma derman bulunmayacak,*

*Kötü kaderime tek çare, ölüm olacak.*

*Ah samimiyet! Ah muhabbet!*

*Hayalimi yeryüzünde bırakarak uçup gittin,*

*Göklerdeki mutlu ruhların yanına."*

Bu güzel şarkıyı derin bir inleme takip etti. İki arkadaş kendinden geçmiş bir halde şarkının sonunu beklediler, ama artık yakınma ve hıçkırıktan başka bir şey duymadılar. Rahip ile berber ayağa kalkmış, sesin geldiği yöne doğru gidip bu kır şarkıcısını bulmaya karar vermişlerdi. Daha birkaç adım gitmişlerdi ki, bir kayanın kenarında, Sanço'nun tarif ettiği Cardenio'yu davranış ve kıyafetinden tanıdılar. Cardenio başını önüne eğmiş, derin düşüncelere dalmıştı. Rahip yavaşça yanına gitti ve ondan bu vahşi dağlarda sürdüğü tehlikeli hayata son vermesini oldukça nazik bir şekilde rica etti. Cardenio o anda delilik nöbetinde değildi, akli başındaydı. Karşısındaki adamların bu yörenin insanları olmadıklarını kıyafetlerinden anlamıştı. Kendileriyle konuşmaya başladı; bu ıssız

dağlarda sefil ve perişan sürünmesinin nedeninin başından geçen büyük bir felaket olduğunu söyledi; eğer isterlerse, hazin hikâyesini anlatmaya hazır olduğunu bildirdi. Rahip ile berber teşekkür ederek, dinlemeye hazır olduklarını söyleyince, zavallı adam başından geçenleri anlatmaya koyuldu. Hikâyeye, Don Kişot'a anlatırken kesintiye uğradığı yerden anlatmaya devam etti:

Luscinda'dan aldığı mektubu Don Fernando okumuş. Babasına arabuluculuk yapması için ricada bulunmaya cesaret edemediğinden, kızın babasına gidip Luscinda ile evlenmek istediğini söylemesini Fernando'dan rica etmiş. Fernando bu teklifi kabul etmiş, ama Luscinda'yı kendisi için istemeye karar verdiğinden, Cardenio'yu bir süre oradan uzaklaştırmak istemiş. Bu amacını gerçekleştirmek için altı beygir satın alarak bunları babasının çiftliğine götürmesi ve kendisine de bir miktar para getirmek için yola çıkmasını söylemiş. Cardenio, Luscinda'dan ayrılırken çok üzüntü duymuş ve kendisine sadık kalacağını tekrarlamış.

İşini bitirdikten sonra hemen dönmek için Fernando'nun büyük kardeşinden izin istemişse de, bir sürü sebep göstererek izin geciktirilmiş. Bu, Fernando'nun zaman kazanmak amacıyla önceden hazırladığı bir oyundan başka bir şey değilmiş. Fakat, aradan dört gün geçtikten sonra, Cardenio, Luscinda'dan aldığı bir mektupla her şeyi haber almış olduğundan artık izin filan almaya gerek görmeden hemen yola çıkmış.

Luscinda'nın yazdıklarına göre, Fernando kendisiyle evlenmek üzere babasına müracaat etmiş ise de kız Fernando ile evlenmekten ise ölümü tercih etmektedir. Cardenio şehire gelince zaman kaybetmeden kızın evine gider. Gelinlik elbisesini giymiş olan kız, Fernando'nun ihaneti ve babasının paraya karşı olan hırsı ile kendisini feda ettiklerini, fakat sözle reddetmeyi başaramazsa, göğ-

sunae sakladığı bir hançeri bu işe son vereceğini Cardenio'ya temin eder, o da gizlice düğüne geleceğini ve eğer kız hançeriyle bu işi başaramazsa kılıcı ile müdahale edeceğini söyler.

Cardenio, düğün gürültüsü içinde bulunur Luscinda'nın evine gizlice girmeyi başarır. Bir perdenin arkasına saklanır ve gelin, güvey, kızın ana ve babası ile birçok davetlinin odaya girdiklerini ve Luscinda'nın papazın sorusuna "evet" diye cevap verdiğini işitir. Bunun üzerine kalbi nefret ile dolu halde intikam amacıyla saldıracağı sırada Luscinda'nın düşüp bayılması ve koynundan küçük bir kâğıt parçasının ortaya çıkması, Cardenio'yu derin bir keder içinde bırakmıştı. Düğün evinde herkes birbirine girmiş ortalık karışmıştı. Bundan istifade eden zavallı âşık bulunduğu yerden çıkarak bir katıra atlamış ve içini keder ve hüznü dolu bir halde bu ıssız ve vahşi dağlara çekilmişti.

Cardenio'nun başından geçen bu hazin şeylerden üzüntü duyan rahip onu teselli etmeye kalkıştığı sırada buldukları yerden pek uzak olmayarak bir yerden şikâyet dolu inlemeler duymaya başladılar. Kulak kabarttılar ve şu sözleri duydular:

"Ey yüce Tanrım! Acaba kederle dolu olan bu vücudu gizlice örtecek mezarı bu ıssız yerlerde bulabilecek miyim? Evet, eğer bu vahşi dağlardaki derin sessizlik bana ihanet etmezse, bunu ümit etmeye cesaret ediyorum. Ah! Bu dertli halimde sıkıntılara, ıstıraplarıma ve başıma gelen felaketlere hiçbir çare bulamayacak olan insanoğluna, şu yalçın kayaları ve dikenli çalılıarı ne kadar tercih etsem azdır; çünkü dertli gönlümden koparılmış şikâyetlerin göklere yükselmesine ancak onlar müsaade etmiyor mu?"

Papaz ile yanındakilerin kulaklarında çınlayan bu yanık feryat, felakete uğrayan talihsizin pek uzakta olmadığını işaret ediyordu. Bunun üzerine hemen aramaya koyuldular. Daha yirmi adım gitmemişlerdi ki, bir kayanın dibinde akan berrak bir



suda ayaklarını yıkayan köylü kılığında bir delikanlı gördüler. Başını önüne eğmiş olduğu için yüzünü pek fark edemediler. Fakat başlığı altından omuzlarına dökülen uzun sırma saçlarından ve berrak suya yansıyan kar gibi beyaz ve saf teninin renginden erkek kılığına girmiş genç bir kız olduğunu anladılar. Papaz ve yanındakileri gören meçhul kız, önce korkuya kapılarak kaçmak istedi, fakat yüzlerinden samimi insanlar olduklarını anlayınca yanlarına gelip oturdu.

Çoban kılığına girerek bu vahşi ve ıssız yerlere sığınmış olan bu çaresiz, Endülüs eyaletinin tanınmış simalarından Dük dö Ricardo'nun adamlarından birinin kızıydı. İsmi Dorotea olan bu genç ve güzel kıza Dükün küçük oğlu Fernando âşık olmuş, bir süre peşinde dolaşmış ve nihayet Dorotea'nın yatak odasına bakan hizmetçi kızı kandırarak bir gece gizlice Dorotea'nın yatak odasına girmiş ve kızın bütün karşı koymalarına rağmen kendisini alacağına yeminler ederek odada kalmayı başarmıştı. Sabah daha güneş doğmadan kızın odasından, geldiği gibi kimseye görünmeden sıvışan Fernando, Dorotea'nın aşkını ve kendi vaadini unutarak bir daha dönmemiş.

Aradan çok zaman geçmeden, Fernando'nun başka bir yerde Lusinda isminde bir kızla evlendiğini haber alan zavallı Dorotea, artık Fernando'nun verdiği sözden ümidini keserek ve halinden utanarak, yanına bir uşak alarak katıra atladığı gibi kaçmıştı. Bir süre sonra, uşak kırların ıssızlığından ve kızın yalnızlığından yararlanarak, kıza tecavüz etmeye yeltenmiş, fakat Dorotea bu kötü niyetli adamı bir uçurumdan aşağı yuvarlayarak elinden kurtulmayı başarmış. Bunun üzerine kılığını değiştirerek bir süre yol aldıktan sonra bir köylünün yanında çoban olmuş. Bu köylü günün birinde Dorotea'nın kadın olduğunu farkedince, o da uşak gibi kötü niyetler beslemeye başlar, işte o

zaman ne yapacağım şaşırın kızcağız bu kötü adamın elinden kurtulmak için kaçıp bu vahşi, fakat sakın yere sığınır.

İşte, ayaklarını yıkarken kötü talihinin bir cilvesi olarak papaz ile arkadaşları tarafından görülmüş ve kadın olduğu meydana çıkmıştı.

Dorotea başından geçenleri anlatırken, Cardenio birkaç kez sözünü keserek kendisini tanıdığını söylemiş ve ben Cardenio'yum, beni hatırlarsınız demişti. Cardenio'yu hemen tanıyan kız, ikisinin de Fernando'nun ihanetine kurban gittiklerini ilave etmişti.

Dorotea, hikâyesinin Luscinda ile Fernando'nun evlenmelerine ait kısmını anlatırken, Luscinda'nın üzerinde bulunan bir kâğıtta, kendisinin Don Fernando'nun karısı olamayacağını, çünkü önceden Cardenio'ya evlenme vaadinde bulunduğu yazılı olduğunu ve bu yüzden öfkeye kapılan Fernando'nun Luscinda'yı öldürmek istediğini fakat etrafındakilerin buna engel olduklarını söylemişti. Bu olay üzerine, Fernando'nun evden çıkıp gittiğini ve o gece Luscinda'nın bilinmeyen bir yere kaçarak ana ve babası ile yakınlarını merak ve endişe içinde bırakmış olduğunu da ekledi sözlerine.

Dorotea'nın başından geçen bu hazin şeyler dinleyenleri üzüntü içinde bıraktı. Rahip onları teselli etmeye uğraştı ve kendisiyle beraber gelmelerini, Don Fernando'yu arayıp bulacağını ve her şeyi yoluna koyacağını vaat etti.

O zamana kadar sesini çıkarmamış olan berber Nikolas, bu ıssız dağlara gelmelerinin sebebini anlatmaya başlamıştı. Don Kişot'un çok garip olan deliliğinden bahsederek, şövalyenin silahşoru Sanço'yu onu kandırıp getirmesi için yola çıkardıklarını da söyledi. Berberi dikkatle dinleyen Cardenio, tam o sırada şövalye ile aralarında geçen kavgayı hayal meyal hatırladı ise de bunun sebebini bir türlü çıkaramadı.

Bu sırada Sanço'nun sesi işitildi. Silahşor, onları bıraktığı yerde bulamayınca bağırarak aramaya çıkmıştı. Hepsi Sanço'nun yanına koştular ve şövalyenin ne halde olduğunu sordular, o da efendisini açlıktan yarı ölmüş bir halde Dulcinea'sı için ah ve vah ederken bulduğunu üzülererek söyledi ve sözlerine şunları da ekledi:

"Bu vahşi dağları terk ederek hemen Toboso şehrine gelmesini Dulcinea'sının emrettiğini kendisine bildirdim. Fakat huzuruna çıkmadan önce, buna hak etmek için birkaç kahramanlık daha göstermesi gerektiğinde ısrar ediyor. Efendim, bu durum biraz daha devam edecek olursa, imparatorluğa değil kendisine layık görmediğim başpiskoposluğa bile kavuşamayacak. Bu yüzden, onu bu dağlardan alıp götürmek için ne yapılacak ise acele yapılmalıdır."

Papaz, endişeye kapılmamasını, Don Kişot'u bu dağlardan mutlaka kurtaracağını söyledi.

Sonra, Don Kişot'u delilikten kurtarmak, evine götürmek için berber ile birlikte tasarladıkları şeyleri Dorotea ile Cardenio'ya da anlattı. Dorotea, mahzun ve üzgün kız rolünü hepsinden iyi oynayacağını, çünkü pek çok şövalyelik kitabı okumuş olduğundan bu gibi rollere vakıf bulunduğunu, zaten gereken kadın elbiselerinin torbasında mevcut olduğunu söyledi.

Hiç vakit harcamadan yola çıktılar. Akşam üzeri Sanço'nun şövalyeyi bıraktığı kayalıklara vardıkları zaman, onu giyinmiş fakat silahları ile zırhlarını takmamış bir durumda buldular. Şövalye görününce, Sanço'nun uyarısı üzerine Dorotea katırını kamçıladi ve uzun sakallı seyisi rolünü oynayan berber de hızla yürümeye başladı. Don Kişot'un yanına geldikleri zaman seyis katırı tutarak, Dorotea'yı yere indirdi. Genç kız hemen koşarak kahramanımızın önünde diz çöktü. Şövalye kızı kaldırmak için boşa uğraşıyordu, Dorotea ayağa kalkmadan şunları söyledi:

“Ey kahraman ve muzaffer şövalye! Zulüm ve haksızlığa uğramış kadınların en talihsizi olan bir genç kıza yardım ederek şan ve şerefınızı arttırmayacak olursanız, hiç ayağa kalkmayacağım.”

Don Kişot, “Güzel bayan, eğer kalkmazsanız, bir kelime bile söylemeyeceğim. İsteklerinizi de dinlemeyeceğim.” diye karşılık verdi.

“Ben de, ricamı kabul etmezseniz ayağa kalkmayacağım.”

“Eğer istekleriniz, kralımın ve vatanımın yararına, kalbimin ve özgürlüğümün sahibesine zararlı değilse kabul ederim.”

“Hayır, senyor hazretleri, bütün bu söylediklerinizde zarar verecek hiçbir şey yok.”

O sırada Sanço efendisinin kulağına fısıldadı:

“Haydi efendim, haydi, istenilen şeyi yapabilirsiniz; bayağı bir devi öldürmekten ibaret, sizden bunu rica eden de, yüce prenses Micomicona’dır, büyük Etiyopya Micomicon krallığının kraliçesi.”

Don Kişot cevap verdi:

“Kim olursa olsun, ben vicdanımın bana emrettiği şeyi yaparım.” Genç kıza dönerek, “Rica ediyorum, ayağa kalkınız, istediğinizi kabul ediyorum.” dedi.

“Yüksek vicdanınızdan beklediğim şey, Tanrı’nın ve insanların bütün yasalarına aykırı olarak hükümetimi elimden almış bulunan hainden intikamımı alıncaya kadar benimle beraber gelmeniz ve kimsenin ricasını kabul edip, hiçbir işe teşebbüs etmeyeceğinizi vaat etmenizdir.”

“Bu teklifinizi kabul etmiş olduğumu tekrarlarım. Onun için artık hüznün ve kederinizi def ederek ümitlerinizi kuvvetlendirebilirsiniz. Hemen işe başlayalım, çünkü herkesçe bilindiğine göre en büyük tehlike gecikmedir.”

Kız, Don Kişot’un elini öpmek istedi ise de, şövalyelik yasalarına bağlı olan kahramanımız buna izin vermeyerek kızı ayağa kaldırdı ve muhabbet-

le göğsüne basarak alnından öptü. Sonra Sanço'ya dönerek, Rocinante'nin kolonlarını sıkmasını ve zırhlarıyla silahlarını getirmesini emretti. Her şey hazır olunca, "Haydi, şimdi yola çıkalım ve bu büyük prensesin imdadına koşalım." dedi.

Berber diz çökmüş bir durumda gülmek için kendini zor tutuyor, öte yandan her şey ortaya çıkar da rezil oluruz korkusuyla takma sakalını düşürmemeye gayret ediyordu. Don Kişot'un harekette geçtiğini görünce hemen doğrularak şövalye ile birlikte kızın katıra binmesine yardım etti. Don Kişot, Rocinante'ye atlamış, berber de eşeğine binmişti; zavallı Sanço da kaybettiği eşeğini acı acı yad ederek kafilenin peşi sıra gidiyordu.

Çalıların arkasına gizlenmiş olan rahip ile Cardenio, bu tuhaf manzarayı seyrediyorlar, onlara katılmak için nasıl hareket edeceklerini düşünüyorlardı. Pek akıllı bir adam olan papaz sonunda buna bir çare buldu. Bir makas ile Cardenio'nun sakalını kesti ve cüppesini ona giydirdi, kendisi yalnız iç elbisesiyle kalmıştı.

Kafile daha yola çıkmadan arkadaki patikalardan acele ile geçerek ovaya çıktılar. Biraz sonra, Don Kişot ile arkadaşları kendilerine yetişmişlerdi. O zaman, papaz şövalyeye yaklaşarak, onun kim olduğunu tanımaya uğraşıyormuş gibi baktı durdu, kollarını açarak bağırdı:

"Ey şövalyeliğin ve kibarlığın timsali, zulme uğramışların koruyucusu, sevgili hemşehrim Don Kişot, nasıl oldu da seni buralarda buldum? Ulu Tanrı'ya şükür ki sana kavuştum."

Bu sözleri söylerken Don Kişot'un sol dizine sarılıyordu. Şaşkın bir halde rahibe bakan kahramanımız onu tanır tanımaz atından inmek istedi, fakat papaz buna engel olunca dedi ki:

"İzin verin Rahip, zat-ı âliniz gibi muhterem bir kişi yaya giderken benim at üzerinde bulunmam uygun olur mu?"

Rahip, "Buna asla razı olamam, ancak refakatimizdeki beyler izin verirlerse, hayvanlarının arkasına binebilirim." dedi.

"Eğer prenses hazretleri razı olurlar ise, seyisi katırının eyerini size bırakabilir."

Prensес sözlerini keserek, "Seyisim nazik bir adamdır; bir rahip yaya giderken kendisinin hayvan üzerinde bulunmasına hiçbir zaman razı olmaz." diye karşılık verdi.

Nikolas Usta, "Elbette razı olmam." diyerek hemen yere atladı ve papaz da ricaya meydan vermeden hayvana bindi. Böylece, Don Kişot, prenses ve rahip hayvan sırtında, berber, Cardenio ve Sanço yaya olarak yollarına devam ediyorlardı.

Don Kişot, Dorotea'ye dönerek, "Prensес hazretleri, hangi yoldan gitmeyi arzu ediyorsanız oradan gidelim." dedi.

Kızın cevap vermesine meydan vermeden söze karışan rahip, "Madem ki Micomicon Krallığı'na gidiyoruz, Kartajen yolunu tutarız." dedi. "Prensес hazretleri de oradan gemiye binerler. Bu takdirde bizim kasabadan geçeceğiz demektir."

Bunun üzerine prenses Don Kişot'u methetmeye, cesaret ve yiğitliğinden bahsetmeye başladı; kahramanımız da kıza teşekkür etti; sonra da rahibe dönerek dedi ki:

"Buralarda böyle hafif bir elbise ile dolaşmanızın sebebi nedir acaba?"

Don Kişot ile mahkûmlar arasında geçen şanlı olayı Sanço'dan öğrenmiş rahip cevap verdi:

"Bundan çok önce Amerika'ya göç etmiş akrabamdan birinin bana gönderdiği önemli miktarda parayı almak üzere şu genç ile birlikte Sevilla'ya gidiyorduk. Şurada dört kişinin saldırısına uğradık. Bizi adamakıllı soydular ve bu halde bıraktılar. İşin garip tarafı, civarda dolaşan rivayetlere göre bizi soyanlar kürek mahkûmları imiş. Kendilerini muhafızlarının elinden kurtaran adam da cesurmuş, fakat bu adam hiç şüphesiz akıllı biri değilmiş, belki de ötekiler gibi haydudun biriy-

miş. Öyle ya, kurdu koyunların, tilkiyi de tavukların arasına salıvermişse, o halde vicdansız bir adam demek oluyor.”

Rahibin her sözünde renkten renge giren şövalye, kürek mahkûmlarını kendisinin kurtardığını söylemeye bir türlü cesaret edemiyordu.

Rahip devam etti:

“İşte, bizi soyanlar o haydutlardı, ne yapalım, suçlarının cezasını çekmelerine engel olanın Tanrı günahlarını affetsin.”

Rahip sözünü henüz bitirmişti ki, Sanço söze karışarak bağırdı:

“Rahip efendi, size yemin ederim ki, o iş efendimin marifetidir. Bunların kötü insanlar olduğunu, yaptığı işin doğru olmadığını kendisine önceden söyledim.”

Don Kişot sert bir sesle cevap verdi:

“Hay ahmak hay, yollarda rastladıkları zavallıların suçlarından ötürü mü, yoksa yetenekleri yüzünden mi o halde olduklarını araştırmak şövalyelerin görevi değildir. Şövalyelerin yapacağı şey, onların derdine ve ıstırabına çare bulmaktır. Ben, birçok zavallının tesbih taneleri gibi bir zincire sefil ve perişan bir halde dizilmiş olduğunu gördüğüm zaman dinimin emrettiğini yaptım. Rahip efendinin sayın şahsiyetleri müstesna, her kim yaptığımı kötü görecektirse ona karşı kılıcımı kullanacağım.”

Bu sözleri söyleyerek başındaki miğferin siperini indirdi ve üzengileri üzerinde doğruldu. Sevimli ve çekici olduğu kadar da nükte sahibi olan Dorotea bu eğlenceden geri kalmak istemedi ve biraz eğlenmek amacıyla Don Kişot’a dedi ki:

“Senyor şövalye, bana ettiğiniz vaadi lütfen aklınızdan çıkarmayın. Vaadinize göre benim işimi başarmadan başka hiçbir işe kalkışmaya hakkınız olmayacaktı. Eğer mahkûmları sizin kurtardığınızı bilmiş olsaydı, rahip efendi bir kelime bile söylemez, dilini üç defa ısırırdı.”

Rahip söze karışarak, "Buna yemin ederim, hatta bıyıklarımı yolacaklarını bilsem bile ses çıkarmazdım." dedi.

Tam bu sırada, yolları üzerinde eşeğe binmiş bir adamın kendilerine doğru geldiğini gördüler. Adam yaklaştığı zaman bunun çingene kılığında olduğunu fark ettiler. Bir eşek gördüğü zaman hayvanı dört gözle takip eden Sanço, bu adama bakar bakmaz bunun Gines Pasamonte ve bindiği hayvanın da kendi eşeği olduğunu hemen anladı. Pasamonte, eşeği satmak amacıyla kılık değiştirmişti. Sanço kendisini tanır tanımaz gür bir sesle haykırdı:

"Vay hırsız Gines, hırsız, alçak, malımı iade et, hayatımı ve neşemi iade et, sana ait olmayan şeyi bırak da şuradan def ol."

Bu kadar sövüp saymaya hiç gerek yoktu. Çünkü Gines Sanço'yu görür görmez hayvandan aşağı atlayarak var gücüyle kaçtı ve aniden gözden kayboldu.





Eşğine kavuşan Sanço hayvanı kucaklayarak, "Nasılsın bakalım arkadaş?" diyor, sanki insanmış gibi başını okşuyor ve gözlerini öpüyordu.

Herkes, eşğini bulduğu için Sanço'yu tebrik ediyordu. Don Kişot, silahşorunu tebrik etmekle beraber, üç sıpaya dair olan vaadini yineledi.

Şövalye, Sanço ile görüşmesine devam ediyordu:

Pınar başında öğle yemeğini yedikten sonra kafile tekrar yola koyuldu ve kayda değer bir olaya rastlamadan ertesi günü Sanço'nun korktuğu hana vardılar. Sanço önce hana girmek istemedi, ama sonra razı olmak zorunda kaldı. Don Kişot ile silahşorunu gören hancı gülerek kendilerini karşıladı. Hancının karısı ile Maritornes de koşup geldiler. Şövalye ağır ve ciddi bir tavırla kendisine bu defa daha iyi bir yatak hazırlamalarını istedi. Hancı, eğer para verirse prenseslere layık bir yatak hazırlanacağını söyledi.

Don Kişot'un razı olması üzerine, daha önce de yatmış olduğu yerde kendisine güzel bir yatak hazırladılar. Yorgun ve bitkin olan şövalye hemen yatağına girdi. Don Kişot yattıktan sonra hancının karısı, Nikolas Usta'nın takma sakalına yapışarak dedi ki:

"Artık bu sığır kuyruğunu daha fazla sakal diye kullanmanıza razı değilim. Bunun üzerine taktığım kocamın tarağı hâlâ yerlerde sürünüyor; bu kadarı da olmaz."

Hancının karısı her ne kadar kuyruğa var gücüyle asılıyor ise de berber sakalını vermeye bir türlü yanaşmıyordu. Sonunda rahip müdahale ederek artık bu kılığa gerek kalmadığını, kuyruğu iade etmesini Nikolas'a söyledi. Eğer şövalye ya da seyisi ne olduğunu sorar ise, kendilerini karşılamak üzere prenses tarafından Micomicon Kraliyetine gönderilmiş olduğu söylenecekti.

Bunun üzerine, kuyruk ve Don Kişot'u kurtarmak için iğreti olarak aldıkları elbiseler sahiplerine iade edildi. Bütün han halkı Dorotea'nın güzelliğiyle zarafetine hayran olmuştu. Rahip öğle ye-

meğini hazırlatmakla meşgul olduğu sırada, hancı da bu defa artık parasını alacağını düşünerek seviyordu. Don Kişot'un yemekten ziyade dinlenmeye ihtiyaç duyduğunu gün gibi aşikâr olduğundan kendisinin uyandırılmamasına karar verildi.

Öğle yemeğinde hancı, karısı, kızı ve hatta Maritornes de vardı. Yemek sırasında Don Kişot'un tuhaf deliliğinden ve kendisini kurtarmayı nasıl başardıklarında söz ediliyordu. Hancının karısı, katırcı ile Don Kişot arasında cereyan etmiş olan macerayı anlattığı sırada, Sanço'nun orada bulunmadığını görerek, Sanço'nun nasıl havaya hoplatılmış olduğunu da anlattığı zaman herkes kahkahayı attı.

Sonra, söze başlayan Rahip, Don Kişot'un okuduğu şövalyelik kitapları yüzünden çıldırdığını söyledi. Hancı söze karışarak dedi ki:

"Nasıl olur, bana kalırsa dünyada şövalyelik kitaplarından daha güzel hikâyeler olamaz. Ben de bu kitaplardan bir iki tane var ki, yalnız benim değil herkesin hoşuna gidiyor. Ürün zamanında çiftçilerden birçoğu burada kalır, aralarında okumayı bilenler de çıkar. Bunlardan biri okumaya başlayınca, otuz kişi çevresini sarar ve zevkle dinleriz. Gezgin şövalyelerin birbirlerine vurdukları o dehşetli darbeleri duyduğum zaman içimden onlar gibi yapmak gelir."

Hancının karısı kocasının sözünü keserek, "Ben de öyle..." dedi, "Çünkü siz bu hikâyeleri dinlediğiniz zaman, o derece dalıyorsunuz ki bağırmayı unutuyorsunuz, ben de rahat ediyorum."

Maritornes de söze karıştı:

"Doğrusu ben de bu gibi hikâyeleri çok seviyorum."

Rahip hancının kızına dönerek, "Ya siz genç hanım! Bunlara ne dersiniz?" diye sordu.

Kız cevap verdi:

"Senyor, babamın hoşuna giden o kılıç darbeleri benim hoşuma gitmiyor. Şövalyelerin sevgili-

lerinden uzak oldukları zaman ettikleri şikâyetleri tercih ediyorum. Bazen de hallerine acıyarak ağlıyorum.”

Dorotea genç kıza, “Eğer...” dedi, “O şövalyeler sizin için ağlayacak olsalardı, merhamete gelir miydiniz?”

“Ne yapacağımı bilmiyorum, fakat o kadınlar o kadar nazlanacak yerde şövalyelerle evlenseler daha iyi ederler.”

Hancı kadın kızına, “Sus bakalım, küçük!” dedi. “Herkes de bu konuda çok şeyler biliyorsun sanacak. Genç kızların bu gibi konularda konuşması uygun değildir.”

“Ama madem ki bu saygıdeğer senyor soruyor, ben de cevap vermek zorundayım.”

Bu sözler üzerine Rahip hancının kitaplarını görmek istedi. Hancı küçük bir sandık getirdi ve içinden üç dört adet büyük kitap çıkardı. Rahip bu eserleri görünce bir kısmının İspanya tarihine ait doğru kitaplar, diğerlerinin ise şövalyelik hakkında yazılmış uydurma şeyler olduğunu söyledi. “Keşke bizim kâhya kadın burada olsaydı”, diyerek hancıya döndü ve, “Aziz kardeşim...” dedi, “Bunların bir arada bulunması doğru değil. Bazıları bir sürü yalandan ibaret, halbuki ötekiler ciddi ve yararlı eserler.”

Hancının yalan romanlara içten inanmış olduğunu gören Rahip, “Bu konuda, siz de Don Kişot’dan aşağı değilmişsiniz.” diyerek gülümsedi.

Bu arada, Sanço, efendisinin yattığı yerden çıkıp geldi ve korku içinde bağırmaya başladı:

“Yetişin efendiler, görülmemiş bir savaşa girişmiş olan efendime yardım edin. Prenses Micomicona’nın düşmanı olan deve öyle müthiş bir kılıç darbesi indirdi ki, başını şalgam gibi yere yuvarladı.”

Rahip, “Ne söylüyorsun be? Aklını mı kaybettin Sanço? Dev buradan iki bin fersah mesafede bulunuyor, bu nasıl olur?”

Aynı anda yandaki odadan büyük bir gürültü işitiliyordu. Don Kişot şöyle bağırıyordu:

“Kıyırdama canavar, hain, haydut, işte elime geçtin, kılıcımdan kurtulamazsın!”

Duvarlara müthiş kılıç darbeleri indiriyordu. Sanço sızlanıyordu:

“Neden burada duruyorsunuz? Giriniz efendiler. Ya savaşanları birbirinden ayırınız! Ya efendime yardım ediniz. Fakat artık yardıma da gerek kalmadı galiba, çünkü dev geberdi, şimdi Tanrı’ya karşı günahlarının hesabını veriyor. Yere akan kanlarını gördüm. Büyük bir şarap tulumu kadar olan kafası da bir tarafa düştü.”

Bu sözler üzerine yerinden fırlayan hancı,

“Don Kişot mudur, Don Şeytan mıdır ne kara katırdır bu herif, eğer yatağının başucunda asılı duran şarap tulumlarına hücum etmedi ise başımı kessinler. Bu budala herifin kan sandığı da tulumlardan akan şaraptır.”

Bunun üzerine herkes şövalyenin bulunduğu odaya koştu. Don Kişot çok tuhaf bir kılıktaydı. Ancak kalçalarının yarısına kadar inen bir gömlek vardı üstünde. Uzun ve kıllı bacakları kir içinde idi. Sol koluna yorganı dolamış, sağ elinde de sağa sola salladığı kılıcı vardı. Sanki gerçek bir devle savaşıyormuş gibi etrafa tehditler savuruyordu. İşin asıl tuhaf tarafı, gözlerinin hâlâ kapalı olmasıydı. Çünkü devle dövüştüğünü rüyasında görüyordu. Zihni maceralarla o derece dolmuştu ki, kendisini Micomicon ülkesine varmış ve düşmanı ile savaşa girişmiş sanıyordu. O hızla, düşmana vuruyorum diye şarap tulumlarına saldırmış ve odanın içini tamamıyla şarap içinde bırakmıştı.

Hancı uğradığı zararın farkına varınca, Don Kişot’un üzerine şiddetle atıldı ve yumruklamaya başladı; eğer rahip ile Cardenio araya girip şövalye ile hancıyı ayırmamış olsalardı, dev savaşı tam o zaman başlayacaktı. Bütün bunlara rağmen uykusundan uyanmayan şövalyenin üzerine bir kova su dökmeselerdi, uykusuna devam edecekti.

Bu sırada odaya giren Dorotea koruyucusunu yarı çıplak bir halde görünce savaşı izlemeden çe-

kildi. Sanço ise devin kafasını arayıp duruyordu, ama bütün araştırmalarına rağmen bulamayınca bağırdı:

“Artık anladım, bu handa her şey büyü. Zaten geçen sefer yemiş olduğum yumruk ve tekme-lerin kimden geldiğini de bir türlü anlayamamış- tım. Şimdi de devin kafası yok oldu, bulamıyo- rum.”

Hancı cevap verdi:

“Tanrı’nın akıllısı! Neler söylüyorsun, senin gördüklerin benim delinmiş olan tulumlarımdan akan şarap, bu tulumları delen adamın da ruhu öyle delinsin!”

Sanço, ‘Eğer devin kafasını bulamazsam, kont- luğum suya düşmüş tuz gibi eriyip gidecek.’ diye dövünüp duruyordu. Şövalyenin saçma vaatleri silahşorunun aklını o kadar karıştırmıştı ki, artık efendisinden aşağı kalır yanı yoktu.

Hancı, bu durumu gördükçe öfkesinden kudu- ruyordu. Bu kez borçlarını ödemededen bir yere gi- demeyeceklerine yeminler ediyor, hatta üstelik se- bep oldukları zararları da tazmin etmeleri gerekti- ğini bağırarak söylüyordu. Rahip, Don Kişot’u tes- kin etmek için ellerinden tutunca, şövalye kendisi- ni prenses Micomicona’nın huzurunda sanarak diz çöktü ve, “Ey yüksek kadın, düşmanınız olan o sefil mahlukun hesabını gördüm, artık rahatça ülkenize dönebilirsiniz. Sözümü yerine getirmiş olduğumdan dolayı bu günden itibaren serbest bulunuyorum.” dedi.

Sanço da bir taraftan mırıldanıp duruyordu:

“Ben size demedim mi, ben sarhoş değilim, ba- kın efendim dev tepeledi, ben de kontluğu kazan- dım.”

Efendisiyle seyisinin bu halini görenler kendi- lerini gülmekten alamıyorlardı. Yalnız gülmeyen birisi varsa o da hancı idi.

Arkadaşları Don Kişot’u zor bela yatağına ya- tırdılar. Şövalye yorgun ve bitkin bir haldeydi. Sonra, devin kafasını bulamadığından dolayı son

derece üzüntü içinde bulunan Sanço'yu teselli ettiler. Uğradığı zararlar yüzünden öfkelenen hancıya, rahip, bütün zararlarını karşılayacağını söyleyince ortalık biraz yatıştı.

Dorotea heyecan içinde olan Sanço'yu bir kenara çekerek dedi ki:

“Bak Sanço, madem ki efendim düşmanım olan devin kafasını keserek beni kurtardı. Ben de tahta çıkar çıkmaz sana ülkemin en iyi kontluğunu vereceğimi vaat ediyorum.”

Zavallı Sanço devin kafasını bulamamış olmasının sebebini hanın büyüğü olmasından ileri geldiğini iddia edip duruyordu.



## HANDA CEREYAN EDEN DİĞER OLAY

Bu sırada, hanın kapısı önüne çıkmış bulunan hancı bağırdı:

“İşte bir alay yolcu geliyor, işimiz iş demektir.”

Cardenio sordu:

“Nasıl yolcular?”

“Yüzlerinde siyah maskeler, ellerinde mızrak ve kalkanlar bulunan dört atlı, beyazlara bürünmüş peçeli bir kadın, arkalarında da iki yaya hizmetçi var.”

Rahip, “Uzaktalar mı?” diye sordu.

Hancı, “Hayır efendim, işte geldiler.” diye cevap verdi.

Bunun üzerine, Dorotea hemen peçesini indirdi. Cardenio da Don Kişot'un odasına çekildi. Dikkatli davranan genç kız ile Cardenio'nun bu hareketlerinden biraz sonra, hallerinden kibar kimseler oldukları anlaşılan atlılar hayvanlarından indiler. İçlerinden biri peçeli kadını hayvanından indirek, Cardenio'nun saklandığı odanın önünde bulunan bir sandalyeye oturttu. Daha hiçbiri maskesini çıkarmamış ve bir kelime bile söylememişken pe-

çeli kadın çok yorgun kimselere özgü bir tavırla kollarını iki tarafa salıverip bir ah çekti.

Hayvanları ahıra götüren hizmetçileri takip eden rahip kendilerinden bu tuhaf kılıkta gelenlerin kimler olduğu hakkında bilgi edinmek istediysede de fazla bir şey öğrenemedi.

Yolcuların hizmetine gireli pek az bir zaman olduğunu ve bunların yolda hiç konuşmadıklarını, Endülüs'e gideceklerini söyledi.

Bunun üzerine rahip, Dorotea'nın yanına döndü. Genç kız peçeli kadının inlemelerine üzülmüş, yanına yaklaşmış ve bir isteği olup olmadığını sorup kendisine hizmet etmeye hazır olduğunu söylüyordu. O sırada yolculardan biri Dorotea'ya yaklaşarak dedi ki:

"Senyora, bu kadına hizmet etmek için o kadar fazla ısrar etmeyin, çünkü kendisi iyiliğin değerini bilmeyen bir mahluktur. Zaten bütün söyledikleri de yalandır."

Peçeli kadın hemen cevap verdi:

"Hayatımda yalan nedir bilmedim. Zaten hep doğru olduğum için böyle bir felakete uğradım."

Peçeli kadınla kendi arasında Don Kişot'un odasının kapısından başka bir engel olmayan Cardenio birden fırlayarak bağırdı:

"Aman Allahım! Duyduğum bu ses kimin sesi?"

Bu feryat üzerine kadıncağz ayağa kalktıysada, o merhametsiz adam ona engel olmaya çalışıyordu. Bu karışıklık içinde kadının peçesi düşünce ortaya eşi görülmemiş güzellikte fakat biraz sararmış bir yüz çıktı. Araya giren kişi, kadını zaptetmek için çabalarken yüzündeki maskesi düştü. O zaman Dorotea gözlerini kaldırıncakarşısında kocası Don Fernando'yu gördü ve şiddetle haykırıp olduğu yerde kendinden geçti. Berber yetişip tutmasaydı yere düşecekti. Rahip, Dorotea'nın yanına koşarak yüzüne su serpmek için yüzündeki örtüyü kaldırıncak Fernando onu tanıdı ve ölü gibi

sarardı. Luscinda Cardenio'nun yanına gitmek istiyorsa da, Fernando bir türlü kızı bırakmak istemiyordu. Dorotea'nın feryadını duyan Cardenio etrafına bakınca Fernando'yu hemen tanıdı. Hepsi de başlarına gelen bu işin nasıl olduğunu anlamayarak bir süre sessiz sedasız kaldılar.

İlk konuşan Luscinda oldu. Fernando'ya dönerek dedi ki:

"Senyor, şerefimiz ve namusunuz adına rica ediyorum, beni bırakınız ve hiç olmazsa size karşı olan saygımı bozmayın. Tehditleriniz ile şiddetlerinizin bir işe yaramadığını ve yaramayacağını artık iyice anlamış olmalısınız. Size ait olmayan ve olmayacak olan bir şeyden arzunuzla vazgeçin. İşte benim tercih ettiğim adam. Ben ölünceye kadar onun olacağım. Ya beni bırakın ona kendisine kavuşayım ya da ebediyen kendisi için çarpacak olan bu yanık kalbimi haçeriniz ile deşinde tahammül edilmez bir hale getirdiğiniz bu hayat artık sona ersin."

Luscinda'nın elini bırakmayan Fernando, başını önüne eğmiş acı acı düşünüyordu.

Luscinda sözünü bitirir bitirmez halsiz ve rengi uçmuş olan Dorotea sürüne sürüne Fernando'ya yaklaştı ve önünde diz çökerek dedi ki:

"Ah Senyor! Gözlerinizi benden çevirmeyin ve önünüzde diz çökmüş olan talihsiz Dorotea'ya acıyın. Ben babamın evinde huzur ve mutluluk içinde yaşıyor ve her arzum yerine geliyordu. Sonra, yeminlerinize ve vaatlerinize inandım; bakın şimdi ne haldeyim. Sizi seviyor ve size inanıyordum. O günden beri ailemden uzak, horgörülen ve kimsesiz bir halde kaldım. Artık yeryüzünde benim için her kapı kapanmış, karşısına çıkabileceğim bir siz kaldınız. Şerefinize yemin ederek elde ettiğiniz bir kadına böyle davranmak reva mı?"

Dorotea'yı dinleyenler gözyaşı döküyorlardı. Heyecana kapılmış olan Fernando güçlükle nefes alıyordu. Üzüntülü gözlerini artık Luscinda'dan



ayırmıştı. Sonra kızı büsbütün bırakarak, Dorotea'ya sarılıp yerden kaldırdı ve ağzından şu sözler döküldü.

"Oh sevgili güzel Dorotea'm, beni mağlup ettin, evet, evet, ilk aşkıma dönüyorum."

İçini çekiyor ve genç kızı bağına basıyordu. Luscinda, serbest kalır kalmaz Cardenio'nun yanına koştu. Cardenio kızın dizlerine sarılmış sevincinden ağlıyordu. Bu büyük mutluluğun sevincinden aklını tekrar kaybedeceğinden korkuyor ve titriyordu. Luscinda da sevgilisine sarılmış, ölünceye kadar kendisinden ayrılmayacağına, gözyaşları içinde yemin ediyordu.

Dorotea'yı yerden kaldırıp bağına basan Fernando'nun gözleri bir ara bu iki âşığa takıldı. O anda birden başına kan çıktı ve elini kılıcına attı. Fakat Dorotea kocasına dedi ki:

"Ah Senyor! Ne görüyorum. Mutlu insanları görünce neden değişiyorsunuz? Birbirlerine kavuşmalarına sebep olduğunuz bu iki genç hakkında iyi şeyler düşününüz. Esrarınızı kendisine geri verdiğiniz ve buna karşılık sırrını öğrenmiş olduğunuz aziz dostunuz işte bu adamdır. Onun mutluluğundan memnun olmalısınız."

Rahip ile Nikolas da söze karışarak Fernando'yu güzel sözlerle teskin ettiler.

Bunun üzerine Fernando dedi ki:

"Artık olanlar oldu. Cardenio ile Luscinda hakkettikleri mutluluğu rahat rahat yaşasınlar. Eğer sevgili karım, şimdiye kadar olan bütün kusurağlarım için beni affederse, ben de o zaman onların haline gıpta etmeyeceğim."

Sözlerini bitirince Dorotea'nın önünde diz çöktü ve af talebinde bulundu. Sonra da Cardenio'yu kucaklayarak yaptıklarına pişman olduğunu söyledi ve böylece barışmış oldular. Artık ortada şiddet, nefret ve kinden eser kalmamıştı.

Rahip ile berber Nikolas bu neşeye katılıyorlardı. Sanço da sevincinden ağlıyordu. Ama sonradan anlaşıldı ki, Sanço'nun döktüğü gözyaşları

Dorotea'nın prenses olmadığını anlamış olmasının ileri geliyormuş.

Dorotea'dan ayrıldıktan sonra, Fernando, kızın aşına gelenleri, Luscinda ile evlenecekleri günü oynundan çıkan yazıyı okuduktan sonra öfkeyle radan çıktığını ve Luscinda'nın babasının evinden nasıl kaçıp bir manastıra sığınarak rahibe olmaaya karar verdiğini ve kendisinin kızı manastıran kaçırmak için üç arkadaşı ile bu işi nasıl başardığını ve sonunda kaderin kendilerini bu hana gerdiğini hikâye etti.



## DON KİŞOT'UN BÜYÜLENMESİ VE HANDAN HAREKET

Am bir cinnet halinde bulunan şövalyeyi tedavi dilmek üzere evine nasıl götürebileceklerini düşünüp duran rahip ile berber, sonunda buna bir are buldular. Bu da, oradan geçen arabacıardan iri ile anlaşmaktan ibaretti. Sonunda bir öküz rabacısı ile anlaştılar. Ondan sonra, Don Kişot'un çinde rahat edebileceği genişlikte bir tahta kafes aptırdılar. Rahip, berber, Don Fernando, Carderio ve Don Luis'in uşakları kılıklarını değiştirip üzlerini örterek hiç tanınmayacak bir hale girdiler. Böyle bir oyunu aklına bile getirmemiş olan övalye, yorgunluktan bitkin bir halde derin bir ykuya dalmıştı. Bu durumdan yaralanan Rahip e arkadaşları yavaşça Don Kişot'un odasına giriler ve yatağının yanında dikildiler. Uyandığında evresini birtakım tuhaf kimselerin sarmış olduğunu gördü. O zaman, şövalyelik romanlarıyla kaşmış olan beyninin hayal ettiği şeyler gözleri nünde belirdi. Hayalet kılığındaki arkadaşlarını atodaki periler sandı.

Rahibin kurnazca palanladığı bu oyun başarıyı sonuçlandı. Aralarında yalnızca Sanço hiç istifii bozmamış, her günkü gibi normal bir durumda



dolaşmakta idi. Hatta kılık değiştirenlerin birçoğunu da tanımakta gecikmedi. Ancak hiç ses çıkarmadan bu işin sonunu beklemeye karar verdi.

Hayaletler şövalyeyi kafese koyduktan sonra, kafesi iyice çivilediler ve omuzlarına alarak odadan çıktılar. Tam bu sırada, Nikolas Usta sesine bir heybet vererek şu sözleri söyledi:

“Ey Hazin Yüzlü Şövalye! Bu halinden dolayı sakın kederlenme! Giriştiğin korkunç işi başka türlü başaramazdın. Bu tür önemli olaylar, ancak La Mancha’nın cesur aslanı ile Toboso’nun beyaz güvercini evlenip ortaya yeni bir aslan yavrusu çıkardıkları zaman sona erecek. Sevgilisinden kaçak Nympha’nın\* eski âşığı, iki defada on iki devrini tamamlamadan bu dediklerim olacaktır. Sen de, ey silahşorların en iyi ve en sadığı! Gezgin şöval-

\* Nymphalar, Zeus’un kızlarıdır. Nymphe sözcüğü “başı örtülü”, “nişanlı kız”, “genç evli”, “gelin” gibi anlamlara geliyor. Bu sözcüğün türediği “nymphervo” fiiliyse “bir kızı evlendirmek”, “evlenmek” gibi anlamları içeriyor. Ünlü kahramanlardan pek çoğunun, hatta kimi tanrıların Nympheler’den doğmalarından kaynaklanıyor olmalı bu anlamlar. Bir başka deyişle Nympheler’in tanrılara gelin gitmelerinden. (Kaynak: *Mitoloji Sözlüğü*, Derman Bayladı, Say Yayınları, 2005[Ed. n.]

yelerin timsalini böyle kapatılmış gördüğünden dolayı üzülme; efendinden aldığın vaat üzerine yakında yüksek bir mevki almakta gecikmeyeceksin. Seni ünlü Manturna\* adına temin ederim ki katlandığın bütün zahmet ve zorlukların ödülünü göreceksin. Sakın büyülenmiş olan efendinin peşinden ayrılma; çünkü gideceğiniz yere kadar kendisine arkadaşlık etmeniz gerekir. Artık fazla söz söylemeye iznim olmadığından ben de geldiğim yere dönüyorum.”

Nikolas Usta sözlerini bitirirken sesini yavaş yavaş kısarak anlaşılmaz bir hale getirmişti. Don Kişot bu vaatlerden teselli buldu. Sevgilisi Dulcinea ile evlenerek aslan yavrusu gibi evlatları olacağını ve La Mancha eyaletinin bunlarla iftihar edeceğini iyice anlamıştı. Bütün bunlara inanmış bir halde derin bir ah çekti ve dedi ki:

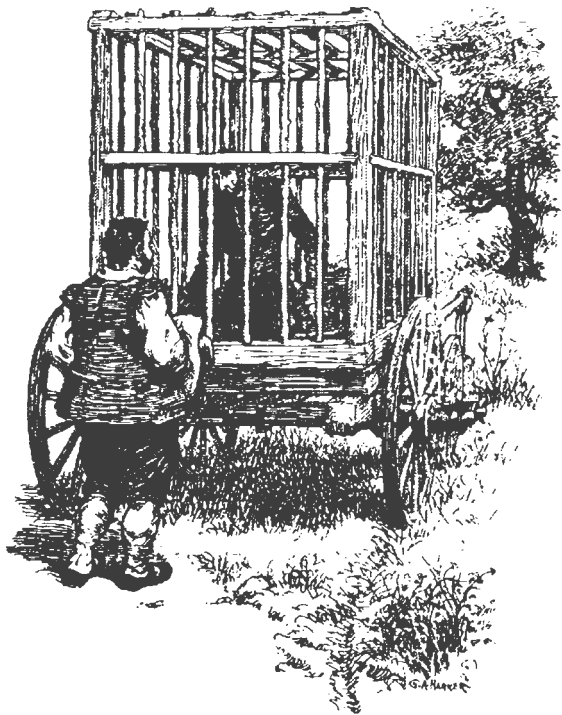
“Her kim olursan ol, ey benimle meşgul olan Bilge Büyücü! Yalnız beni uzun zaman bu kafeste bırakma, çünkü her ne kadar halimden şikâyet etmiyorsam, yine de ıstırap içindeyim. Şan ve şerefe erebilmem için, beni terk etmeyecek olan silahşorum Sanço’ya gelince, kendisine katlandığı zahmetlerin mükafatını vermeye ömrüm vefa etmezse, vasiyetnamemde kendisi için yeterli derecede mükafat verilmesi yazılıdır.”

Bu sözler üzerine, Sanço şövalyenin önünde saygı ile eğildi ve efendisinin bağlı olan ellerini öptü. Tam bu sırada, hayaletler kafesi kaldırarak öküzlerin koşulduğu arabanın üzerine yerleştirdiler.

Don Kişot, kendisini bir kafes içinde arabaya yükletildiğini görünce söylenmeye başladı:

“En ünlü şövalyelerin tarihini okudum, fakat büyülenmiş şövalyelerin böyle tembel hayvanların çektiği bir arabayla götürüldüğünü ne okudum ne duydum ne de gördüm. Böyle şövalyeleri siyah bir buluta sararak veya ateşten bir savaş ara-

\* Roma ilahlarından olan Manturna, yeni evlilerin, kızın evinde mutlu olabilmeleri ve hoş vakit geçirmeleri için, kendisinden yardım bekledikleri bir güçtür. (Çev. n.)



bası içinde ya da kanatlı bir ata bindirerek müthiş bir süratle götürmek adettir. Doğrusu, bu hiç de şerefime uygun değil. Fakat belki de şimdiki şövalyelik, eski zaman şövalyeliğine benzemeyen bir usule tabidir. Belki de ortaya yeniden çıkmış bir şövalye olduğundan bana özgü yeni bir efsun usulü bulunmuş, haberim yok. Oğlum Sanço sen bu işe ne dersin?"

Sanço'nun cevabı şu oldu:

"Ne diyeyim bilmem ki, ben sizin gibi gezgin şövalyelerin tarihini ne okudum ne de gördüm. Ancak şu etrafımızda görülen hayaletlerin hiç de doğru ve dürüst şeyler olmadıklarına yemin edebilirim."

"Ona imkân var mı? Onlar beni bu hale koymak için gördüğün kıyafete girmiş şeytanlar. Hele kendilerine elinle bir dokun, vücutlarının havadan ibaret olduğunu hemen anlarsın."

“Doğrusunu isterseniz Senyor, ben onlara do-  
undum. Şu gördüğünüz şeytan gayet nazik bir  
ücudu var. Hem şeytanların kükürt veya ona  
enzer şeyler süründüklerini söylerler, halbuki bu  
eytan amber kokuyor.”

Sanço'nun söz ettiği Don Fernando idi. Don  
işot dedi ki:

“Buna hiç şaşma, şeytanlar bu konuda çok şey  
ilirler, her ne kadar güzel kokarlar ise de gerçek-  
ruh oldukları için, bu koku kendilerinden çık-  
maz, çünkü kendi kokuları fenadır. Eğer o şeytan  
ına amber kokuyor gibi geldi ise, seni aldatıp  
endini tanıtmamak için öyle yapmıştır.”

Efendisiyle silahşoru böyle konuşup dururlar-  
en, Don Fernando ile Cardenio, zaten şüpheye  
üşmüş olan Sanço'nun kendilerini tanıyacağı-  
an korkarak, bir an önce yola çıkılması için acele  
ettiler. Hancıyı bir tarafa çekerek Rocinante ile eşe-  
i hazırlamasını tembih ettiler. Hancı bu emri he-  
nen yerine getirdi. Rahip, Don Kişot'u kasabasına  
adar götürmek konusunda kendilerine yardım  
emeleri için okçularla pazarlık ediyordu.

Cardenio, Rocinante'nin eğerinin bir tarafına  
şövalyenin kalkanını ve diğer tarafına da berber  
ğenini astı. Sonra, eşeğine binerek Rocinante'yi  
e yedeğe alması için Sanço'ya işaret etti. Okçular  
lerinde tüfekleriyle arabanın etrafında yer aldı-  
r. Kafile yola çıkmadan önce, hancının karısı ile  
laritornes kendilerine şövalyenin bu haline acı-  
orlarmış süsünü vererek arabaya kadar gelip ve-  
a ettiler. Don Kişot bunlara dedi ki:

“Ey iyi yürekli kadınlar! Ağlamayın, bu olaylar  
eref duyduğum mesleğime bağlı şeylerdir. Başı-  
na böyle bir olay gelmeseydi, ünlü bir şövalye ol-  
duğuma inanamazdım; çünkü kendileri ile birlik-  
şöhretleri de silinip giden küçük şövalyelerden  
içbirinin başından bu gibi olaylar geçmemiştir.  
ğer istemeyerek canınızı sıktım ise affınızı rica  
derim, güzel bayanlar. Bu şatoda sizden gördü-  
üm iyiliği unutmayacağım. Bir büyücünün hain-

liği yüzünden uğradığım bu esirlikten kurtulur kurtulmaz hizmetinize koşacağım.”

Don Kişot bu nezaket nutkunu söylediği sırada, Rahip ile Nikolas Usta gidip Cardenio, Don Fernando ve Luscinda ile Dorotea'yı bulup onlarla vedalaştılar. Hepsi birbirleri ile haberleşmeye karar verdi. Özellikle Fernando, Don Kişot hakkında kendisine bilgi vermeleri için berber ile rahibe ricada bulundu.

Bunun üzerine rahip ile berber oldukça güçlü katırlara bindiler, fakat şövalye tarafından tanınmamak için yüzlerini açmadılar.

Artık kafile yola çıkmıştı. Araba en önde gidiyor, onun arkasında eşeğine binip Rocinante'yı yedeğe almış Sanço görünüyordu. Okçular arabanın iki yanında ilerliyor ve en arkada da yüzleri örtülü rahip ile berber kafileyi takip ediyorlardı. Kafesin içinde bulunan Don Kişot, elleri bağlı ve ayaklarını uzatmış bir halde o kadar hareketsiz duruyordu ki görenler, taştan bir heykel sanırdı. Böylece iki fersah gittikten sonra bir vadiye geldiler. Arabacı, öküzlerini otlatmak için biraz durmak istedi ise de berber daha ilerde bulunan bir vadide otların daha güzel olduğunu söyleyerek yollarına devam etmeyi teklif etti. Bu teklif kabul edilerek yola devam edildi.

Bu sırada rahip başını çevirdiği zaman, uzakta katırlara binmiş bazı kimselerin kendilerine doğru geldiğini gördü. Bunlar, öküz arabasından daha hızlı ilerlediklerinden biraz sonra kafileye yetiştiler. Don Kişot kafilesini selamlayan bu topluluğun içinde bulunan biri, Toledo katedral üyesi ve diğerlerinin efendisiydi; kafes içinde bulunan Don Kişot ile etrafındakileri görünce Santa Hermandad tarafından mahkûm edilen bir suçluyu götürüyorlar sanarak, şövalyenin kim olduğunu sormaktan kendini alamadı. Bunun üzerine okçulardan biri dedi ki:

“Senyor, kendisini neden böyle götürdüklerini bu şövalye bizzat size söylesin, çünkü biz bir şey bilmiyoruz.”

Bu sözlere duyan Don Kişot cevap verdi:

“Senyor şövalye! Gezgini şövalyelik konusunda bilgili misiniz? Eğer bilgili değilseniz boş kenlimi yormak istemem.”

Yabancının Don Kişot ile konuştuğunu gören rahip ile Nikolas Usta meseleyi anlatmak üzere kendisine yaklaştılar. Bu sırada Katedral heyeti üyesi cevap verdi:

“Gerçekte dini kitaplardan ziyade şövalyelik romanlarını okudum. Onun için bana her şeyi söyleyebilirsiniz.”

“Tanrı’ya şükür; o halde senyor şövalye şunu biliniz ki, ben kötü sihirbazların hileleriyle büyülenip bu kafese kapatılmış bir gezgin şövalyeyim. Takat isimleriyle birlikte unutulmuş önemsiz şövalyelerden değilim, tersine isimleri ebediyen hatırlanacak olanlardanım.”

Rahip söze karışarak dedi ki:

“Senyor Don Kişot’un sözleri doğrudur; büyülenmiş olarak bu kafese konulmuş olması hatası ve günahından ötürü değil, cesaret ve fazilete düşen olanların ihaneti yüzündendir. Arabada görülünüz bu adam belki de şöhretini duymuş olduğunuz Hazin Yüzlü Şövalye’dir. Şöhretini maharetmek için bütün gayretlerini sarfeden düşmanlarına rağmen, şan ve şöhreti tunç ve mermer üzerine yazılacaktır.”

Gerek Don Kişot’un, gerekse rahibin söylediklerinden son derece hayrete düşen Katedral heyeti üyesi hemen istavroz çıkarmaya yeltendi. Nerele bulunduğunu şaşırmişti. Yanındakiler de kendisi kadar şaşkınlık içindeydiler. O sırada kendisine yaklaşmış olan Sanço, işi daha iyi anlatmak için söze atıldı:

“Efendiler, ister inanın, ister inanmayın, efendime büyü yapıldığı hiç de doğru değildir. Akli başında olarak yiyor, içiyor ve her türlü tabii ihtiyacını gideriyor. Halbuki, duyduğuma göre büyülenenler ne yemek yer, ne su içer ve ne de konuşur. Efendimin sözünü kesmeyecek olursanız, otuz avcıya söz yetiştirir.



Silahşor daha sonra rahip ile Katedral heyeti üyesinin yanına giderek, efendisinin biraz kafesten çıkarılmasını rahipten rica etti. Rahip, bu teklifi reddetmedi, fakat kaçmayacağına dair şövalyenin söz vermesini istedi.

Don Kişot kafesten bağırdı:

“Kaçmayacağıma söz veriyorum. Büyücü efendiler, kaçacak olsam bile bir sözle beni olduğum yere bağlayabilirsiniz; benden bu konuda söz almanıza doğrusu şaşıyorum.”

Bunun üzerine şövalyeyi kafesten çıkarıp ellerini çözdüler. Serbest kalınca, Don Kişot’un ilk yaptığı şey uzun kollarını havaya kaldırarak zayıf vücudu ile gerinmek oldu.

Ondan sonra Rocinante’nin yanına koşarak sağrısını okşadı:

“Ey atların kralı! Tanrı’dan dilerim ki, çok geçmeden tekrar birleşip yüksek görevimize devam edelim.” dedi.

Biraz sonra da kafiledekilerle birlikte yemek yiyordu.

Yemek sırasında kahramanımız uygun bir şekilde pek çok hoş fıkra anlattı. Şövalyeyi dinleyen Katedral heyeti üyesi, her türlü deliliğine rağmen şövalyelik hakkındaki derin bilgisine hayran oluyordu. Bu kadar akıllı ve bu kadar güzel konuşan bir adamın, evine götürülmek için, bir deli gibi kafese kapatılmış olmasını bir türlü anlamıyordu.

Sonunda Don Kişot’a sordu:

“Senyor sizden bir şey sormama izin vermenizi rica ediyorum. Bu kadar bilginiz ve görgünüz olmasına rağmen kendinizi büyülenmiş sanacak kadar hayallere kapılmış olmanıza doğrusu bir anlam veremiyorum. Siz de takdir edersiniz ki, Galyalı Amadis, Bernardo del Carpio ve bu gibilere ait hikâyeler birtakım yalanlardan ibarettir; bu kitapların yazarları bile yazdıklarının doğru olmadığını itiraf etmektedirler. Bununla beraber, bu gibi macera ve savaş hikâyelerinin sizin gibi asabi mizaçları tahrik ve teşvik edeceğini de kabul ederim. Ama ruhunuzun ihtiyacı olan gıdaları neden

tarihte aramıyorsunuz? Sezarların, aniballerin, İskenderlerin, o hayali şövalyelerden daha çok takdire değer olduklarını itiraf edin. Haydi bakalım, Senyor Don Kişot artık kendinizi toplayın ve aklınızı kullanarak insanların gözünde layık olduğunuz yeri alın. Okuduğunuz kitapları değiştirecek olursanız, çok geçmeden La Mancha eyaletinin en aydın, en sevimli ve değerli kişisi olursunuz.”

Don Kişot büyük bir dikkatle dinlediği Katedral heyeti üyesinin sözünü bitirdiğini görünce hemen cevap verdi:

“Senyor, eğer yanılmıyorsam, şövalyelik kitaplarının okuyucular için zararlı olduğunu iddia etmektesiniz.”

Şövalyenin gayet sakin konuştuğunu gören Katedral heyeti üyesi memnun olmuştu. Kahramanımızın sözlerini başıyla onayladı.

Don Kişot, “Bu iddianıza göre, benim değil, sizin büyülenmiş olduğunuza pek haklı olarak hükmediyorum. Çünkü, bu ünlü şövalyelerin gerçekten mevcut oldukları en ünlü eserlerde bile kabul edilmiş olduğu halde, sizin gibi akıllı ve bilgili bir kişinin nasıl olup da bunları kabul etmediğine doğrusu şaşmaktayım. Bütün bunları inkâr etmek ve bu kadar güzel kitapları okumamak için zevkten büsbütün mahrum olmak gerekir. Örneğin şimdi burada konuşurken, karşımızda içinde yılanların ve daha bin türlü korkunç hayvanların bulunduğu kaynar zift ile dolu bir göl ortaya çıksa ve gölün tam ortasında kulağımıza şöyle bir ses gelse: “Ey hiçbir tehlike karşısında cesareti sarsılmayan şövalye! Yedi perilerin sarayındaki tuhaf şeyleri görerek zevk almak istiyorsan, bu karanlık sulara dal!” O zaman sevgilimin aşkına sığınarak kendimi o müthiş göle atarım ve oldukça güzel, yeşilliklerle süslenmiş bir yere varırım. Yapraklardan yapılmış yeşil bir kubbe altından yürürüm, önümde billur gibi sular akar, başımın üzerinde binlerce kuş cıvılda ve ötüşür, güzel kokulu çiçekler ve fidanlar arasında mermerden binlerce köşkler, sedeften mağaralar, kısacası, cennet gibi

yerlerde dolaşır ve böylece, duvarları altından, mazgalları elmastan, kapısı gök yakuttan bir şatoya gelirim. Bu güzel şatoyu seyretmekle kalacağımı sanmayın. Şatodan çıkan o iki genç kız hemen etrafımı sarıp beni o gördüğüm saraya sokarlar. Orada beni soyarlar ve güzel kokulu sular ile yıkadıktan sonra yeni çamaşırlar ve elmaslı elbiseler giydirirler ve oradan başka bir daireye götürerek bana yemekler ikram ederler. Yemek yerken nereden geldiğini anlayamadığım gayet hoş çalgı sesleri duyarım. Artık ortadan kaybolmuş olan yemek masasının yerine o zamana kadar gördüğüm kızların en güzeli ve sevimlisi gelmiş olur. Kendisinin nasıl büyülendiğini tatlı tatlı anlatır ve o güzel saray hakkında da çok ilgi uyandıracak şeyler anlatır. Artık gerisini anlatmayacağım. Yalnız şu kadarını söylemek isterim ki, bu serüvenin sonunda büyük bir imparatorluğa sahip olurum ve o zaman sadık ve vefakâr silahşorum Sanço'ya ülkemden bir kontluk ihsan ederek cömertliğimi ispat ederim."

Bu son sözler üzerine Sanço sevincinden bağırdı:

"Evet, senyorlar, evet, bütün kıskançlıklara rağmen, sabırsızlıkla beklediğim bu kontluğa sahip olacağım. Bir kere elime geçince göreceksiniz ki orasını mükemmel şekilde yöneteceğim. Eğer yönetemeyecek olursam, işittiğime göre ülkelerini yönetemeyen efendiler, varlığın büyük bir kısmını almak üzere, bu işte ehil olanlara devrediyorlarmış, ben de öyle yapar ve gelirlerini düzenli olarak alan bir dük gibi yaşarım."

Sanço'yu dinleyen Katedral heyeti üyesi söze karıştı:

"Senin söylediklerin gelirini sağlamak bakımından iyidir, ama bir ülkede adaleti sağlamak, orayı elinde bulunduran Bey'e aittir. Bu da, mükemmel bir düşünce gücüyle iyi niyetlere bağlı bir iştir. İşte yönetmenin prensibi budur, aksi halde işler karışır." dedi.

Sanço cevap verdi:

“Bu uzun felsefeden bir şey anlamadım. Bir ke-re kont olunca topraklarımı işletmesini bilirim ve keyfim ne isterse yaparım. Keyfime göre yaşadık-ça aklıma geleni yaparım, aklıma geleni yaptıkça memnun olurum ve memnun olduğça da artık hiçbir arzum kalmaz. İşte, ben de böyle düşün-mekteyim.”

Sanço sözlerini bitirince koca bir bardak şarabı dikti ve rahip ile Nikolas Usta kötü kötü baktı.

Efendisi ile silahşorunun bütün hezeyanlarına rağmen, Katedral heyeti üyesi, Don Kişot’un şöval-yelik hakkında bildiği hikâyeleri anlatmaktaki ye-teneğini takdir ediyor, bir yandan da Sanço’nun bü-tün bunlara gerçekmiş gibi inanmasına şaşırıyordu.

Bir süre sonra Katedral heyeti üyesi yoluna de-vam etmek için rahipten izin isterken, Don Kişot hakkında, iyi veya kötü olsun, haber vermesini de rica ederek kafileden ayrıldı. Kısacası, herkes da-ğılmış, yalnız rahip, berber, Don Kişot ve Sanço kalmıştı. Bir de, bütün dövüşlerde efendisi kadar sabırlı olduğunu ispat etmiş olan Rocinante vardı.

Arabacı, öküzleri tekrar arabaya koşturdu ve Don Kişot’u da arabada bir kuru ot yığını üzerine yatır-dıktan sonra rahibin göstermiş olduğu yolda ağır ağır ilerlemeye başladı.

Altı gün yol aldıktan sonra, bir Pazar günü tam öğle zamanı kasabaya vardılar. Bütün kasaba hal-kı öküz arabasının geçtiği yolda toplanmış, araba-nın içinde kimin bulunduğunu görmek için etrafı-nı sarmıştı. Hemşehrileri Don Kişot’u tanıdıkları zaman hayretler içinde kaldılar. Küçük bir oğlan koşarak kâhya kadınla şövalyenin yeğenine, efen-dilerinin bir öküz arabasıyla, kuru ot yığınları üzerinde, rengi atmış bitkin bir halde getirildiğini haber verdi. Bu haber üzerine saçlarını başlarını yolarak şövalyelik kitaplarına lanet okuyan bu ka-dınların feryatları insanı gerçekten üzüyordu. Don Kişot evine girdiği zaman kadıncağızlar yeniden feryada başladılar.

Kocasının, Don Kişot’un silahşoru sıfatıyla şö-valyeyle birlikte gitmiş olduğunu bilen Sanço’nun



karısı, bu haberi duyunca koşup gelmişti. Sanço'yu görünce, ilk sorusu, "Eşek nasıl?" oldu. Sanço cevap verdi:

"Sağlığı efendisinden iyidir."

"Tanrı'ya şükür! Fakat söyle bakalım dostum, silahşorluk hizmetinden ne kazandın? Bana ne hediye vereceksin? Hani çocuklara kunduralar?"

"Kadın! Sana böyle şeyler getirmedim, fakat daha büyük şeyler getirdim."

"Daha iyi ya, bu güzel şeyler ne ise göster bakalım, beni memnun edersin dostum, asırlarca devam eden yokluğunda ne kadar mahzun oldum bilsen!"

"Onları evde gösteririm. Kadın, yalnız şunu iyi bil ki, yakında yine yola çıkacağız, o zaman muhakkak bir kont veya bir ada valisi olarak döneceğim, hem de en iyilerinden birinde."

"İnşallah efendi, bizim ona çok ihtiyacımız var. Fakat ben adanın ne olduğunu bilmiyorum."

"Eşek hoşaftan ne anlar! Zamanı gelince sen de anlarsın ve vasalların tarafından sana hanımefendi denildiğini de duyarsın."

“Nedir bu söylediklerin, bu vasalların, bu hanımefendiler ne?”

“Bütün bunları anlamak için boşuna uğraşma, yalnız sözlerime inan ve sesini kes. Fakat şunu da ilave edeyim ki, macera peşinde koşan gezgin bir şövalyenin silahşoru olmak hoş bir şey. Gerçekte, her girişilen iş başarıyla sona ermiyor ve çoğunlukla aksine çıkıyor. Bunu tecrübeme dayanarak söylüyorum. Çünkü bazı işlerden dayak yiyerek, bazısından da yorgan içinde hoplatılarak çıktım; fakat bütün bu olaylara rağmen, başarı ümidi ile yaşamak, ormanlardan geçmek, kayalara tırmanmak şatolarda ağırılanmak, para vermeden hanlarda yatıp kalkmak pek hoş şeyler.”

Sanço ile karısı böylece konuşurken, kâhya kadın ile şövalyenin yeğeni Don Kişot’un elbiselerini çıkarıp yatağına yatırıyorlardı. Don Kişot bu kadınlara şaşkın şaşkın bakıyor ve nerede bulunduğunu bir türlü kestiremiyordu.

Rahip, şövalyenin yeğenine, amcasına çok iyi bakmasını ve bir daha kaçmaması için gözden uzak tutmamaları gerektiğini tembih ediyor ve kendisini evine getirebilmek için katlandıkları zahmetleri uzun uzadıya anlatıyordu. Rahibin anlattıklarını dinleyen kâhya kadın ile Don Kişot’un genç yeğeni, bu kadar yalan ve saçmalığı icat eden şövalyelik romanlarının yazarlarını cehennemine göndermesini Yüce Tanrı’dan dileyerek, bu gibi kitaplara lanet ediyorlardı.

Zavallı kadınlar, rahibe, bu sefer Don Kişot’u koruyacaklarını, kaçmasına meydan vermeyeceklerini vaat ettiler ise de bu vaatleri boşa çıkacaktı, çünkü okuyucularımız ikinci ciltte göreceklere üzere, Şövalye ellerinden kurtularak üçüncü çıkışını yapacaktı.

## İKİNCİ BÖLÜM





## DON KİŞOT'UN HASTALIĞI SIRASINDA RAHİP VE BERBER İLE GÖRÜŞMESİ

Rahip ile berber, geçmiş şeyleri hatırlatmaması için, bir aya yakın bir zaman dostlarını ziyaret etmekten sakınmışlardı. Bununla beraber, yeğeni ile kâhya kadını görmemezlik etmiyorlardı ve her görüşlerinde hastaya iyi bakmalarını, ona midesi ile beynini güçlendirecek sade, temiz ve besleyici gıdalar vermelerini tavsiye ediyorlardı. Kadıncağızlar, rahip ile berbere öğütlerini tutacaklarını temin ediyorlar ve efendilerinin artık akli başında insanlar gibi konuştuğunu söylüyorlardı. Bu habere çok memnun olan şövalyenin iki eski dostu, onu eve getirebilmek için, büyülenme hikâyesini uydurup bir kafese kapattıklarından dolayı kendi kendilerini tebrik ettiler. Şövalyenin gerçekten akıllanıp akıllanmadığını bizzat görmek için onu ziyaret etme hevesine kapılmışlardı. Ama daha çok yeni bir yarayı tazelememek için yanında şövalyelikten söz etmemeyi kararlaştırdılar.

Evine gitiklerinde, başında Toledo işi kırmızı bir takke, sırtında yünden bir gömlek, kahramanımızımızı yatağında oturmuş buldular. Don Kişot o kadar zayıflamıştı ki, dostları onu bir mumyaya benzettiler. Şövalye misafirlerini çok iyi karşıladı, sağlığı hakkında sordukları sorulara nezaketle cevap verdi. Bir ara sözü devlet işlerine ve hükümetin yönetim şekillerine getirdiler. Don Kişot o kadar makul konuşuyor, öyle güzel cevaplar veriyordu ki dostları, artık aklının başına geldiğine hemen hemen inandılar. Bu konuşmalarda hazır bulunan kâhya kadın ile şövalyenin yeğeni efendilerini tamamıyla iyileşmiş sanarak öylesine sevindiler ki, Tanrı'ya şükür deyip duruyorlardı.



Dostu Don Kişot'un gerçekten iyileşip iyileşmediğini anlamak isteyen rahip, şövalyelik hakkında hiçbir şey konuşmayacaklarına dair aldıkları karardan vazgeçerek konuyu değiştirdi ve dedi ki:

"Saraydan sızan bazı haberlere göre, Türkler güçlü bir donanma ile hareket etmişler, fakat bu kara bulutun nereye çökeceği henüz belli değil; bu haber Hıristiyan âlemini telaşa düşürdüğünden Kral Hazretleri, her ihtimale karşı, Sicilya, Napoli ve Malta'da emniyet tedbirlerinin alınmasını emretmiş."

Don Kişot cevap verdi:

"Düşmanın ani bir hücumuna karşı savunmasız kalmamaları için ülkeleri tam zamanında tah-

kim ettiren Kral Hazretleri ihtiyatlı bir savaşçı gibi hareket ediyor. Fakat bu konuda benden bir nasihat istemiş olsaydı, kendisine hiçbir zaman bulamayacağı bir fikir verirdim.”

şövalyenin bu sözlerini duyan papaz, kendi kendine: “Ah, zavallı Don Kişot! Yine deli saçmalarına başladın.” diye mırıldandı.

Papaz ile aynı fikirde olan berber, Don Kişot’a buna ne gibi bir çare bulabileceğini sordu.

Don Kişot dedi ki:

“Ey sakal yolucu senyor, şuna emin olunuz ki, benim krala vereceğim nasihat, şunun bunun krala saygısızca vermek cüretinde buldukları fikirlere hiç benzemez.”

Berber, “Aksini söylemiyorum, fakat ne düşündüğünüzü bir an önce anlamak istiyoruz.”

Don Kişot, “Çok basit!” dedi. “Kral bir emirname yazıp İspanya’nın bütün gezgin şövalyelerini davet etmeli. Bunlardan on ikisi Türkler’i püskürtmeye yeterlidir. Eğer bugün ünlü Don Belianis ya da Galya’lı Amadis’in sayısız soyundan birisi (kendimi kastetmiyorum) hayatta olmuş olsa ve Türkler’e saldırırsa, kendilerine aman diletmeyeceğine şüphe edebilir misiniz? Sözlerimi Tanrı duysun, artık fazla konuşmayacağım.”

Üç arkadaş bir süre daha sohbe devam ettikten sonra aralarından ayrılmış olan şövalyenin yeğeni genç kız ile kâhya kadının, bahçede büyük bir gürültü çıkardıkları duyuldu. Merakla hepsi sesin geldiği yere koştular.

Bu gürültü, kâhya kadın ile genç kızın bağırmalarından ileri geliyordu. Efendisini görmek için gelip kapıyı vuran Sanço’nun içeri girmesine engel olmak istiyorlardı. Silahtar içeri girmek istiyor, fakat kadınlar, “Bu serseri herifin burada ne işi var!” diye bağırıyorlardı. İki bir ağızdan, “Haydi işine, efendimizi çileden çıkarıp dağlarda kırlarda koşturmaya mı geldin?” diye söyleniyorlardı.

Bu sözlere karşı Sanço şu cevapları veriyordu:



"Hay iblis karı, hay! Efendini dağlarda, kırlarda ben mi koşturdum? Bana bir ada vaat ederek beni evimden alıp dağlarda kırlarda koşturan asıl odur. Halbuki şimdiye kadar beş kuruş parasını görmedim."

"Hay seni adalar boğsun, mendebur herif! Adalar senin neyine ayoll.. Adaları idare edeceği-

ne gitte evini idare et; tembel herif, git de tarlanı sür, adaları da bizleri de rahat bırak."

Rahip ile berber bu duruma gülüp duruyorlardı. Bu sırada, Sanço'nun ağzından aptalca bir söz kaçırmasından endişeye düşen Don Kişot silahşorunu çağırdı. Böylece, kadınlar onu içeri almaya mecbur oldular. Artık şövalyenin iyileşmesinden ümitlerini kesen berber ile rahip, dostlarına veda ederek ayrıldılar. Rahip Nikolas Usta'ya dedi ki:

"Hiç beklemediğimiz bir anda asilzademizin macera peşinde koşmak üzere kırlara kaçmış olduğunu öğreneceğiz."

Berber, "Buna hiç şaşırıyorum, ama silahşorunun efendisinin aklına uymasına şaşıyorum. Tanrı dostumuza şifalar versin!"

Bu sırada Don Kişot, Sanço ile odasına kapanmış konuşuyordu. Şövalyenin ilk sözü şu oldu:

"Dostum Sanço, biraz önce benim hakkımda söylediklerini duyduğumda çok kızdım. Şunu iyi bil ki, ikimiz de beraberce sefere çıktık, aynı maceranın peşinden koştuk. Seni bir defa çarşaf içinde hoplattılar ise, ben de birçok kez hurdahaş oldum. Birbirimizden şikâyete hakkımız yok. Bunu artık iyice anlamam gerekir. Şimdi bunları bırakıp başka şeylerden bahsedelim. Kasabada hakkımda neler söyleniyor? Kasabada benim için neler söylüyorlar? Kahramanlığım, öykülerim ve nezaketim hakkında, şövalyelerin, asilzadelerin ve halk tabakasının fikirleri nedir? Artık unutulmuş olan şövalyeliliğin ihyası konusunda verdiğim karar nasıl etki uyandırdı? Sanço, şunu iyi bil ki, sadık ve iyi hizmetkârlar efendilerine gerçeği olduğu gibi söylerler, ne hoşla gidecek bir cümle eklerler, ne de bir şey gizlerler. İşte senin de bu şekilde hareket etmeni isterim."

Silahtar cevap verdi:

"Efendim, arzunuz üzerine her şeyi olduğu gibi açıklayacağım, fakat bir şartım var. O da, söylediklerimin hiçbirine kızmayacağınıza dair söz vermenizdir."

“Hiçbir sözüne kızmayacağım, her şeyi serbestçe ve açıkça söyle.”

“O halde önce şunu söyleyeyim ki, halk size zırdeli gözüyle bakıyor ve beni de akıl yönünden sizden aşağı bulmuyor. Asilzadeler, iki buçuk dönüm araziniz ve eski püskü elbiseleriniz ile “Don” ve “Şövalye” unvanlarını almaya cesaret etmiş olmanızla alay ediyorlar. Değerinize ve öykünüze gelince, içlerinden bazıları, “Deli, fakat sevimli bir deli.” diğerleri de, “Talihsiz bir cesur, bazen nazik, bazen de küstah” diyorlar. Sözün kısası, söylentiler pek o kadar lehimizde değil.”

“Sanço, şunu takdir etmen lazımdır ki, faziletli bir adam nerede olursa olsun birçok eleştiriye uğrar. En ünlü adamlar bile, ezelden beri, çirkin iftialardan kurtulamamışlardır. Son derece cesur, değerli ve ihtiyatlı bir kumandan olan Julius Caesar bile ihtiras ve israf ile suçlanmıştı. Kahramanlığıyla bilinen Büyük İskender sarhoşlukla itham edilirdi. Hercules için kadınlara düşkün denildi, Galaor’lı Amadis’in kardeşi Don Galaor ise çok kavgacı bir adam olarak damgalandı. O halde, hakkımdaki söylentiler yalnız anlattıklarından ibaret ise bunları hoş görelim.”

“Hepsi bu kadar olsa iyi, ama...”

“Dahası mı var? Anlat bakayım.”

“Ah, efendim, bunlar bir şey değil. Fakat malem ki her şeyi bilmek istiyorsunuz, bunların hepsini size olduğu gibi anlatacak birisi var. Bu genç, Bakalorya sahibi, Salamanca’da tahsiline devam eden Bartolome Carrasco’nun oğlu Sanson Carrasco’dur. Gidip kendisini bulmalıyım. Dün kendisiyle rasladığım zaman, bana, maceralarınızın Yarıcı Asilzade La Mancha’lı Don Kişot ismi altında basılmış olduğunu ve bu eserin elden ele dolaştığını söylemişti. Hatta beni de, Toboso’lu Dulcinea’yı da işin içine karıştırmışlar. İşin garibi, ikinizden başka kimsenin bilmediği maceraları da yazmışlar. Doğrusu şaşıtım kaldım, ne diyeceğimi bilmiyorum. Yazar, bütün bunları nereden öğrenmiş acaba?”



“Dostum Sanço, bu adam mutlaka kurnaz bir büyücü olmalı, onların bilip öğrenmedikleri şey yoktur.”

“Hayır canım, büyücü filan değil, pek ismini hatırlayamıyorum. Fakat isterseniz gidip Carrasco’yu bulup getireyim.”

“Çok memnun olurum, Sanço, zaten işin iç yüzünü öğrenmedikçe ağzıma bir lokma yemek bile koymayacağım.”

Bu sözler üzerine Sanço efendisini orada bırakıp talebeyi aramak üzere çıkıp gitti.

Sanço ile Carrasco geldiği zaman, Don Kişot derin düşüncelere dalmış bir halde odada dolaşıyordu.

Carrasco, yirmi dört yaşlarında, ufak tefek, soluk benizli, parlak gözlü, yassıca burunlu, büyük ağızlı, neşeli, alaycı ve gayet hoş sohbet bir gençti.

Don Kişot’u görünce önünde diz çöktü ve dedi ki:

“Senyor Don Kişot, zat-ı âlinizin ellerini öpmeme müsaade buyurunuz, yemin ederim ki, yeryüzünde gelmiş ve geçmiş şövalyelerin en kahramanı ve en tanınmışını selamlamak şerefine ulaşmış oluyorum. Bütün maceralarınızın tarihini yazmış

ve bunu birçok dile çevirecek birini bulmuş olan Seyyid Hamid Badincani'yi Tanrı korusun."

Don Kişot onu ayağa kaldırıp dedi ki:

"Demek tarihim yazıldı ve yazarı da bir Magripli öyle mi?"

"Evet Senyor, yazıldı ve şu anda eminim ki on iki binden fazla nüsha basılmıştır. Bence, bu eseri kendi diline çevirtmeyecek bir tek millet yoktur. Büyük Don Kişot'un pek yakında bütün dünyaca tanınacağına da şüphem yoktur. Böyle bir şövalyenin, tehlikeler karşısındaki cesareti, felaketler içinde gösterdiği sabır, güzel Dulcinea'sine olan saf ve temiz aşkı, her türlü kin ve garezden uzak oluşu, onu örnek olarak gösterilmeye layık bir insan mevkiine yükseltmiştir."

Don Kişot, "Carrasco efendi, en çok beğenilen hareketimin hangisi olduğunu lütfen söyler misiniz?" dedi.

"Bu konuda herkesin farklı fikrileri var. Bazı kişiler yeldeğirmenleri macerasını, diğerleri ise çuhacı değirmenlerininkini tercih ediyor; fakat iki koyun sürüsü haline gelmiş olan o iki korkunç orduya yaptığınız taarruzu beğenenler de pek çok. Bundan başka, bazı kimseler de, özgürlüklerine kavuşturduğunuz o zincirlere vurulmuş kürek mahkûmların halini daha çok beğeniyorlar."

Sanço burada söze karışarak, "Peki, bizim o çobanlardan da söz ediliyor mu? Hani Rocinante'nin sebep olduğu olay?" diye sordu.

Carrasco cevap verdi:

"Bilgin bir tarihçi olan Seyyid Hamid Badincani, eserinde hiçbir macerayı unutmamış. Her şeyi noktası noktasına anlatan yazar, Sanço'nun yorgan içinde attığı taklaları bile unutmamış."

Sanço, "Yorgan içinde değil havada, havada deyiniz; hem de sandığınızdan pek fazla takla attırdılar." dedi.

Don Kişot içini çekerek dedi ki:

"Maalesef, gezgin şövalyelik tarihinde bütün maceralar parlak başarılarla sona ermiyor."



Carrasco, "Bununla beraber, okuyuculardan birçoğu, Senyor Don Kişot'a atılan dayakların bu romanda sessizlikle geçirilmesinin daha doğru olacağı fikrini ileri sürmektedirler." diye karşılık verdi.

Don Kişot, "Hakları var, şövalyenin gurur ve vakarına dokunacak olan bu gibi olayların yazılmaması daha iyi olurdu. Size yemin ederim ki, Vergilius'in anlattığına göre, Aineas hiçbir zaman bizim kadar cesur olmamış ve Homeros'un tarifine göre de Odysseus bizim kadar ihtiyatlı hareket etmemiştir." diye söylendi.

Carrasco sözlerine devam etti:

"Evet, hakkınız var, fakat şurasını unutmayalım ki, bu Mağripli bir şair veya sanatkâr değil, doğrudan doğruya bir tarihçidir. Bununla beraber, eseri son derece rağbet kazandı; çocuklar, gençler ve ihtiyarlar Don Kişot'un maceralarını o kadar merakla okuyorlar ki, bu kitaba bütün bekleme salonlarında, her evde, hatta tuvalet masaları üzerinde bile rastlanıyor. Halk arasında o kadar yaygın ki, bir yerden bir sıska hayvan geçtiği zaman, herkes, işte Rocinante, diyor. Ayrıca, bazı okuyucular, yazarı unutkanlık veya samimiyetsizlikle suçluyorlar. Örneğin, Sanço'nun eşeğini kimin çaldığını ve silahtarın bavulda bulduğu yüklü altını ne yaptığını anlatmıyor. Oysa bu parayı nasıl kullandığını, nerelere harcadığını öğrenmek isteyenlerin sayısı pek çok. Bundan başka, daha birçok noksan var."

Sanço lafa karışarak dedi ki:

"Şu anda size cevap verecek halde değilim, midem o kadar boş ki, eğer iki bardak dolusu eski şarap içmez ve iyi bir yemek yemezsem, açlıktan öleceğim. Eve yemek yemeye gidiyorum, zaten karım bu saatte beni bekler, karnımı doyurduktan sonra gelir sizlere eşeğin hırsız ile Cardenio'nun yüz altını hakkında istediğiniz bilgiyi veririm."

Bunun üzerine silahtar, sözlerine hiçbir şey eklemeden ve cevap da beklemeden çıkıp gitti.

Don Kişot misafirini her günkü kötü yemeğini birlikte yemeye davet etti. O da kabul etti. Her günkü yemeğe iki güvercin eklenmişti. Yemek sırasında şövalyelikten söz edildi. Carrasco, kahramanımızın mizacına göre konuşmalar yaptı, iki dost karınlarını doyurduktan sonra dinlenmek için çekilip biraz uyudular.

Sanço dönüp geldiğinde konuşmaya hararetle devam edildi. Silahtar bıraktığı yerden söze başlayarak dedi ki:

“Senyor Carrasco, madem ki eşeğimin nasıl ve kimin tarafından çalındığını öğrenmek istiyorsunuz, o halde anlatayım. Kürek mahkûmları macerasından ve cenaze alayıyla çatışmamızdan sonra, Santa Hermandad’ın elinden kurtulmak için Sierra Morena’da küçük bir ormana girmiştik. Çok karanlık bir gece idi; yaptığımız dövüşlerden o kadar yorgun ve bitkin düşmüştük ki, efendim mızrağına dayanmış, ben de eşeğimin üzerine abanmış olduğum halde, sanki kuştüyü yastıklar üzerindeymişiz gibi derin bir uykuya dalmıştık. Hele ben öyle derin bir uykuya dalmıştım ki, eşeğimi çalan hırsız, aynı boyda dört kazık kesip semerin köşe altlarına sağlamca yerleştirdikten sonra, hayvancağızı semerin altından çekmeyi başarmış. Sabah uyanınca kendimi semerin üzerinde boşlukta buldum. Biraz kıpırdanır kıpırdanmaz kazıklar kaydı ve ben de yere yuvarlandım. Eşeğimi arayıp da bulamayınca öyle için için ağladım ki, eğer eserin yazarı bu olayı sesizce geçmişse çok haksızlık yaptığını kabul etmelidir. Fakat birkaç gün sonra, Prenses Micomicona’nın refakatinde giderken, efendim ile birlikte kendisini zincirden kurtarmış olduğumuz Gines Pasamento’nım çingene kılığına girerek, eşeğime binmiş olduğunu gördüm. Hemen koşup eşeğime sarıldığım zaman, hırsız çoktan gözden kaybolmuştu. Dünyalar benim oldu sandım. Öyle ya, en sevdiğim hayvana tekrar kavuşmuştum.”



Carrasco sordu:

“Bunlar çok güzel ama, bavuldan çıkan yüz altın ne oldu?”

“Ne mi oldu? Bunu elinizi vicdanınıza koyup da öyle sorun. Ne olacak, kendimin, karımın ve çocuklarımın ihtiyaçlarına harcadım. Eğer öyle yapmamış olsaydım, ikide bir efendime refakat için ortadan kaybolmama karım bilmem ne derdi! Senyor Don Kişot’un maiyetinde yediğim sopaların her biri için üç para hesaplasalar bile yüz altın yine yetişmez. Şu halde, paranın hakkedildiğine emin olabilirsiniz. Hepimiz Tanrı’nın kulu değil miyiz? Bir şey kime kismet ise o alır.”

Carrasco dedi ki:

“Bütün bunları eserin yazarına anlatacağım, kitabının ikinci bölümüne ekleyeceğine de şüphem yok.”

Don Kişot, "Senyor Carrasco, eserde düzeltilmek daha başka noktalar var mı?" diye sordu.

"Bir iki şey daha olabilir, fakat bu söylediklerim kadar önemli değil."

Sanço söze karışarak, "Kitabın yazarı kendisiyle iş istiyorsa, rahat olsun, efendim ile ben mace ve öykü konusunda kendisine o kadar zengin konular bulacağız ki, ikinci bölümü değil üçüncüsünü de yazabilir." dedi.

Sanço konuşurken Rocinante'nin kişnediği duşuldu. Bu kişneme şövalyeye hayırlı bir alamet gibi geldi ve iki üç gün sonra yeni bir çıkış yapmaya karar verdi. Bu kararını Carrasco'ya bildirdi ve hangi yoldan gitmesinin uygun olacağını sordu. Carrasco, Aragon yolunu tutmasının iyi olacağını söyledi ve Zaragoza şehrinde Aziz George yortusu nedeniyle yapılacak büyük cirit oyunlarına katılarak kendisini gösterecek olursa Aragon'lu şövalyelerin, yani bütün dünya şövalyelerinin üstünde bir ün kazanabileceğini de ekledi.

Şövalyenin cesaretini ve kahramanca aldığı kararını çok öven öğrenci dedi ki:

"Yalnız senyor, sizden bir ricam var, o da bunları böyle her tehlikeye düşünmeden birdenbire atılmamanızdır. Çünkü hayatınız yalnız size değil, ardınıza koşacağınız zavallılara, zulüm gören adınlara ve genç kızlara da aittir."

Sanço öğrencinin sözünü keserek dedi ki:

"İşte, senyor Carrasco, beni kızdıran konu budur. Efendim için yüz silahlı savaşçıya saldırmak, yarım düzine kavuna saldırmak gibi bir şey. Eğer hafızam aldanmıyorsa, gerçek cesaretin alacıklıkla delice hücum arasında bulunduğunu biliyordum. Öyle ya, bazen savaşmak, bazen de geri çekilmek gerekir. Yalan söylüyorsam Tanrı canımı alsın! İnsan ihtiyatlı olmalı ve bastığı yeri iyi bilmeli, işte o kadar. Eğer gördüğüm hizmetlere karşılık efendim bana bir ada vermez de, küçük bir hükümet verirse ona da razıyım, çünkü ben hiç de arslı bir adam değilim."

Öğrenci cevap verdi:

“Sanço kardeş, bir vaiz gibi konuşuyorsunuz. Önce Tanrı’ya, sonra da Senyor Don Kişot’a güveniniz, o size bir ada değil koskoca bir ülke bile verir.”

Sanço, “Bakın, bu konuda kendime güvenirim, doğrusu herkesin yönetimimden memnun olacağına eminim.”

Don Kişot, “İnşallah olur, söylediklerini hükümetin yönetimini ele aldığı zaman görürüz.” dedi.

Sonra öğrenciye dönerek ekledi:

“Toboso’lu Dulcinea’m için küçük bir mısra yazmanızı rica edeceğim, bunu sevgilime veda edeceğim zaman okuyacağım.”

Carrasco ismin uzun olması dolayısıyla bunun biraz zor olacağını söyledi, ama gayret edeceğine söz verdi.

Bundan sonra Don Kişot sekiz gün sonra yola çıkmak niyetinde olduğunu söyledi ve kararın gizli tutmasını, çünkü rahip ile berber ve yeğeni haber alırlarsa buna engel olmaya çalışacaklarını söyledi.

Carrasco, kimseye bir şey söylemeyeceğine söz verdi ve şövalyeden talihinin açık olup olmadığı hakkında kendisine bilgi vermeyi ihmal etmemesini de ayrıca rica etti. Bütün bu işlerin gizli tutulmasına karar veren üç arkadaş birbirlerinden ayrıldılar.

Kahramanlar, üç gün içinde hazırlıklarını tamamladılar. Don Kişot, kâhya kadın ile yeğenini, Sanço da karısını teskin etmişti.

Carrasco şövalyeye bir miğfer armağan etti. Zımpara tozu ile iyice temizlenmiş olan bu miğfer Don Kişot’un işine yarayacaktı. Bir gece, kimse kendilerini görmeden yola çıktılar. Biri Rocinante’sine, öteki de eşğine binmiş, Toboso kasabasına giden yolda ilerlemeye başladılar.

Carrasco kendilerini geçirmek için yarım fersah kadar gidecekti.

Sanço nun neydesi yiyecekie acıuyau. şovaiye kendisine muhtemel ihtiyaçları için bir kese dolu- u para vermişti. Öğrenci bir süre kendilerine eşlik etti, sonra şövalyeyle kucaklaşarak veda ettiler. Kendisine başlarından geçeni haber vermelerini rica ettikten sonra, Carrasco kasabaya döndü ve doğruca Rahip ile berbere giderek Don Kişot'un yola çıktığını haber verdi.



## TOBOSO'LU DULCINEA'YI GÖRMEMEYE GİDEN DON KİŞOT'UN BAŞINDAN GEÇENLER

Banson Carrasco, şövalye ile silahşorundan ayrılır ayrılmaz Rocinante kişnemeye ve Sanço'nun eşeği ile anırmaya başladı. İki serüvenci, bunun hayra alamet olduğunu sandılar. Fakat işin tuhaf tarafı, eşeğin anırması atın kişnemesinden daha fazla sürdüğünden, Sanço kendi talihinin efendisinin- den üstün olacağı kanısına vardı.

Bu sırada Don Kişot, silahtarına dönerek dedi ki:

“Dostum Sanço, biz ilerledikçe, ortalık da da- na çok kararıyor, bu gidişle Toboso'yu gündüz gözü ile görmek de mümkün olmayacak. Herhan- gi bir maceraya atılmadan önce oraya giderek eş- siz Dulcinea'nın hayır duasını almak istiyorum, çünkü şövalyelere dünyada hiçbir şey, sevgilile- inden alacakları ilham kadar kuvvet ve cesaret vermez.”

Sanço cevap verdi:

“Bu isabetli kararınıza ben de katılıyorum, ama Dulcinea'nızın hayır duasını almak için uy- gun bir yer bulma konusunda zorluk çekeceğimi- ni sanıyorum, eğer sizi kümesin duvarı üzerinden cutsarsa onu bilmem. Çünkü Sierra Morena dağ-

larında yaptığınız deliliklerden söz eden mektubunuzu götürdüğüm zaman kendisini orada görmüştüm.”

Don Kişot silahtarının sözünü keserek, “Hangi kümesden söz ettiğini anlayamıyorum.” dedi. “Herhalde o muhteşem yerler senin gözüne tavuk kümesi görünmüş olmalı. Dulcinea’nın o güzel sarayının süslü ve zengin koridorları ile bahçelerini kümese benzetmeye imkân var mı?”

“Belki haklısınız ama, eğer hafızam beni yanıltmıyorsa, gördüğüm yer bir tavuk kümesinden başka bir yer değildi.”

“Pekâlâ, ne olursa olsun, beni oraya Dulcinea’nın yanına götür, o parlak güneşin bir tek ışığı bile benim cesaretimi arttırır, ruhumu, merhametli yüreğimi canladırır, üst tarafının önemi yok.”

“Vallahi efendim, o güneşi gördüğüm zaman söylediğiniz kadar parlak değildi. İhtimal o sırada kalburdan buğday geçirmekle meşgul olan Dulcinea’nın etrafını saran tozlar, saçtığı ışıkları karartmıştı. Bu mümkündür, itiraf ederim.”

“Yine saçmalamaya başladın. Bir kere düşün ki, şairlerimizin, perilerin boş zamanlarında meşgul oldukları işler diye vasıflandırdıkları şeylerden başka hiçbir iş ile bu kızın meşgul olmasına imkân yoktur. Hiç şüphesiz kurnaz bir büyücü, o eşsiz güzelin parmaklarındaki altın mekiği sana buğday kalburu olarak göstermiş olmalı. Farkında olmadan aptallıklarını tekrarlayıp duruyorsun. Dulcinea’nın düşmanlarının bu sözlerinden istifade edeceklerini düşünsene budala! Ah kıskançlık! Şu kötü kıskançlık! En parlak faziletleri kemiren o pis kurt! Âlemi zehirlemekten başka bir şey yapmayan şu kıskançlık!”

“Çok haklısınız efendim, ben bu konuyu düşündüğüm zaman şöhretimin lekelenmesi tehlikesinden korkuyorum. Fakat boş yere, çünkü ben kimseyi gücendirmeyen, kimsenin işine karışma-

dan namusu ile yaşayan kendi halinde bir Hıristiyanım, tarihçilerin benden ne alacaklı ne de verecekleri olabilir.”

Kahramanlarımız böylece konuşarak Toboso'ya yaklaşmaktaydılar. Kasabaya girdikleri zaman herkes derin bir uykudaydı. Karanlık sokaklarda hüküm süren derin sessizliği bozan şey, yalnız köpeklerin havlaması, damlar üzerinde âşıkdaşlık eden kedilerin miyavlaması ve ahırlardaki domuzların homurdanmasıydı.

Bu durum Sanço'nun cesaretini kırmaya başlamıştı. Âşık şövalyeye gelince, bunu bir hayır alamenti saymıyordu. Buna rağmen, silahşoruna dedi ki:

“Oğlum Sanço, beni Dulcinea'nın sarayına götür, belki kendisini uyanmış buluruz.”

Sanço cevap verdi:

“Ah efendim, sizi hangi saraya götüreyim, ben güzeller güzelini küçük bir evde görmüştüm.”

“O halde, nedimeleri ile vakit geçirmek için sarayın küçük bir dairesine çekilmiş olacak, büyük ve asil madamlar ile prensesler böyle yaparlar.”

Sanço hayretle, “Madem ki asil şahsiyetiniz, bütün söylediklerime rağmen, Senyora Dulcinea'nın oturduğu evi bir saray olarak kabul etmek istiyor, bu saatte bir sarayın kapısı açık olur mu? Sonra da bu saatte kapıyı vurarak herkesi telaş içinde ayağa kaldırmak doğru mudur?” dedi.

Don Kişot, “O halde ev ev dolaşarak sarayı bulalım, bir kere sarayı bulunca sana nasıl hareket edeceğimizi söylerim.” diye mırıldandı.

Sonra ekledi:

“Eğer yanılmıyorsam, şu gördüğümüz büyük karaltı herhalde Dulcinea'nın sarayı olacak.”

Bu sözleri söyleyerek, gözüne ilişen o karartıya doğru ilerleyince karşılına büyük bir kilise çıktı.

“Sanço, bak, karşımıza bir kilise çıktı.”

“Farkındayım senyor, bereket versin mezarlığa rastlamadık, çünkü bu saatte mezarlığa rastlamak



hayra alamet değildir. Fakat eğer yanılmıyorsam, Dulcinea'nın oturduğu evin bir çıkmazda bulunduğunu size söylemişim."

"Tanrı cezanı versin aptal herif! Büyük konakların ve hükümdar saraylarının çıkmaz sokaklarda olduklarını acaba nerede gördün?"

"Ah efendim, her memleketin kendine özgü adetleri vardır; belki de Toboso'da sarayları ve muhteşem binaları çıkmazlarda ve sokak içlerinde inşa etmek âdet hükmüne girmiştir. Beni kendi halime bırakın da şu gördüğümüz dolambaçlı sokaklarda araştırmalar yapayım, başımıza bela kesilen şu köpekler tarafından paralanmadan sarayı bulmayı belki başarırım."

"Bana bak Sanço, sevgilime ait şeylerden söz ederken terbiyeni takın, bir mesele çıkmasına izin verme ve korkun yüzünden her şeyi yüzüstü bırakma."

"Pekâlâ, ama sizin bin defa görüp de bulamadığınız Dulcinea'nızın evini ben nasıl hemen bulayım? Biraz sabırlı olun da gün ağarsın, elbet buluruz."

"Ben sana güzel Dulcinea'yı hiç görmediğimi, o muhteşem sarayının eşiğini hiçbir zaman aşmadığımı kaç defa söyledim. Ben onun eşi bulunmaz güzelliğini, akıl ve dirayetini duyduğum zaman, kendisini görmeden âşık olmuşum."

"Doğrusu efendim, ben de onu sizin âşık olduğunuz şekilde gördüm."

"Sanço, rica ederim doğru dürüst konuş, bu meselede şakaya kesinlikle tahammülüm yoktur."

Böylece konuşurlarken, bir adamın iki katırla birlikte kendilerine doğru geldiğini gördüler. Bu, gün doğmadan işe başlamak üzere yola çıkmış bir çiftçiydi."

Adamcağız kahramanlarımıza yaklaştığı zaman, Don Kişot kendisine sordu:

"Arkadaş, Tanrı ne arzun varsa yerine getirsin, bana Toboso'lu eşsiz prenses Dulcinea'nın sarayını gösterir misin?"

Köylü cevap verdi:

"Senyor, ben buralı değilim, kısa bir zaman önce zengin bir çiftçinin hizmetine girmiş bulunuyorum. Fakat kasaba rahibinin evi karşınızda, o size istediğiniz bilgiyi verebilir. Bununla beraber, bu kasabada hiç prenses bulunmadığını, fakat evlerinde kendilerini prenses sanan zengin kadınların olduğunu biliyorum."

Bunun üzerine Don Kişot dedi ki:

"Aradığım prenses, herhalde söz ettiğiniz kadınlar arasında bulunmalı."

"Mümkündür senyor, fakat işte gün ağardı, ben işe gidiyorum."

Bu sözleri söyleyen çiftçi, fazla konuşmak istemediğinden katırlarını kırbaçlayarak yoluna devam etti.

Köylünün verdiği cevaplardan memnun olmayan efendisini düşünceli bir halde gören Sanço dedi ki:

"Efendim, sabah oluyor, kasaba halkının bizleri böyle sokak ortasında görmesi doğru bir şey olamaz, çünkü birtakım dedikoducu kadınların dillerine düşeriz ki, bu da prensesin şan ve şerefine yakışmaz. Sözümü dinlerseniz civardaki küçük ormanlardan birine çekilelim. Sonra, ben buraya döner, Dulcinea'nın sarayını buluncaya kadar Toboso'nun altını üstüne getiririm. Sarayı bulunca Senyora ile görüşür ve emirlerini size getiririm."

Şövalye dedi ki:

"Dostum Sanço, az konuştun, fakat çok doğru şeyler söyledin, tavsiyeni canı ve gönülden kabul ediyorum, haydi şu ormanlardan birinde saklanalım, sen oradan döner kasabaya gelir ve Dulcinea'yı bulup kendisi ile nezaket çerçevesinde konuşursun."

Sanço, Sierra Morena dağlarına döndüğünde efendisine söylediği yalanlar ortaya çıkar diye korkusundan titreyip duruyordu, işte onun için, efendisinin kasaba dışına çıkmasına can atıyordu.

Kasabadan iki mil mesafede buldukları bir ormanda Don Kişot saklandı ve Sanço da Dulcinea ile görüşmek üzere tekrar kasabaya döndü.



## SANÇO'NUN DULCINEA'YI BÜYÜLEMEK İÇİN GÖSTERDİĞİ MAHARET

Şövalyenin sadık silahtarı, üzerine aldığı bu zor elçiliğin altından nasıl kalkacağını acı acı düşünüyordu. Ormandan uzaklaşır uzaklaşmaz başını çevirdi, efendisinin artık gözden kaybolduğunu görünce hemen eşeğinden indi ve bir ağacın gövdesine oturarak kendi kendine konuşmaya başladı.

“Ey Sanço kardeş...” diyordu, “Zat-ı devletleri önce nereye gidiyor? Kaybettiği eşeğini mi aramaya gidiyor?”

“Hiç şüphesiz, hayır.”

“O halde kimi arayacaksınız?”

“Ben güzellik güneşinin seması olan bir prensesi arayacağım.”

“Peki Sanço, aradığını nerede bulacağını biliyor musun?”

“Nerede mi? Büyük Toboso şehrinde.”

“Pekâlâ, fakat kimin tarafından geldiğinizi sorarlarsa ne cevap vereceksiniz?”

“Açlara yiyecek, susuzlara su veren, haksızlıkları düzelten, ünlü La Mancha’lı şövalye Don Kişot tarafından cevabını vereceğim.”

“Bütün bunlar çok iyi, fakat bu prensesin hangi evde olduğunu biliyor musunuz?”

“Efendim, bunun bir kral sarayı veya çok muhteşem bir şato olduğunu söylüyor.”

“Bu şatoyu hiç gördünüz mü?”

“Ne ben ne de efendim asla görmedik.”

“Fakat, bana öyle geliyor ki, Toboso halkı, sizin prenseslerini işgal etmek, kadınlarını baştan çıkar-

mak için gelmiş olduğunuzu öğrendikleri zaman, hiçbir tarafınızı sağlam bırakmamak şartıyla, size bir güzel sopa çekecek.”

“Eğer benim elçi olarak geldiğimi ve elçiye zeval olmaz atasözünü unutarak hareket ederlerse, haklı olurlar.”

“Öyleyse, bu konuda dikkatli olursanız fena olmaz. Çünkü La Mancha’lılar doğru ve dürüst oldukları kadar da öfkeli insanlardır. Sanço efendi, gel şu elçilikten vazgeç.”

“Fakat bana ne oluyor, bizim efendinin deliliği malum, buna zerre kadar şüphem yok. Benim de ondan aşağı kalır yanımlar yok, öyle ya, akli başında bir insan olsaydım, hiçbir delinin peşine takılır mıydım? Efendim o kadar deli ki, her şeyi birbirine benzetiyor. Mesela, yeldeğirmenleri dev, katırları ruhani insanlar, koyun sürülerini düşman orduları olduklarını iddia ediyor. Senyor Don Kişot’un her şeye çabuk inanmasından yararlanarak durumu kurtarmalıyım. İlk rastlayacağımız köylü kadınına ona Dulcinea diye yutturmaya çalışacağım. Eğer inanmazsa, yemin ederim, yine inanmazsa, düşmanı olan bir büyücü tarafından şeklinin değiştirilmiş olduğunu iddia ederim. Sonunda inanır. Ben de elçilik görevimi görmüş olurum. Eğer, efendim memnun olmazsa, bir daha bana böyle bir görev vermez, ben de kurtulurum.”

Kendi kendine konuştuğundan sonra, biraz sakinleşti ve işi yoluna koyabildiğinden dolayı memnun oldu. Bununla beraber, efendisinin şehre kadar gidip araştırmalarda bulunduğu emin olması için bulunduğu yerde bir süre daha kaldı. Kalkıp eşeğine bineceği sırada, Toboso’dan kendisine doğru üç köylü kadının gelmekte olduğunu gördü. Bunlar eşeklerine binmiş ağır ağır yol almaktaydılar. Bunun üzerine, hemen efendisinin yanına gitmek için eşeğine atladı. Don Kişot’un bulunduğu yere vardığı zaman, şövalyenin içini çekmekte ve gerçek bir âşık gibi inlemekte oldu-



ğunu gördü. Sanço'nun geldiğini gören Don Kişot kendisine sordu:

"Söyle bakalım Sanço, hayırlı bir haber mi getirdin? Yoksa sıkılacak bir haber mi?"

"Ah efendim! Hemen Rocinante'yi mahmuzlayarak ovaya çıkın, Senyora Dulcinea, iki nedimesi birlikte ziyaretinize geliyor."

"Hay Allah senden razı olsun Sanço, fakat sakın beni aldatmaya ve avundurmaya kalkma, kalbim böyle bir ıstıraba dayanamaz."

"Senyor, gelin de görün, asil kadınlara yaraşır hayvanlara binmişler. Pırl pırl parlayan elbiseleri o kadar güzel ki, insan bakmaya kıyamıyor. Kendisi de nedimeleri de elmaslar, yakutlar ve zümrütler içinde. Aman Allah! Hâlâ gözlerim kamaşıyor!"

"Haydi oğlum Sanço, çabuk gidelim de bu bulunmaz nimeti kaçırmayalım; sana şimdiden söz veriyorum, ilk savaş ganimetlerinin hepsi senin olacak."

"Hele şükür, bir vaatte bulundunuz. Ganimet elime geçince teşekkür edeceğim."

Kahramanlarımız yola çıkmışlardı. Don Kişot etrafına bakınca, eşeklerine binmiş olan üç köylü kadından başka bir şey görmedi.

“Sanço, onları şehirden uzakta mı bıraktın?”

Silahtar cevap verdi:

“Senyor görmüyor musunuz, gözlerinize ne oldu?”

“Eşeklerine binmiş üç köylü kadından başka bir şey gördüğüm yok.”

“Tanrım! Nasıl oluyor da kar gibi beyaz binek atlarına eşek diyorsunuz, eğer dediğiniz doğru ise sakalımı yolsunlar.”

“Kendimin Don Kişot ve senin de Sanço olduğun ne kadar doğruysa, hayvanların da eşek oldukları o kadar doğru; ya da bana öyle görünüyorlar.”

“Allah aşkına sesinizi kesin de gözlerinizi açınız, bize doğru gelen sevgilinizi selamlayalım.”

Sanço sözlerini bitirir bitirmez eşeğinden indi ve yularından çekerek kadınlara doğru gitti ve içlerinden birinin önünde diz çökerek dedi ki:

“Ey güzellik kraliçesi, esiriniz olan şu Hazin Yüzlü Şövalye’yi kabul etmeye tenezzül buyurmanızı rica ederim. Ben de La Mancha’lı kahraman şövalyesinin silahtarı Sanço Panza’yım.”

Aynı zamanda Sanço’nun yanında diz çökmüş olan Don Kişot, silahtarının kraliçe diye hitap ettiği bu kadına şaşkın şaşkın bakıyordu.

Zihninde tasavvur ettiği o güzellik timsalinin yerine, oldukça çirkin, basık burunlu, şiş yüzlü bir köylü kadını gören şövalye ağzını açmaya cesaret edemiyordu.

Bu duruma şaşırان üç köylü kadın, neye uğradıklarını anlamayarak birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Sonunda, kendisine hitap ettikleri kadın sessizliği bozdu ve öfkeli bir tavırla bağırdı:

“Çekilin şuradan da yolumuza devam edelim. İşimiz acele, sizin saçmalarınızı dinlemeye vaktimiz yok.”

Sanço hemen cevap verdi:

“Ah, Prenses hazretleri! Nasıl oluyor da iyi kalbiniz önünüzde diz çökmüş olan gezgin şövalye-

lerin timsali, La Mancha'lı Don Kişot'un bu halinden üzüntü duymazsınız?"

Sanço sözüne devam edemedi, çünkü köylü kadın öfkeyle bağırmaya başladı:

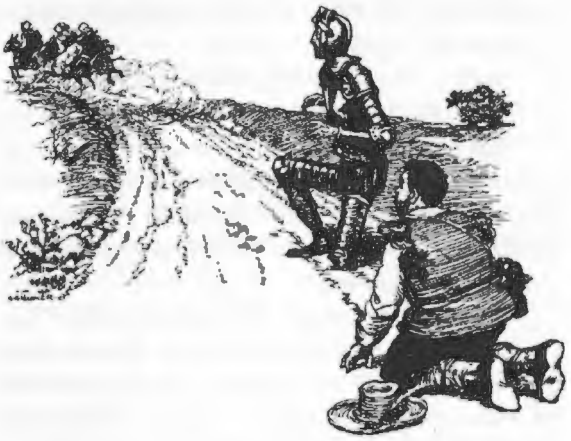
"Kaynatamın eşeği, gel de eşekleri nasıl tımar ettiğimi sana göstereyim? Bizim ile alaya kalkışan şu serserilere bak, biz alay edip küfür etmesini onlardan iyi biliriz. Haydi, basın gidin şuradan da yolumuza devam edelim."

Don Kişot, "Sanço, kalk bakalım." dedi, "Kader daha felaketlerimizi az görmüş olmalı, şimdi de düşmanım olan bir büyücü gözlerime karanlık bir bulut çekerek eşsiz güzel Dulcinea'yı bana çirkin bir köylü karısı olarak gösteriyor. Fakat bu zavallı ruhum, onun bu hali için yine ıstırap çekiyor."

Köylü kadın hayretle, "Nedir başımıza gelen bu iş be!" dedi, "Biz buraya dünyanın saçmasını dinlemeye mi geldik! Rica ediyoruz, çekiliniz yolumuzdan da işimize gidelim."

Sanço, efendisinin kendisine verdiği elçilikten böylece kurtulduğuna memnun bir halde, yoldan çekilerek kadınları serbest bıraktı.

Dulcinea'nın rolünü zoraki olarak oynamış olan köylü kadın, serbest kaldığını görünce, o güzelim küheylanını ucu çivili bir değnek ile dürterek çayırlara doğru sürdü. Fakat, ucu çivili bir değnek ile dürtülmeye hiç alışmamış olan hayvan, huysuzlanarak çifteler atmaya başladı ve pek gecikmeden zavallı Dulcinea'yı yere yuvarladı. Kahramanımız kadını kaldırmak için koşarken, silah-tarı da eşeğin sırtından karnına doğru dönen semeri düzeltmekle meşguldü. Don Kişot, büyülenmiş Dulcinea'sını kolları arasına alıp semeri düzeltilmiş olan hayvanına bindirmek istedi. Fakat buna gerek kalmadı, çünkü oldukça çevik olan kadın hızını almak için biraz geriledi ve iki eli hayvanın sağrısına bastırarak bir atlayışta bir kuş gibi semerin üstüne kondu.



Sanço, "Vay canına!" diye bağırdı, "Âşık olduğunuz kadın kuştan hafifmiş be! En yetenekli Meksikalı süvarilere bile binicilik dersi verebilir. Yanındaki kadınların da galiba ondan aşağı kalır yanları yok. Baksanıza, rüzgâr gibi gidiyorlar."

Don Kişot, kadınları bakışları ile takip etmekteydi, üçü de gözden kaybolunca, silahtarına dönerek dedi ki:

"Sanço, düşmanım olan büyücülerin bana oynadıkları oyunu gördün mü? Bu hainler, Dulcinea'yı yalnız köylü kadını kılığına sokmakla kalmadılar, üstelik asil ve güzel kadınlara özgü özelliğini de kaybettirmişler. Çiçekler ve amberler arasında yaşayan asil ve kibar kadınlar mis gibi kokarlar. Halbuki, kendisini yerden kaldırmak için yanına yaklaştığım zaman Dulcinea'nın insanın içini bulandıracak kadar çiğ sarmısak koktuğunu duydum. Ah! Ne talihsiz bir şövalyemişim! Nedir bu bitip tükenmek bilmeyen aksilikler?"

Sanço, "Vay alçak büyücüler, vay!" dedi, "Bu uğursuzların hepsini sardalya balıkları gibi kulaklarından ipe dizmeli. Fakat Dulcinea bana, size görüldüğü gibi çirkin görünmedi. Mesela, size eşek semeri gibi görünen şey, çok değerli zengin kumaşlarla örtülü bir küheylan eğeri idi. Hayret doğrusu. Ayrıca, sizin bana anlattığınıza göre du-



dağının alt tarafında altın tellere benzeyen bir kaç kıl vardı.”

“Dostum Sanço, şunu iyi bil ki, her şeyin bir işareti olur. Buna göre aynı nişanenin sağ kalçasında da bulunması gerekir.”

“Çok doğru söylüyorsunuz efendim, kalçasındaki nişanenin de çok güzel olduğuna eminim, fakat doğrusu görmedim.”

Hilekâr Sanço, efendisinin hezeyanlarını duydukça gülmemek için kendini zor tutuyordu.

Don Kişot ile Sanço bir süre daha saçmaladıktan sonra, birisi Rocinante’sine öteki de eşeğine bindi ve Zaragoza yolunu tuttular, bu şehirde her yıl düzenlenen cirit oyunlarına bir an önce yetişmek istiyorlardı. Fakat başlarından geçen yeni olaylar, bu oyunlarda hazır bulunmalarına engel oldu.



## DON KİŞOT’UN HOKKABAZLAR İLE MACERASI

Don Kişot büyücülerin kendisine oynadıkları oyuna üzülmek ve düşünceli bir halde yoluna devam ederken, dalgınlıkla Rocinante’nin yularını elinden bırakmıştı. Kendisini serbest hissedenden hayvan her adımda duraklayarak istediği gibi otluyordu.

Sanço, efendisini bu dalgınlığından uyandırarak dedi ki:

“Efendim, ümitsizlik insanın kederini arttırmaktan başka bir şey yapmaz. İnsanlar kendilerini salıverince hayvandan farkları kalmaz. Kendinize gelin, Rocinante’in dizginlerini kavrayın, şövalyelere yakışan bir tavır takının. Hay şu Dulcinea’ların hepsini şeytan götürsün! Bir tek gezgin şövalyeye, bütün büyücüler ve kılık değiştirmeleri feda olsun!”

Don Kişot ciddi bir tavır takınarak dedi ki:

“Sus Sanço, sana sus diyorum, büyülenmiş zavallı Dulcinea’m hakkında kötü sözler söyleme.

Onun bu duruma düşmesine ben sebep oldum. Düşmanlarımin bana karşı olan kıskançlıkları ve kinleri felaketimiz oldu.”

“Evet, haklısınız Senyor, o güzeli bir kere gördükten sonra, bir şimdiki halini görüp de ağlamamak mümkün mü?”

“Sanço, doğru söylüyorsun, çünkü sen onu olduğu gibi gördün, o senin gözüne büyülenmiş olarak gözükmedi, büyücülerin büyüü o zehirli etkisini yalnız benim üzerimde gösterdi. Fakat canımı sıkan başka bir nokta daha var Sanço, eğer hafızam beni yanıltmıyorsa, bana Dulcinea'nın inci gibi gözleri olduğunu söylemiştin; halbuki inciler kadın gözlerinden çok balık gözlerine benzer. Ben Dulcinea'nın gözleri zümrüt gibi yeşil ve kaşlarının da iki hilal olduğunu sanıyordum. Bahsettiğim inciler dişleri olsa gerek; sen hiç şüphesiz gözlerini dişleri sanmış olmalısın.”

“Olabilir Senyor, çünkü çirkinliği sizi ne kadar şaşırttıysa, güzelliği de beni o derece hayran etmişti ki, ne söyleyeceğimi şaşırmış olabilirim. Benim en çok zoruma giden, bundan böyle Dulcinea'nın ayaklarına kapanmaya göndereceğiniz mağlup devler ile şövalyelerin onu yeni kılığıyla tanımakta zorluk çekecek olmalarıdır. Bunlar, Toboso sokaklarında aptal aptal dolaşacaklar, her tarafa başvurarak prenses nerede diye soracaklar, halbuki prenses hazretleri, yanlarından geçecek de haberleri bile olmayacak.”

“Sanço, büyüünün etkisi, belki de Dulcinea'nın ayaklarına kapanmaya gidecek olan mağlup ettiğim şövalye ve devlere kadar yayılmayacaktır. Bunu göz önünde bulundurarak, bunlardan ilk ikisine seyahatleri hakkında bana bilgi vermelerini isteyeceğim.”

“Bu fikriniz çok doğru senyor, böylece anlamak istediğimiz şeyi öğrenmiş oluruz.”

Don Kişot, silahtarına cevap vermek üzereyken, yolunun üzerinde önüne birdenbire üstü açık bir yük arabasının çıktığını gördü. Arabanın içinde tuhaf şekilde giyinmiş birtakım kimseler vardı.

Arabacı şeytan kılığına girmiş çirkin bir adamdı. Onun yanında duran, kıyafetiyle Ölüm'ü temsil etmekteydi. Arkasındaki adam, elinde yayı, belinde içinde oklar bulunan bir avadanlık ile aşk ilahı Cupido'yu temsil etmekteydi. Bunların arasında tepeden tırnağa kadar silahlanmış, başında rengarenk tüyler ile süslenmiş bir şapka bulunan bir şövalye göze çarpmaktaydı.

Arabada, bunlara benzer tuhaf şekilde giyinmiş daha birçok kişi vardı. Bu manzara karşısında hayrete düşen kahramanımız hemen hayvanını durdurdu. Sanço ise ürkmüş bir halde gelenleri seyrediyordu. Tehlikeli bir macerayla karşılaştığını sanan Don Kişot, arabanın önüne geçerek tehdit edici bir tavırla bağırdı:

"Arabacı mısın yoksa şeytan mı? Arabadan çok Kharon'un cehennem kayığına benziyor. Çabuk söyle: Kimsin, nereden gelip nereye gidiyorsun?"

Şeytan, tatlı bir sesle cevap verdi:

"Senyor, bizler Kötü Angulo\* heyetine mensup komedy artistleriyiz, kutsal yortumuzun arifesinde bulunmamız nedeniyle bu sabah, şu gördüğünüz tepenin arkasında bulunan kasabada "Ölüm Meclisi" ismindeki piyesi oynadık, aynı piyesi başka bir kasabada temsil etmek üzere yola çıkmış bulunuyoruz. Bu kasaba buraya uzak olmadığından soyunup tekrar giyinmek zahmetinden kurtulmak için, gördüğünüz şekilde yolculuk ediyoruz. Şu gördüğünüz genç adam ölümü, yanındaki de meleği temsil ediyor; direktörümüzün karısı olan bu kadın kraliçe, şu adam da asker ve arkasında bulunan imparator ve ben de şeytan rollerini oynamaktayız. Piyenin başlıca aktörlerinden

\* Kafiye halinde dolaşan seyyar oyuncuların çok iyi tanınan bir direktörüdür. Kendisine bu ismin verilmiş olması, aynı isimde fakat daha çok ünlü olan bir aktörle karıştırılmaması içindir. özellikle, kutsal yortu ve bu yortunun arifesinde oynanan esrarengiz oyunlar, tiyatrolarda, sokaklarda, meydanlarda, hatta Engizisyon mahkemelerinin Yüksek Heyeti huzurunda bile temsil edilirdi. Fakat çok geçmeden bu temsiller çirkin ve müstehcen bir şekil aldılar. (Çev. n.)

biri olmak itibariyle sahneye önce ben çıkarım. Eğer asil şahsınız daha başka şeyler sormak sityorsa sorsun, oldukça doğru cevap veririm, malum ya şeytan her şeyi bilir.”

Don Kişot cevap verdi:

“Mensup olduğum gezgin şövalyelik adına yemin ederim ki, bu arabayı gördüğüm zaman yeni bir macera ile karşılaştığımı sanmıştım. Görünüşe aldanma derler, meğer ne kadar doğru bir sözmüş! Haydi güle oynaya yolunuza devam edin arkadaşlar. Eğer gerekirse, hizmetinizde bulunmaya hazırım, çünkü öteden beri tiyatroyu ve tiyatro artistlerini çok severim.”

Don Kişot ile şeytan kılığındaki arabacı böylece konuşurlarken, üstü çingiraklar ile dolu ve elindeki sopanın ucunda üç tane şişirilmiş sidiktorbası bulunan bir soytarı zıplaya zıplaya yanlarına



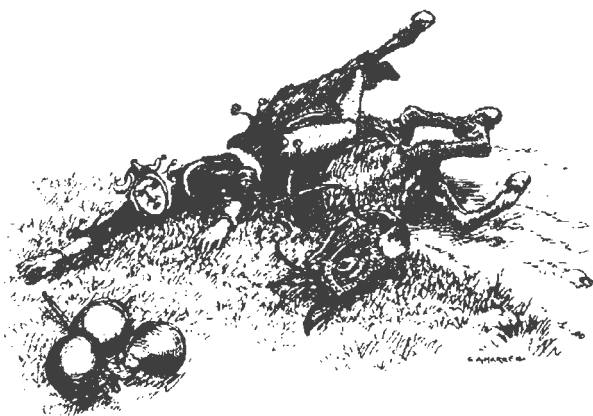
geldi. Çıngıraklarını şıkırdatıyor ve ucunda sidiktorbalarının bağlı bulunduğu değneği yere vuruyor, sonra kaldırıp havada sallıyordu. Bu gibi şeylere alışmamış olan Rocinante gürültüden huylanarak ilk kez gemiyi azıya aldı ve efendisini kırlara doğru sürüklemek istedi. Şövalye hayvanı zaptetmeye uğraşıyordu, fakat Rocinante o sıksa halinden hiç beklenilmeyen bir çeviklikle sıçramaya ve uçar gibi koşmaya başladı. Bunun üzerine Sanço hemen fırlayarak efendisini kurtarmak için Rocinante'nin peşinden koştu. Tam bu sırada çıngıraklı maskara silahtarın eşeğine atladı ve elindeki değneği kullanarak zavallı eşeği kasabaya doğru yıldırım hızıyla koşturmaya başladı. Sanço hangi tarafa gideceğini şaşırmişti. Fakat bir de görsün, Rocinante yuvarlanmış, efendisi de yerlere serilmişti. İyi kalpli silahtarın merhameti onu eşeğini bırakıp efendisinin yardımına koşturdu. Zavallı Sanço efendisini kaldırıp hayvanına bindirdi ve dedi ki:

"Ah! Efendim, şeytan eşeğimi kaçırdı."

"Hangi şeytan?"

"Elinde sidiktorbası olan şeytan."

"Çabuk beni takip et, cehennem dibinde bile olsa ben o şeytanı ortaya çıkarır, sana eşeğini iade ettiririm."



Bereket versin ki, bu sırada şeytanla eşek tepe taklak yuvarlandılar, şeytan bir sıçrayışta hemen ayağa kalktı, serbest kalan eşek de koşa koşa efendisinin yanına geldi.

Sanço, "İşte, eşeğim geldi!" dedi. "Zaten biliyordum. Sevgili hayvanım uzun süre bensiz yapamaz. Artık öfkelenmenize hiçbir sebep yok."

Don Kişot, "Her şeye rağmen, şeytanın yaptığı küstahlığın cezasını arabada bulunanlardan birine çektireceğim, hatta elime geçen bizzat imparator bile olsa bunu yapacağım!" diye haykırdı.

"Efendim, fikrinizden vazgeçin, oyunculara sataşmak doğru değildir, bu adamların her yerde dostları vardır. Öyle bir komedyen tanırım ki, cinayet yüzünden hapse atıldı, fakat çok geçmeden sanki hiçbir şey yapmamış gibi kurtuldu. Bunlar, halkı eğlendiren kimseler olduğundan herkes onlardan yana çıkar, hele krallar ile saray adamlarını eğlendirenler çok nüfuz sahibidirler."

"Önemi yok Sanço, bütün dünya onlarla beraber bile olsa benim bileğimin kuvveti bana yeter. Şu şeytanın cezasız kalmasına vicdanım razı olmuyor."

Bu sözleri söyleyerek kasabaya yaklaşmakta olan arabanın arkasından koşmaya başladı ve kafileye yaklaştığı zaman şöyle bağırdı:

"Ey maskara komedyenler! Durun, durun da sizlere gezgin şövalyelerin silahşoruna ait eşeklere ve diğer hayvanlara nasıl davranılması gerektiğini göstereyim."

Don Kişot'un yaygarasını duyan arabadaki oyuncular, şövalyenin niyetini anlamakta gecikmediler; hepsi arabadan inerek taş topladılar ve dövüşmek için kahramanımızı beklediler. Oyuncuların mükemmel bir şekilde taşlarla hücum etmeye hazırlanmış olduklarını gören Don Kişot, hayvanını durdurup bunlara nasıl saldırmak gerektiğini düşünmeye başladı.

Efendisinin halini gören Sanço dedi ki:

“Senyor, bu kadar kişiye karşı tek başına hücum kalkışmak cesareten çok çılgınlık olmaz mı? Sonra, bunları her ne kadar imparator, kral, prens ve şövalye kılığına girmişler ise de aralarında bir tek bile gerçek şövalye bulunmadığını fark etmediniz mi?”

“Sanço, beni fikrimden döndürecek olan noktaya temas ettin. Şövalye unvanını taşımayanlara karşı kılıç, çekmemem gerektiğini sana birçok kez söylemiştim. Eşeğine yapılan hakaretin intikamını almak sana düşüyor. Ben de buradan sana cesaret verici sözler söyleyerek moralini yükseltirim.”

“Senyor, intikam hissi beslemek hiçbir zaman iyi bir Hıristiyana yakışacak bir şey değildir. İyi kalpli bir Hıristiyan olarak eşeğimin düşmanlarını affediyorum.”

“Aferin sana, iyi kalpli, merhametli ve dini bütün Sanço. Madem ki böyle karar verdin, şu hayaletlerin peşini bırakalım da, daha büyük maceralar peşinde koşmak için yolumuza devam edelim.”

Bunun üzerine, şövalye geri döndü. Sanço da eşeğine atlayarak kendisini takip eti. Ölüm oyuncularını da tekrar arabalarına binerek yavaş yavaş uzaklaşmaya başladılar.

Kötü bir şekilde sonuçlanacak Ölüm Arabası macerası, Sanço'nun durumu idare etmesiyle zarsızca sona ermiş oldu.



## DON KİŞOT'UN AYNALAR ŞÖVALYESİ İLE KARŞILAŞMASI

Don Kişot ile silahşoru geceyi büyük ve sık ağaçların altında geçirdiler. Sanço'nun önerisi üzerine Don Kişot heybedeki erzak ile karnını iyice doyurdu. Sanço bir taraftan yemek yiyor ve bir taraftan da efendisine diyordu ki:

“Efendim, ilk zaferinizin ganimetlerini bana vereceğinizi vaat ettiğinize göre, eğer bu sabah bir

zafer kazanılmış olsaydı, çok zengin olacaktım sanırım.”

“Kabahat sende Sanço, eğer oyunculara saldırmama mani olmasa idin, şu anda imparatorun altın tacı ile aşk prensinin kanatları elinde olurdu.”

“Aman efendim! Bu taç ya tenekeden veya yaldızlı kâğıttandır. Böyle bir şeyin ne değeri olabilir. Maskaraların her şeyi gibi, giydikleri de söyledikleri de sahtedir.”

“Haklısın Sanço, oyuncuların kullandıkları takımlar, oyunları gibi gösteriştendir. Fakat bunlar, medeni bir memleket için faydalı insanlardır, çünkü bizlere hayatın gerçek sahnelerini yansıtır. Seyirci hem eğlenir, güler, hem de yararlanır. İmparatorları, rahipleri, yüksek sosyete kadınlarını, şövalyeleri ve daha diğer birçok kişiyi hep bir arada görmek ancak oyunda mümkündür. Fakat, perde iner inmez bütün bu kişiler eşit olur. Zaten dünyada oynadığımız hayat komedisi de böyle değil mi? Bir kere hayata veda edince hepimiz eşit olmuyor muyuz?”

“Senyor, çok güzel söylüyorsunuz, ben bir zamanlar, bu yaptığınız karşılaştırmayı bizim rahipten de duymuştum. O şöyle diyordu: “Satranç taşlarının her biri, oyun devam ettiği sürece ayrı ayrı birer değer ifade ederler, fakat oyun bitince hepsi kutunun içine girerler, artık orada birbirlerinden hiç farkı yoktur.”

“Dostum Sanço, aklın ve anlayışın her gün biraz daha artıyor.”

“Sizin yanınızda buldukça bilgimin artması pek tabii değil mi? Öyle olmasa ekildiği zaman ürün vermeyen bir tarladan ne farkım olur.”

Biraz sonra, silahtar efendisinden gözlerinin kepenklerini kapamak için izin istedi. Sanço uykusunun geldiğini böyle anlatırdı.

Sanço, eşeğinin semerini çıkardı ve taze otlu çayırlara salıverdi. Rocinante'nin de yularlarını çıkardı, fakat eyerine dokunmadı. Efendisi ona, bir çatı altında bulunmadıkları zaman hayvanın eye-



rini çıkarmaması konusunda kesin emir vermişti. Bu, şövalyelerin çok eski bir geleneğiydi. Sanço, bu geleneğe tamamıyla uyarak hareket etti, ondan sonra gidip uykuya daldı.

Rocinante ile Sanço'nun eşeği birbirlerine karşı o kadar iyi davranıyorlardı ki, birbirlerine sürünerek kaşınmaktan zevk alırlardı. Şövalyenin atı bazen uzun boynunu eşeğin boynu üzerine haçvari olarak koyardı. Karınlarını doyurmak veya çeşitli ihtiyaçlarının etkisinde bulunmasalar öylece günlerce duracaklarına şüphe edilmezdi. Eserin yazarı bu iki hayvan arasındaki dostluğu Nysson ile Euryalos'un birbirlerine olan muhabbetleri ile karşılaştırmaya kadar yapıyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, insanlar bu konuda hayvanlardan ders almalıdır. Leylektan şıngayı, köpekten kusmayı, vefayı, turnadan dikkatli olmayı, fillerden edep ve namusu, karıncalardan ileriye görmeyi, atlardan sadakat ve doğruluğu öğrenen insanoğlu birçok bilgisini hayvanlara borçludur.

Don Kişot iri bir meşe ağacı altında, Sanço da bir mantar ağacı dibinde mışıl mışıl uyurlarken, şövalye birdenbire uyandı. Arkasında bir gürültü işitmişti. Hemen kalkarak etrafı dinlemeye koyuldu. Gecenin karanlığında iki kişi fark etti. Bunlar iki süvari idi. Birisi atından yere kayarak arkadaşına dedi ki:

"Dostum atından in ve hayvanların yularını çıkar, burada bol bol ot bulacakları gibi, şu sessizlik de aşk düşüncelerine dalmam için bana pek uygun geliyor."

Bu sözleri söyleyen yabancı, çimenlerin üstüne uzanıverdi. Attan inerken silahlarının şıkırtısını duyan Don Kişot, gelenlerin şövalye olduğuna iyice hükmetmişti.

Bunun üzerine Sanço'ya yaklaştı, silahtarını kolundan çekerek uyandırmaya uğraştı, bu iş pek zahmetsiz olmadı, sonra silahtarına yavaşça dedi ki:

"Dostum Sanço, bir macera ile karşılaştığımızı eminim."

Sanço cevap verdi:

“Allah hayırlı etsin; fakat senyor bu macera nerede?”

“Nerede mi diyorsun Sanço? Gözlerini şu tarafa çevir de iyi bak, orada otların üzerine yatmış bir gezgin şövalye göreceksin, halinden pek neşeli olmadığı anlaşılıyor, atından inerken dertli dertli düşünüyordu.”

“Macera dediğiniz bu mudur?”

“Bu tam bir macera değilse bile, başlangıçtır. Maceralar böyle başlar. Fakat, dur ve dinle, galiba gitarını akord ediyor, şarkıya başlamak için de öksürerek sesini ayarlıyor.”

“Evet, haklısınız, bu adam mutlaka bir âşık şövalye olmalı.”

“Zaten dünyada âşık olmayan bir tek şövalye yoktur. Fakat kulak kabartalım, belki neler düşündüğünü öğrenebiliriz, çok dil kalbin içine söyler.”

Sanço cevap vermeye hazırlanıyordu, fakat tam bu sırada koruluktaki şövalyenin ne iyi ne de kötü olmayan sesi, konuşmasına engel oldu. Don Kişotu ile silahşoru, meçhul şövalyenin söylemeye başladığı şu şarkıyı dinlemeye koyuldular:

“Ey ruhumun hâkimesi!

Hangi yolu takip etmemi arzu ediyorsan,

Onu bana göster,

Göstereceğin yoldan zerre kadar ayrılmayacağım.

Eğer çilemi doldurarak ölmemi istiyorsan,

Beni şimdiden ölmüş bil.

İnsanları sınamak için, yumuşak balmumundan

Ve sert elmastan ruhumu da

Aşk yasalarına uyduruyorsun.

İster balmumu kadar yumuşak,

İster elmas kadar sert olsun,

Kalbimi sana veriyorum;

Ne istersen içine onu koy,

Koyduğunu ebediyen koruyacağıma yemin ederim.”

Korudaki şövalye derin bir ah çekerek şarkısını sona erdirdi, sonra inlercesine dedi ki: “Ey, ka-



dınların en güzeli ve en vefasız olan Vandelia'lı yüksek Casildea, esirin olan bu şövalyenin, uzun yolculuklar ve zorlu işlerde eriyip gitmesine razı olmana acaba imkân var mı?

Navarra, Leon, Endülüs, Kastilya ve La Mancha'lı bütün şövalyelerinin sevgililerinden daha güzel olduğunu herkese itiraf ettirmiş olduğumu az mı görüyorsun?"

Bu son sözleri duyan Don Kişot hemen haykırdı:

"Hayır, bu doğru olamaz! Ben La Mancha'lıyım ve buna benzer hiçbir itirafta bulunmuş değilim. Sevgilimin güzelliğine karşı böyle bir itirafta bulunmama imkân yoktur. Sanço, görüyorsun ya, bu şövalye sayıklıyor. Yine de kendisini dinleyelim, belki kim olduğunu daha iyi anlarız."

Sanço, "Hiç şüphesiz." diye cevap verdi, "Onun şikâyeti daha bir ay süreceğe benziyor."

Fakat iş tahmin ettikleri gibi çıkmadı. Etrafta kendisinden bahsedildiğini duyan korudaki şövalye, ayağa kalkarak ağır ve mağrur bir sesle sordu:

"Orada kim var? Siz kimsiniz? Mutlu insanlardan mısınız? Yoksa talihsiz bir yaratık mısınız?"

Don Kişot, "Talihsiz insanlarız." diye cevap verdi.

"O halde yaklaşınız, çünkü keder ve talihsizliği benim şahsımda bulacaksınız."

Don Kişot büyük bir nezaketle davet edildiğini duyunca meçhul şövalyenin yanına gitti. Sanço da kendisini takip etmişti.

Kederli şövalye kahramanımızın koluna girerek, "Rica ederim, oturunuz." dedi ve ekledi:

"Gezgin şövalyelik mesleğinde olduğunuzu anlamak için sizi bu saatte bu تنها yerlerde görmek yeterlidir."

"Evet senyor, gezgin şövalye olmakla iftihar duymaktayım. Ancak kendi üzüntülerim ve kendi dertlerime düşmüş bir halde olmakla beraber, fazla iyi yürekli bir şövalye olduğumdan, şarkınızdaki şikâyetleri duyduğum zaman içim sızladı."

“Senyor bu sözlerinize bana şeref bahşediyorsunuz. Duyduğunuz hisler, büyük bir aşka esir olduğunuzu kanıtlamaktadır.”

“Evet, acı olduğu kadar da tatlı olan bu esareti çekmekteyim.”

“Fakat, bazen bu ıstırap, bizleri güzellerimizden nefret edecek derecede akıl ve mantığımızı bozuyor.”

“Ben hiçbir zaman Dulcinea’ma karşı öyle bir şey hissetmedim.”

Burada Sanço efendisinin sözünü keserek dedi ki:

“Ah! Hanımımıza karşı hiç öyle bir nefret hissi duymaya imkân var mı? O, dişi bir eşek kadar tatlı ve tereyağı kadar da yumuşaktır.”

Koruda rastladıkları şövalye kahramanımıza sordu:

“Bu adam silahtarınız mı?”

Don Kişot, “Evet.” diye cevap verdi.

“Efendisinin huzurunda lafa karışmasına doğrusu hayret ettim. Benimki, babam yerinde bir adam olduğu halde, şimdiye kadar ağzını açmaya asla cesaret edememiştir.”

Sanço yine söze karışarak, “Evet konuştum, hatta başkasının yanında da konuşur ve gerekirse... neyse fazla söylemeyeyim, yoksa iş kötüye varacak...” dedi.

Tam bu sırada meçhul şövalyenin silahtarı Sanço’nun koluna girdi ve kendisini bir köşeye çekerek dedi ki:

“Kardeş, benimle gelin de şöyle bir yerde baş başa rahat rahat konuşalım. Efendilerimiz de oturup istedikleri kadar aşklarından söz etsinler, zaten onların konuşması sabah oluncaya kadar bile bitmeyecektir.”

Sanço, “Pekâlâ.” dedi, “Size kim olduğumu söylerim, bir kere çenemi açınca, en geveze silahşorlar arasında yer almaya layık bir adam olduğumu herhalde anlayacaksınızdır.”

Bunun üzerine iki silahtar bir köşeye çekilip konuşmaya başladılar. Konuşmaları gerçekten duyulmaya değer gülünçlükteydi.



## İKİ ŞÖVALYE ARASINDA MÜTHİŞ BİR KARŞILAŞMA

İki şövalye, bir süre şundan bundan konuştuktan sonra, Aynalar Şövalyesi sözü kalbinin hâkimesi olan kıza getirerek Don Kişot'a dedi ki:

"Senyor şövalye, demek istediğim şu ki, kaderim, daha doğrusu kalbim, beni bir eşi daha olmayan Vandalia'lı Casidea'yı takdis etmeye mecbur ediyor. Kendisine eşsiz diyorum, çünkü asalet ve güzellik bakımından bir eşi daha görülmemiş değildir. Fakat pek zalim olan sevgilim, beni ünlü Hercules'in gördüğü işlerden daha ağır işlerde kullanıyor. Bir işi başarınca, bana diğer bir işi göstererek onu da yapmamı ve arzularımı ancak o zaman yerine getirebileceğini söylüyor. Bir defasında, beni şu Sevilla'daki Giralda adındaki korkunç devle boy ölçüşmemi istedi. Bronzdan bir vücudu olan bu dev çok güçlü korkunç bir kadındır. Sevilla'daki kilisenin çan kulesi üzerinde fırlıdak gibi dönen bu deve hücum edip mağlup ettim. Öfkesinden müthiş bir hal almıştı. Ardından bir hafta süreyle doğu rüzgârından başka rüzgâr esmedi. Başka bir gün de Guisando'daki\* taştan boğaları yerlerinden kaldırıp tartmamı istedi. Bu iş bir şövalyeden çok bir hamala yakışır. Bu da yetmiyormuş gibi, Cabra dağının tepesine çıkıp kendimi oradan, hayatıma zerre kadar önem vermeden, kaldırıp atmamı ve düşeceğim derin çukurda ne olduğunu ayrıntılarıyla anlatmamı emretti. Bunların hepsini yaptım. Yine beni hor görüyor. Senyor, şimdi de

\* Guisanda, Avita'dan Toledo'ya giden yol üzerindeki manastırın adıdır. Söz konusu boğalar, granit taşından oyulmuşlardır. (Çev. n.)

bu merhametsiz Casildea bana ne gibi bir emir verdi biliyor musunuz? Bütün İspanya eyaletlerini dolaşacağım, rastlayacağım her gezgin şövalyeye, kendisinin bütün kadınlardan güzel ve mükemmel olduğunu ve benim de şövalyelerin en cesuru ve âşığı olduğumu itiraf edecekmişim! Emrine itaat etmek için İspanya'nın büyük bir kısmını dolaştım. Tersini iddia edecek cesaretinde bulunan birçok şövalyeyi yola getirdim; fakat bu zaferin içinde bana en çok şeref veren bir galibiyet varsa o da, başabaş yaptığım bir dövüşte, çok tanınmış bir şövalye olan La Mancha'lı Don Kişot'u mağlup etmiş olmam ve ona Casildea'nın Dulcinea'sından çok daha güzel olduğunu itiraf ettirmiş olmamdır. Bu zaferimle, dünyanın bütün şövalyelerini yenmiş gibiydim, çünkü sözünü ettiğim Don Kişot onların hepsini mağlup etmiş, şan, şeref ve şöhreti bilinen bir kahramandır. Zaten mağlup bir insan ne kadar büyük bir şöhrete sahipse, onu yenen kimsenin de şan ve şerefi o derece artar."

Bu sözler Don Kişot'u o kadar şaşırtmıştı ki, arkadaşının sözlerini yalanlamak için ağzını bir kez açtıysa da, kendini zor tuttu. Fakat doğru söylemediğini Aynalı Şövalye'ye itiraf ettirmek için hiç heyecana kapılmadan dedi ki:

"Senyor, İspanya'nın hemen bütün gezgin şövalyelerini mağlup etmiş olmanıza bir diyeceğim yok. La Mancha'lı Don Kişot'u yenmiş olmanıza gelince, bundan şüpheliyim. Herhalde kendisine çok benzeyen bir şövalyeyi yenmiş olacaksınız, La Mancha'lı kahramana benzeyen de pek çoktur."

"Nasıl? Tanrı'nın yardımıyla Don Kişot'u yendim ve emrime amade ettim. Bu şövalye uzun boylu, zayıf yüzlü, uzun ve cılız kollu, kıvrık burunluydu, uzun bıyıkları kara ve sarkıktı. Hazin Yüzlü Şövalye ismi altında dövüşür. Silahtarı da Sanço Panza isminde bir köylüdür. Bindiği at da Rocinante'dir. Âşık olduğu kadına gelince, Toboso'lu Dulcinea'dır; yani eski adı Aldonzo Lorenzo.

İsmi değiştirmiş, zaten ben de öyle yaptım, sevgilimin adı sadece Endülüs'lü Casildea idi, ben onu Vandalia'lı Casildea yaptım. Eğer bütün bu söylediklerim gerçeği kanıtlamaya yeterli değilse, kılıcım inanmamak konusundaki inadınızı yenecektir."

Kahramanımız cevap verdi:

"Senyor şövalye, biraz durunuz ve size söyleyeceğim Şeye dikkat ediniz. Söz ettiğiniz Don Kişot en iyi dostlarımdan biridir. Kendisiyle o kadar samimi ve içli dışlıyız ki ben onu kendimden hiç ayırt etmem. Herhalde düşmanım olan büyücülerden biri, benim Şan ve Şerefimi azaltmak için onu benim kılığıma sokarak sizin önünüze çıkarmış olabilir. Bu, büyücülerin ilk marifeti değildir, daha iki gün önce güzel ve cazibeli Dulcinea'mı çirkin bir köylü kadın kılığına soktular. Bu işin hain büyücülerin bir oyunu olduğuna hiç Őüpheniz olmasın. Eğer bütün bu söylendiklerim sizi ikna etmeye yetmiyorsa, işte Don Kişot karşınızda duruyor, bunu size silahlarıyla, ister at üstünde, ister yaya olarak kanıtlamaya hazırdır."

Bu sözleri söyledikten sonra ayağa kalktı, elini kılıcına götürdü ve bu durumda koruluktaki şövalyenin kararını bekledi:

Arkadaşının cevabı Şu oldu:

"Borcuna sadık bir adam teminat vermekten çekinmez; eğer Senyor Don Kişot'un kılığına girmiş birini yenmeyi başardıysam, sizi de aynı Şekilde yeneceğimi ümit edebilirim. Fakat şövalyelerin haydutlar gibi gece vakti kılıç Őakırdatmaları uygun olamayacağından, güneşin kahramanlığımızı aydınlatabilmesi için günün ağarmasını beklemeliyiz. Savaşın Őartı, yenilenin yenenin emrine tabi olması ve her dediğini yapmasıdır. Yeter ki şövalyelik yasalarına aykırı olmasın."

Don Kişot, "Bu Őartı kabul ediyorum." dedi.

Bunun üzerine şövalyeler silahtarlarının bulunduğları yere gittiler ve her ikisini de derin bir uykuda buldular. Horul horul uyuyan silahtarlarını uyandırarak, hemen hayvanlarını hazırlamala-



rını emrettiler. Sabah daha güneş ilk ışığını saçarken büyük ve kanlı bir savaşın başlayacağını öğrendikleri zaman, en çok telaşa düşen Sanço oldu. Aynalar Şövalyesi'nin cesaret ve savaşçılığını silahtarından duymuş olan Sanço efendisinin uğrayacağı sonuçtan endişe etmeye başladı. Hiçbir şey söylemeden iki silahtar hayvanların bulunduğu yere gittiler. Birbirlerine sokulmuş olan üç at ve bir eşek bir türlü ayrılmak istemiyorlardı. Hayvanları hazırlarken meslekdaşı Sanço'ya dedi ki:

"Kardeş, Endülüs geleneklerine göre, iki şövalye düello ederken, silahtarlarının da elleri kolları bağlı durmayıp kılıç oynattıklarını biliyorsundur. Onun için efendilerimiz dövüşürken bizim de bir tarafta birbirimizle boy ölçümümüz gerekiyor."

"Ne diyorsun! Endülüs'te böyle bir gelenek mi var?"

"Evet... Bu çok eski bir gelenektir. Kesinlikle buna aykırı hareket edemeyiz. Haydi hazırlanın dostum."

"Dostum, bu kötü geleneğin sizin memlekete özgü olduğunu söylememe izin verin. Şövalyeliğin bütün yasalarını ezbere bilen efendim, bana şimdiye kadar böyle bir şeyden hiç söz etmedi. Eğer böyle bir gelenek varsa, buna aykırı hareket edenler cezaya uğrar değil mi? Peki, ben kendi cezama şimdiden razı oluyorum. Aslında dövüşmek için kılıcım da yok."

"Canım, iş kılıca kalsın kardeş! Benim yanımda iki büyük çuval var. Birini sen al birini de ben; karşı karşıya geçer dövüşürüz."

"Bu şekilde sırtımızdaki tozları kaldırmaktan başka bir şey yapmayız."

"Buna şüphe yok, fakat önceden haber vereyim, rüzgârın çuvalları alıp götürmemesi için bunların içine birer düzine çakıl taşı koymalıyız."

"Öyleyse efendim, şimdiden söyleyeyim: Çuvalları ipek ile doldursanız bile yine de dövüşmem. Gelin bu deliliği efendilerimize bırakalım; beni dinleyin, yaşayalım ve içelim, ölüm geç kala-

cak diye mi korkuyorsunuz? Meyveyi koparmayalım, meyve olgunlaşınca kendiliğinden düşer.”

“Bununla beraber, hiç olmazsa yarım saat kadar dövüşmekten kendimizi alamayacağız.”

“Bir dakika bile dövüşmem. Bana cömertçe ikramlarda bulunmuş bir kişiyle saç saça baş başa gelmek gerçekten tuhaf olacak. Ben kavga etsem etsem, kızdığım zaman ederim. Halbuki sizin gibi sevimli bir adama nasıl kızabilirim ki?”

“Durun, ben buna bir çare buldum. İsterseniz dövüşe başlamadan önce size iki üç tokat atarak yere sereyim, o zaman herhalde öfkelenirsiniz.”

“Ben daha iyi bir çare biliyorum, elime bir sopa alırım ve zat-ı âliniz öfkemi uyandırmaya başlamadan, size öyle bir sopa çekerim ki, öfkeniz ancak öbür dünyada uyanır. Bu gibi işler belli olmaz, insan dayak atmaya gelir, ama dayak yer öyle gider. Fazla sıkıştırılan kedi aslan kesilir, işte ben de öyleyim. Yüce Tanrı barışı takdis edip kavgaya lanet etsin, amin!”

“Pekâlâ öyle olsun; sabah olsun da ne yapacağımızı düşünürüz.”

Bir süre sonra ağaçların tepesinde tatlı tatlı ötmeye başlayan rengarenk binlerce küçük kuş, güzel sesleriyle doğan güneşi selamlıyorlardı. Şafak ne güzel atıyordu. Çayırlardaki otlar ve çeşitli çiçeklerin üstü şebnemlerle dolmuş ve ormanda neşeli bir hayat başlamıştı.

Fakat henüz göz gözü görmeye başlamıştı ki, Sanço'nun ilk fark ettiği şey, gece arkadaşlık ettiği silahtarın tuhaf burnu oldu. Bu burun o kadar iriydi ki, neredeyse silahtarın çenesine kadar inecekti. Ağzını hemen tamamıyla kaplamış olan bu korkunç burnun üzerinde kırmızı ve iri sivilceler vardı. Bu korkunç manzara karşısında Sanço'nun eli ayağı zangır zangır titremeye başlamıştı. Böyle bir hayaleti öfkelenlendirmektense iki yüz tokat yemeye çoktan razıydı.

Bu sırada rakibini baştan aşağı süzmeye başlayan Don Kişot, karşısındaki şövalyenin yüzünü

fark etmeyi başaramadı, çünkü miğferinin siperi çehresini tamamıyla örtüyordu. Kısa boylu, fakat iri cüsseli ve kuvvetli bir adamdı; zırhının üzerine altın sırmalı bir kazak geçirmişti ve kazağın üzeri pırıl pırıl parlayan hilal şeklinde birçok küçük aynayla süslenmişti. Miğferinin üzerinde yeşil, sarı, beyaz renkte tüylerden oluşan bir sorguç vardı. Bir ağaca dayadığı büyük mızrağının ucundaki sivri demirin boyu bir karıştan fazlaydı. Düşmanına dikkatle bakan Don Kişot, çok güçlü bir adam olduğuna hükmetti ise de silahşoru gibi korkup titremedi, tersine, büyük bir cesaretle ona yaklaşılarak dedi ki:

“Eğer savaşma arzusu, yüksek nezaketinizi bozmadıysa, yüzünüzün ihtişamının kılığınıza uygun olup olmadığını görebilmem için miğferinizin siperini biraz kaldırmanızı rica edeceğim.”

Aynalar şövalyesi cevap verdi:

“Ey galip veya mağlup olacak şövalye, eğer şu anda arzunuzu yerine getirmiyorsam, bunun sebebi, size gayet iyi bildiğiniz şeyi itiraf ettirmeden siperliğimi kaldırmakla Vandalia’lı güzel Casildea’ya saygısızlık etmiş olacağımdır.”

Kahramanımız, “Öyleyse atlarımıza binelim senyor.” dedi, “Yenmiş olduğunuzu iddia ettiğiniz Don Kişot’un ben olup olmadığını şimdi anlayacaksınız.”

“Bir yumurta diğer bir yumurtaya ne kadar benziyorsa, siz de ona o kadar benziyorsunuz; fakat madem ki onun büyücüler tarafından sizin kılığınıza sokulmuş biri olabileceğini ileri sürüyorsunuz, o halde aynı Don Kişot olduğunuzu onaylamaya cesaret edemeyeceğim.”

“Artık yeter, yanıldığınızı görüyorum, bu yanlışlığı ortadan tamamıyla kaldırmak için hayvanlarımızı getirsinler. Eğer Tanrı, sevgili Dulcinea ve bileğimin gücü bana yardım ederse, miğferinizin siperini kaldırarak gereken zamandan önce yüzünüzü görerek kim olduğunuzu tanıyacağım. Siz de yenmiş olduğunuzu sandığınız Don Kişot’un ben olmadığımı anlayacaksınız.”

Daha fazla konuşmadan atlarına bindiler. Kahramanımız, Rocinante'yi kırlara doğru biraz sürdü. Amacı hayvanı koşturarak düşmanının üzerine çullanmak için gerekli mesafeyi sağlamaktı. Aynalar Şövalyesi de aynı şekilde hareket etti. Fakat henüz yirmi adım uzaklaşmamıştı ki düşmanı kendisine seslendi:

"Savaşımızın şartını unutmayın senyor; söylediğim gibi, mağlup galibin her dediğini yapacaktır."

Don Kişot cevap verdi:

"Biliyorum, fakat şövalyelik yasalarına aykırı hiçbir öneride bulunulmayacak."

"Evet, evet, anlıyorum, ben de aynı öneride bulunacaktım."

Tam bu sırada, meçhul silahtarın iri ve korkunç burnu Don Kişot'un gözüne çarptı. Kahramanımızın şaşkınlığı Sanço'nunkinden aşağı kalmadı. Bunu, bir eşi daha görülmemiş insan kılığında bir ucube olarak telakki etti. Diğer taraftan, efendisinin savaşa hazırlandığını gören Sanço, bu korkunç



silahlar ile yalnız kalmak istemedi ve bu adamın kendisini korkunç burnuyla bir vuruşta yere serip öldüreceğinden korktu. Zavallı Sanço bu endişeyle koşup Rocinante'nin kayışını yakaladı ve efendisine dedi ki:

"Senyor, şu mantar ağacına çıkmak için size yalvarmaya geldim; Aynalar Şövalyesi ile kahramanca yapacağınız savaşı ağacın üzerinden daha iyi seyrederim."

Don Kişot silahlarına şu cevabı verdi:

"Sanço, öyle sanıyorum ki, ağacın bir dalına çıkarak savaşımızı, boğa güreşlerini localarından seyredenler gibi seyretmek istiyorsun."

Sanço, "Senyor!" dedi, "İtiraf edeyim ki, şu silahların korkunç burnu beni öyle bir dehşet içinde bıraktı ki, kendisiyle yalnız kalmaya bir türlü cesaret edemiyorum."

"Haklısın dostum, bu o kadar korkunç bir mahluk ki, eğer kahraman bir şövalye olmasaydım, ben bile korkardım. Gel de ağaca çıkmaya yardım edeyim."

Bunun üzerine Don Kişot, Sanço'nun ağaca çıkması için kendisine yardım etti. Bu sırada, Don Kişot'un savaşa hazır olduğunu sanan Aynalar Şövalyesi, kahramanımızın üzerine saldırmak için kırlara doğru açılmış ve hayvanını geri çevirerek hedefine doğru koşmaya başlamıştı. Ancak tın tın gidebilen meçhul şövalyenin atı da Rocinante ayarında bir hayvandı. Aynalar şövalyesi, tam hücum edeceği zaman, Don Kişot'un Sanço ile meşgul olduğunu görünce atının dizginlerini çekerek savaş alanının tam ortasında durdu. Bu duruş, koşmaya gücü kalmamış hayvanın pek hoşuna gitti. Düşmanının üzerine saldırmakta olduğunu gören Don Kişot, hemen Rocinante'nin böğürlerini mahmuzladı ve hayvanı öyle bir tahrik etti ki, sürekli tırıs gitmeye alışkın olan Rocinante ilk kez dört nala gitti. Bu sıska hayvanın dört nala kalkması şimdiye kadar görülmemiş idi. Düşmanının beklenmedik bir hızla üzerine doğru geldiğini gören

Aynalar Şövalyesi de hemen mahmuzları ile atının böğrüne vurmaya başladı. Fakat nefes nefese kalmış olan hayvan yerinden kıpırdanmıyordu. Zavallı şövalye boşuna çabalıyor, hayvanını bir türlü yerinden oynatamıyordu. Aynı zamanda mızrağını da istediği gibi kullanamadı. Düşmanının bulunduğu sıkışık duruma hiç önem vermeyen Don Kişot, yıldırım hızıyla üzerine çullandı. Çarpışma o kadar şiddetli olmuştu ki, meçhul şövalye atından yuvarlanarak hareketsiz bir durumda yere serildi. Canlı olduğunu belirten bir kıpırtı yoktu kendisinde. Şövalyenin atından yuvarlandığını görür görmez, Sanço hemen bulunduğu ağaçtan inerek efendisinin yanına koştu. Don Kişot atından inmiş, Aynalar Şövalyesi'nin miğferini çözmekle meşgul idi. Amacı, bu meçhul şövalyenin kim olduğunu anlamak ve eğer hayatta ise kendisine hava vermektir. Fakat düşmanının yüzünü gören Don Kişot o kadar büyük bir hayrete düştü ki, adeta gözlerine inanamıyordu. Nasıl insansın, karşısında yatan şövalye öğrenci Sanson Carrasco'dan başkası değildi. Don Kişot ne yapacağını şaşırılmış bir halde bağıırıyordu:

"Gel buraya, gel Sanço, inanamayacağın şu manzarayı seyret; şu büyücülerin yapmayacağı iş yok."

Sanço, Carrasco'nun yüzünü görür görmez, hayretinden donakaldı ve hemen istavroz çıkarmaya başladı. Diğer taraftan mağlup şövalyede hayat belirtisi görülüyordu.

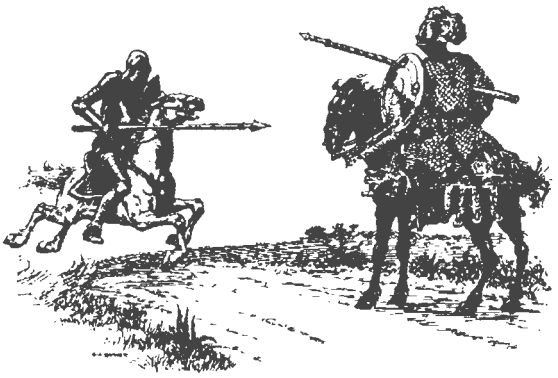
Sanço kendine gelince efendisine dedi ki:

"Senyor, ne olursa olsun, bana kalırsa kılıcınızı Carrasco sandığınız bu adamın vücuduna batırmakla, düşmanlarınız olan büyücülerden birini ortadan kaldırmış olacaksınız."

Kahramanımız cevap verdi:

"Doğru söylüyorsun Sanço, hiç olmazsa bir tanesi eksilir."

Silahtarının öğüdünü uygun bulan Don Kişot kılıcını çekmek üzereyken, mağlup şövalyenin si-



lahtarı, kendisini korkunç bir şekilde çirkinleştiren o koca burnu olmadığı halde koşarak bağırdı:

“Senyor Don Kişot, sakın kılıcınızı kullanmayın, önünüzde yatan dostunuz Sanson Carrasco’dur, ben de silahtarım.”

Sanço, arkadaşını doğal yüzüyle görünce sordu:

“O çirkin ve korkunç burnunuza ne oldu?”

“Cebimde duruyor.”

Bu sözleri söyleyen silahtar, cebinden mukavavadan ve üstü cilalı bir takma burun çıkardı. Kendisini gittikçe daha dikkatli süzen Sanço, birdenbire büyük bir hayretle haykırdı:

“Aman Tanrım ne görüyorum! Siz benim komşum ve dostum Tom CECIAL değil misiniz?”

“Ta kendisiyim, böyle kılık değiştirerek buraya gelmemizin sebebini size anlatacağım, fakat her şeyden önce efendinizin hemşehrisi zavallı öğrenci Carrasco’ya bir kötülük etmesine engel olmak için kendisine ister rica edin, ister yalvarm, ne yaparsanız yapın da şu zavallı gence bir şey olmasın.”

Sonunda, zavallı Carrasco kendine gelebilmişti; bunu gören Don Kişot, hemen kılıcının ucunu gırtlığına dayayarak bağırdı:

“Eşsiz Toboso’lu Dulcinea’nın, Vandaliea’lı Casildea’dan daha güzel olduğunu hemen itiraf etmez ve Toboso’ya kadar gidip kendisine olanları olduğu gibi anlatmaz ve emrine amade bulunduğunuzu söylemezseniz kendinizi ölmüş bilin. On-



dan sonra, gelip beni bulacak ve başınızdan geçenleri anlatacağıız. İşte hayatınızı ve özgürlüğünüzü bu şartlar altında size bağışıyorum; bu da savaştan önce verdiğimiz kararlara uygun olduğu gibi, gezgin şövalyelik prensiplerine de aykırı değildir.”

Mağlup şövalye cevap verdi:

“Evet, dediklerinizi yapacağım; Vandaliea’lı Casildea’nın, Toboso’lu Dulcinea’nın yırtık ve kirli papucuna bile benzemediğini de itiraf ediyorum. Toboso’ya kadar gittikten sonra tekrar dönüp sizi bulacağım ve cereyan eden şeyleri anlatacağım.”

“Aynı zamanda, vaktiyle yenmiş olduğunuz şövalyenin, La Mancha’lı Don Kişot olmadığını ve olamayacağını, büyücüler tarafından onun kılığına sokulmuş başka bir kişi olduğunu da itiraf etmelisiniz. Ben de sizin gerçek Carrasco olmadığını, fakat onun kılığına girmiş olan başka birisi olduğunuzu kabul ediyorum.”



Bitkin bir halde bulunan şövalye cevap verdi:

“Bütün söylediklerinizin doğru olduğunu itiraf ediyorum, fakat rica ederim biraz yardım edin de yerden kalkayım, fena halde sarsılmış bulunuyorum.”

Don Kişot ile Tom CECIAL’ın yardımıyla zor bela bulunduğu yerden kalkabilen zavallı Carrasco çok hırpalanmış bir haldeydi.

Şaşkınlıktan henüz kurtulamayan Sanço, mağlup şövalyenin silahtarının, anlatıklarına göre, kendi komşusu ve hemşehrîsi Tom CECIAL olduğunu anlamış olmasına rağmen, Don Kişot’un anlattığı büyücülük hikâyeleriyle o kadar şaşkına dönmüştü ki, bu adamın dostu ve hemşehrîsi olduğuna bir türlü inanmak istemiyordu.

Kısacası, efendisi de seyisi de bildiklerinden şaşmadılar. Aynalar Şövalyesi ile silahtarı, bitkin ve mahcup bir halde, Don Kişot ile Sanço’dan ayrılarak, şövalyenin hırpalanmış olan kaburga kemiklerine pansuman yaptırmak için uygun bir yer bulmaya gittiler.

Bunun üzerine, Don Kişot ile silahtarı Sanço Panza, hayvanlarına binerek Zaragoza yolunu tuttular.

Don Kişot, Aynalar Şövalyesi olduğuna inandığı bir kahramana karşı kazandığı zaferden duyduğu sevinç ve neşe ile yoluna devam ediyordu. Şövalelik sözüne güvendiğinden, Aynalar Şövalyesi’nin dönüşünde sevgili Dulcinea’sının büyülenmiş halinin devam edip etmediğini öğreneceğinden emindi. Aynalar Şövalyesi ise üzgün, mahcup, başını önüne eğmiş düşünüp duruyordu. Kurnaz bir genç olan Carrasco, rahip ile Nikolas Usta’nın önerisi üzerine gezgin şövalye kılığına girerek La Mancha şövalyesini bulmaya çıkmıştı.

Kahramanımızın iki dostu, Don Kişot’u evinde alıkoymayacaklarını anladıkları zaman, onu macera peşinde koşması için serbest bırakmışlar ve

Carrasco'yu şövalye kılığına sokarak arkasından yola çıkarmışlardı. Hareketinden önce, öğrenciye şöyle demişlerdi:

“Bir yolunu bulup Don Kişot'u dövüşe davet edersin. Zorluk çekmeden onu yeneceğine eminiz. Bir kere yenilince, bir veya iki yıl süreyle evinde oturup şövalyelikten vazgeçeceğine yemin ettirirsin. Şövalyelik kurallarını çok iyi bilen ve bunlara bağlı olan Don Kişot, mutlaka verdiği sözü tutacaktır. Biz de o süre içinde onu tedavi etmek için uğraşırız. Belki de zamanla kendine gelir de bu cinnetten vazgeçer.”

Genç öğrenci bu işi eğlenceli bulmuştu. Akıllı ve şen bir adam olan Sanço'nun komşusu Tom Cacial, Carrasco'ya silahtarlık rolünü kendisinin oynayabileceğini söyleyerek teklifte bulundu. Öğrenci, anlattığımız şekilde kıyafet değiştirdi. Sanço'nun kendisini tanıyamaması için Tom iri bir takma burun buldu ve iki arkadaş hayvanlarına binerek Don Kişot'u bulmaya çıktılar. Don Kişot ile oyuncuların ölüm arabası yakınlarında karşılaşacaklarını sanan Carrasco ve silahtarı, onu aynı günün akşamı söz ettiğimiz ormanda buldular. Bundan sonra cereyan eden olaylar okuyucularımızın malumudur. Zavallı öğrencinin kahramanımız ile giriştiği savaş az kalsın kendisine çok pahalıya mal olacaktı.



## DON KİŞOT'UN ASLANLAR MACERASINDA GÖSTERDİĞİ BÜYÜK CESARET

Don Kişot, söylemiş olduğumuz üzere kazandığı savaştan duyduğu gurur ve sevinç içinde yoluna devam etmekteydi. Kendisini dünyanın en kahraman ve en cesur şövalyesi sayıyor ve bundan böyle girişeceği maceralardan galip çıkacağını düşünüyordu. Hele büyücülerin büyülerine hiç önem

vermiyordu. Şimdiye kadar yemiş olduğu sopaları, kafasına atılan taşları ve mahkûmların nankörlüğü yüzünden uğradığı halleri çoktan unutmuştu. Büyülenmiş olan Dulcinea'sını büyüden kurtarmak için bir çare bulmaya da karar verdi. Kahramanımız o kadar gururluydu ki, eski zaman şövalyelerinin en cesurlarına bile zerre kadar gıpta etmez olmuştu.

Şövalye, miğferini getirmesi için silahtarını çağırıldığı zaman Sanço, çobanlardan taze ve yumuşak peynirler almakla meşguldü. Efendisinin kendisini acele çağırmasından telaşa düşen Sanço, peynirleri nereye koyacağını şaşırды, bedellerini ödemiş olduğu için de bırakmak istemiyordu. Birdenbire, bunları Don Kişot'un miğferine koymayı düşündü ve düşündüğü gibi hareket ederek efendisinin yanına koştu.

Don Kişot, Sanço'nun geldiğini görünce kendisine dedi ki: "Dostum çabuk miğferimi ver, yeni bir macerayla karşılaşıyorum. Telaşından peynirleri içinden çıkarmaya zaman bulamayan Sanço Panza miğferi olduğu gibi efendisine verdi. O da hemen alıp içine bakmaya gerek bile görmeden başına geçiriverdi. Böylece sıkışık bir halde kalan taze ve yumuşak peynir sulanarak Don Kişot'un alnından sakalına ve ensesine doğru akmaya başlamıştı.

Şövalye, "Bu ne haldir, dostum Sanço?" diye sordu. "Sanki beynim sulanıyor ve eriyor, şimdiye değin hiç bu kadar terlememiştim. Evet, terliyorum, ama korkudan değil. Bu hal, korkunç bir maceranın başlayacağına alamet olsa gerek. Biraz bez ver de terimi sileyim, nerede ise terden gözlerim buğulanacak."

Sanço ses çıkarmadan bir mendil verdi ve efendisinin meseleyi anlamaması için Tanrı'ya dua etti durdu. Fakat terini silen Don Kişot, başını ıslatan şeyin ne olduğunu görmek için miğferini çıkarıp içine bakınca dibinde yoğurda benzer bir şey bulunduğunu gördü. Bunun üzerine miğferi burnu-

na yaklaştırarak kokladı ve, "Sevgili Dulcinea'mın hakkı için, hain, arsız ve adam olmaz silahtarım bunun içine peynir doldurmuş."

Sanço soğukkanlılıkla ve bir Şeyden haberi yokmuş gibi cevap verdi:

"Efendim, madem ki bu peynirdir, ben peyniri çok severim, verin de yiyeyim. Daha doğrusu Őeytan yesin, öyle ya, oraya peyniri ondan başka kim koyar? Mięferinizi peynir çömleği olarak kullanacak kadar cesretim yok. Bu benim iřim değil, olsa olsa dūřmanınız olan büyüçülerin işidir. Öyle ya, sizin gibi bir Őövalyenin dūřmanları olur da, silah-tarınızın olmaz mı? İşte o hainler asil Őahsiyetinizi öfkelen-dirmek için bu oyunu icad ettiler. Bu konuda vereceğiniz hükme boyun eğiyorum, çünkü yanımda peynir bulunmadığını ve eęer bulunsaydı miğferinizin içine değil doğrudan doğruya mide-me indireceğimi gayet iyi bilirsiniz."

Don Kişot, her Şey mümkündür diyerek yüzünü ve kafasını sildi, miğferini de temizledi. Sonra başına geçirdi. Siperini indirdi ve mızrağını eline alarak Şöyle haykırdı:

"Kim isterse gelsin, karşıma çıksın, ben bizzat iblis ile bile çarpışmaya hazırım."

Bu sırada, bayraklarla donanmış olan araba da yolcularımıza doğru yaklaşmaktaydı. Arabacılar iki kişiydi. Bunlardan biri katırlardan birine binmiş, öteki de arabanın gerisinde duruyordu. Don Kişot hemen arabanın önüne geçerek sordu:

"Nereye gidiyorsunuz? Bu arabanın içinde ne taşıyorsunuz? Bu bayraklar neye alamet?"

Arabacı cevap verdi:

"Senyor, araba kendi malımdır. İçinde Oran valisi tarafından Kral hazretlerine gönderilen, çok güzel iki aslan var, bayraklarda Kral'ın armasının bulunması, aslanların kendisine ait olduğunu göstermektedir."

"Peki, bu aslanlar çok mu büyük?"

Arabanın önünde oturan adam, Don Kişot'a cevap verdi:

“Evet efendim, Afrika’dan İspanya’ya bu kadar büyük aslanların geldiği hiç görülmemiştir. Ben bu gibi işlerle uğraşıyorum, fakat şimdiye kadar bu kadar güzel ve iri aslanlar getirmemiştim. Birisi erkek öteki de dişidir ve her biri ayrı bir kafeste bulunuyor. Bugün daha yemeklerini vermedim, herhalde acıkmaya başlamışlardır. Kendilerine yiyeceklerini vermek için uygun bir yere bir an önce varabilmemiz için, bizleri daha çok alıkoymamanızı çok rica ederim.”

Şövalye hafifçe tebessüm ederek cevap verdi:

“Bana aslan yavruları gönderiyorlar öyle mi? Aslan yavruları ha, tam zamanını bulmuşlar! Tanrım! Bana bu hayvanları gönderenler benim bunlardan korkacak adam olup olmadığını anlayacaklardır. Madem ki, bu aslanların bakıcısı sizsiniz, arabadan inin de kafesleri açın, hayvanlar dışarı çıkınca, onları bana gönderen sihirbazlara karşı Mancha’lı Don Kişot’un kim olduğunu kanıtlayacağım.”

Bu silahlı hayaletin inadı karşısında yapacak bir şey bulunmadığını gören arabacı, “Peki senyor...” dedi, “Size itaat edeceğim, fakat bırakın da katırlarımı çözeyim ve aslanlar kafesten fırlamadan bunlarla kaçayım, çünkü katırları paralarlarsa mahvolurum. Hayatımı kazanmak için arabam ile katırlarımdan başka bir şeyim yok.”

Don Kişot, “Hadi oradan korkak herif!” diye bağırdı. “Neyse, katırlarını çöz ve kaç, biraz sonra boşuna telaş ettiğini anlayacaksın.”

Arabacının yere atlamasıyla hayvanların koşumlarını çözmesi bir oldu. Bu sırada aslanların muhafızına şöyle bağıırıyordu:

“Aslanların kafeslerini arzum dışında ve tehdit altında zoraki açtığıma hepiniz şahitsiniz. Hayvanların yapacakları bütün kötülük ve zararlar yalnız bu senyor sorumludur. Bu yüzden ücrete ve haklarıma hanel gelmemelidir; ama kafesi açmadan önce, sizlerden canınızı kurtarmak için tedbirli olmaınızı rica ederim, çünkü hayvanlar ba-

na alışkın olduklarından ben tehlikeyle karşı karşıya değilim.”

Sanço, gözleri yaşlı, gelip efendisine yalvarmaya başlamıştı:

“Ah! Efendim, ah! Böyle bir maceranın yanında yeldeğirmenleri, tokmaklı keçeci değirmenleri, hatta üzengi kayışı ile dayak yemek çocuk oyuncuğu kalır!” Sonra şövalyenin yanına sokularak ekledi:

“Efendim, efendim, burada büyülenmeye benzeyen hiçbir şey yok. Ben kafesin parmaklıkları arasından aslanların gerçek pençesini gördüm. Bu pençeye göre aslanın bir dağ kadar büyük olması gerekiyor.”

Don Kişot cevap verdi, “Sanço, korku sana bu hayvanı dünyanın yarısından daha büyük gösteriyor, hadi çekil şuradan da beni yalnız bırak. Eğer ölecek olursam, seninle yapmış olduğum anlaşmayı biliyorsun. Gidip Dulcinea’yı bulacaksın, ötesini biliyorsun, artık fazla bir şey söylemeyeceğim.”

Sonra, sözlerine eklediği diğer düşünceleri, orada bulunanların şövalyeyi fikrinden caydırmak konusundaki bütün ümitlerini yıktı.

Şövalyeyi yola getirmenin imkânsız olduğunu anlayan arabacı katırlarına, Sanço da üzüntülü bir halde eşeğine binip kırlara doğru kaçtı. Efendisini aslanların pençesine düşmüş halde hayal eden zavallı silahtar, onun hizmetine tekrar girdiğine lanetler ediyordu. Bir taraftan bunları düşünüyor, diğer taraftan da bir an önce uzaklaşmak için eşeğini mahmuzlayıp duruyordu. Aslanların muhafızı, herkesin yeteri kadar uzaklaştığını görünce, Don Kişot’u bir kez daha ikna etmeye yeltendi, fakat kahramanımız vakit kaybetmemesini, acele etmesini, mağrurane bir tavırla emretti. Zavallı adam, birinci kafesin kapısını açmaya çalışırken, Don Kişot nasıl dövüşmesi gerektiğini düşünüyordu; ayakta mı yoksa at üzerinde mi? Sonunda, Rocinante’nin aslanlardan ürkmesi olasılığını göz



önünde bulundurarak yaya olarak mücadeleye girmeyi tercih etti. Bunun üzerine yere indi ve mızrağını fırlatarak kılıcını çekti ve kalkanını siper alarak büyük bir cesaretle ve kararlı adımlarla ilerledi. Kendisini Tanrı'ya ve Dulcinea'ya emanet ederek arabanın kapısına geldi ve sakin bir tavırla dikildi.

Muhafız, Don Kişot'un öfkesinden korkarak, fazla ısrar etmeden birinci kafesin kapısını tamıyla açtı. Söylemiş olduğumuz üzere, bu kafeste fevkalade büyük ve son derece korkunç bir aslan vardı. Hayvanın ilk hareketi kafeste yuvarlanmak, pençelerini ve bütün vücudunu germek oldu; bundan sonra müthiş ağzını açtı, uzun süre esnedi ve iki karış boyundaki dili ile yüzünü temizledi, sonra başını kafesten çıkardı ve kızgın korlardan daha keskin gözleri ile her tarafa baktı. En çılgın korkusuzlara bile dehşet verecek bir hali vardı. Don Kişot ona bakıyor ve kafesten çıkıp kendisiyle boy ölçüşmeye gelmesini sabırsızlıkla bekli-

yordu. Kahramanımız aslanı kolayca yere sereceğine kanaat getirmişti, fakat küstah olmaktan çok medeni olan aslan, bu çocukca kabadayılığa karşılık vermeye tenezzül etmedi. Her tarafa bir göz gezdirdikten sonra omuzlarını kaldırdı ve Don Kişot'a kıcını çevirip kafesin içinde boylu boyunca uzandı. Bunu gören Don Kişot, muhafıza dönerek aslanı kızdırıp dışarı çıkarmak için hayvana birkaç defa sopa ile vurmasını emretti. Adamcağız, "Bu söylediğinizi yapmama imkân yok!" dedi, "Çünkü o zaman aslanın ilk yapacağı şey beni paralamak olacaktır. Ama doğrusunu isterseniz şövalye hazretleri, siz çok memnun olmalısınız. Cesaretin son haddine varmış bulunuyorsunuz, ne diye talihi iki defa denemeli. Kapı açık duruyor, aslan isteseydi çıkardı, onu beklediniz ve hâlâ bekleyip duruyorsunuz. İşittiğime göre, en kahraman savaşçı bile düşmana meydan okuyup savaşa davet ettiği halde düşmanı daveti reddederse, o savaşçı şan ve şerefini korumuş olur. Zafer sizindir senyor, madem ki aslan kaçtı demek ki mağlup oldu."

Don Kişot, "Haklısın..." dedi, "Kafesi kapatın dostum ve bana, gördüğünüz hareketimi onaylayan imzalı bir belge veriniz. Bu belgede aslanın kafesinin kapısını açtığınızı; aslanı savaşa davet ettiğim halde kabul etmediği, ikinci defa meydan okuduğum halde, benimle boy ölçüşmekten kaçtığı yazılı olacak. Ben görevimi yapmış bulunuyorum. Kahrolsun şu büyücüler. Tanrı mantık, adalet ve şövalyeliği korusun!"

Aslanların muhafızı şövalyenin emirlerini yerine getirdi. Don Kişot, mızrağının ucuna, peynirlere bulaşmış olan yüzünü sildiği bezi sardı ve kaçmaya devam eden arkadaşlarının görmesi için sallamaya koyuldu. Bu işareti ilk gören Sanço oldu.

Hepsi döndükleri zaman kahramanımızın kendilerine işaret ettiğini gördüler. O zaman korkuları kısmen yok oldu ve yavaş yavaş arabaya yaklaşmaya başladılar. Don Kişot bağıarak kendilerini



çağırıp duruyordu. Arabanın yanına geldikleri zaman şövalye arabacıya hitaben, "Dostum!" dedi, "Katırlarını arabaya koş ve yoluna devam et. Sanço, sen de kendilerine kaybettirdiğim vakitten dolayı iki altın ver."

Silahtar, "Canı gönülden vereyim efendim, fakat aslanlar ne oldu? Öldüler mi, yoksa yaşıyorlar mı?" diye sordu.

O zaman aslanların muhafızı, hayvanların nasıl korkup savaştan kaçtıklarını, şövalyenin kafesi uzun süre açık bıraktıktan sonra kapanmasına daha az önce müsaade ettiğini bütün ayrıntılarıyla anlattı. Hatta Don Kişot'un cesaretinden de abartarak söz etti."

Don Kişot, "Nasıl Sanço?.." diyordu, "Büyücüler gerçek cesarete karşı bir şey yapabiliyorlar mı? Cesaretimi göstermek imkânından belki beni mahrum edebilirler, fakat onu asla kıramazlar."

Silahtardan altınları alan arabacı ile muhafız Don Kişot'un elini öptüler ve teşekkür ettiler ve şahit oldukları öyküyü krala da anlatacaklarını söylediler."

Don Kişot, "Bana bakın efendiler.." dedi, "Eğer kral bu olayın kahramanı kimdir diye sorarsa, yüce krala, Aslanlar Şövalyesi dersiniz, çünkü bundan böyle şimdiye kadar taşıdığım Hazin Yüzlü Şövalye lakabını terk ederek, maceralarıma bu ad altında devam etmek istiyorum. Fakat emin olunuz ki, böyle hareket etmekle, istedikleri zaman veya fırsat düştükçe isimlerini değiştiren eski gezgin şövalyelerin geleneklerine tamamen uymaktayım."

Araba hareket ettikten sonra, Don Kişot ve Sanço Panza yola devam ettiler.



## SİHİRLİ SANDAL MACERASI

Don Kişot ile Sanço Panza, güneşli bir gün Ebro Nehri'nin kıyılarına vardılar. Geçtiği kıyıları sulayarak bereketli bir hale getiren nehrin o berrak ve bol suları şövalyenin bitmeyen dertlerini avutarak kahramanımızı âşikâne düşüncelere yöneltti.

Nehir kıyısında ilerledikleri sırada, bir ağaç kütüğüne bağlanmış, küreksiz ve dümensiz bir küçük sandal gördüler. Don Kişot, her tarafa baktı ve kimseyi göremeyince hemen Rocinante'den indi ve Sanço'ya da kendisi gibi yapmasını ve hayvanları oradaki kavak ağaçlarından birine bağlamasını söyledi. Sanço efendisine bu hareketinin sebebini sorunca şu cevabı aldı:

"Sanço, bu sandal burada bizi bekliyor. Eğer sen de şövalyelik kitaplarında verilen bilgiye benim kadar vâkıf olsaydın, bu sandalın neden bizi beklediğini anlardın. Bir şövalye bir tehlike içinde olduğu zaman onun işleriyle meşgul olan büyücü, diğer bir şövalyeye mutlaka bir bulut, bir kanatlı at ya da küçük bir sandal gönderir. O da, en kısa bir zaman içinde tehlikeye maruz kalmış kahramanın imdadına koşar. Bu, çok eskiden beri bizde gelenek halini almıştır. Görüyorsun ya, sandal burada Bbizi bekliyor. Rocinante ile eşeğini şu kavak veya söğütlerden birine iyice bağla da, zaman kaybetmeden şu hafif tekneye binip kendimizi kaderimize bırakalım."

Şaşkına dönen Sanço cevap verdi:

"Doğrusunu isterseniz efendim, emrinize boyun eğiyorum. Fakat bana kalırsa bu sandal, ırmakta dünyanın en makbul karagöz balıklarını tutan kayıkçılardan birine ait olmalı. Yoksa bahsettiğimiz büyücüler tarafından falan gönderilmiş değildir."

Don Kişot, Sanço'ya üzülmemesini, kendilerini pek uzak bölgelere kadar sevkedecek olan kimse- nin hayvanlarını koruyacağını söyledi.

"Pekâlâ efendim, işte hayvanlar bağlandı, şimdi ne yapmak gerekiyor?"

“Önce istavroz çıkar, sonra sandala atlayıp demiri al ve ağaca bağlı olan ipi kes.”

Bunun üzerine sandala atlayarak, ipi kesip kıyıdan uzaklaşmaya başladılar. Sandal kıyıdan henüz uzaklaşmıştı ki, Sanço korkudan titremeye başladı. Aynı zamanda bir şeye çok üzülüyordu. O da eşeğinin mahzun mahzun anırması ve Rocinante'nin bağlandığı yerden kurtulmak için çabalamasını görmektir. Sonunda dedi ki:

“Ah Senyor! Eşeğim kendi diliyle, onu terk ettiğimizden şikâyet ediyor, zavallı Rocinante de bulunduğu yerden kurtulup yanımıza gelmek için uğraşıp duruyor. Ah! Sevgili dostlarım, ah! Bizi sizden ayıran delilik sona erince döner yanınıza geliriz, sakın olun ve bekleyin.”

Sözlerini bitirince, o kadar dokunaklı ağlamaya başladı ki, Don Kişot öfkeyle, “Korkak yaratık! Neden ağlayıp duruyorsun?” dedi. “Bu bolluk ortasında neyin eksik? Senin böyle ağladığını duyanlar Rhiphaei\* dağlarını yalın ayak aşıyorsun sanacaklar. Halbuki biraz sonra bizi açık denizlere götürecek olan akıntılara kapılacak bir sandalın ortasında şahane bir şekilde oturuyorsun. Eğer yanımda kutupların uzaklığını ölçmeye yarayan usturlab denilen alet olsa idi, ne kadar yol aldığımızı tastamam söylerdim. Fakat öyle sanıyorum ki, iki zıt kutbu eşit mesafede birbirinden ayıran ekvator hattını geçtik veya geçmek üzereyiz. En tanınmış kozmografya âlimlerinden Ptolemaios'un hesaplarına göre bu hatta varan, yolun yarısına gelmiş demektir.”

Sanço'nun korkaklığıyla alay eden şövalye gülererek devam etti:

“Bak Sanço, Hint adalarına gitmek için bizim Cadiz limanından hareket eden İspanyollar, sana

\* Muhtemelen Cebelitarık ile Melilla yarımadası arasındaki Rif dağlarından söz ediyor olmalı. Fas'ın orta Atlaslar'dan sonra en yüksek dağıdır. Yüksekliği 2483 m'dir. (Çev. n.)



biraz önce bahsettiğim hattı aşip aşmadıklarını anlamak için garip bir usule başvurur; eğer bu hattı geçmişler ise, bütün bitler ölür, hatta gemide bu böceklerden bir teki bile hayatta kalmaz, anladın mı? Şimdi şöyle bir üzerini ara bakalım canlı bir mahluk bulacak mısın?"

"Efendim, buna gerek var mı? Kıyıdan pek fazla uzakta olmadığımızı biliyorum, sevgili eşeğim ile Rocinante'yi hâlâ uzaktan fark etmekteyim."

"Sana bahsettiğim tecrübeyi üzerinde tatbik et diyorum."

Sanço fazla ısrar edemedi ve elini boynuna sokarak bir şeyler aradı, sonra birdenbire, "Ah efendim!" diye haykırdı. "Biz kıyıdan hiç de uzakta değilmişiz, üstümde bir değil birçok bit var."

Bu sözleri söylerken elini kohnundan çıkarmış, ırmağın sularında çalkalayıp duruyordu.

Bütün bunlara rağmen, sandal hiçbir büyücünün etkisinde olmadan, ırmağın sakin ve berrak suları üzerinde rüzgâra kapılmış, ağır ağır gidiyordu. Bu sırada ırmağın ortasında büyük bir su değirmeni gördüler. Don Kişot, değirmeni görür görmez sevinçle haykırdı: "Gel de gör dostum! Sonunda ben-

den imdat bekleyen talihsiz şövalyenin, prensesin ve kralın kızının hapsedilerek işkence edildikleri şato ve kalenin bulunduğu şehri keşfediyoruz.”

“Nelerden söz ediyorsunuz efendim, ortada buğday öğütmeye yarayan bir su değirmeninden başka bir şey olmadığını görmüyor musunuz?”

“Sus Sanço, hâlâ anlamıyorsun, sana kaç defa söyledim; büyücüler bir şeyin şeklini istedikleri gibi değiştirebilirler. Hayatta tek aşkım Dulcinea’ın öyle olmadı mı?”

Bu sırada tam akıntının ortasında bulunan sandal, Sanço’yu korkutacak derecede hızlı gitmeye başlamıştı. O sırada, sandalın değirmenin çarklarına takılarak büyük zararlara neden olacağından korkan değirmenciler ellerinde uzun sırıklarla koşarak akıntıya kapılmış tekneyi durdurmak için uğraşmaya başladılar.

Değirmencilerin üstü başı un içindeydi; bunları bembeyaz gören Don Kişot haykırmaya başladı:

“Bre haydutlar, alçaklar, hainler, karanlık zindanlarda mahpus tuttuğunuz şövalyeyi hemen



serbest bırakınız, yoksa ben Aslanlar Şövalyesi hepinizin haddini şu kılıcımla bildiririm!"

Bir taraftan da kılıcını çekmiş, değirmencilere doğru sallayıp duruyordu. Don Kişot'un deliliğini bilmeyen değirmenciler ellerindeki ucu çengelli sııklarla sandalı kenara çekmeye uğraşıyorlardı.

Sandalın ortasında diz çöküp ellerini havaya kaldırmış olan Sanço, bu tehlikeden kendisini kurtarması için Tanrı'ya yalvarıp duruyordu. Sonunda sandalı kıyıya çekmeyi başardılar, ama Don Kişot'un ayakta kılıç sallaması yüzünden dengesini kaybeden tekne devrildi ve kahramanlarımız da suya düştüler.

Oldukça iyi yüzen Don Kişot, zırhlarının ağırlığına rağmen, balık gibi yüzerek kıyıya çıktı. Zavallı Sanço ise ancak değirmencilerin yardımıyla kurtulabildi.

Şövalye ile silahtarı kendilerine geldikleri zaman, etraflarını sandalın sahibi olan balıkçıların sardıklarını gördüler. Bunlar avaz avaz bağırarak zararlarının ödemesini istiyorlardı. Şövalye, zararı ödemeyi reddetmiyor, fakat önce, imdadına koştuğu kimsenin hangi şato veya kalede hapsedildiğini öğrenmek istiyordu.

Bu sözlerden hiçbir şey anlamayan balıkçılar, "Hangi şato, hangi kale, burası su değermeni!" diye cevap veriyorlardı.

Don Kişot sonunda dedi ki:

"Şatoda hapsedilen şövalye hakkında bilgi almak için boşuna uğraştığımı anlıyorum. Burada söz konusu olan, iki büyücünün mücadelesi, birisi esir şövalyeyi kurtarmamı istiyor, öteki de istemiyor. Biri kayığı önüme çıkardı, fakat öteki devirtti. Ben elimden geleni yaptım, fakat anlaşılan kader bu büyük macerayı başka birisine nasip etmiş."

Bunun üzerine balıkçılarla sandalın zararının karşılanması konusunu görüştü. Kendilerine elli riyal verilmesine karar verildi. Sanço, parayı hiç istemeyerek verdi. Zavallı silahtar, daha böyle iki

sandal safası yaparsak tamamıyla iflas borusunu çalarız, dedi.

Efendisi ile silahtar, güneşte kendilerini kuruttuktan sonra, üzgün bir halde, kendileri kadar hayvan olmayan hayvanlarının yanlarına gittiler. Sihirli sandal macerası da bu şekilde sona ermiş oldu.



## DÜK İLE DÜŞES

Ne Don Kişot ne de Sanço hiç neşeli değildiler. Hele paraya düşkün olan silahtar her ödemedede ciğerlerini söküyorlar sanıyordu. Efendisinin yüksek vaatlerinden ümidini kesmeye başlayan Sanço, neye karar vermesi gerektiğini düşünüp duruyordu. Don Kişot ise hayallere dalmış, gittiği yerin farkında bile değildi. Sanço her ne kadar pek safdil biriye de, efendisinin bütün hareketlerinin bir cinnet eseri olduğunu iyice anlamış, fakat işin içinden nasıl sıyrılacağını bir türlü kestiremiyordu. Bir gün efendisine hiç görünmeden sıvışıp evine dönmeye ve çoluk çocuğuyla yaşamaya karar verdi, ama kaderinde bambaşka bir hayat sürmek varmış.

Ormandan çıktıkları sırada, Don Kişot yemyeşil bir çayırdaki bir kalabalık gördü. Biraz yaklaşıncaya bunların şahin ile ava çıkmış avcılar olduklarını anladı. Aralarında, yeşil koşumla beyaz bir ata binmiş olan güzel bir kadın gördü. Gümüş bir eyer üzerine oturmuş olan bu kadının elinde bir şahin vardı. Kadına karşı gösterilen saygıdan, onun yüksek bir aileye mensup ve büyük mevkiye sahip olduğunu anladı.

Bunun üzerine Sanço'yu çağırdı ve kendisine şunları söyledi:

"Oğlum Sanço, şu küheylana binmiş, avucunda bir şahin tutan güzel kadını görüyor musun? Koş git, önünde diz çök ve eğer izin verirse, Aslan-

lar Şövalyesi'nin elini öpmeye ve hizmetlerini arzetmeye hazır olduğunu büyük bir saygıyla söyle. Sanço, söyleyeceklerine çok dikkat et. Ve arada atasözü söylemekten kaçın."

Sanço, "Peki efendim, emirlerinizden dışarı çıkmam." dedi.

"Git Sanço, git! Tanrı yardımcın olsun."

Bunun üzerine Sanço eşeğini hızla sürdü ve güzel avcının yanına gelince, hemen yere atlayarak kadının önünde diz çöktü ve gayet nazik bir edayla dedi ki:





“Ey asil ve güzel bayan! Biraz ilerde gördüğünüz ve kendisine Aslanlar Şövalyesi denilen senin silahtarıyım. İsmim Sanço Panza’dır. Kısa bir zaman önce Aslanlar Şövalyesi ismini almış olan Hazin Yüzlü Şövalye, beni ayaklarınıza kaparak, asil ve yüksek şahsiyetiniz ile avlanmaya özgü şahinlerinizin hizmetinde bulunmaya hazır olduğunu ve bu şerefi kendisine lütfetmenizi rica ettiğini arz etmemi emretti. Eğer zat-ı âliniz efendimin bu ricasını kabul etmek tenezzülünde bulunursa, emin olunuz ki asla pişman olmayacaktır.”

Güzel avcı cevap verdi:

“Mert silahtar, elçilik hizmetinizi, gereken bütün törene son derece uyarak başarmış olduğunuz şüphe yok. Önce ayağa kalkın; çünkü çoktan beri bilip tanıdığımız ünlü Hazin Yüzlü Şövalyenin silahtarı diz çökmüş durumda kalmaz. Kalkın dostum, kalkın ve hemen gidip bildirin efendinize, eğer pek yakında bulunan köşkümüze teşrif etmek isterse, ben ve eşim tarafından çok iyi bir şekilde kabul edilecektir.”

Sanço, kadının güzelliğine, tatlı sözü ve nezaketine hayran kalarak ayağa kalktı. Tam bu sırada kadın, “Silahtar efendi...” dedi, “Efendiniz, acaba hakkında bir eser yazılmış olan, yetenekli asilzade La Mancha’lı Don Kişot mudur? Yanılmıyorsam, ruhunun sultanı da Toboso’lu Dulcinea olacak. Ben ve eşim Dük hazretleri, bu eserde silahtarının da Sanço Panza isminde birisi olduğunu okumuştuk.”

Sanço, “Evet, Düşes Nazretleri, benim.” diye cevap verdi. Dük ve Düşes kelimelerini işitince çok sevindi ve efendisinin yanına koşarak düşesin cevabını kendisine bildirdi. Kadının kibarlığını, güzelliğini ve nezaketini anlata anlata bitiremedi.

Bunun üzerine Don Kişot, eğeri üzerinde doğruldu, göğsünü kabarttı, üzengilerine sıkı sıkı bastı, miğferinin siperini düzeltti, Rocinante’nin bö-



ğürlerini baldırlarıyla sıkıştırdı ve düşesin elini öpmek için ilerledi. Bu süre içinde Düşes, şövalyenin geldiğini hemen eşi Düke bildirmiş ve Dük de karısı ile birlikte hikâyesini okudukları ve çok hoşlarına gitmiş olan Don Kişot'u görmek için oraya gelmişti.

Tam bu sırada, vakur bir tavırla Rocinante'nin üzerine kurulmuş olan kahramanımız görüldü. Sanço efendisinin üzengisini tutmak için koştu, fakat dikkatsizlik yüzünden bacağı eşeğinin semerindeki bir ipe takıldı, bacağını kurtaramayan silahtar tuhaf bir şekilde asılı kaldı. Don Kişot bunu görmedi, Sanço üzengiye tutuyor sanarak tedbir almaya gerek görmeden attan inmek istedi. Fakat ihmal yüzünden sıkı bağlanmamış üzengi hayvanın karnına doğru dönünce, şövalye boylu boyunca yere kapandı. Son derece mahcup olan Don Kişot silahtarına içinden küfredip duruyordu. Bunu gören Dük, hemen Sanço'yu da efendisini de kal-

dırmaları için emir verdi. Hizmetçiler koşuşup düşenleri kaldırdılar.

Don Kişot, özür dilemek için Dük ve Düşesin önünde diz çökmek istedi ise de izin vermediler. Dük kahramanımızı kucaklayarak öptü ve dedi ki:

“Senyor Don Kişot hazretleri, topraklarıma henüz geldiğiniz bir sırada, meydana gelen bu talihsiz olaya çok üzüldüm. Silahtarların ihmali yüzünden bazen tehlikeli kazalar da oluyor.”

Don Kişot şöyle cevap verdi:

“Asil ve kahraman prens, bana karşı gösterdiğiniz lütufkârlık bütün ağrılarımı unutturdu. Hatta şu anda bir uçurumdan da düşmüş olsaydım yine de önem vermeyecektim. Zat-ı âlinizi görmek şerefi bana her şeyi unutturur. Her ne durumda bulunursam bulunayım, sizin gibi yüksek ve asil bir Prens ile görülmemiş bir güzel olan eşi prenses hazretlerinin hizmetinde bulunmaya her zaman hazır olacağım.”

Dük cevap verdi:

“Senyor Don Kişot hazretleri, prenses ne kadar güzel olursa olsun, ruhumuzun hâkimesi olan bayan Dona Dulcinea kadar güzel olmasına imkân var mıdır?”

O sırada Sanço söze karıştı:

“Toboso’lu Senyora Dulcinea’nın çok güzel olduğu inkâr edilmez bir gerçektir. Fakat tavşan avcının hiç ummadığı yerden fırlar; tabiatın, toprak vazolar yapan bir çömlekçiye benzediğini duydum; güzel bir vazo yapan, aynı güzellikle iki, üç hatta yüz tane yapabilir. Demek istediğim, düşes hazretlerinin güzellik bakımından efendimin melikesi olan Toboso’lu Senyora Dulcinea’dan hiç de aşağı kalmaz.”

Don Kişot, canı sıkılmış bir halde Düşese doğru dönerek dedi ki:

“Senyora, asil ve yüksek şahsiyetinizin şuna inanmasını isterim ki, yeryüzünde şimdiye kadar hiçbir gezgin şövalye benimki kadar boşboğaz ve geveze bir silahtara sahip olmamıştır.”

“Madem ki, gerçekçe silahtarınız hoş a gidecek nükteler yapıyor, o halde akıllı bir adam demektir, kendisini tebrik ederiz.”

Don Kişot, “Aynı zamanda fazla geveze olduğunu itiraf edelim mi, Düşes hazretleri?” dedi.

Dk gülümseyerek söze karıştı:

“Ne yapalım, uzun latifeler kısa cümleler ile ifade edilemez. Fakat, bizler de vaktimizi boşuna geçirmeyelim. Ey Hazin Yüzlü Asi Şövalye...”

Tam bu sırada Sanço sözü keserek, “Dk hazretleri...” dedi, “Efendim artık Hazin Yüzlü Şövalye ismini taşıyor, kendisine Aslanlar Şövalyesi diyelim.”

Dk devam etti:

“Evet, Aslanlar Şövalyesi, yakında olan şato-muza şeref vermenizi rica edeceğim. Orada ziyaretimize gelen gezgin şövalyelere yapılan resmi karşılama töreni sizin gibi bulunmaz bir şövalyeye de yapılacaktır.”

Bunun zerine herkes hayvanlarına binerek şatonun yolunu tuttu. Sanço’nun tuhaf sözlerinden çok hoşlanan Düşes, silahtarın yanında gitmesini istedi. Sanço hiç nazlanmadan eşğini düşesin yanına sürdü ve yolda Dk ile Düşesi bir hayli güldürdü.

Düşesin gözüne girdiğini sanan Sanço büyük bir sevinç içindeydi. Don Diego’nun malikanesinde ve Basilio’nun evinde gördüğü bolluk ve rahatı şatoda da bulacağını mit ediyordu. Boğazına ve rahatına çok düşkün olan silahtarımız, bu mit içinde bir an önce şatoya varmak istiyordu. Şatoya yaklaştıkları zaman, Don Kişot’a yapılacak resmi karşılama töreni hakkında adamlarına emir vermek için, Dk aceleyle nden gitti. Kahramanımız şatoya varır varmaz, süslü elbiseli iki silahtar yanına gelerek attan inmesine yardım ettiler. İki güzel kız, erguvani renkte süslü bir pelerini şövalyenin omzuna koydular. O anda koridorlara hücum eden kadın ve erkek hizmetçiler şöyle haykırmaya başladılar:

“Gezgin şövalyelerin şahı, hoş geldiniz!” Aynı zamanda, Don Kişot, dük ve düşesin üzerine güzel kokular serpmeye başladılar.

Töreni dikkatle izleyen Don Kişot, eski zamanlarda gezgin şövalyelere yapılan törenin aynısının kendisine de yapıldığını gördü ve artık gerçek bir şövalye olduğuna tamamiyle inandı.

Sanço, sevgili eşeğini terk edip, düşesin arkasından şatoya girdi. Fakat çok geçmeden emektar hayvanını terk etmiş olmaktan dolayı vicdan azabı duymaya başladı. Bu hayvana olan sevgisine yenilerek, kalabalık arasında gözüne ilişen yaşlı



kibar bir kadının yanına sokularak yavaşça, "Saygıdeğer senyora..." dedi, "İsminizi lütfederseniz, sizden bir ricada bulunacağım."

Yaşlı kadın cevap verdi:

"İsmim, Dona Rodriguez de Grijalba'dır. Bir söyleyeceğiniz mi var Senyor?"

"Benimle avluya kadar gelmek lütfunda bulunmanızı rica edeceğim. Orada boz bir eşek göreceksiniz. İşte o eşek benimdir. Pek sevdiğim bu hayvan yalnız kalmaya pek alışık değildir. Onu bizzat ahıra götürmenizi ve kendisine ne gerekiyorsa vermenizi rica edecektim."

Yaşlı kadın öfkeyle şu cevabı verdi:

"Eğer efendisi de uşağı gibi saygısızsa başımıza gelecekler var! Bana bakın dostum, bu şatoda yaşlı kadınları ahıra göndermek âdet değildir."

"Siz pek kibirli bir bayana benziyorsunuz. Oysa efendim bana, Lancelot İngiltere'den döndüğü zaman beygirini yaşlı ve kibar kadınların tımar etmiş olduklarını söylemişti. Benim için sevgili eşeğim, Lancelot'un atından daha değerlidir, buna emin olabilirsiniz."

"Ben bu hikâyelerinize kulak asacak değilim. Bunları, saçmalıklarınıza değer verenlere anlatınız. Ben bu sözlere bir incir bile vermem."

"Affedersiniz, ama ben incirinizi fazla olgun bulurum. Onun için istemem."

Sanço'nun saygısızlığına çok öfkelenen kadın kendinden geçerek bağırdı:

"Bu ne saygısızlık, bu ne küstahlık! Terbiyesizce sarfettiğiniz bu sözlerinizden dolayı pişman olacaksınız!"

Gürültüyü duyan düşes arkasını dönünce, bayan Rodriguez'in yüzünün kıpkırmızı kesilmiş ve gözleri yerinden fırlamış olduğunu gördü.

"Ne var, bu ne hal?" diye sordu.

"Ne olacak, düşes hazretleri! Şu küstah köylü, bana eşeğini tımar ettirmek istiyor; güya Lancelot'nun atını yaşlı kibar kadınlar tımar edermiş. Bir de üstelik bana ihtiyar diyor."

Düşes, "Yooo! Böyle şey olmaz, dostum Sanço." dedi. "Bayan Rodriguez henüz gençtir, kendisi hakkında böyle sözler söylemenize razı değilim."

Sanço, "Düşes hazretleri!" diye cevap verdi, "Size yemin ederim ki, ben onun yüzünü, yaşını filan düşünmedim; benim aklım yalnız avluda tek başına mahzun kalan eşeğimde idi. Ben onu çok merhametli bir kadın zannettiğimden zavallı eşeğime acıyacağını sanıyordum."

Don Kişot hemen söze karıştı:

"Bana bak Sanço, kendine gel, bu lafların yeri burası değil."

"Affedersiniz efendim, insan sevdiklerini da-  
ima düşünebilir, ben de sevdiğilerimden söz ettim."

Dük, Sanço'ya dedi ki:

"Haklısınız, fakat üzülmeyin, eşeğinizin canı ne isterse verilecek, bu hayvana tıpkı efendisine bakıldığı gibi bakılacak."

Bu sözler, şövalyemiz hariç, herkesi eğlendiriyordu. Tam bu sırada Dükün bir işareti üzerine Don Kişot'u, döşemeleri altın ve gümüşle işlenmiş, ipek kumaşlardan yapılmış bir salona aldılar. Güzel ve nazik altı genç kız şövalyenin zırhlarını çıkarıp, önceden dük tarafından kendilerine verilen talimata göre hiç gülmeden ciddi bir tavırla şövalyeyi soyup gömleğini giydirmek istediler, fakat kahramanımız bir şövalyeye yiğitlik kadar edep ve hayanın da yakıştığını ileri sürerek kızların bu teklifini nazikçe reddetti ve bu iş için Sanço'yu göndermelerini rica etti. Silahtarı ile yalnız kalınca Don Kişot, "Sanço, meğer sen ne sersem şeymişsin!" dedi, "Yaşlı kibar bir kadına böyle davranmayı nereden öğrendin? Eşeğinle uğraşacak başkasını bulamadın mı budala herif? Dikkat et, terbiye görmemiş bir adam olduğunu hemen ortaya koyuyorsun. Bu böyle devam edemez. Hizmetkârlarının tavrına göre efendileri hakkında hüküm verildiğini bilmiyor musun? Senin kaba, soytarı bir

çöylüden başka bir şey olmadığını gördükleri zaman acaba benim hakkımda ne düşünürler? Tekrar söylüyorum, ayağını denk al ve ayağına gelecek nimeti tepme.”

Sanço efendisinden af diledi ve bundan sonra kılına gelecek saçmalıkları söylememek için dilini sıracığına söz verdi.

Don Kişot giyinmişti; ceylan derisi bir yelek üzerine erguvani renkte bir pelerin geçirdi. Ünlü alıcını, kayışı boynundan geçirerek taktı. Başına yeşil satenden bir takke koyduktan sonra odadan çıktı. Odanın kapısında bekleyen kızlar, şövalyenin ellerini yıkaması için altından bir ibrik tutuyorlardı. Don Kişot, ellerini yıkadıktan sonra, kendisine yemeğin hazır olduğunu bildiren sofracıbaşı ile on iki hizmetkârı takip etti.

Yemek odasına girince mükellef dört kişilik bir ofra dikkatini çekti. Şövalyenin gelmesini bekleyen düğün ile düşesin yanlarında gayet ciddi yüzlü bir rahip vardı. Bu rahip, şatonun dini işleriyle neşgul olup prens ve prenseslere Tanrı'nın yolunlan ayrılmamak için ne yapılması gerektiği hakkında öğütlerde bulunan bir adamdı. Rahip, Don Kişot'a karşı gösterilen ikramdan pek hoşlanmıyordu. Don Kişot baş köşeye oturmamak için ısrar ettiyse de, sonunda Düğün ricaları üzerine gösterilen yere oturmak zorunda kaldı. Şövalyenin sağında düşes, solunda düğün ve karşısında da rahip vardı.

Efedisine gösterilen saygıdan ötürü şaşkınlık içinde kalan Sanço, daha kimse konuşmadan önce öze başlayarak dedi ki:

“Eğer, muhterem efendilerim kendilerine bir hikâyeye anlatmama izin verirlerse, sanırım ki hikâyemin pek yerinde olduğunu kabul edeceklerdir.”

Sanço'nun bu sözlerinden telaşa düşen Don Kişot silahtarına öfkeyle baktı.

Sanço, “Telaşa gerek yok...” diye devam etti, Tembihlerinizi unutmadım. Münasebetsiz hiçbir şey söylemeyeceğim. Hikâyemin gerçeğe uygun



olduğunu göreceksiniz. Çünkü olay kasabamızda cereyan etti.”

Don Kişot, Dük ve Düşese dönerek, “Zat-ı âlileriniz, saçmalıklarıyla canınızı sıkacak olan bu deliyi dışarı çıkartırsanız hiç de fena olmayacak.” dedi.

Düşes hemen cevap verdi:

“Dükün başına yemin ederim ki, Sanço’nun anlattıkları hiç de canımı sıkıyor. O kadar şen ve alaycı bir adam ki, anlattıkları beni çok eğlendiriyor.”

Sözü değiştirmek ve Sanço’nun fazla boşboğazlık etmesine engel olmak için düşes Don Kişot’a dönerek dedi ki:

“Şövalye hazretleri, bu yakında Dulcinea’nızdan haber aldınız mı? Acaba, yenmiş olduğunuz devler ve haydutları önünde diz çökmek için kendisine göndermediniz mi?”

Kahramanımız saygıyla cevap verdi:

“Sevgili hanımefendi, başımda dolaşan belaların ne zaman sona ereceğini bilmiyorum. Hiç şüphesiz yendiğim devleri, haydutları ve savaşçıları huzuruna çıkmaları için gönderdim, fakat kendisini nasıl bulsunlar? Çünkü o, akla gemleyecek kadar çirkin bir köylü kadın kılığına girmiş bulunuyor. Ona büyü yapan büyücüler benden bu suretle intikam almak istiyorlar.”

Sanço söze karışarak, “Fakat herkesin gözünde değil.” dedi, “Mesela, ben onu fevkalade güzel, hoş ve özellikle çok çevik buldum. O kadar ki, bir sıçrayışta eşeğin üstüne atlıyor, sonra öyle taklalar atıyor ki, değme cambaza taş çıkartır.”

Dük, silahtara sordu:

“Onu büyülenmiş olarak gördünüz mü?”

“Aman efendim, eğer büyülendiğini ben görmedimse, kimse görmemiştir. Zaten, büyülenme tarihini ilk öğrenen benim.”

Devler, şövalye ve Dulcinea hakkındaki hezeyanlardan usanmış olan rahip, kendini zor tutu-

yordu. Fakat öfkeli bir adam olduğundan fazla dayanamadı ve kaşlarını çatarak düke doğru döndü:

“Senyor hazretleri!” dedi, “Bu zavallı adama söylediğiniz hezeyanlar için günün birinde Tanrı’ya hesap vereceksiniz. Bu Don Kişot mudur, Don budala mıdır nedir, herhalde zat-ı âlinizin arzu ettiği kadar deli olmasa gerek. Sözlerinizle kendisine fırsat verdiğinizden, zavallı deliliğini bir kat daha arttıracak.”

Sonra kahramanımıza dönerek, “Ya siz!” dedi, “Zavallı budala! Gezgin şövalye olduğunuzu, devleri yendiğinizi, haydutları tepelediğinizi nereden çıkarıyorsunuz? Size söylenecek söz, aklınızı başınıza toplayın, evinize dönün, çoluk çocuğunuz varsa onların tahsil ve terbiyesiyle uğraşın. Hiçbir iş görmeden dolaşarak, sizi tanıyanları ve tanımayanları kendinize güldürmekten vazgeçiniz. Hâlâ gezgin şövalyelerin mevcut olduğunu nereden çıkarıyorsunuz? İspanya veya La Mancha’nın acaba hangi köşesinde devlere, haydutlara, büyülenmiş Dulcinealara rastlanıyormuş? Artık bu hezeyanlara bir son veriniz.”

Don Kişot, bu saygıdeğer din adamının sözlerini hiç ses çıkarmadan dinledi, fakat rahip sözlerini tamamlar tamamlamaz, Dük ile Düşese karşı gerekli olan saygıyı unutarak yerinden fırladı, gözleri dönmüş sesi değişmiş bir halde söze başladı.

“Bulduğum yer, Dük ve Düşes hazretleriyle ve mesleğinizden olan kişilere saygımdan ötürü, pek haklı olan öfkemi yenmeme beni mecbur ediyor. Zaten herkes sizin gibi din adamlarının, kadınlar gibi, dillerinden başka silahları olmadığını çok iyi bilir. Buna karşılık, ben de size karşı aynı silahla karşılık vermek zorundayım. Yüksek sıfatınız, dindaşlarınıza bu kadar haşin ve küstahça değil, insanca ve nezaketle davranmanızı emreder. Yaptığı hakareten ceza görmeyeceğine inanıp dindaşlarını ezmekten zevk alan bir insandan ne kadar nefret azdır. Neyle suçlanıyorum? Kime ne

kötülük yaptığımı söyleyebilir misiniz? Eğer başkalarının evinde, hiç hakkım olmadan, velinimetlerimi de hiç sayarak istediğim gibi davranmaya kalkışsaydım, belki daha hoşgörülü olurdunuz. Ben, düşmüşlerin ve mazlumların yardımına koşmak, zulüm görenleri savunmak için her türlü zahmet ve sıkıntıya göğüs gererek ve hayatımı her türlü tehlikeye atarak dolaşmaktayım. Bu kadar fedakâr bir adama deli diye bakıyorsanız, herhalde kendinize göre bir düşündüğünüz olacak. Eğer asilzadeler, cesur savaşçılar, büyük bir zekâyâ sahip insanlar tarafından deli farzedilmiş olsaydım, bu benim için büyük bir hakaret olurdu, fakat şövalyeliğin eşiğini bile aşmamış olan birtakım kendini beğenmişlerin sözlerine metelik bile vermem. Şövalye yaşayacağım ve Tanrı isterse, şövalye olarak öleceğim. Şövalyelik bana, şan ve şerefi değil, servet ve varlığı hor görmeyi öğretmektedir. Hayattaki bütün amacım, herkese iyilik etmek ve kimseye kötülük etmemektir. Eğer bu prensiplere göre hareket eden bir adama deli demek doğruysa, bu konuda hüküm vermeyi Dük ve Düşes hazretlerine bırakıyorum.”

Sanço, “Senyor!” diye haykırdı, “Çok güzel söylediniz. Sözlerinize hiçbir şey eklemek gerekmez. Madem ki, bu efendi gezgin şövalyelerin mevcut olduğunu inkâr ediyor, o halde ne söylediğini bilmiyor demektir.”

Yine bir gün sarayda, öğle yemeğini bahçede kurulmuş bir sofrada yiyorlardı. Yemekten sonra Sanço'nun tuhaf hikâyelerini dinleyerek eğlendikleri sırada uzaktan hazin bir fifre sesinin kısık bir davul sesine karışmasından çıkan tuhaf bir gürültü duyuldu.

Herkes hayrete düşmüş etrafa bakınıyordu. Hele Don Kişot bir türlü yerinde duramıyor, ne olup bittiğini anlamak için sabırsızlanıyordu. Birdenbire, uzun bir kaftan giymiş, belinde bir yatağan asılı, iri yarı dev gibi bir adamın kendinlerine

yaklaştığını gördüler. Aynı zamanda, uzun kar gibi beyaz bir sakalı olan bu adam dükün yanına yaklaştı. Bu adam ciddi bir tavırla dedi ki:

“Ey kudretli ve haşmetli Senyor! İsmim Trifaldin’dir. Büyücülerin, Dolorida adını almaya mecbur ettikleri zavallı Kontes Trifaldi’nin silahtarı ve elçisiyim. Bu talihsiz kontes ta Candaya Krallığından buraya kadar yaya gelmiş bulunuyor. Tek amacı, çektiklerine son verebilecek olan La Mancha’lı Şövalye Don Kişot hakkında sizden biraz bilgi almaktır. Kendisi kalenin dibindedir, huzuruza çıkıp dertlerini dökmek için izin istiyor.”

Trifaldin sözlerini bitirince, Dük cevap verdi:

“Biz, zavallı Dolorida’nın başına gelenleri çoktan beri haber almış bulunuyoruz. Kendisine elimizden gelen yardımı yapmaya hazır olduğumuzu ve bir rastlantı sonucu olarak ünlü La Mancha’lı cesur Don Kişot’un da burada bulunduğunu söyleyiniz.”

Bunun üzerine Trifaldin, dükün önünde eğildikten sonra, aynı müzik sesleri arasında çekilip gitti.

O zaman dük şövalyeye dönerek, “Görüyorsunuz ya...” dedi, “Kötülüğün ve cehaletin zulümleri, cesaret ve değerini ışığını ne örtebiliyor ne de karartabiliyor. Burada bulunduğunuzu haber alan masum ve mazlumlar yardımınızı dilemeye koşuyorlar.”

Don Kişot hafifçe gülümseyerek, “Dük hazretleri...” diye cevap verdi, “Geçenlerde burada gezgin şövalyeliğe karşı sert bir dil kullanan o din adamının şimdi hazır bulunmasını ne kadar arzu ederdim. Çünkü, gezgin şövalyelerin insanlığı korumak için ne kadar gerekli olduklarını bizzat anlamış olacaktı. Bu kadın gelsin de derdini anlatsın, ona cesaretim ve bileğim kuvveti ile elimden geldiği kadar yardım ederim.”



## DOLORIDA'NIN BAŞINDAN GEÇENLER

Biraz sonra, Kontes Trifaldin ile matem elbisesi giymiş on iki kadının bahçeye girdikleri görüldü. Bunlar iki sıra halinde kontesin önünden yürüyorlardı. Yüzünde kalın bir peçe olan kontes silahtarının koluna dayanmış ilerliyordu. Yaklaşınca, dük, düşes ve kahramanımız hep birden ayağa kalktılar.

Dolorida peçesini çıkarmadan dükün ayaklarına kapandı, o da, kontesi düşesin yanına oturttu ve kendisine nasıl hizmet edebileceğini sordu.

Kontes, "Lütufkârlığınıza teşekkür ederim..." dedi, "Fakat her şeyden önce yenilmez, cesur Don Kişot ile silahtarının burada olup olmadıklarını bilmek isterim."

Herkesten önce söze başlayan Sanço, "Evet asil hanımefendi." dedi, "Hizmetinize hazır olan şövalye Don Kişot ile silahtarı Sanço Panza karşınızdadır."

Bunun üzerine kadın kahramanımızın ayaklarına kapanmak istedi, ama şövalye kendisini hemen kaldırarak sakın olmasını ve başına gelen felaketi anlatmasını istedi.

Dolorida peçesini kaldırmadan anlatmaya başladı:

"Senyor şövalye hazretleri, Candaya Krallığını herhalde bilirsiniz. Bu ülkede saltanat süren Kral Archipiela'nın dul karısı Kraliçe Dona Mangucia idi. Halbuki zavallı kral ölürken, tacının tek varisi olan kızı Antonomasia'ya bırakmıştı. Dünya güzeli olan bu kız eğer pek genç yaşta hayata gözlerini yummamış olsaydı, hâlâ bütün kadınların en güzeli olacaktı. İşte bu prensesi yetiştirmek görevi bana verilmişti. Elmas taşında bulunmayan bu güzele âşık olan Clavijo isminde saray mensuplarından bir şövalye, kendisini elde etmek için her türlü hileye başvurdu. Bu şövalyenin gençliği, yakışıklılığı ve kendini satmasını bilmesinden başka hiçbir yeteneği yoktu. Şairdi, şarkı söyler ve gitar çalardı. Bu hain, emeline ulaşmak için gayet alçak-

ça hareket ediyordu. Önce beni sever gibi görün-  
dü. İtiraf edeyim ki bu kadar tecrübeme ve ahlakı-  
mın iyiliğine rağmen, beni gerçekten sevdiğine  
inandım. Kendisini güzel buluyor ve beğeniyor-  
dum. Genç şövalyenin sözlerine kapılmıştım. Ba-  
zen gelip penceremin altında güzel sesiyle hoş şar-  
kılar söylerdi.

“Tatlı düşmanım için  
tahammül edilmez bir ıstırap çekmekteyim.  
Ve işkencesini arttırmak için  
duyduklarımı söylememi istiyor.”

Aynı zamanda gitarıyla şu hazin şarkıyı da  
okurdu:

“Ölüm, gel de isteğimi yerine getir,  
fakat, gelirken kendini hissettirme,  
yoksa ölme zevki beni hayata kavuşturabilir.”

Bunları duydukça içimden, ‘Sakin öyle bir şey  
yapma!’ derdim. Bununla beraber, beni duygulan-  
dıran bu şarkıları içimde sakladım ve hiç unutma-  
dım.”

Kontes sözlerine şöyle devam etti:

“Genç aşkıma fazla direnemedim. Bütün tecrü-  
belerime rağmen çok saf olduğumdan Clavijo’nun  
beni gerçekten sevdiğini sanıyor ve fazla direnir-  
sem kederinden öleceğini sanıyordum. Ah! ne ce-  
halet! İsrarları üzerine istediği randevuyu verdim.  
Antonomasia’nın odasına bitişik olan kendi oda-  
ma aldım. Alçak herif odama girer girmez hemen  
prensese odasına geçti ve kapandı. Tek başıma  
kalmıştım, gözyaşlarım ve feryatlarıma kulak bile  
asmadı. Bir süre prensesle beraber kaldı. Halbuki  
ben, onun prensesin pabuçlarına bile dokunması-  
na izin vermezdim. Odadan çıktığı zaman, pren-  
ses kendisine saygıda kusur etmemiş olduğunu  
söyleyerek kalbime biraz su serpti. Fakat aradan  
zaman geçince, Antonomasia’nın gebe olduğunu  
görünce beynimden vurulmuşa döndüm. Gizle-  
menin imkânsız olduğunu anlayınca kızcağız ba-  
na bazı itiraflarda bulundu. Hemen gidip Clavijo  
ile görüştüm ve Antonomasia’yı karısı olarak iste-  
mesini kararlaştırdık.

Her şey olup bitti, başvurduğumuz hâkim, Clavijo'nun Candaya tahtının varisi olan prensenin kocası olduğunu resmen kabul etmişti.

Fakat Kraliçe Dona Mangucia, kızının bu şekilde evlendiğini görünce kederlendi ve çok geçmeden hayata gözlerini yumdu. Kraliçe, kendisine özel hazırlanmış olan lahide indirildiği zaman, kardeşinin çocuğu ve büyücülerin en merhametsizi olarak tanınmış olan dev Malambruno'yu bir tahta ata binmiş halde mezarın başında gördük.

Malambruno, ölen kraliçenin intikamını almak amacıyla yeni evlileri bu mezarın üstünde büyüledi. O güzel Antonomasia'yı tunçtan bir maymun, Don Clavijo'yu da madenden bir timsah şekline soktu. Tam bu sırada bunların başında mermer bir parmaklık peyda olmuştu, üzerinde şu ibare yazılıydı:

'Bu günahkâr mahlukların eski kılıklarına girebilmeleri, ancak yetenekli asilzade cesur La Mancha'lı Şövalye Don Kişot'un beni baş başa savaşıma davet ettiği zaman mümkün olacaktır.'

Bunu da yeterli görmeyen o hain canavar, kılıcını çıkarıp beni saçlarımdan yakaladı ve tam vuracağı zaman dedi ki:

Hayır, hayır, sana daha müthiş bir ceza vereceğim ve Antonomasia'nın namusunu korumak için görevlendirilmiş bütün saray kadınları da aynı cezayı çekecek.

Heyhat! bakın ne hale girdik."

Dolorida ile yanındaki kadınların hepsi bir anda peçelerini kaldırdılar. Hepsinin çenelerinde rengarenk sakallar görölüyordu.

Sanço, hemen geri sıçradı. Dük, düşes ve şövalye hayretler içinde kalmışlardı.

Kontes, "Gördünüz mü?" dedi, "O Malambruno alçağı bizi ne hale soktu, gördünüz mü?"

Dolorida fazla konuşamadı, hemen düşüp yalandan bayıldı.

Dolorida'nın bayıldığını gören Sanço, "Yemin ederim ki..." diye bağırdı, "Efendime şimdiye kadar bu kadar tuhaf bir macera anlatılmamıştır."

Saraylı kadınlardan biri cevap verdi:

“Haklısınız, fakat efendiniz bize acımazsa, şu hazin halde ölüp gitmeye mahkûmuz.”

Don Kişot ciddi bir tavır takınarak,

“Hiç endişe etmeyin.” dedi, “Bu andan itibaren işe başlayacağım. Ne yapmak gerekiyorsa söyleyin.”

Bu sözleri duyunca, Dolorida hemen ayıldı ve Don Kişot’a hitaben, “Eşsiz kahraman!” dedi, “Sözünüz canıma can kattı. Yapmanız gereken şundan ibarettir. Biliyorsunuz ki, Candaya ülkesi buradan pek uzaktır. Fakat havadan gidince bu mesafe çok kısalıyor. Malambruno’nun dediğine göre, sizinle tam bulunduğumuz yere, sihirli bir tahta at gönderecek. Nalı, eyeri filan olmayan bu beygir alınının tam ortasında bulunan bir anahtarla hareket etmekteymiş. Adeta bulutların üzerinde uçarak giden bu at Provans Kralı Pierre’nin dostu ünlü sihirbaz Merlin’in icadıdır. Sizi Malambruno’nun yanına götürecek olan bu hayvanın neredeyse geleceğini sanıyorum.”

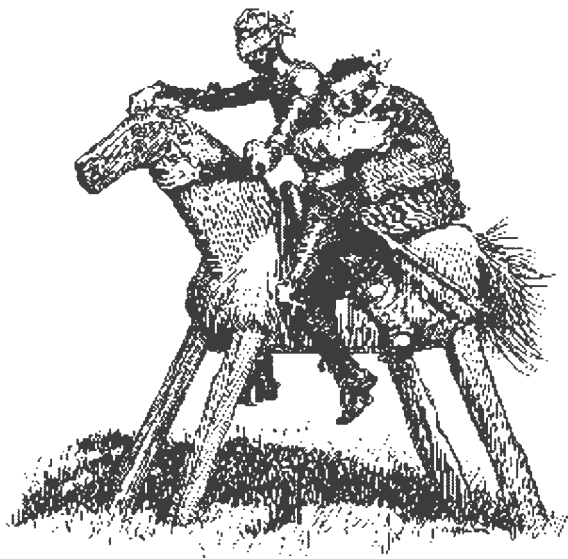
Tam bu sırada bir gürültü duyuldu. Sonra, yarı çıplak dört vahşi, sırtlarında taşıdıkları tahta bir beygiri bahçeye getirip bıraktılar. İçlerinden biri ciddi bir tavır takınarak şöyle haykırdı:

“Kahramanlar kahramanı Malambruno, kendisiyle dövüşecek kimseye karşı kılıcından başka silah kullanmayacağına söz veriyor. Düşmanı bu ata binsin, silahtarını da terkisine alsın, fakat gözlerini bağlamaları şart. Malambruno’nun karşısına geldikleri zaman, tahta at kendilerine gözlerindeki bağı çıkarmaları için haber verecektir. O zamana kadar gözlerinin bağlarını çözmemeleri gerektiğini tekrar ediyorum.”

Vahşi sözlerini tamamlayınca, arkadaşları ile birlikte çekilip gitti.

Fakat korkak Sanço, tahta ata binmeye bir türlü razı olmuyordu. Bunu gören düşes; silahtar üstündeki nüfuzunu kullanarak onu ikna etmeye çalıştı.





Zavallı Sanço'nun gözleri yaşardı ve koruyucusu düşesin ricalarını kabul ederek gitmeye hazır olduğunu bildirdi. Don Kişot silahtarını kucaklayarak kendisine teşekkür etti. Kahramanımız cebinden büyük bir mendil çıkararak, Dolorida'dan gözlerini bağlamasını rica etti. Bu iş bittikten sonra, anahtarlı tahta ata bindi. Sanço'nun da gözleri bağlanmış ve efendisinin terkesine oturtulmuştu. Zavallı silahtar, orada hazır bulunanlardan kendisi için bir iki defa Ave Maria duasını okumalarını istedi.

Don Kişot, "Sanço, korkacak ne var? Nedir bu korkun, ne?" diye bağırdı. "Vaktiyle güzel Magalona'nın oturduğu yerde değil misin? Daha ne istiyorsun?"

Bu sözleri söyleyen şövalye anahtarı çevirmeye başlayınca, bütün kadınlar hep bir ağızdan, "Yolun açık olsun, şövalyelerin şövalyesi!" diye bağırmaya başladılar.

Sanço var gücüyle efendisine sarılmış olduğundan, Don Kişot kendisine dedi ki:

"Ne yapıyorsun dostum, boğulacağım. Tanrı aşkına o kadar sarılma da biraz nefes alayım. Kor-

kun nedir? Sebebini anlamıyorum. Hiçbir hayvan bu kadar hızlı gidemez. Yerimizden kımıldamamış gibi olduğumuz halde kim bilir kaç fersah yol almış bulunuyoruz.”

Sanço, “Evet ama, şu taraftan sırtıma doğru kuvvetli bir rüzgâr esiyor.” diye cevap verdi.

Silahtar haklıydı. Şatonun daire amiri, dükün emri üzerine, bu iki kahramanı havalandırmak için adamlarına körükler vermişti.

Don Kişot, “Herhalde, karlı ve fırtınalı bir bölgeye vardık.” dedi.

İşte tam bu sırada, körükleri durdurup onların yerine, yolcuların etrafında alevli paçavralar uçurmaya başladılar.

Sanço, “Aman efendim, aman! Galiba ateş bölgesine geldik, sakalım da mı tutuştu ne oldu! Artık gözümün bağını çözeceğim.”

Şövalye, “Sakın, öyle bir şey yapma!” dedi. “İtaatsizlik başımıza bir bela getirebilir.”

“Fakat, artık gelsek, oturduğum yer çok sert. Galiba Bayan Magalona’nın kaba etleri benimkilerden daha sertmiş.”

Bu gülünç görüşmeleri duyan dük ile düşes, gülmemek için çok zahmet çekiyorlardı. Bol bol eğlenip vakit geçirdikten sonra, daire amiri bütün sakallıları bahçeden çıkardı. Dük, düşes ve mayetleri çimenlerin üzerine uzanıp kendilerine uykuya dalmış süsü verdiler.

İşte o zaman şövalye ile silahtarı güçlü bir sarsıntı ile tahta attan yere yuvarlandırıldılar. İçi barut ile dolu olan anahtarlı beygirin kuyruğu ateşe verilince hemen hava olup uçtu. Kahramanımız ile Sanço kendilerine gelip gözlerinin bağını çözdükleri zaman hayretler içinde kaldılar, çünkü kendilerini aynı yerde bulmuşlardı. Etraflarına bakınca ucuna bir kâğıt takılmış olan bir mızrağın biraz ötede dikili olduğunu gördüler. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

“Ey, sırtı yere gelmez büyük kahraman! Dolorida macerası artık sona ermiş bulunuyor. Malambruno yenilgisini kabul etmiştir. Saraylı kadın-

lar çenelerindeki sakallardan kurtuldular. Güzel-ler güzeli Antonomasia ve kocası Clavijo tahtlarına kavuşmuş bulunuyorlar. Ancak, Merlin'in kararı ile dünyanın en ünlü silahtarına emredilen çilenin doldurulması gerekmektedir."

Don Kişot sevinç içinde düke doğru koştu, onu yerde baygın bir halde görünce elinden tutarak kaldırdı.

"Dük hazretleri!" dedi, "Artık her şey sona erdi. Şu mızrağın ucundaki kâğıdı okursanız durumu anlarsınız."

Dük ve arkadaşları baygınlıktan ayılıyorlarmış gibi bir tavır takındılar ve anahtarlı beygirin alevler içinde bahçeye indiğini gördükleri zaman, sakallı kadınların sakallarından kurtulmuş olarak ortadan kaybolduklarını ve kendilerinin de düşüp baygınlık geçirdiklerini söylediler. Herkes Don Kişot ile Sanço'yu tebrik ediyordu.

Duyduğu sözlerden koltukları kabaran silahtar, ateş bölgesinden geçerken büyük bir sıkıntıya düştüğünü ve hatta efendisine hiç haber vermeden gözlerinin bağını gevşeterek aralıktan biraz bakınca koskoca dünyayı bir fındık kadar gördüğünü ve insanları da nokta kadar fark ettiğini övünerek söylüyordu. Geveze adamın çenesi açılmıştı, artık anlatmadığı hezeyan kalmadı. Sanço'nun sözlerinden hayretler içinde kalan Don Kişot, bazı şeylere itiraz etmek isteyince, silahtar eğilerek efendisinin kulağına şunları fısıldadı:

"Efendim, ben sizin Montesinos Mağarası'nda gördüklerinize hiç itiraz etmemiştim. Siz de benim gökyüzünde gördüklerime inanıverin."



## SANÇO PANZA'NIN ADA VALİLİĞİ VAZİFESİNE BAŞLAMASI

Dolorida macerası dük ile düşesi çok eğlendirmişti. Misafirlerinin saflığından yararlanarak yeni bir

oyun planlamaya verdiler. Bu maceranın ardından dük, Sanço'yu çağırarak, artık yeni görevine başlamasının zamanının geldiğini, çünkü ada halkının kendisini nisan yağmuru bekler gibi beklediğini söyledi.

Bunu duyan Don Kişot, silahtarı yola çıkmadan önce kendisine bazı öğütler vermesi için dükten izin istedi. Şövalye, Sanço ile yalnız kalınca, adanın yönetimi ve uyruğuna karşı takınacağı tavır hakkında çok yararlı öğütler verdi.

Kahramanımızın sözlerini duyanlar, bir deli değil tamamıyla mantık çerçevesinde konuşan akıllı ve bilgili bir adam olduğuna hemen hükmederlerdi. Zaten bundan önce de şövalyenin birçok konuda oldukça makul konuştuğunu, fakat söz şövalyeliğe gelince sapıtığını söylemiştik. Don Kişot, öğütlerini silahtarına yazılı olarak verdi ve görevi sırasında bunlardan yararlanacağını söyledi. Fakat Sanço, dalgınlığı ve ihmali yüzünden bu notları düşürdü. Bu notları bulan bir nedime doğru dük ile düşese götürdü. Karı koca, şövalyenin notlarını merakla okudular ve kendisine deli gözüyle baktıkları bu adamın isabetli düşüncelerine hayran oldular.

Kontes Trifaldi veya Dolorida rolünü büyük bir başarıyla tamamlayan daire amiri, Sanço'yu Barataria adası ismini verdikleri, düke ait olan zengin ve bakımlı bir kasabaya götürmek için emir aldı. Bunun üzerine, törenle silahtarın yanına gitti. Sanço'yu bir vali kılığına sokmak için işlemeli güzel bir pelerin giydirmişler ve başına da kılığıyla uyumlu bir başlık koymuşlardı. İşte bu kıyafetiyle ve arkasında maiyetiyle, dük ve düşesin yanına gitti ve kendilerinden izin istedi. Sonra, Don Kişot'a sarılarak veda etti. Birbirlerinden, bir süre için bile olsa, ayrılmalarından ötürü ikisi de üzgün görünüyordu.

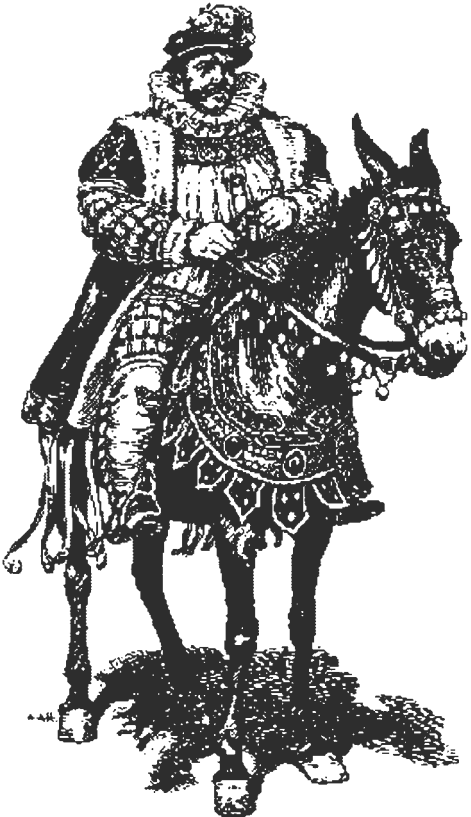
Biraz sonra Sanço güzel bir katıra binmiş, yanındakilerle birlikte yola çıkmıştı. Sevgili eşeği de süslü koşumlarıyla bezenmiş olarak kendisini ta-

kip ediyordu. Zavallı silahtar, gerçek bir valiymiş gibi kendisine verilen hükümetin merkezine doğru ilerliyordu.

Don Kışot ise silahtarından ayrıldıktan sonra kendini pek yalnız hissetti ve tuhaf bir hal aldı. Şövalyenin bu durumunu gören düşes, silahtarının yerine hizmetini görecek başka bir kişiyi seçmesini ısrarla talep etti.

Kahramanımız üzgün bir tavırla cevap verdi:

“Lütfunuza teşekkür ederim düşes hazretleri, fakat teklifinizi kabul edemeyeceğim. Eğer yüksek ve asil şahsiyetiniz, hiç de layık olmadığım bir lütfu bana ihsan etmek isterse, şato hizmetkârlarının daireme girmelerine izin vermesinler.”



Şaşırın düşes, eğer şövalye arzu ederse şatonun en güzel kızlarından dört tanesini kendisini soymak ve diğer hizmetlerde bulunmak üzere göndermeye hazır olduğunu ve bu kızların birer bahar çiçeği gibi taze olduklarını sözlerine ekledi.

Şövalye, "Lütfunuza teşekkür ederim, düşes hazretleri." dedi, "Fakat onlar benim için güzel bir çiçek değil, kalbimi deşen bir deve dikenini olacaktır. Eşsiz Dulcinea'ya beslediğim aşk beni yalnız kalmak zorunda bırakıyor."

Düşes, "Haklısınız Senyor..." dedi, "O güzeller güzeli eşsiz Dulcinea'yı ben de takdir ediyorum. Şövalyelerin en kahramanının aşkına layık olan bu kadının ismini ölünceye kadar unutmayacağım."

Don Kişot, düşesin bu iltifatına teşekkür etti. Artık yemek saati gelmişti, gidip sofraya oturdular. Aşçıbaşının hazırladığı nefis ve yemekleri yerken, şövalyelik öykülerinden söz ettiler. Yemekten sonra odasına çekilen kahramanımız kapısını sıkı sıkı kapattı ve düşüncelere daldı. Biraz sonra soyunup mumları söndürdü ve yatağına girdi. Hava çok sıcak olduğundan gözüne bir türlü uyku girmiyordu. Yatağından kalkıp panjuru açtı, o zaman penceresinin altında iki kadının konuştuğunu duydu, ne söylediklerini merak ederek kulak mîsafiri oldu.

"Bu şövalye şatoya geldiği günden beri, ömrüm hep ah etmekle geçiyor, aşkımın verdiği ıstırapı sana nasıl anlatayım bilmem."

"Halini anlıyorum sevgili Altisidora, şimdi penceresini açtı, bütün şato halkı da uykuda, ne olur ıstıraplarını elindeki gitar eşliğinde anlat."

"Madem o kadar ısrar ediyorsunuz, peki, hiç olmazsa gecenin karanlığı yüzümün kızardığını göstermeyecektir."

Sonra, Altisidora yavaşça şarkı söylemeye başladı. Güzel ve etkili bir sesle okunan romans söyledi:

*Hayatımın baharında,  
Aşkım beni kurban eder,  
O güller ki sahralarda,  
Gün geçmeden solar gider,  
Sakın verme şifa bana  
Ölüm beni alır gider.*

Don Kişot bu romansı dinlerken, derin derin nefes alıyor ve kendi kendine söyleniyordu:

“Bu ne talihsizlik, hangi kadını görsem hemen bana tutuluyor. Ah sevgili Dulcinea! Sana olan sadakatimi nasıl ifade edeyim bilmem! Ey, yeryüzündeki imparatoriçeler, kraliçeler, prensesler! Dulcinea ile alıp veremediğiniz nedir? Bu eşsiz güzel sizlere ne kötülük yaptı da, elinden hazinesini almak istiyorsunuz? Hiç boş yere uğraşmayınız, ben yalnız onu sevdim ve yalnız onu seveceğim.”

Don Kişot sinirlenmişti. Üzgün bir halde penceresini kapadı ve tekrar yatağına girerek uyumaya çalıştı.



## SANÇO'NUN ŞEHRİN ANAHTARLARINI TESLİM ALMASI

Barataria, etrafı surlar ile çevrilmiş güzel ve zengin bir kasabaydı. Valinin geldiğini duyan halk, şehrin kapısına koşuyor, kilise çanlarını çalıyor, memurlar valilerini karşılamak için hazırlanıyordu.

Herkes büyük bir sevinç içinde Sanço'yu karşılamaya gidiyordu. Silahtar kalabalıkla birlikte kiliseye gitti, dualar edildi ve şehrin anahtarları kendisine törenle verilerek, adanın ebedi valisi olduğu ilan edildi.

Zavallı Sanço, bütün bu tezahürata hayret etmemek için kendini zor tutuyordu. Fakat işin iç yüzünü bilmeyen halk tabakası Sanço'nun haline

bakarak nasıl vali tayin edildiğine şaşırırmaktan kendini alamıyordu.

Kiliseden çıkınca, Don Kişot'un silahtarı Adliye Sarayı'na götürüldü ve orada muhteşem bir koltuğa oturtuldu. O zaman güya teşrifat bakanlığı görevini yürüten dükün şatosundaki daire amiri, Sanço'ya yaklaşarak karşısında saygıyla eğildi ve, "Senyor hazretleri..." dedi, "Burada bir kurala göre, yeni gelen vali, geldiği gün birkaç davaya bakmalıdır. Böylece, halkına karşı akıl ve gücü hakkında bilgi vermiş olacaktır. Zat-ı âliniz de bu âdet ve kurala uymalıdır."

Tam bu sırada, duvarda iri harflerle yazılmış bir yazı Sanço'nun dikkatini çekti. Daire amirinden bu yazıyı okumasını istedi.

O da, "Senyor hazretleri..." dedi, "Bu yazı, bugün Don Sanço Panza'nın adanın yönetimini devraldığını bildiriyor."

Yeni vali sordu:

"Kimmiş bu Sanço Panza?"

"Hiç şüphesiz efendimiz olacak."

"O halde, Don kelimesini lütfen siliniz, ailemizde kendimize ait olmayan bir şeyi almak adetimiz değildir. Ben, iyilik etmeyi daima unvan taşımaya tercih etmiş bir adamım."

Onlar konuşurken, içeri iki yaşlı girdi. Bunlardan birisi, köylü kıyafetinde bir adamdı. Ötekinin de elinde oldukça eski bir baston vardı. Bunlardan biri diğerinin, vermiş olduğu 16 altını iade etmek istememesinden şikâyetçiydi. Bunun üzerine, Sanço, sopasına dayanmış olan öteki yaşlıya, "Ne diyacaksınız?" diye sordu.

"Bu adamın on altı altınını iade ettiğime dair yemin ederim."

Yaşlı sopasını alacaklısına uzattı, o da aldı. Bunun üzerine, borcunu ödediğine dair tekrar yemin etti. Sonra sopasını geri alarak rahat bir tavır takındı. Zavallı alacaklı üzüntülü bir tavırla gökyüzüne baktı, bir şey söylemeden çıkmaya hazırlanırken, Sanço, kendisini çağırdı ve dikkatle yüzü-



ne bakarak tabiatını anlamaya uğraştı; sonra ötekine dönerek, "Kolayca yemini basan ihtiyar!" dedi, "Şu iri bastonunuzu bana verir misiniz?"

Sonra ötekine dedi ki:

"Alın şu bastonu da gidin, artık alacağınız ödendi."

"Fakat bu sopa on altın etmez ki?"

Vali, "Bana göre eder!" dedi, "Şu sopayı hemen kırın bakalım."

Sopa kırılınca içinden on altı altın çıktı. Bu yeni Hazreti Süleyman'ı orada hazır bulunanlar alkışladı.

Sanço görevini başarıyla yapabildiğine çok memnun olmuştu. Tam bu sırada, içeri diğer iki kişi girdi. Birisi köylü kıyafeti giymiş bir adamdı. Ötekinin de elinde bir makas vardı.

Elinde makası tutan adam, "Vali hazretleri..." diye başladı, "Ben terziyim. Bu gördüğünüz çiftçi bir süre önce dükkânıma kumaş getirdi ve ondan



kaç elbise çıkabileceğini sordu. Ben bir elbise için yeter dedim. Onun üzerine iyi bak, dedi, iki takım çıkmaz mı? Gülerek elbette çıkar dedim. Sonra, üç kat, sonra dört kat ve sonunda beş kat elbise çıkar mamı istedi. Ben de çıkardım ve elbiselerinin hazır olduğunu söyledim. Şimdi de kumaşının iade edilmesini veya bedelinin ödenmesini talep ediyor. Bu işte benim ne günahım var?"

Sanço, çiftçiye bir diyeceği olup olmadığını sordu.

Rençber, "Söyledikleri doğrudur." diye cevap verdi, "Fakat çok rica ederim, elbiseleri gösterversin."

Terzi, pekâlâ diyerek ellerini ceplerine soktu ve beş parmağına geçirilmiş mini mini birer elbise gösterdi. Bütün salon kahkahalarla gülüyordu. Sanço hiç ciddiyetini bozmadan, "Terzinin işçilik hakkından ve çiftçinin de kumaşından mahrum edilmesine karar verdim." dedi.

Herkes yeni valinin, adil ve dirayetli bir adam olduğuna artık tamamıyla inanmıştı. Olan bitenler daire amiri aracılığıyla düke bildirdi. Zaten o da bu haberleri sabırsızlıkla beklemekteydi.

Sanço Panza'yı, adliye sarayından, alıp şahane bir saraya götürdüler. Büyük bir salona girdikleri zaman muhteşem bir yemek sofrasının hazırlanmış olduğunu gördü. İçeri girer girmez trampetler çalmaya başladı ve dört hizmetkâr gelerek, yemekten önce onu yıkamak istediler. Bu iş bittikten sonra, vali hazretleri sofraya oturdu. Sofrada kendisinden başka kimse yoktu, herkes onun hizmetindeydi. Elinde uzun bir değnekle sofranın etrafında dolaşan saygıdeğer bir adam valimizin dikkatini çekti. Adamı fark edince, adam gelip kendisini sarayın doktoru olarak takdim etti. Sofra oldukça nefis yemeklerle donatılmıştı. Bu sırada sofracıbaşı, Sanço'nun önüne bir tabak yemek koydu, fakat daha ağzına bir lokma götürmemişti ki, doktor olduğunu söyleyen adam elindeki değneği yemeğin üzerine dokundurunca tabak hemen hiz-



metçiler tarafından kaldırıldı. Bunun üzerine sofracıbaşı koşarak valinin önüne nefis bir keklik kızartması getirdi, ama değnek ona da dokundu ve aynı hızla o da ortadan yok oldu. Karnı çok aç olan Sanço bu oyunlara kızdı ve doktor olduğunu söyleyen adama dönerek dedi ki:

“Bu memlekette, hokkabaz oyunlarında olduğu gibi, yemek tabaklarını sofradan yok etmek bir âdet midir?”

“Senyor hazretleri, ben ada valilerinin hekimi olmak şerefiyle, valilerin sağlığına elverişli olmayan yemekleri yemelerine engel olmak isterim. İşte bunun için yemek sırasında her zaman hazır bulunurum. Görevim, ancak efendimizin sağlığına zararlı olmayan yemekleri yemesine izin vermektir.”

Sanço, “Pekâlâ.” dedi, “Ama şu keklik kızartmasının nesi vardı? Ben onların birkaç tanesini gövdeye indirecektim.”

“Çünkü hekimlerin babası olan büyük üstadımız Hippokrates der ki: Omnis saturatio mala, perdicis\* autem pessima.

“O da ne demek?”

“Yani, fazla yemek yemek kötüdür, fakat keklik yemek bunların en kötüsüdür.”

Sanço sabrı tükenmiş bir halde, “O halde, hekim efendi...” dedi, “Lütfen bu kadar bol ve nefis yemekler arasında hangisini yiyebileceğim gösterin de yiyeyim. Vali oldum ise aç kalacak değilim, aman bir an önce kararınızı verin.”

Bunun üzerine kendisine hekim süsü veren kişi, sofraya bir göz gezdirerek o nefis av etlerini, dana, koyun ve sığır rostolarını, piliç ve ördek kızartmalarını, çeşit çeşit peynir, salata ve meyveleri sağlığa zararlı bulunduğunu söyleyerek, vali hazretlerinin biraz gevrek ve ayva haşlaması yemesini tavsiye etti.”

Bu sözleri duyunca, Sanço öfkeyle doktora baktı ve kendini tutamayarak dedi ki:

“Hekim efendi, isminiz nedir?”

“İsmim vali hazretleri, Pedro Recio de Agüero’dur. Caracuel ve Almodovar del Campo arasında Bilge Tirteafura isminde bir kasabada doğdum ve Osuna Üniversitesi’nden doktor çıktım.”

“Pekâlâ anlaşıldı, şimdi hemen huzurumdan def olup gidiniz, yoksa elime bir sopa alır, adada size benzer ne kadar doktor varsa, bir tanesini bırakmam. Tekrar ediyorum, senyor doktor, hemen def olun, yoksa şu sandalye ile kafanızı ikiye ayırırım. Valilerin başlarına bela kesilen bir doktoru ortadan kaldırmış olmakla memlekete de büyük bir hizmette bulunmuş olurum. Yemek getirin, yemek diyorum, valisine yemek vermeyen bir hükümet iki metelik etmez.”



\* “Her türlü doygunluk fenadır, ama kekliğinki en beteri- dir.” Yazar burada ‘panis’ (ekmek) yerine ‘percidis’i (keklik) tercih ediyor. (Ed. n.)

## SANÇO'NUN ADA VALİLİĞİNİN SONA ERİŞİ

Barataria adasının yönetimini devraldığı yedinci günü, zavallı Sanço yorgunluktan bitap düşmüş bir halde yatağına uzanmış uyuyordu. Karnını istediği gibi doyuramamış ve pek sevdiği şarabı da bulup içememişti. Buna rağmen, birçok davayı halletmiş, yeni düzenlemeler yapmış ve yasaları dikkatle incelemişti. Vali hazretleri tam uykuya dalıp biraz dinleneceği sırada korkunç bir gürültüyle uyandı ve hemen yatağından fırladı. Bütün kilise çanları şiddetle çalıyor ve şehirde gürültü de gittikçe artıyordu. Bir taraftan da boru, trampet ve davul sesleri, öte yandan avaz avaz bağırımlar duyuluyordu.

Sanço, korkunun verdiği şaşkınlık içinde giyinmeye zaman bulamadan kapıya koştu, fakat tam bu sırada sarayın içinde koşuşmalar oldu. Zavallı vali kapıyı açıp dışarı fırladı, koridorlarda koşarken, karşıdan ellerinde meşaleler olduğu halde yirmi kişinin yalın kılıç kendisine doğru ilerlediklerini görünce korkusu bir kat daha arttı. Gelenler şöyle bağırıyorlardı:

“Silah başına! Silah başına koşun! Vali hazretleri, adayı düşman bastı; eğer bize yardım etmezseniz mahvolacağız.”

Bu adamlar, Sanço'ya yaklaşınca hemen etrafını aldılar ve, “Eğer zat-ı âliniz hükümetiyle birlikte mahvolup gitmek istemiyorsa, hemen silahlanması gerekli!” diye haykırdılar. Sanço şaşkın şaşkın etrafına bakıyor ve neye uğradığını bir türlü kestiremiyordu. Biraz kendine gelince etrafındakilere bakarak dedi ki:

“Benim silahlanmam neye yarayacak, ben silah işlerinde pek yetenekli değilim, ama efendim burada olsaydı, bir nefeste bütün düşman kuvvetlerini temizlerdi, her şey halledilmiş olurdu. Doğrusu bu gibi işler için yaratılmış bir silahşordur.”

“Aman ne diyorsunuz senyor hazretleri? Komutanımız olmanız sıfatıyla bizi kurtarmanız için size silah getirdik. Siz başa geçin ve hepimizin görevini belirleyin. Biz de sizin uğrunuzda can vereyim.”

Sanço'nun kabul etmesi üzerine iki büyük kalkan getirip birini göğsüne birini de arkasına yerleştirip bunları birbirlerine sıkıca bağladılar ve kollarını yanlarından dışarı çıkardılar ve eline bir mızrak verdiler. Çaresiz Sanço, iki kalkan arasında sımsıkı kalmış, kıpırdıyacak hali olmadığından mızrağa dayanarak dengesini buluyordu.

Sonunda dedi ki:

“Bu halde yürümeme imkân yok, beni alıp gideğim yere kadar taşıyınız, başka çare yok.”

“Cesur bir adamı yürümekten hiçbir şey menemez, gayret! Gayret vali hazretleri!..”

Sanço kımıldamak için büyük çaba harcadı, ama başaramadı. Dengesini yitirerek yere yuvarlandı ve iki kalkanın arasında bir kaplumbağa gibi kaldı. Etrafındakiler düştüğünü görmemezlikten geldiler, meşalelerini söndürüp karanlıkta kılıç şakırdatarak bağrıışmaya başladılar. Ara sıra, kılıç sırtıyla valinin kalkanlarına vurarak onu korkutuyorlardı. Zavallı adam başına gelenlerden şaşırılmış bir halde zangır zangır titriyordu. Alaycılardan biri valinin üzerine çıkıp emir vermeye başlayınca iş büsbütün çığırından çıktı. Adam kalkanların üzerinde dikilmiş emirler veriyordu:

“Şu yöne ilerleyin, düşman şuradan geliyor, dikkat, geçitleri tıkayın, barikatların arkasına geçin, duruma hâkim oluyoruz, gayret!..”

Zavallı Sanço, sırtındaki yükün altında terler dökerek, “Şu ada düşmanın eline geçse, Tanrı'dan başka bir şey istemeyeceğim!” diye mırıldanıyordu.

Birden bir ses yükseldi:

“Zafer! Zafer! Düşman kaçıyor, vali hazretleri gelin, kalkın da bakın, savaşı nasıl kazandık! Gelin de bükülmez kolunuz sayesinde aldığımız şu ganimetleri bölüşelim.”

Sanço içini çekerek cevap verdi:

“Kalkamıyorum, yardım edin de kalkayım.”

Bunun üzerine koşuştular ve valiyi kaldırdılar. Sanço, “Düşmanın yenilgisine sevindim.” dedi, “Fakat ganimetteki payıma karşılık bana biraz şarap verin de kendime geleyim.”

Hemen kendisine şarap vèrildi ve vücudunu sıkan kalkanlar çözülp çıkarıldı. Zavallı vali ter içinde yüzüyordu. Hemen yatağına götürüp yatırdılar, fakat orada kendinden geçerek bir baygınlık geçirdi. Yanındakiler şakayı fazla ileri götürdüklerinden dolayı üzüldüler ve yaptıklarına pişman oldular. Biraz sonra Sanço kendine gelerek yatağından kalkınca hepsi rahat bir nefes aldı.

Vali hazretleri kimseye bir şey sormadan giyinmeye başladı. şafak sökmek üzereydi. Herkes hayretle kendisine bakıyorlar, bu hareketinden bir şey anlayamıyorlardı. Giyinmesini bitirince arkasında maiyetiyle birlikte ahıra gitti ve eşeğinin yanına giderek hayvanın kafasına iki eliyle sarılıp alnından öptü, yüzüne hazin hazin bakarak, “En sıkıntılı zamanlarımda beni yalnız bırakmayan dostum, yol arkadaşım...” dedi, “Beraber olduğumuz zamanlar sana bakmaktan başka kaygım yoktu. Fakat seni terk edip gurur, ihtiras ve kibire kapıldığımdan beri üzüntülü ve endişeli bir hayat sürer oldum.”

Bu sözlerden sonra, kimseye bakmadan, kimseye bir şey sormadan hayvanın semerini vurdu ve rahatça üstüne bindi. Bu iş tamamlanınca, etrafını almış olan daire amiri, sofracıbaşı, doktor Rocio Pedro'ya ve diğerlerine, “Efendiler...” dedi, “Yol verin de geçeyim, adının yönetmini bırakıp eski özgürlüğüme kavuşmaya karar verdim. Çünkü özgürlük olmayınca hiçbir zaman insan mutlu olamaz. Ben, hükümet yönetmek, savunmak için yaratılmadığımı anladım. Yasalar, düzenler kurup, savunma planları hazırlamaktan çok çift sürmeyi, toprak bellemeyi ve asma budamayı beceririm. apayı valilik açısından daha iyi kullanırım.

Lezzetli yemekler yemek için saygısız bir doktordan izin almaktansa, istediğim zaman ve dilediğim gibi kuru ekmek yemeyi bin defa tercih ederim. Çiftçinin içtiği çorba sizin yemeklerinizden iyidir. Yaz aylarında hiçbir derdim olmayarak bir meşe ağacının gölgesinde uyumayı, başımda hükümet derdi olduğu halde keten çarşaflar ve ipekli örtüler ile hazırlanmış lüks bir karyolada geceyi göz kırpmadan geçirmeye elbet tercih ederim. Çünkü, dün akşam üzerime çıkıp tepinen o saygısız efendiler kemiklerimi kırdılar.”

Doktor Recio Pedro, “Hiç endişe etmeyin Senyor hazretleri...” dedi, “Size vereceğim bir ilaç sizi derhal iyi edecektir ve bundan böyle canınızın istediği her yemeği yemenize kesinlikle engel olmayacağıma söz veriyorum.”

“Eksik olmayın, ama geç kaldınız, ben bir kere yanılırım iki kere değil. Artık hoşçakalın. Vakit geçiyor. Yolum uzun.”

Daire amiri söze karışarak dedi ki:

“Vali hazretleri, sizi kaybettiğimiz için üzgünüz. Fakat her valinin ayrılmadan icraatı hakkında açıklama yapması usuldendir.”

Sanço hemen cevap verdi:

“Efendi, dük hazretlerinden başka hiç kimse- nin benden hesap sormaya hakkı yoktur. Ben de zaten oraya gidiyorum, gerekli bilgiyi kendisine veririm.”

Hazır bulunanlar hep bir ağızdan, “Vali hazretleri yerden göğe kadar haklı.” dediler, “Kendilerinden ayrıldığımızı üzülelim, ama özgürlüğüne müdahale etmeyelim.”

Bunun üzerine neye ihtiyacı varsa, vermeye hazır olduklarını bildirdiler. Fakat çok mütevazi bir adam olan Sanço, eşeği için biraz arpa ve kendisi için de bir miktar ekmek ve peynirden başka hiçbir şey istemedi.

İyi kalpli Sanço, herkesi kucakladıktan sonra gözyaşları içinde ayrıldı. Zavallıya eziyet çektiren



kötü ruhlu muzipler valilerinin böyle ansızın ayrılmasına şaşırıldılar, fakat akıl ve dirayetine hayran kalmışlardı.

Böylece Sanço eşeğine atlayarak efendisi Don Kişot'un yanına gitmek üzere yola koyuldu.

Dükün Şatosuna vardığında herkesin şaşkınlıktan ağzı açık kaldı. Ama herkes onu nazik ve samimi bir şekilde karşıladı. O da başından geçenleri bir bir anlattı.

"Sekiz gündür adayı yönetiyorum." dedi. "Bütün bu zaman boyunca doğru düzgün bir şey girmedi mideme. Düşmanlarım üzerimde tepindiler. Ee, insanın başına neler gelmiyor!"

"Aldırma, Sanço, aldırma." dedi Don Kişot.

Don Kişot bir sabah, zırhlarını giydi, silahlarını takıp Rocinante'sine bindi ve sahilde dolaşmaya başladı. Bu sırada tepeden tırnağa kadar silahlanmış, güzel bir ata binmiş ve kalkanının üzerinde bir ay bulunan bir şövalyenin dört nala kendisine doğru geldiğini hayretle gördü. Şövalye kahramanımızın karşısına gelince hayvanının üzengilerini kasarak durdurdu ve gururlu bir tavır takınarak dedi ki:



“Ey kahraman ve şanlı şövalye! Karşında gördüğün, Beyaz Ay Şövalyesi’dir. Şöhretimi şimdiye kadar elbet duymuş olmalısın. Kalbimin hâkimesi olan sevgilimin senin o Dulcinea’ndan güzellik ve cazibe bakımından çok üstün olduğunu sana itiraf ettirmek istiyorum. İşte bunun için seninle boy ölçüşmeye geldim. Bunu itiraf edecek olursan, beni seni yenmek zahmetinden kurtaracaksın. Aksi takdirde, kaderine boyun eğeceksin. Eğer bu son seçeneği kabul ediyorsan, savaş şartlarımı dinle: Eğer yenilecek olursan, evine çekilip bir yıl süreyle eline silah almayacak ve şövalyelikten vazgeçeceksin. Eğer sen beni yenecek olursan, silahlarımı, atımı ve bütün şerefimi sana terk edeceğim. Kararını çabuk vermeni istiyorum, çünkü sana bu günden başka harcayacak zamanım yok.”

Beyaz Ay Şövalyesinin sözlerine hem şaşırın, hem de öfkelenen Don Kişot cevap verdi:

“Ey Beyaz Ay Şövalyesi, anlaşılan sen Dulcinea’yı hiç görmemişsin; çünkü görmüş olsaydın, hiçbir güzelin kendisiyle mukayese edilemeyeceğini anlardın, doğrusu bu yanlış kararından dolayı sana acımaktan başka bir şey yapamam. Şartlarını kabul ediyorum, ancak şan ve şerefini bana terk etmek teklifini reddediyorum. Çünkü senin ismini henüz işitmiş değilim, oysa benimkini bütün dünya biliyor. Eğer dövüşmek istiyorsan, hemen açıl mızrağını hazırla! Savaşa başlayalım. Kaderimizi takdir edecek yalnızca Tanrı’dır.”

Buna tanık olan Don Antonio arkadaşları, bunun şehirde bulunan birisi tarafından düzenlenen bir oyun olduğunu sandılar. Birbirlerine gülümseyerek bakıyorlar ve Beyaz Ay Şövalyesinin kim olduğunu anlamaya uğraşıyorlardı. Fakat hiçbirinin bu konu hakkında bilgisi yoktu. Böyle bir savaşa engel olmak gerekip gerekmediğini düşünmeye bile zaman bulamadılar; çünkü iki şövalye artık birbirlerine saldırmış, şiddetle dövüşmeye başlamışlardı bile.

Meçhul şövalyenin oldukça gürbüz ve güçlü atı karşısında, cılız ve sıska Rocinante'nin hali gerçekten de pek gülünçtü. Beyaz Ay Şövalyesi Don Kişot'un üzerine yıldırım hızıyla öyle bir saldırdı ki, zavallı kahramanınız hayvanıyla birlikte yirmi metre öteye, kumun üstüne fırladı ve ikisi de yere yuvarlandı.

Düşmanı, Don Kişot'u yaralamamak için mızrağını kullanmamıştı. Don Kişot'un yere serildiğini görünce hemen yanına koştu ve mızrağının ucunu miğferine dayayarak, "Eğer savaş şartlarına göre, talep etmiş olduğum itirafta bulunmazsanız kendinizi ölmüş bilin senyor." dedi.

Kendini kaybetmişti Don Kişot, siperlerini kaldırarak hali bile yoktu. Sanki mezardan gelen bir sesle cevap verdi:

"Felaketim beni gerçeğe ihanet ettiremez. Ey şövalye! Madem ki şerefimi elimden aldın, hayatımı da almak için mızrağını batır."

Beyaz ay şövalyesi cevap verdi:

"Tanrı korusun, öyle bir şey yapacak değilim. Dona Dulcinea'nın güzelliğine ve senin şan ve şerefine kimse dokunamaz. Büyük Don Kişot'dan istediğim, savaştan önce anlaştığımız üzere, bir yıl süreyle evine çekilip silahlarını terk etmesidir."

Orada hazır bulunanlar, Don Kişot'un, Dulcinea'sının güzelliğine ve şerefine zarar vermemesi şartıyla, her şeyi dürüst bir şövalye gibi yerine getireceğini, söylediğini duydular.

Bunun üzerine, meçhul şövalye, hazır bulunanları selamladı ve hayvanını çevirerek gözden kayboldu.

Kavgaya tanıklık edenler de Beyaz Ay'ın kimliğini öğrenmek üzere peşine düştü. Ona kim olduğunu ve neden meşhur ama zararsız Don Kişot'a o kadar sert davrandığını sordular.



## BEYAZ AY ŞÖVALYESİ ROLÜNÜ KİM OYNAMIŞTI?

“İsmim Sanson Carrasco’dur.” dedi şövalye. “Don Kişot’un kasabasındayım. Bu adamın deliliği, kendisini çok seven dostlarını fazlasıyla üzüyor. Çok sevdiğim bu iyi kalpli asilzadenin durumu beni herkesten fazla üzdü ve aklını başına getirmek için tek çarenin kendisini evine döndürmek olduğuna inandık. Bu amaçla gezgin şövalye oldum. Fakat ne yazık ki, bu girişim bundan bir süre önce mağlubiyetimle sonuçlandı ve hayatımı kurtarabildiğim için Tanrı’ya şükrettim. Mahcup ve ölmüş bir halde evime dönmüştüm. Fakat yılmadım, bu planı uygulamaya çalıştım. İşte, bugün başardım. Şövalyelik yasalarına uyma konusunda ne kadar dürüst olduğumu iyi bildiğim için sözünde duracağına eminim. Şimdi gerçeği öğrendiniz, fakat sizden çok rica ediyorum, bunu Don Kişot’a söylemeyin.”

Beyaz Ay Şövalyesi gerçekten de, daha önce Aynalar Şövalyesi olarak dostunun deliliğini tedavi etmeye çalışmış ama başarısız olmuş Sanson Carrasco’dan başkası değildi.

Üzgün ve düşünceli olan Don Kişot altı gün kadar dostu Don Antonio’nun evinde yattı.

Bir gün onu teselli etmek amacıyla konuşan Sanço, “Efendim...” dedi, “Neden bu kadar üzülüyorsunuz? Ümitlerinizin uçup gittiğini siz değil ben görüyorum. Çünkü valilikten nefret ettim ama, bir kontluk tecrübesinde bulunmak tek arzumdu. Fakat siz artık kral olamayacağınıza göre ben nasıl kont olabilirim?”

Don Kişot gülümseyerek cevap verdi:

“Yanıyorsun Sanço’cuğum. Benim taahhüt ettiğim, şövalyelikten yalnız bir yıl süreyle çekilmektir. Bir yıl sonra, maceralara tekrar atılmak için ortada hiçbir engel yok. O zaman, krallık ve kontluk bizleri bekler.”

“O halde görüyorsunuz ya, ortada fazla üzülmeye değer hiçbir sebep yok.”

Antonio'nun ve karısının gösterdikleri yakın ilgiyle silahtarın teselli edici sözleri, Don Kişot'u biraz kendine getirmişti. Kahramanımız artık Barcelona'yı terk etmek istiyordu. Fikrini ev sahiplerine söylediği zaman herkes bu haberden üzüntü duydu. Yola çıkmadan önce Don Kişot ev sahibini kucakladı, gösterdiği yakınlık için teşekkür etti ve kendisine mektup göndermeyi vaadetti. Aslanlar Şövalyesi zırhsız ve kılıcsız olarak Rocinante'ye bindi. Zırhlarını ve silahlarını eşeğe yüklediği için Sanço yaya gidecekti. Böylece, yola çıktılar.

Şehirden ayrılmadan önce mağlup olduğu yeri görmek istedi.

“İşte Truva burası!” diye haykırdı, “İşte talihsizliğim, korkaklığım demiyorum, şimdiye kadar kazandığım bütün şan ve şerefi burada elimden aldı.”

Sanço, “Efendim.” diye cevap verdi, “Sizin gibi yiğit biri, felaketleri mutlulukmuş gibi gülerek karşılar. Ben de öyle yapıyorum, valilikten silahtarlığa, hatta yaya silahtarlığa düşmüş olduğum halde kötü talihime hâlâ gülüyorum. Duyduğuma göre talih, sarhoş, acayip ve kör bir kadınmış, yaptığı görmez ve kimi düşürüp, kimi yükselttiğini de bilmezmiş.”

Don Kişot gülümseyerek, “Filozof gibi konuşuyorsun Sanço'cuğum.” dedi, “Bu sözleri acaba kimden duydun?”

Efendisi ile silahtarı konuşarak dört gün ve dört gece hiçbir macera ile karşılaşmadan yol aldılar. Yalnız, Sanço yaya yürümekten çok şikâyet ediyor ve bu şekilde yolculuk yapmaya hiç alışkın olmadığını söylüyordu.

Bir gün güzel bir koruluğa geldikleri zaman, Don Kişot burasını pek beğendi. Orada dinlendikleri sırada Don Kişot, Sanço'ya dedi ki:

“Sanço’cuğum, gel çoban olalım. Silah taşıyacağım süre içinde çoban kılığında gezmek, kaval çalmak, koyunları gütmek, şiirler söylemek bizi avunduracak. Ben çoban Quijotiz, sen de çoban Pancino olursun. Kırlarda ormanlarda dolaşmak, ırmakların çiçeklerle süslenmiş kıyılarında dinlenmek, ne hoş olur değil mi? Orman perileri için yazacağımız kır şiirleri şehirlere kadar yayılır ve herkes tarafından okununca ünlü oluruz. Bu fikrime ne dersin?”

“Diyeceğim şu ki, pek mükemmel buluyorum. Anlattığınız bu rahat hayat, şimdiye kadar uğradığımız türlü belalardan bin kere iyi. Papaz efendinin, Sanson Carrasco’nun ve berber Nikolas’ın bu işten haberleri olsa memnun olacaklarından şüphem yoktur. Belki de bizimle birlikte çoban olma ya merak salarlar.”

“Onları da yanımıza alacak olursak Sanson Carrasco’ya, çoban Sansonino, Berber Nikolas’a, Miculoso ve rahip efendiye de ismine uygun olarak Curiambro deriz. Şiirlerimizde anacağımız çoban kızlarını bulma meselesine gelince, o meseleyi de hallederiz. Önce benimki hazır, prenseslerin en güzeli olan Dulcinea, çoban kızlarının en güzeli ve en hoşu olacaktır. Sanço’cuğum sen de kendi kızını ara.”

“Bu konuda yorulmama gerek yok, karımı seçerim olur biter. Zaten Teresa ismi kolayca Terozone olabilir. Carrasco ve Nikolas Usta ise, onlar çoban kızlarını pek çabuk bulabilirler. Papaz efendiye gelince, ona çoban kızı bulmak yakışmaz, öyle bir adamın herkese örnek olması gerekir.”

“Haklısın Sanço, hayatımızı bu şekilde sürdürmek fena olmayacak.”

“Efendim, kızım Sanchica’ya da bir görev bulmak gerekir. O da yemeklerimizi hazırlar.”

“Peki Sanço, fakat karanlık bastı. Şu koruluğa girelim de çoban kızlarını orada düşünürüz.”



## DULCINEA'YI BÜYÜDEN KURTARMAK İÇİN SANÇO'NUN YAPTIKLARI

Ortalığı zifiri bir karanlık kaplamıştı. Don Kişot ile Sanço büyük ve kalın ağaçların altında karınlarını doyurduktan sonra, silahtar yatmaya hazırlanıyordu, tam yatacağı sırada efendisi dedi ki:

“Oğlum Sanço, uykuya yatmadan önce sana bir vaadini hatırlatmak isterim. Çoban hayatına başlamadan önce bu vaadini mutlak yerine getirmelisin.”

Silahtar ağır ağır esneyerek cevap verdi:

“Hangi vaatten söz ediyorsunuz efendim?”

“Hatırlamıyor musun Sanço? Zavallı Dulcinea'yı büyüden kurtarmadan mı kasabamıza döneceğiz? Bak artık emretmiyorum, rica ediyorum.”

“Doğrusunu isterseniz efendim, bir şey söyleyeyim mi? Benim yiyeceğim kamçılarla, başkasının iyileşeceğini hiç ummuyorum. Benim cildimin Senyora Dulcinea ile ne ilgisi var? Bu, başı ağrıyan bir insanın iyi gelir diye bacaklarını ovuşturmasına benzer. Doktorlar hastayı iyi etmek şöyle dursun, öldürseler bile yine de bol bol para alırlar. Ben de aksine hastanın iyileşmesi için cildimden kan gelinceye kadar dövünecekmişim. Üstelik de hiçbir ödülü yok.”

“Aman Sanço, bunu daha önce neden söylemedin? Bu işi yapmak için sana bir miktar para vermek gerektiğini bilseydim, hemen verirdim. Her kamçı için tayin edeceğim paranın tutarını yanındaki paramdan peşin olarak al ve hemen işe başla.”

Sanço'nun gözleri birdenbire parladı, karısına götürmekte olduğu küçük hazineyi arttırmak fikri ile kendini kamçulamaya karar verdi.

“Efendim...” dedi, “Beni sakın açgözlü bir adam sanmayın, bu işi sırf sizi memnun etmek ve zavallı sevgilinizi bulunduğu durumdan kurtarmak için yapıyorum. Ben çoluk çocuğum için çalı-

şan bir aile babasıyım. Üç bin üç yüz kamçı için acaba ne vermek niyetindesiniz? Beş kamçıdan vazgeçiyor ve hesaba katmıyorum. Daha önce de yediğim on beş kamçı da cabası.”

“Sanço’cuğum, eğer dolduracağın çilenin bedelini hakkıyla ödemek gerekseydi, Venedik hazineleri bile yetmezdi. Paramdan yanında ne kadar kalmış ise ona göre hesabını yap.”

“O halde efendim, üç bin üç yüz kamçı için sekiz yüz yirmi beş riyal alacağım demektir. Bu para hiç de çok değil, çünkü kendimi öyle şiddetle dövmeye karar verdim ki...”

“Dostum Sanço, beni bu sözlerinle daha şimdiden sevindirdin. Uğrunda bütün hayatımı feda etsem yine azdır. Eğer Dulcinea eski güzelliği ve cazibesine kavuşursa, bu acı mağlubiyetimi bile unutacağıma eminim. Hemen şimdi işe başlarsan ücretine yüz riyal ilave edeceğimi bil.”

“Hemen şimdi başlıyorum efendim hiç merak etmeyin.”

Sanço koşarak eşeğinin ve Rocinante’nin dizginlerini aldı ve bunları birleştirerek uzun bir kamçı yaptı ve can yakıcı çileyi bir an önce doldurmaya azmetmiş bir tavırla yirmi adım öteye gitti. Silahlarının bu kararlılığına tanık olan kahramanımız kendini tutamayarak dedi ki:

“Aman, sakın kendini fazla hırpalama! Canına kastedercesine kendini dövme.. Seni vaktinde durdurmak için kamçı darbelerini dikkatle sayacağım.”

Sanço yarı alaylı bir sesle cevap verdi:

“Sayınız, senyor, kendimi öldürmeye niyetim yok, ama pek gevşek de davranacak değilim.”

Sözlerini bitirince çıplak suratına iki şiddetli kamçı indirdi ve sonra da şöyle bağırdı:

“Aman efendim, ben hesabımda yanılmışım, her kamçının en aşağı yarım riyal etmesi lazım.”

Yiğit kahramanımız cevap verdi:

“Pekâlâ dostum, onu da veririm.”



Don Kişot'un bu vaadinden güç alan silahtar, kamçı darbelerini arttırdı. Fakat kurnaz adam bu sefer kamçıları sırtına indireceğine ağaçların gövdelerine indiriyor ve efendisi de karanlıkta tabii bunu görmüyordu. Yalandan derinden derine iniyor ve kamçılanmaya devam ediyordu. Bu iniltiler Don Kişot'u üzdü. Merhametli şövalye silahtarına haykırdı:

"Oğlum Sanço, artık yeter! Bu seferlik yeter diyorum."

Silahtarın cevabı şu oldu:

"Efendim, bırakın da şu çilemi doldurayım. Görevimi tamamlayıp ücretimi almak istiyorum. Sakın yaklaşmayın, senyor sonra şaşırırm."

Hızını arttırmış olan Sanço, ağaçlara öyle kıyasıya vuruyordu ki, ağaçların kabukları hemen hemen tamamıyla dökülmüştü. Sonunda, şiddetli bir darbe daha indirdikten sonra müthiş bir feryat kopardı.

"İşte!" diye haykırdı, "İbranilerin ünlü kahramanı, kendi kendini gömen büyük Sanson, burada öldü!"

Sözünü bitirince yalandan yere yuvarlanıverdi. Don Kişot, feryadı duyunca, Sanço'nun yanına koştu elinden kamçısını aldı ve gözleri yaşlı, "Kendini dövmeye devam etmekten seni menediyorum. Anladın mı?" dedi. "Evinde seni bekleyen çoluk çocuğunu düşün, onlar için yaşaman lazım."

Sanço inleyerek cevap verdi:

"O halde çilemi doldurmaya yarın devam ederim. Epey terlemişim, şu pelerininizi üstüme atın da hastalanmayayım."

Şövalye silahtarına pelerinini sardı, o da bir meşe ağacı gövdesine dayanarak uykuya daldı.

Ertesi günü, güneş altın ışınlarıyla ortalığı aydınlatmaya, ağaçları üzerindeki kuşları cıvıldaletmeye ve tatlı bir rüzgâr da hafif hafif esmeye başladığı zaman, kahramanlarımız uyanmışlar ve yola çıkmak için hazırlıklarını tamamlamışlardı. Don

Kişot, Sanço'ya nasıl olduğunu sormaya bir türlü cesaret edemiyordu. İlk söze başlayan geveze silahtar oldu.

"Efendim..." dedi "Bu geceyi bir kasabada geçirmesek iyi olur, çünkü bu akşam çileyi tamamlamaya kesin olarak karar verdim. Bu ormanlık ve koruluk yerlerde daha iyi olur. Açık hava insana hem kuvvet hem de hafiflik veriyor."

O gün epey yol aldıktan sonra Don Kişot, silahtarının arzusu üzerine koruluk bir yerde mola verdi. Geceyi orada geçirdiler ve kurnaz Sanço fırsattan yararlanarak bir ağacı şiddetle kamçılıyarak çilesini doldurmayı başardı. Şövalye, Dulcinea'nın böylece büyüden kurtulduğunu anlayınca çok sevindi. Zavallı deli, büyücü Merlin'in sözlerine bütün kalbiyle inanmıştı.



## DON KİŞOT'UN EVİNE DÖNÜŞÜ, HASTALIĞI, VASIYETİ VE ÖLÜMÜ

Don Kişot, uğrunda hayatını feda etmeye hazır olduğu ruhunun, o güzeller güzeli Dulcinea'sının büyüden artık tamamıyla kurtulmuş olduğunu düşündükçe sevincinden çıldıracak gibi oluyordu. Güneşin doğmasını ve ilk ışıklarının kendisine Dulcinea'sını göstermesini sabırsızlıkla bekleyip duruyordu.

Şafak söktüğü zaman kalbinin hâkimesini göremeyince hayretler içinde kaldı. Bilge Merlin'in sözüne o kadar inanmıştı ki, her geçen kadının burnunun dibine kadar gidip Dulcinea olup olmadığına bakıyordu. Heyecandan kalbi çarparak, ümit içinde peşlerinden koştuğu kadınların kendisine tuhaf tuhaf bakıp geçtiğini gördükçe derinden derine içini çekiyordu.

Böylece iki gün gece geçmiş, kahramanlarımız epey yol almışlardı. Bir sabah buldukları yüksek bir tepeden bakınca kendi kasabalarını görme-

sinler mi! Bu güzel manzara karşısında Sanço diz çökerek, "Ey sevgili vatanım!" diye haykırdı. "Aç gözlerini de evladın Sanço'yu pek zenginleşmiş değilse bile oldukça akıllanmış olarak geldiğini gör! Kollarını da aç, her ne kadar mağlup olmuşsa da, yine de kahramanlar kahramanı olan oğlun Don Kişot'u kucakla! Sana şan ve şeref getiren şövalyeni bağrına bas!"

Don Kişot silahtarına dönerek, "Sanço!" dedi, "Artık saçmalamayı bırak da ayağa kalk, kasabamıza rabitalı bir tavırla girelim. Orada süreceğimiz çoban hayatını düşünelim."

Bu sözleri söyleyerek bulunduğu tepeden kasabasına doğru indi.

Kasabaya girer girmez ilk karşılarına çıkan Rhip ile öğrenci Carrasco oldu. Don Kişot hemen hayvanından atladi ve ikisini de bağrına bastı ve kollarına girerek evine doğru yollandı. Peşlerinden koşan kasabanın çocukları bağırıp duruyorlardı:

"Senyor Don Kişot ile Sanço Panza gelmiş! Rosinante gittiğinden daha da zayıf dönmüş! Sanço eşeğini nasıl da süslemiş, gelin bakın."

Don Kişot evinin önüne gelince, yeğeni ile kâhya kadını kapının önünde gördü, kucaklaştılar ve hep birlikte eve girdiler. Bu sırada kocasını karşılamaya gelen Teresa Panza, "Ay! bu ne hal kocacığım!.." diye haykırdı, "Hani araban? Maiyetin filan nerelerde? Bilmem, ama yaya gelmişe benziyorsun."

Sanço, "Evet karıcığım, evet.." dedi, "Yaya geliyorum, ama sevinebilirsin, çünkü para ile geliyorum, hem de bu seferki helal para."

"Ah sevgili Sanço'cuğum, seni gördüğüme bilsen ne kadar sevindim. Galiba biraz şişmanlamışsın. Ayol oğlun ile kızını öpsene, yaz yağmuru bekler gibi seni bekliyorlardı. Haydi eve gel seninle görüşecek çok şeylerim var."

Ana kız hemen Sanço'nun koluna girdiler ve eşeği de yularından çekerek eve götürdüler.

Don Kişot'u karşılamaya çıkan yeğeni ile kâhya kadının sevinci şövalyeyi çok duygulandırmıştı. Don Kişot evine girer girmez iki dostunu, yani rahip ile Sanson Carrasco'yu bir köşeye çekerek, uğradığı mağlubiyeti ve bir yıl süreyle şövalyelikten vazgeçerek evinde dinlenmek üzere söz verdiğini ve gezgin şövalye olarak verdiği sözü harfi harfine tutması gerektiğini kısaca anlatı. Ondan sonra çoban hayatı sürmek konusundaki fikrini anlatınca öğrenci ile papaz, şövalyenin bu yeni deliliğine çok şaşırdılar, ama bir yıllık süre içinde onu tedavi etmek amacıyla fikrini beğenmiş gibi davrandılar. Kâhya kadın ile şövalyenin yeğeni Don Kişot ile dostlarının ne konuştuklarını duydukları zaman hayret etmekten kendilerini alamamışlardı. Papaz ile Carrasco evden ayrılır ayrılmaz, hemen kahramanımızın odasına girdiler. Kâhya kadın efendisinin yanına yaklaşarak dertli bir tavırla dedi ki:

"Ah efendiciğim, neler duyuyorum, sizi artık evinize gelmiş, halim selim oturacağımızı sanıyor ve seviniyorduk, oysa şimdi, bir de çoban hayatı sürmek istediğinizi duyduk. Çoban olmaktan ise gezgin şövalye olarak dolaşmak bin kere daha iyidir. Kışın soğukta, yazın sıcakta, kırlarda, çayırlarda davar sürmek için çok güçlü kuvvetli olmak gerekir, daha doğrusu insan doğduğu günden beri bu hayata alışmış olmalıdır. Siz bunları düşünmüyor, işin şiirsel tarafına kaçıyor, tabiatın güzelliğinden ilham alarak şiir yazmayı tasavvur ediyorsunuz. Bakın, ben şu elli küsur yıllık görgüme dayanarak söylüyorum: Gelin şu hayallerden vazgeçin de evinizde oturun, işlerinizi düzeltin, fakir fukaraya elinizden geldiği kadar iyilik ediniz. Bizleri de şu üzüntülerden kurtarınız."

Don Kişot, "Yeter artık." diye cevap verdi, "Ben ne yapacağımı sizden iyi bilirim. Fakat kendimi iyi hissetmiyorum, beni yatağıma götürüp yatırın ve şuna da emin olunuz ki, ister gezgin şövalye, ister çoban olayım, ihtiyacınız olan şeyleri

eksiltecek değilim bunu hareket tarzımdan anlayacaksınız.”

Çok iyi kişiler olan kâhya kadın ile şövalyenin yeğeni, Don Kişot’u yatağına yatırdılar ve ellerinden geldiği kadar özen gösterdiler.

Bu fani dünya kimseye kalmaz; insan doğduğu günden itibaren ölüme doğru adım adım gider. Ömrünü uzatmak için Tanrı’dan ayrıcalığı olmayan Don Kişot’un hayatı da kimsenin aklından geçirmediği bir anda sona ermişti.

Şövalye çok dertli ve üzgündü. Üzüntüsünün uğradığı yenilgiden mi yoksa Dulcinea’sını büyüden kurtulmuş olarak göremediğinden mi ileri geldiği meçhuldü. Neşesini, umudunu, kısacası her şeyini kaybetmişti. Dostları türlü şeyler anlatarak kendisini neşelendirmeye boş yere uğraştılar. Şiddetli bir ateş onun altı gün yatağından çıkmasına engel oldu. Hastalığı devam ettiği sürede papaz, berber Nikolas ve Carrasco yanından ayrılmadılar. Sanço çok kederlenmişti, efendisinin odasından hiç çıkmıyor, iyileşmesi için gece gündüz dua ediyordu. Bir doktor çağırdılar, hastanın nabzını yoklayan bu hekim başını salladı ve kurtulması için ümit olmadığını söyledi. Don Kişot hekimin sözlerini büyük bir sükunet ve soğukkanlılıkla dinliyordu. Yeğeni, kâhya kadın ve Sanço’nun ağlamaya başladıklarını gören doktor, bu halin hastayı bir an önce öldürebileceğini söyleyince üçü de odadan çıkmak zorunda kaldılar.

Don Kişot kendisini yalnız bırakmalarını, uykuya ve dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söyledi. Hiç uyanmadan altı saat uyudu. Yeğeni ile kâhya kadın hastanın bir daha uyanmamasından endişe ediyorlardı. Bununla beraber, gözlerini açtı ve yüksek bir sesle haykırdı:

“Şükürler olsun o Tanrı ki, bana en büyük nimetini ihsan eyledi. Onun merhametinin sınırı yoktur.”

Yeğeni sordu:

“Ne demek istiyorsunuz amcacığım, hangi nimetten söz ediyorsunuz?”

“İşlediğim günahları affeden Tanrı'nın bana verdiği büyük nimetten söz ediyorum. Artık aklım başıma gelmiş bulunuyor. Doğru ve iyi düşünebiliyorum. Saçma şövalyelik kitaplarının aklımı karratan o bulutu dağılıp gitti. Bunların hep yalan ve hezeyan olduklarını şimdi anlıyorum. Yalnız bir şeye üzülüyorum, o da aklımın başıma pek geç gelmiş olduğundan kaybetmiş olduğum zamanı ciddi ve yararlı kitaplar okuyarak telafi edemeyeceğimdir. Şunu unutma sevgili yeğenim: Tanrı'nın insanlara bahsettiği en büyük nimet, en değerli hazine akıldır, ondan mahrum olan bir kimse nelere sahip olursa olsun zerre kadar değeri yoktur. Hayatımın sonuna yaklaştığım şu anda, her ne kadar bütün ömrüm delilikle geçmişse de, deli ismini mezara kadar götürmek istemiyorum. Sevgili yavrum, benim aziz dostlarım olan rahip efendiyi, öğrenci Carrasco'yu ve Berber Nikolas'ı, bulup getirin. Günahlarımı çıkartmak istiyorum, vasiyetnamemi de hazırlayacağım.”

Yeğenin gidip amacasının dostlarını çağırmasına gerek kalmadı. Tam o sırada üçü de kapıdan içeri girmişlerdi. Don Kişot kendilerini görür görmez şöyle haykırdı:

“Beni tebrik edin dostlarım, ben artık La Mancha'lı Don Kişot değilim. Ben, bir zamanlar “iyi” lakabıyla anılan Alonso Quijana'yım. Galya'lı Amadis ve onun bütün soyunun düşmanı olduğumu bildiriyorum. Gezgin şövalyeliğe dair acemice yazılmış olan bütün hikâyelerden artık nefret ediyorum ve bu lanet kitapların beni ne gibi bir tehlike ve deliliğe sürüklemiş olduklarını şimdi anlıyorum. Tanrı'ya şükür, artık kendime geldim.”

Sanson Carrasco, “Ne diyorsunuz canım!” dedi, “Dulcinea'nın büyüden kurtulduğu şu anda böyle mi konuşacaktınız? Hep beraber çoban olup kırlarda dolaşacağımız bir anda inzivaya mı çekiliyorsunuz?”

Don Kişot hafifçe gülerek, "Dostum." diye cevap verdi, "Şimdiye kadar beni mahveden şey, artık Tanrı'nın yardımıyla şu son günümde lehi-me dönmüş bulunuyor. Şakaları bir tarafa bırakalım, ömrümün sona erdiğini hissediyorum. Günahımı çıkartmak için bir rahibe ve vasiyetimi yazmak için de bir notere ihtiyacım var."

Bundan sonra Don Kişot, o kadar güzel ve o kadar makul konuştu ki, herkes artık aklının tamamen başına gelmiş olduğuna inandı.

O zamana kadar efendisinin öleceğine bir türlü inanamayan Sanço, yatağının yanında diz çöktü ve için için ağladı. Çok bitkin olan Don Kişot, kendisini rahip ile yalnız bırakmasını rica etti.

Günahlarının itirafı uzun sürmedi. Rahip odaya çıktığı zaman dedi ki:

"Bu iyi Alonso Quijana, aklına ve muhakemesine tamamen sahip olarak ölüyor, vasiyetini yapmanın zamanı geldi artık."

Rahibin sözlerini duyan kâhya kadın ile genç kız bağırsarak odaya girdiler. Don Kişot kendilerini teselli etti ve susmalarını söyledi.

Noter gelince, Don Kişot yazmasını söyledi, sonra bitkin bir sesle devam etti:

"Deliliğim sırasında kendisine silahtarım dediğim Sanço Panza'ya iki yüz ekü bırakıyorum. Ayrıca, yola çıktığımız zaman kendisine yanında bulunsun diye verdiğim paranın hepsini ona bırakıyorum. Varislerim bu para hakkında kendisinden hiç hesap sormayacaklardır. Deliliğim yüzünden çekmiş olduğu eziyetler için de ayrıca para bırakmadığıma üzgünüm."

Sanço bir taraftan ağlıyor ve bir taraftan noterin yazmasına engel olmaya çabalıyordu:

"Hayır efendim, hayır!" diyordu, "Ölmeyiniz. İyi bir şövalye başkası tarafından öldürülmedikçe veya bir kazaya kurban gitmedikçe ölmez, kaderinizi def edip yaşamaya uğraşınız. Her arzunu-

zu yerine getirmeye çalışacağım. Çoban, şövalye, silahtar her şey olurum, yeter ki yanınızda bulunayım. Yenilginizin sorumluluğunu üzerime alırım, Rosinante'nin eğerini fena vurmuştum derim, ve..."

Hasta, Sançonun sözünü kesti ve "Ah Sanço'cuğum." dedi, "Beni o kadar uzun süre aklını kaybetmiş olarak gördün ki, aklımın yerine geldiğine inanmamakta haklısın. Hayalleri ve hezeyanları bir tarafa bırakalım da eski dostluğumuzu koruyalım. Ben artık efendin La Mancha'lı Don Kişot değilim, eski dostun Alonso Quijana'yım. Bırak da sözlerime devam edeyim."

Bunun üzerine notere, varisi olan yeğeni Antonia Quijana hakkında bazı maddeler yazdırdı.

Eğer yeğeni şövalyelik romanları okuyan biriyle evlenmekte ısrar edecek olursa mirastan mahrum edilmesi yazılmıştı. Kâhya kadına geçinecek kadar aylık bağlattı. Sonra Rahip efendiye, öğrenci Carrasco'ya ve berber Nikolas'a hatıra olarak bazı hediyeler verdirdi.

Papaz vasiyetnamenin yerine getirilmesinde görevlendirildi. Noter, bu hazin görevi sona erdirdiği zaman, Don Kişot, papaz tarafından kutsanmak istedi. O akşam son derece bitkin bir hale düştükten sonra ruhunu teslim etti. Ünlü Yetenekli Asilzade La Mancha'lı Don Kişot, işte böyle göçüp gitti.

Seyyid Hamid Badincani, Don Kişot'un nerede, hangi şehir veya kasabada dünyada gelmiş olduğunu her nedense yazmak istememiştir. Sanço'nun, kâhya kadının, genç yeğenin, rahibin ve Carrasco ile Nikolas Usta'nın aziz dostlarını kaybetmekten ötürü duyduğu kederi de sessizlikle geçmiş bulunuyor.

Don Kişot'un mezarı için pek çok kitabeler yazıldı, ama aralarında en ünlüsü Carrasco'nun yazdığı şu kitabedir:



“Burada yatan, cesaretini pek uzaklarda bile tanıtan müthiş bir asilzadedir. Hayatına, ölümün bile galip gelemediği görüldü.

Dünyalara meydan okudu, hayatın öcüsü ve dünyanın bostan korkuluğu oldu. O kadar uygun davranışlarda bulundu ki, deli olarak yaşadktan sonra akıllanıp öldü.”

SON

## ***DON KİŞOT'taki Ana Karakterler***

***Don Kişot:*** Hayaller içinde yaşayan İspanyol asizade La Mancha'lı Alonso Quijana (veya Quisada ya da Quijada). Kendisini birçok ortaçağ şövalye hikâyesinde anlatılan gezgin şövalyelerle bir tutuyor ve onlar gibi davranıyor.

***Sanço Panza:*** Don Kişot'un, ona katırıyla eşli eden köylü silahşoru.

## ***Diğer Karakterler***

***Antonia:*** Alonso'nun henüz yirmisine girmemiş bir genç kız olan yeğeni; rahiple berberi Alonso'nun bütün kitaplarını yakmaya teşvik eden

***Cardenio:*** Karısı Luscinda'nın sadakatsizliği yüzünden aklını kaçırap yollara düşmüş tarihçi bir romantik âşık.

***Dulcinea Toboso:*** Don Kişot'un maceralarının görünmeyen itici gücü. Don Kişot'un güzel bir sevgili olarak hayal ettiği bir köylü kadın olan Dulcinea şövalyenin ona olan aşkıdan habersizdir. Romanda ana karakterlerden biri olmasına ve sürekli adının geçmesine rağmen hiçbir zaman kanlı canlı ortaya çıkmaz.

***Rocinante:*** Don Kişot'un atı. Rocinante ağır, ama sadık bir attır ve en az Don Kişot'un kendisi kadar yıpranmıştır.

*Dorotea:* Don Fernando'nun Luscinda için onu terk etmeden önce karısı olan, güzel ama ıstırap çeken kadın.

*Nikolas:* Berber, Don Kişot'un dostu.

*Peço Perez:* Hizmetçiyle birlikte Don Kişot'un bütün kitaplarını yakan rahip.

*Teresa Panza ve Sanchica:* Sanço'nun karısı ve kızı.

*Sanson Carrasco:* Don Kişot'un kılık değiştirerek onu eski haline döndürmeye çalışan arkadaşı.

*Don Sancho de Azpeitia:* Kılıç dövüşünde Don Kişot'un kulağını kesen Viscaya'lı silahşor.

### İsimsiz Ama Önemli Karakterler

*Dük ile Düşes:* Don Kişot'la Sanço'yu ince şakalarla aldatan Aragon'lu çift.

*Hancı:* Don Kişot'a şövalyelik unvanını veren kişi.

*Feliciano de Silva:* Don Kişot'a şövalyelik ruhu aşıl原因an, açık ve anlaşılır eserler veren yazar.

Don Kişot, aslında küçük bir köy asilzadesidir. şövalye romanlarını okumaktan akılı karışmıştır. Sanço Panza ile birlikte serserice bir şövalye hayatı sürmek ister. Böylece tüm dünyanın 400 yıldır zevkle okuduğu serüvenler ortaya çıkar. Bunlar arasında en akılda kalanı Don Kişot'un yel değirmenlerine karşı savaşıdır.

Başında miğfer, elinde mızrak, zayıf ve üzüntülü çehresiyle hafızalara kazınan Don Kişot, tek boyutlu destandan çok katmanlı romana geçişin en nadide örneğidir.

*"Don Kişot bugüne değin yazılmış en hüzünlü kitaptır, çünkü korkunç bir dş kırıklığının öyküsüdür."*

**Dostoyevski**



Online satış:  
[www.saykitap.com](http://www.saykitap.com)

